

Meslek Mensupları (SMM-YMM) İçin

ASGARI İŐŐİLİK UYGULAMALARI REHBERİ

Cüneyt OLGAÇ
SGK Sigorta Primleri Genel Müdürü

Dr. Mehmet BULUT
Gençlik ve Spor Bakanlığı
EKA Genel Müdür Yardımcısı

Ankara
2014

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
ANKARA SMMM ODASI

Kumrular Caddesi No: 26 Kızılay/ANKARA
Tel : (0850) 770 03 12
Faks : (0312) 231 71 17

web: www.asmmmo.org.tr
e-posta: asmmmo@asmmmo.org.tr

Copyright: Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'nın ilgili hükümleri uyarınca, yazarın izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, özetlenemez, yayınlanamaz, depolanamaz. Kaynak gösterilmek koşuluyla alıntı yapılabilir.

ANKARA SMMM ODASI Yayın No: 88

Ankara, Mart 2014

Sayfa ve Kapak Tasarımı: Uğur MERMER

Baskı: SALMAT Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Ltd. Sti.

Büyük Sanayi 1. Cad. 95/1 Iskitler/ANKARA Tel: [0312] 341 10 20

Odamız kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir.

Yayıncı kuruluş Ankara SMMM Odası'nı bağlamaz.

SUNUŞ

Asgari işçilik uygulaması; bir işin yürütülmesi için gerekli olan en az sigortalı sayısına, sigorta primine esas kazanç tutarına ve çalışma süresine uygun olarak işverence Kuruma yeterli işçilik bildirilip bildirilmediğinin tespitine yönelik bir uygulamadır. Bu uygulama ile bir yandan kayıt dışı istihdamın önlenmesi amaçlanırken diğer yandan kurum gelirlerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Kayıt dışı istihdamın en önemli olumsuz etkisi ise sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliğini tehdit eden bir unsur olmasıdır.

Sosyal Güvenlik; bireyleri karşılaşılabilecekleri risklere karşı koruyan, bireylerin geleceğe güvenle bakmasını sağlayan, finansmanı büyük ölçüde yine bireylerden alınan primlerle karşılanan bir sistemdir. Ancak ülkemizde bireylerden alınan sosyal güvenlik primleri sosyal güvenlik harcamalarını karşılamaktan uzaktır. 2004 yılında 18,8 milyar lira olan sosyal güvenlik bütçesi açığı hızla büyüyerek 60 milyar lirayı aşmıştır. Bu açıklar merkezi yönetim bütçesinden yapılan transferlerle kapatıldığı için her yıl merkezi yönetim bütçesinden ciddi oranlarda pay aktarılmakta ve bu durum ülke ekonomisini zor duruma sokmaktadır. Kayıt dışı istihdam nedeniyle sosyal güvenlik kurumlarının en önemli gelir kaynağı olan prim gelirleri azalmakta buna karşılık emekli aylıkları ve sağlık harcamalarının artması nedeniyle sosyal güvenlik kurumlarının bütçeleri açık vermektedir. Kayıt dışı istihdam Yıllara göre %30 ila %40 arasında seyretmiştir. Bu çok yüksek bir orandır. Asgari işçilik ve benzeri güvenlik uygulamaları ile bu sorunun aşılamayacağına inanmaktayız. Çalışanların işverene maliyetinin içinde yüzde kırk beşlere varan prim ve vergiler bulunduğu sürece kayıtdışılığın sürdürüleceği gerçeği göz ardı edilmemelidir. O halde yapılması gereken ilk şey çalışanların işverene maliyetini düşürmektir. Vergi ve sosyal güvenlik primi oranları derhal düşürülmelidir. Bu sadece kayıtdışılığı ortadan kaldırmayacak aynı zamanda kayıtdışılık ortadan kalktığı için sosyal güvenlik kurumlarının gelirlerini de artırıcı bir etki yaratacaktır.

Türkiye’de sosyal güvenlik kurumları Bağ-Kur, SSK, Emekli Sandığı ve Bireysel Emeklilik Sistemi’dir. 20.05.2006’da çıkarılan 5502 sayılı yasayla Türkiye’deki sosyal güvenlik kurumları tek çatı altında birleştirilerek SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu) adını almıştır. Bu 4 farklı Sosyal Güvenlik Kurumu mesleklere ve sağladıkları yardıma göre farklılık göstermekle birlikte, amaçları ortaktır; bu amaç kişilerin

karşılaştıkları riskleri en aza indirerek ya da tamamen önleyerek kişilerin bugün ya da emekli olduktan sonraki toplumsal refahını korumaktır. Bu da sosyal güvenlik gelirlerinin artırılması ile mümkün olacaktır.

Sosyal güvenlik hakkı anayasal bir hak olup Anayasamızın; 2'nci maddesinde devletin sosyal bir hukuk devleti olduğu, 60'ncı maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, devletin her türlü sosyal güvenlikle ilgili tedbirleri alıp teşkilat kurması hususları düzenlenmiştir. Yine Anayasamızın 49'ncü maddesinde, çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu, Devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam oluşturmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

Çalışma hakkı her ne kadar anayasal bir hak olsa da günümüzde hemen hemen tüm Dünya ülkelerinde ve Türkiye'de gereği gibi anlaşılmamış, çalışma hayatı ve şartları konusunda gerekli tedbirler tam anlamıyla alınmadığı için çalışma hayatında 'Kayıt dışı İstihdam' denilen olgu ortaya çıkmıştır. Bu olgu aslında bir sonuçtur. Yıllardır uygulanan yüksek maliyetli istihdam sorununun yarattığı bir sonuçtur. Sadece kurumların birleştirilip tek çatı altında toplanmasının sorunu çözmede yetersiz kaldığı açıktır. Bu nedenle İşverenlerinde önerilerinin dikkate alınarak sistemin yeniden gözden geçirilmesinin atılacak ilk adım olacağı kabul edilmelidir.

Üyelerimizin ve işverenlerin asgari işçilik hesaplanması konusunda tereddüt ettikleri hususlarda rehber olabilecek nitelikteki böyle kaynak kitap hazırladıkları için Sn. Cüneyt OLGAÇ'a ve Sn. Dr. Mehmet BULUT'a Oda'mız ve tüm üyelerimiz adına teşekkür ediyorum.

Bu kitabın, meslektaşlarımıza asgari işçilik hesaplamaları konusunda yardımcı olacağı ümidiyle saygılar sunuyorum.

Mehmet OKKALI

Ankara SMMM Odası Başkanı

ÖNSÖZ

Ülkemizde ve diğer ülkelerde hükümetlerin karşı karşıya oldukları en büyük problemlerin başında kamusal ihtiyaçların finansmanı ve borçlanma gelmektedir. Bu sorunlarla mücadelede kamu harcamalarının kısıtlanması ve/veya gelirlerin artırılması ülkelerin karşısına çıkan başlıca iki yöntem olarak görülmektedir. Bu yöntemlerden gelirlerin artırılması yolu her zaman daha fazla tercih edilir nitelikte olmuştur. Ancak bu enstrümanın kullanımı noktasında karşılaşılan en büyük engel kayıtdışı ekonominin varlığıdır.

Kayıtdışı ekonomi kısaca, gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde ortaya çıkan kazanımlardan devletin pay almaması amacıyla söz konusu faaliyetlerin gizli tutulmasını ifade eder ve çeşitli ölçüm teknikleri mevcuttur. Bu yöntemlerden bir tanesi de istihdam yaklaşımıdır ve bu yaklaşım sonucu ortaya çıkan değerlerin karşılığı olan olguya kayıtdışı istihdam adı verilmektedir.

Kayıtdışı istihdam olgusu kamu gelirlerindeki eksikliği tamamlamak kadar sosyal güvenlik sisteminin oturtulması açısından da ciddi şekilde mücadele edilmesi gereken bir sorundur. Ancak birçok mali, sosyal, kültürel ve siyasi nedenden ötürü kayıtdışı istihdamla mücadele zorlaşmaktadır. Bu sebeplerle sürekli yeni yöntem ve projelerle bu problemin üzerine gidilmelidir. Bu hem ekonomimiz hem de geleceğimiz açısından göz ardı edilemeyecek bir meseledir.

Kayıtdışı istihdam ile mücadele noktasında sosyal güvenlik sistemimizde yer alan asgari işçilik uygulaması önemli bir enstrüman olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ihale konusu işlerde ve özel bina inşaatlarında asgari işçilik uygulamaları ile kayıtdışı istihdamın

ve prim kaybının önüne geçilebilmektedir. Bu çalışmamızda asgari işçilik uygulaması ve uzantısı olan mevzuatsal düzenlemeler üzerinde durulacak olup gerekli açıklamalar ayrıntılı olarak yapılacaktır.

Kitabın ilgililere yararlı olması ümidiyle...

Saygılarımızla...

Cüneyt OLGAÇ

Dr. Mehmet BULUT

Ankara – 2014

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK ASGARİ İŞÇİLİK

1.1. ÜLKEMİZDE ASGARİ İŞÇİLİĞİN TARİHÇESİ	1
1.2. MEVZUATSAL DAYANAKLAR VE GENEL DURUM	3
1.3. ASGARİ İŞÇİLİK TESPİTİNDE YETKİ	8
1.4. DEVAMLİ İŞYERLERİNDE YAPILAN İŞLERDE ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASI	9
1.5. ÖZEL BİNA İNŞAATI VE İHALE KONUSU İŞLERDE YETERLİ İŞÇİLİK BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	10
1.6. İHALE KONUSU İŞLERDE ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLER	11
1.7. ÖZEL NİTELİKTEKİ İNŞAATLARDA ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLER	12
1.8. ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLERDE ORTAK HÜKÜMLER	13

İKİNCİ BÖLÜM ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASINDA İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLME SÜRECİ

2.1. İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLMESİ SÜRECİ	19
2.2. İHALE KONUSU İŞLERDE İLİŞİKSİZLİK BELGESİ	21
2.3. İHALE KONUSU İŞLERİN DEVAMLİ İŞYERİ SİGORTALILARI İLE YAPILMASI	22
2.3.1. İhale Konusu İşlerin Devamlı Mahiyetteki İşyeri Sigortalıları İle Yapıldığıın Beyan Edilmesi Durumunda İlişiksizlik Belgesinin Verilmesinin Usul ve Esasları	22
2.3.2. İhale Konusu İşte Çalışacak Kişi/Gün Sayısının Belli Olduğu İşler	23
2.3.3. İhale Konusu İşte Çalışacak Kişi/Gün Sayısının Belli Olmadığı İşler	25
2.3.4. Danışmanlık Hizmet İhaleleri	29
2.3.5. Nakliye İşleri İle Personel/Öğrenci Taşıma İşleri	29
2.3.6. Piyasadan Hazır Halde Alınıp Satılan Malın Teslim İşleri	29
2.4. İHALE KONUSU İŞLERİN KONSORSİYUM VE İŞ ORTAKLIĞI ŞEKLİNDE ÜSTLENİLMESİ	30
2.5. ÖZEL BİNA İNŞAATLARINDA İLİŞİKSİZLİK BELGESİ	31
2.6. Hiç Tescil Edilmemiş veya Tescil Edilmiş Olmakla Birlikte Hiç Bildirimde Bulunulmaması	36
2.7. İŞİN BAŞLAMA VE BİTİŞ TARİHLERİNİN TESPİTİ	37
2.7.1. Özel Bina İnşaatlarında İşin Başlama ve Bitiş Tarihlerinin Tespiti	37
2.7.2. İhale Konusu İşlerde İşin Başlama ve Bitiş Tarihlerinin Tespiti	37
2.8. ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLERDE ORTAK HÜKÜMLER	37
2.9. İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLME SÜRELERİ	52
2.9.1. Devamlı Mahiyetteki İşyeri Sigortalıları İle Yapıldığı Belirtilen İhale Konusu İşlerden Dolayı Talep Edilen İlişiksizlik Belgelerine İlişkin İşlemler	52
2.9.2. Özel Bina İnşaatı ve İhale Konusu İşlerden Dolayı Talep Edilen İlişiksizlik Belgelerine İlişkin İşlemler	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ASGARI İŞÇİLİK TESPİT KOMİSYONU VE ASGARI İŞÇİLİK
ORANLARININ TESPİTİ

3.1. GENEL OLARAK	55
3.2. ASGARI İŞÇİLİK TESPİT KOMİSYONUNUN YAPISI	55
3.2.1. Komisyonun Oluşturulması	55
3.2.2. Komisyon Üyelerinin Nitelikleri ve Görevlendirilmeleri	55
3.2.3. Komisyonun Çalışması	56
3.2.4. Başkan ve Üyelerin Sorumlulukları	57
3.2.5. Kurum Dışından Görevlendirilen Üyelere Yapılacak Ödemeler	58
3.3. ASGARI İŞÇİLİK ORANLARI, DOSYA İNCELEMESİ, DEĞERLENDİRME VE TESPİT.....	58
3.3.1. Çeşitli İşkollarının Asgari İşçilik Oranları	58
3.3.2. Asgari İşçilik Oranları Belirlenmemiş Olan İşkolları	58
3.3.3. Dosyanın Komisyona Teslimi	59
3.3.4. Dosyaların Ön İncelemesi	59
3.3.5. Değerlendirme ve Tespit	59
3.3.6. Yerde Tespit	61
3.3.7. Tespit Süresi ve Kararlar	62
3.3.8. İtiraz	62
3.3.9. İtirazdan Vazgeçme	63
3.4. ASGARI İŞÇİLİK ORANLARI	63
3.4.1. Çeşitli İşkollarının Asgari İşçilik Oranları	63
3.4.2. Çeşitli İş Kollarının Asgari İşçilik Oranları	64
ÇEŞİTLİ İŞKOLLARINA AİT ASGARI İŞÇİLİK ORANLARI LİSTESİ.....	65

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ASGARI İŞÇİLİK İNCELEMELERİNDE UZLAŞMA UYGULAMASI

4.1. GENEL OLARAK UZLAŞMA UYGULAMASI	85
4.2. UZLAŞMA UYGULAMASININ KAPSAMI	85
4.3. UZLAŞMA UYGULAMASININ USULÜ	87
4.4. UZLAŞMANIN SAĞLANAMAMASI	88
4.5. UZLAŞMANIN KESİNLİĞİ VE DAVA KONUSU EDİLEMESİ	88
4.6. UZLAŞMA KOMİSYONLARI	89

BEŞİNCİ BÖLÜM
ASGARI İŞÇİLİĞİN TESPİTİNE YÖNELİK YÜKÜMLÜLÜKLER VE YAPTIRIMLAR (İDARİ PARA
CEZALARI)

5.1. GENEL AÇIKLAMALAR	91
5.2. ASGARI İŞÇİLİK İNCELEMELERİ VE TESPİT EDİLEN EKSİK İŞÇİLİK NEDENİYLE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZASI	94
5.3. ASGARI İŞÇİLİK UYGULAMALARI NETİCESİ UYGULANABİLECEK DİĞER İDARİ PARA CEZALARI	98
5.3.1. Sigortalılık Tesciline İlişkin Uygulanacak İdari Para Cezaları.....	98
a) Sigortalılığa İlişkin Bildirgenin Süresi Dışında veya Belirlenen Usule Aykırı Şekilde Verilmesi Hali	98
b) Sigortalılığa İlişkin Bildirgenin Verilmediğinin Kurumca Çeşitli Yollarla Öğrenilmesi Hali	101
c) Tekerrür Hali	102
5.3.2. (4/a) Kapsamındaki Sigortalılığın Sona Ermesi ve İdari Para Cezaları	102
5.3.3. İşyeri Bildirgesinin Süresinde Verilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezası	103
5.3.4. Prim Belgelerinin Verilmemesi Nedeniyle İdari Para Cezası Uygulanması	105
a) Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Belgenin Asıl Nitelikte Olması.....	106

b) Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Belgenin Ek Nitelikte Olması.....	106
c) Bazı Ek Nitelikteki Belgelerin Kurumca Düzenlenmesi.....	107
d) Belgenin Verilmediğinin Kurum Tarafından Değişik Yollarla Tespiti Hali.....	107
e) Diğer Hususlar.....	108
5.3.5. Eksik Gün Nedenlerine Bağlı İdari Para Cezaları.....	108
5.3.6. Kayıt ve Belgelerin İbraz Edilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezası.....	111
5.3.7. Geçersizlik Hallerinde Uygulanacak İdari Para Cezaları.....	112
5.3.8. (4/b) Kapsamındaki Sigortalılığın Başlangıcı Ve Sona Ermesinin Bildirilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezaları.....	114
5.3.9. Denetimi Engelleme Hallerine Yönelik Uygulanacak İdari Para Cezaları.....	115
5.3.10. İstirahatli Olan Sigortalıların Bildirimine İlişkin Yükümlülük Ve İdari Para Cezası..	115
5.3.11. Bazı Kısmi Süreli Çalışanların Bildirim Yükümlülüğü ve Bunlara İlişkin İdari Para Cezası.....	116
5.3.12. Asgari İşçilik Denetimleri İle İlgili Kamu Kurumlarına ve Bankalara Getirilen Yükümlülükler ve İdari Para Cezası.....	117
5.3.13. İhale Konusu İşleri Bildirme Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası.....	119
5.3.14. Ticaret Sicil Memurluklarının İşyeri Bildirim Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası....	119
5.3.15. Ruhsat İşlemlerine İlişkin Bildirimler ve İdari Para Cezası.....	120
5.3.16. Kamu İdareleri ve Bankaların Kontrol Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası.....	121
5.3.16.1. Bankaların Yükümlülükleri.....	121
5.3.16.2. Kamu İdarelerinin Yükümlülükleri.....	122
a) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.....	122
b) Millî Eğitim Bakanlığı.....	123
c) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı.....	124
d) Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	126
e) Sağlık Bakanlığı.....	127
f) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı.....	128
g) İçişleri Bakanlığı.....	129
h) Ulaştırma Bakanlığı.....	130
i) Çevre ve Orman Bakanlığı.....	130
j) PTT Genel Müdürlüğü.....	130
k) Özerk Spor Federasyonları.....	130
l) TTNET Anonim Şirketi.....	130
m) Telekomünikasyon Kurumu.....	130
n) Noterlikler.....	131
5.3.16.3. Bilgilerin verilme periyodu.....	131
5.3.16.4. Bilgi işlem sisteminde meydana gelebilecek arızalar.....	132
5.3.16.5. İdari para cezası uygulanması.....	132
5.4. İDARİ PARA CEZALARINDA LEHE OLAN KANUN HÜKMÜNÜN UYGULANMASI.....	132
5.4.1. Ceza Hukukunda Lehe Olan Kanun Hükmünün Uygulanması İlkesi.....	132
5.4.2. İdari Para Cezalarında Lehe Olan Kanunun Uygulandığı Durumlar.....	133
5.5. İDARİ PARA CEZASININ TEBLİĞİ VE TAHAKKUKU.....	135
5.6. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI.....	135
5.6.1. İdari Para Cezalarında Tahakkuk Zamanaşımı Süresi.....	135
5.6.2. İdari Para Cezalarında Tahsil Zamanaşımı Süresi.....	138
a) Yasal ödeme süresinin son günü 30/9/2008 veya önceki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi....	139
b) Yasal ödeme süresinin son günü 1/10/2008 veya sonraki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi....	140
c) Ölüm halinde idari para cezaları hakkında yapılacak işlemler.....	140

ALTINCI BÖLÜM

İŞVERENİN ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASI SONRASI UYUŞMAZLIKLARINA KARŞI İTİRAZ VE DAVA YOLLARI

6.1. UYUŞMAZLIKLARIN İDARİ AŞAMADA ÇÖZÜMÜ	147
6.1.1. Uyuşmazlıkların İtiraz Yolu İle Çözülmesi	147
a) Tehlike Sınıf ve Derecesine İle Prim Oranına (İşkolu Koduna) İtiraz	147
b) Prim Tahakkuklarına İtiraz	147
c) İdari Para Cezalarına İtiraz	148
d) Ortak Hususlar	149
6.1.2. Cezada İndirim Uygulaması	149
a) Pişmanlık İndirimi	149
b) Peşin Ödeme İndirimi	152
6.2. UYUŞMAZLIKLARIN YARGI AŞAMASINDA ÇÖZÜMÜ	152

YEDİNCİ BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARINDA TERKİN VE ZAMANAŞIMI HÜKÜMLERİ

7.1. Genel Açıklamalar	155
7.2. Sigorta Primi, İşsizlik Sigortası Primi ve İdari Para Cezası Alacaklarının Terkini	156
7.2.1. Ödeme vadesi 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olan alacaklar yönünden terkin işlemleri	156
7.2.2. Ödeme vadesi 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş alacaklar yönünden terkin işlemleri	158
7.2.3. Ödeme vadesi hem 31/12/2010 tarihinden önce hem de 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş alacaklar yönünden terkin işlemleri	159
7.2.4. Terkin Yetkisi	159
7.3. Sigorta Primi ve İşsizlik Sigortası Primlerinde Zamanaşımı	159
7.3.1. İşverenlerce kendiliğinden düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma verilen veya yasal süresi dışında verilmekle birlikte incelemeye sevk edilmeksizin işleme alınan prim belgelerinden dolayı tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası primlerinin tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi	160
a) Ödeme vadesi 30/9/2008 veya öncesinde sona eren prim alacakları yönünden	160
b) Ödeme vadesi 1/10/2008 veya sonrasında sona eren prim alacakları yönünden	162
7.3.2. Mahkeme kararına, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelere istinaden düzenlenen prim belgelerinden dolayı tahakkuk eden primlerin tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi	163
7.4. İdari Para Cezalarında Zamanaşımı	164
7.4.1. İdari para cezalarında tahakkuk zamanaşımı süresi	164
7.4.2. İdari para cezalarında tahsil zamanaşımı süresi	168
7.5. Zamanaşımı süresinin kesilmesi ve durması	170
7.5.1. Zamanaşımının kesilmesi	170
7.5.2. Zamanaşımının durması (işlememesi)	173

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ASGARİ İŞÇİLİK SONUCU ÇIKAN FARK PRİM VE İDARİ PARA CEZASININ TAKİP VE TAHSİLİ

8.1. (4/a) KAPSAMINDAKİ SİGORTALILARA İLİŞKİN PRIMLERİN ÖDENMESİ	175
8.1.1. Prim Ödeme Yükümlülükleri	175
8.1.2. Prim Ödeme Süreleri	175
8.2. (4/c) KAPSAMINDAKİ SİGORTALILARA İLİŞKİN PRIMLERİN ÖDENMESİ	178
8.2.1. Prim Ödeme Yükümlülükleri	178
8.2.2. Prim Ödeme Süreleri	178

8.3.	AFET DURUMUNDA AYLIK PRİM VE HİZMET BELGELERİNİN VERİLME SÜRESİ VE PRİMLERİN ÖDENMESİ.....	180
8.4.	PRİM BELGELERİNİN MÜCBİR SEBEPLERLE GÖNDERİLEMESİ VE PRİMLERİN SÜRESİ İÇİNDE ÖDENEMEMESİ HALLERİ	181
8.5.	GEÇİKME ZAMMI VE GEÇİKME CEZASI.....	182
8.6.	PRİM BORÇLARININ KDV İADE ALACAĞINDAN MAHSUBU SURETİYLE ÖDENMESİ	182
8.7.	ÖDENMEYEN PRİMLERİN SGK TARAFINDAN TAKİP VE TAHSİLİ	184
8.7.1.	Takip ve Tahsile İlişkin Genel Esaslar.....	184
8.7.2.	Kurum Alacaklarını Koruma Yöntemleri	185
a)	Teminat İstenmesi.....	185
b)	İhtiyati Haciz	186
c)	İhtiyati Tahakkuk	187
d)	Diğer Koruma Yöntemleri	187
8.8.	TECİL UYGULAMASI	188
8.9.	KURUM ALACAĞININ CEBREN TAHSİLİ	190
8.9.1.	Cebren Takip ve Tahsil Şekilleri	190
a)	Teminatlı Alacaklarda Takip	190
b)	Ödeme Emri	191
c)	Mal bildirimi	191
d)	Hapsen Tazyik	193
e)	Haciz Yolu ile Takip.....	193
f)	Menkul Malların Haczi	194
g)	Üçüncü Kişilerdeki Menkul Malların, Alacak Ve Hakların Haczi.....	195
h)	Gayrimenkul Malların Haczi.....	201
ı)	Hacedilemeyecek Mallar.....	201
i)	Kısmen Hacedilebilenler	202
j)	Kurumca ödenen gelir, aylık ve ödeneklerin haczi.....	202
k)	Fazlaya ilişkin hacizler	203
l)	İstihkak iddiaları	208
m)	Alacaklı amme idareleri arasında hacze iştirak.....	208
8.9.2.	Menkul Malların Satışı	208
a)	İlan	209
b)	Teminat	209
c)	Satış Mahalli	209
d)	Artırım	210
e)	Malın birinci artırımda satılamaması.....	211
f)	Satılamayan mallar	211
g)	Alıcının Malı Almaktan Vazgeçmesi	211
h)	Tellaliye bedeli	212
i)	Borçluya Bilgi Verilmesi.....	212
j)	Satış İşleminin Kesinleşmesi	213
8.9.3.	Gayrimenkul malların satış işlemleri	213
a)	Gayrimenkul Satış Komisyonu.....	213
b)	Gayrimenkullerde değer tespiti	214
c)	Satış şartnamesi	214
d)	Gayrimenkul satış ilanı	216
e)	Artırım	217
f)	Gayrimenkulün Birinci Artırımda Satılamaması	218
g)	İhalenin Yapılamaması	218
h)	Alıcının Malı Almaktan Vazgeçmesi	219
j)	İhalenin Sonucu, Fesih Ve Tescil	219
k)	Borçluya Bilgi Verilmesi.....	220
8.10.	İFLAS VE ZAMANAŞIMI	220

8.10.1. İflas Yolu İle Takip	220
8.10.2. İflasın Ertelenmesi	221
8.10.3. Zamanaşımı	222
a) Zamanaşımının Kesilmesi	222
b) Zamanaşımını Kesen Haller	222
c) Zamanaşımının İşlememesi	223

DOKUZUNCU BÖLÜM
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YMM'LERİN
ASGARİ İŞÇİLİK DENETİM YETKİSİ

9.1. GENEL BİLGİ	225
9.2. RAPORLARIN DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR.....	227
9.2.1. İnceleme yapılması	227
9.2.2. Ortak Hükümler	228
9.2.3. Rapor Üzerinde Yapılacak İşlem.....	230
9.2.4. Rapor Düzenlenmeyecek İşler ve Rapor Düzenleme Sınırı	231
9.2.5. Rapor Düzenleme Şekli	231
9.2.6. Rapor Düzenlenemeyecek Hâller	232
9.3. MESLEK MENSUPLARININ DÜZENLEYECEKLERİ RAPORDAN DOĞAN SORUMLULUKLARI	232

ONUNCU BÖLÜM
PRİMLERİN HAKEDİŞLERDEN MAHSUP SURETİYLE ÖDENMESİ

10.1. GENEL OLARAK	233
10.2. İHALELERİN BİLDİRİLMESİ, HAKEDİŞLERİN MAHSUBU VE ÖDENMESİ İLE KESİN TEMİNATIN İADESİ	234
10.2.1. İhalelerin Bildirilmesi	234
10.2.2. Hakedişten Kesinti ve Mahsup	234
10.2.3. Kesin Teminatın İadesi	236
10.3. KURUMUN İNCELEME YETKİSİ	237
EKLER	239

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ASGARI İŞÇİLİK

1.1. ÜLKEMİZDE ASGARI İŞÇİLİĞİN TARİHÇESİ

Asgari işçilik uygulaması; bir işin yürütümü için gerekli olan en az sigortalı sayısına, sigorta primine esas kazanç tutarına ve çalışma süresine uygun olarak işverence Kuruma yeterli işçilik bildirilip bildirilmediğinin tespitine yönelik bir uygulama olup, kayıt dışı istihdamın önlenmesini ve Kurum gelirlerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Uygulamanın tarihçesi ölçümleme uygulamasına dayanmakta olup ölçümleme kısaca Kuruma bildirilmesi gereken prim tutarının Kurumca re'sen takdiri olarak tanımlanmaktaydı.

Ölçümleme uygulaması ilk olarak 1.7.1946 tarihli ve 4772 sayılı İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Kanununun 47 nci maddesinin son fıkrasında, bordro ve bildirgelerin vaktinde verilmemesi veya belge sayılmaya elverişli görülmemesi hallerinde, İşçi Sigortaları İdaresinin, *günlük kazançlar toplamını uygun göreceği yol ve usullere göre ölçümleyeceği şeklindeki düzenlemeyle sosyal sigorta uygulaması içerisinde yer almıştır.*

Ölçümleme uygulaması, İşçi Sigortaları İdaresi sonrası Sosyal Sigortalar Kurumunun oluşturulmasından sonra da devam etmiş ve 17.7.1964 tarihinde kabul edilerek 1.3.1965 tarihinde yürürlüğe giren 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 79 uncu maddesinde de Prim Belgeleri ve Ölçümleme başlığı altında düzenlenmiştir. Anılan fıkra hükmüne göre; belgelerin çıkarılacak tüzükle belirlenen usul ve esaslara göre verilmemesi, belgelerin süresinde Kuruma verilmemesi halleri, prim belgelerinin dayandığı kayıtların, prim belgelerini doğrulayıcı nitelikte olmaması ve prim belgelerinde yazılı olanları doğrulayan kayıtların ve belgelerin gösterilmemesi ve bu doğrultuda ibraz edilmemesi ölçümleme sebepleri olarak yer almıştır.

506 sayılı Kanunun mülga 79 uncu maddesi kapsamında düzenlenen ölçümleme uygulamasıyla ilgili olarak uyulacak usul ve esasları düzenleyecek olan Sosyal Sigorta İşlemleri Tüzüğü yürürlüğe girinceye kadar 19.2.1965 tarihli ve 915-1-22/1232 sayılı Çalışma Bakanlığı Genelgesine göre işlem tesis edilmiş, 14.4.1972 tarihinde ise Sosyal Sigorta İşlemleri Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesiyle

le ölçümleme söz konusu tüzük hükümlerine göre uygulanmaya başlanmıştır. Bu süreçte 29.6.1978 tarihli 2167 sayılı yasa ile 506 sayılı Kanunun mülga 79 uncu maddesine çeşitli fıkralar eklenmiştir. Eklenen fıkralar paralelinde her türlü inşaat, tamirat, tadilat, tesisat ve benzeri işleri yapan işverenler tarafından düzenlenen belgeler ile Kuruma bildirilen kazançların Kurumca hesaplanacak kazançlar toplamının % 70'inden az olmaması halinde, prim belgelerinin dayandığı kayıtların bu belgelerde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte sayılacağı ve ayrıca işveren ile varsa aracılara ait kayıtların gösterilmesinin istenilmeyebileceği diğer yandan prim belgelerinde yazılı kazançlar tutarının Kurumca hesaplanacak kazançlar toplamının % 70'inden az olması halinde ise işveren ve varsa aracılara ait kayıtlara bakılmaksızın Kurumca hesaplanacak kazançlar toplamı üzerinden işlem yapılacağı hükümleri belirtilmiştir.

20.07.1987 tarihinde yürürlüğe giren 3395 sayılı Kanun ile ölçümleme sisteme son verilmiş, bunun yerine idari para cezası sistemi getirilmiş dolayısıyla 1987-1994 devresinde ölçümleme veya asgari işçilik uygulaması yapılmamıştır. Sonraki süreçte 3917 sayılı Kanun ile 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 6 ncı maddesinde yapılan değişiklikle asgari işçilik uygulaması yürürlüğe konulmuştur.

Asgari işçilik uygulaması öncesi uygulanan ölçümleme sisteminde bildirim düzenli ve usulüne uygun olmaması, işyeri kayıtlarına yapılan bildirim doğru kaydedilmemesi veya işyeri kayıtlarının ibraz edilmemesi hallerinde uygulanabilmekte olup ölçümlemede sadece sigorta primine esas kazanç toplamı hesap edilmekteyken, asgari işçilik uygulaması ile birlikte işverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından (5510 sayılı Kanundan önce Sigorta Müfettişi tarafından yapılmakta idi) işin yürütümü için gerekli asgari işçilik miktarının resen saptanması yetkisi getirilmiştir.

İşyeri sayılarında giderek artış kaydedilmesine karşın, müfettiş sayısındaki azalış nedeniyle tüm işyeri dosyalarının incelemeye tâbi tutulması olanaksızlaşmıştır. Gerek kapsamdan çıkarılan tüm işyerlerinin teftişinin yarattığı güçlüğün önüne geçilmesi, gerekse düzenli prim ödeyen, işverenler ile düzenli prim ödemeyen işverenlerin birbirinden ayırt edilmesi ve düzenli prim ödemediği anlaşılan işverenlerin etkin bir şekilde takibe alınması açılarından Yönetim Kurulumuzun 19.10.1995 tarih ve 3640 sayılı Kararında; İş bittiğinde bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının altında bildirimde bulunmuş olan işverenlerden isteyenlerin, başkaca prim belgesi vermeksizin asgari işçilik tutarına ulaşmak üzere fark işçilik tutarını yatırabilmesi de öngörülmüş olup, böylece bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarını bu şekilde tamamlayan ve borcu da olmayan işverenlere de başkaca bir işleme başvurulmaksızın ilişiksizlik belgesi verilmesi uygun görülmüştür.

4792 sayılı Kanunun 616 sayılı KHK ile mülga olması ve 616 sayılı KHK'nin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olması nedeniyle 1.1.1994 tarihinden sonra bitirilen işlerde uygulanmakta olan asgari işçilik uygulaması dayanaksız kalmıştır. Dolayısıyla 4/10/2000 - 6/8/2003 tarihleri arasında uygulama kanundan yoksun olarak yapılmış ancak 6/8/2003 tarihinde 4958 sayılı Kanun ile bu yetki tekrar verilmiştir.

Asgari işçilik uygulaması 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1/10/2008 tarihine kadar 4958 sayılı Kanun hükümleri dayanak olmak üzere uygulanmıştır. 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 79 ve 130'uncu maddelerine eklenen fıkralar ile asgari işçilik uygulaması daha kapsamlı hale getirilmiştir. 506 sayılı Kanunun mülga 79 uncu maddesine eklenen fıkralar ile 506 sayılı Kanunun mülga 83 üncü maddesinde belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale yoluyla yaptırılan her türlü işlerin, gerçek veya tüzel kişilerce yapılan inşaatlardan dolayı yeterli işçilik bildirmiş olup olmadığının Kurumca araştırılacağı, usul ve esasları yönetmelikle belirlenecek bu araştırma sonucunda yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde ise bildirilmemiş olan işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, gecikme zammı ile birlikte sigorta müfettişince inceleme yapılması istenilmeksizin işveren tarafından ödendiği takdirde, iş yeri hakkında sigorta müfettişine inceleme yaptırılmayabileceği esası düzenlenmiştir. Yine 4958 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle 506 sayılı Kanunun mülga 130 uncu maddesine eklenen ikinci fıkra ile işverenin Kuruma, emsaline, yapılan işin nitelik, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütülmesi için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu Kurumca saptanması halinde, işin yürütülmesi için gerekli olan asgari işçilik miktarının, yapılan işin niteliği, bünyesinde kullanılan teknoloji, iş yerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan işçi sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurları dikkate alınarak sigorta müfettişi tarafından tespit edileceği belirtilmiştir.

Sosyal güvenlik reformu sonrasında asgari işçilik uygulaması, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 85 inci maddesinde asgari işçilik ve uzlaşma başlığı altında düzenlenmiştir. Asgari işçilik uygulamasını düzenleyen 85 inci madde dışında, Kurumun denetleme ve kontrol yetkisi başlıklı 59 uncu ve "Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması" başlıklı 90 inci maddelerde doğrudan veya dolaylı olarak asgari işçilik uygulamasına ilişkin hususlar yer almıştır. Sayılan Kanun maddeleri ve bu maddeler dışında çıkarılan ikincil mevzuat kapsamında da asgari işçilik uygulaması sürdürülmektedir.

1.2. MEVZUATSAL DAYANAKLAR VE GENEL DURUM

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun "İşyeri, İşyerinin Bildirilmesi, Devri, İntikali ve Nakli" başlıklı 11 inci maddesi uyarınca;

valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. Bu maddede belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında, 102 nci maddenin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca, yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idarî para cezası uygulanır. İdarî para cezası uygulanması, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesine engel teşkil etmez.

Kurumun denetleme ve kontrol yetkisi başlıklı 59 uncu maddesinde;

“İhaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine, Kuruma prim borçlarının bulunmadığını gösteren ilişiksizlik belgesinin verilmesinde, 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre yetki verilmiş serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirler tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda Kuruma bildirildiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu, Kurumun denetim yetkisi saklı kalmak kaydıyla, esas alınabilir.

Usûl ve esasları Kurumca belirlenmiş hesaplama yöntemine uygun olarak serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen rapor ile Kuruma yeterli işçilik bildirilmediği anlaşılan işyeri ve işverenlerinin, tespit edilen fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak prim, gecikme cezası ve gecikme zammı tutarını 102 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca verilecek idarî para cezaları ile birlikte ödemeleri kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilebilir.

Kurumca belirlenen usûl ve esaslara aykırı hareket ederek Kurum zararına sebebiyet verdiği anlaşılan serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirler tarafından düzenlenen raporlar dikkate alınmaz ve bunların daha sonra düzenleyecekleri raporlar Kurumca işleme konulmaz. Gerçeğe aykırı rapor düzenleyen serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirler, Kurumun bu nedenle uğradığı zarardan işverenle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olup, bunlar hakkında, genel hükümlere göre Kurumun takip hakkı saklıdır. Meslek mensupları, işverenlerin devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yaptıkları işler ile Kurumda tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla birlikte işçilik bildiriminde bulunulmamış olan yukarıdaki işler hakkında inceleme yapamazlar.”

hükmü bulunmaktadır.

İlişiksizlik belgesi verilebilmesi için Kurumca yapılan asgari işçilik uygulamasına ilişkin yasal düzenleme ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Asgari İşçilik Uygulaması ve Uzlaşma başlıklı 85 inci maddesinde yapılmıştır.

Anılan maddede;

“İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgarî işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak tespit edilir. Söz konusu tespitler, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından yapılır.

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işlerden ve özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı bu işleri yapan işveren tarafından yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. Bu araştırma sonucunda yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğu anlaşılırsa, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, 89 uncu madde gereği hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ edilir. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödendiği veya ödeneceğinin işveren tarafından yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde borç kesinleşir. Kuruma verilecek taahhütnamede üstlenilen ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, işveren hakkında 88 inci ve 89 uncu maddeler uyarınca işlem yapılır. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödenmemesi, taahhütname verilmemesi veya Kurumca işyerinin denetlenmesine gerek görülmesi durumunda Kurumca inceleme yapılır.

Kuruma bildirilmediği tespit edilen asgarî işçilik tutarı üzerinden Kurumca re-sen tahakkuk ettirilen sigorta primleri, 5510 sayılı Kanunun 88 inci ve 89 uncu maddeleri dikkate alınarak işverene tebliğ edilir. İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazın reddi halinde işveren, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde yetkili iş mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvurulması, prim borcunun takip ve tahsilini durdurmaz.

Kuruma yeterli işçilik tutarının bildirilmiş olup olmadığının araştırılmasında, işin yürütümü için gerekli olan asgarî işçilik tutarının tespitinde dikkate alınacak asgarî işçilik oranlarının saptanması ve asgarî işçilik oranlarına vaki itirazların incelenerek karara bağlanması amacıyla Kurum bünyesinde; Kurum teknik elemanlarından dört üye, Yönetim Kurulunda temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonlarınca görevlendirilecek iki üye, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir üye olmak üzere toplam yedi teknik elemandan oluşan, Asgarî İşçilik Tespit Komisyonu kurulur.”

hükümleri yer almaktadır.

İlişiksizlik belgesi verilmesine ilişkin olarak yasal düzenleme ise, 5510 sayılı

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “İlişiksizlik Belgesinin Aranması” başlıklı 90 **inci** maddesinde yapılmıştır. Bu madde hükmü;

“Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini onbeş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür. İşverenlerin hak edişleri, Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödenir. Kesin teminatları ise ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borçlarının bulunmadığının tespit edilmesinden sonra iade edilir. İşverenlerin, kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, bankalar ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar nezdindeki her çeşit alacak, teminat ve hak edişleri üzerinde işçi ücreti alacakları hariç olmak üzere yapılacak her türlü devir, temlik ve el değiştirme, Kurum alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder. Hak edişlerin mahsubu ve ödenmesi ile teminatların prim ve idari para cezası borçlarına karşılık tutulmasına ilişkin işlemlerin usûl ve esasları Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle tespit edilir.

Valilikler, belediyeler, il özel idareleri ve ruhsat vermeye yetkili diğer merciler tarafından, geçici iskân veya yapı kullanma izin belgesi verilmeden önce yapılan inşaat dolayısıyla, diğer kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ve bankaların ise Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek işlemlerinde Kuruma borçlarının bulunmadığına dair ilgililerden Kurumca düzenlenmiş bir belgenin istenmesi zorunludur.

Bu maddede belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden hak ediş ödenmesi, kesin teminatın iade edilmesi veya geçici iskân izin belgesi ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi veya diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre idarî ve cezaî işlem yapılır.”

seklindedir.

Kanunun 85 inci maddesinde belirtilen Asgari İşçilik Tespit Komisyonunun oluşturulması ve çalışma usul ve esaslarına ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu Asgari İşçilik Tespit Komisyonunun Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik 27.09.2008 tarihli, 27010 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olup, anılan Yönetmeliğin;

11 inci maddesinin birinci fıkrasında;

Asgari işçilik oranları belirlenmemiş olan işkolları ile ilgili olarak Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığının araştırılmasına veya Kurum denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespitine esas olmak üzere uygulanması gereken asgari işçilik oranının belirlenmesi amacıyla araştırma veya tespiti konusuna işe ait son hak ediş raporunun, hak ediş raporu düzenlenmeyen anahtar teslimi, yap-işlet-devret

veya yap-işlet suretiyle ihale edilen işler ve benzer işlerde yüklenici tarafından idareye verilen ve kabul edilen teklif, teknik doküman, analizler, maliyet bedelleri, teklif birim fiyat cetvelleri ve mahal listeleri ve benzeri ile işe ait sözleşmenin ilgili bölümleri, diğer teknik ve mali dokümanlarının, idarece işverene malzeme verilmiş olup olmadığının, verilmiş ise verilen malzemenin cinsi, miktarı ve sözleşme yılı fiyatlarıyla toplam bedelini gösteren iş bitirme belgesinin, gerekiyorsa işin sözleşmesinin aslı veya idarece ya da aslı görülmek suretiyle Kurumca onaylı fotokopileri, gerekli diğer belgelerle birlikte ilgili Kurum ünitesi tarafından Komisyona intikal ettirilmek üzere koordinatör il müdürlüğüne gönderilir.

16 ncı maddesinin birinci ve beşinci fıkralarında;

Asgari işçilik oranının tespit işlemi, dosyanın eksiksiz olarak Komisyona tesliminden itibaren en geç bir ay içinde tamamlanır.

Koordinatör il müdürlüğü, teslim edilen asgari işçilik oranına ilişkin kararı, tespiti isteyen üniteye beş iş günü içinde bildirir. Komisyonca belirlenen asgari işçilik oranı üzerinden yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı, ilgili ünitece araştırılır. Yapılan araştırma işlemi sonucunda, Kuruma yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim aslı faaliyetin son ayı veya Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca düzenlenen raporlarda tespit edilen aylar ile ilişkilendirilerek gecikme cezası, gecikme zammı ve hesap cetveli ile birlikte asgari işçilik oranı ünitece işverene tebliğ edilir.

17 nci maddesinde;

İşveren, kendisine tebliğ edilen borca veya asgari işçilik oranına, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde nedenleri ile birlikte yeni bilgi ve belgeleri de ekleyerek ilgili üniteye bir kez yazılı olarak itiraz eder. Dilekçenin taahhütlü, iadeli taahhütlü veya Acele Posta Servisi yoluyla gönderilmesi halinde, postaya verildiği tarih Kuruma verildiği tarih olarak kabul edilir.

Asgari işçilik oranına yapılan itirazlar, Komisyonca incelenmek üzere koordinatör il müdürlüğüne gönderilir.

Bu tür itirazlar Komisyonca en geç on beş gün içerisinde sonuçlandırılır.

Koordinatör il müdürlüğü, asgari işçilik oranına yapılan itiraz üzerine Komisyonca alınan kararı, en geç üç iş günü içinde ünitesine gönderir.

Ünitece;

a) Asgari işçilik oranında bir değişiklik olmaması halinde işverenin talebinin reddine dair karar işverene tebliğ edilir.

b) İtiraz üzerine Komisyonca yeni bir asgari işçilik oranı belirlenmesi halinde, bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin beşinci fıkrası gereğince işlem yapılır.

Maddi hatalar hariç birden fazla yapılan itirazlar Komisyonca dikkate alınmaz.

18 inci maddesinde;

İşveren itirazı hakkında komisyonca karar verinceye kadar itirazından vazgeçebilir. Vazgeçme işverenin ilgili üniteye vereceği bir dilekçe ile veya bu husustaki beyanının tutanak ile tespiti suretiyle yapılır. Vazgeçme beyanı açık olmalıdır. Vazgeçme halinde itiraz eden kendisine tebliğ olunan karara münhasır olmak üzere itiraz hakkını kaybetmiş sayılır.

hükümleri yer almaktadır.

1.3. ASGARI İŞÇİLİK TESPİTİNDE YETKİ

Asgari işçilik incelemesi ile ilgili asıl yetki Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişlerindedir. Ancak gerek Kurum işlerinin azaltılması gerekse işverenlerin inşaat ve ihale konusu işlerde daha kısa sürede netice alabilmeleri için bu yetki, bağlı bulunulan Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Merkez Müdürlüğü Prim Tahakkuk ve Tahsilat Servisi dosya memurlarına ve Meslek Mensuplarına (SMMM - YMM) da verilmiştir.

5510 sayılı Kanun'un "**Asgari İşçilik Uygulaması ve Uzlaşma**" başlıklı 85. maddesinde **"İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak tespit edilir. Söz konusu tespitler, Kurum'un denetim ve kontrole görevlendirilmiş memurları tarafından yapılır"** denilmektedir. İşverenin ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Merkez Müdürlüğüne asgari işçilik incelemesine konu işle yapılan araştırma sonucu tahakkuk ettirilen fark prim tutarını ödemeyi kabul etmemesi halinde, saptanan işçilik tutarının beyan edilen tutardan fazla olması dikkate alınarak farkın nedeninin çalıştırılan sigortalıların Kurum'a bildirilmemesinden mi yoksa teknolojik gelişme veya bazı işlerin fatura karşılığı başka şirketlere yaptırılmasından mı kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla müfettiş incelemesine gönderilir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişi, Kanun'dan aldığı yetki sonucu asgari işçilik incelemesi yapılması için, ilgili makamlarca düzenlenmiş sözleşme, ruhsat vb. belgelerdeki bilgiler çerçevesinde işveren tarafından ibraz edilen işyeri kayıt ve belgelerini inceler ve Asgari **İşçilik İncelemesi Raporu** düzenler.

Gereksiz emek ve zaman kaybına yol açmamak, Kurum işlerini azaltmak ve işverenlerin taleplerini en kısa sürede cevaplamak için asgari işçilik incelemesi kayıt incelemesi yapılmaksızın ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Merkez Müdür-

lüğü Prim Tahakkuk ve Tahsilat Servisi dosya memuru tarafından araştırma işlemi yapılmaktadır(5). Araştırma sonucu tespit edilen ve işverene tebliğ edilen prim ve gecikme cezasının ödenmemesi, taahhütname verilmemesi veya Kurum'ca işyerinin denetlenmesine gerek görülmesi durumunda, Kurum'ca inceleme yapılması söz konusu olduğu için, **Ön Değerlendirme** yapılmaktadır. Dosya memuru tarafından ihale yoluyla yaptırılan işler ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan özel bina inşaatı işyerlerinde araştırma sonucu işin yürütümü için gerekli asgari işçiliğin hesaplanmasında asgari işçilik oranının %25 eksiltme yapılarak uygulanmaktadır (% 9 olan özel bina inşaatı işçilik oranı % 6.75 olarak dikkate alınır.).

Kurum iş yükünü hafifletmek için yayımlanan Tebliğ(6) ile (No:5) Meslek Mensuplarına (SMMM - YMM) ihale konu işler ve özel bina inşaatlarında ilişiksiz belgesi yazısının verilmesine ilişkin inceleme yapma yetkisi verilmiştir(7). Daha sonra bu yetki süreç içerisinde değişikliğe uğratılmış ve nihayet 06.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4958 sayılı Yasa ile mülga 506 sayılı Yasa'nın 130. maddesine eklenen ek fıkra ile ihaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine, ilişiksizlik belgesinin verilmesinde, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ile Yeminli Mali Müşavirler tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda Kurum'a bildirildiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu, Kurum'un denetim yetkisi saklı kalmak şartı ile esas alınacağı belirtilmiştir. Bu yetki 5510 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle aynen korunmuştur. Meslek mensuplarının asgari işçilik incelenmesindeki yetkisi olarak; işin niteliği, Meslek mensubunun mesleki, şahsi ve ailevi vs. subjektif özelliklerinden dolayı bazı sınırlamalar getirilmiştir. Buna göre; devamlı mahiyetteki işyerlerinin sigortalıları ile yapılan işler, Kurum'da tescil edilmemiş işler ya da tescil edilmiş ancak, hiç işçilik bildiriminde bulunmamış işler, ruhsatsız bina inşaatları ya da inşaat ruhsatının imar mevzuatına aykırı olması halinde bu işler, tamamlanmamış özel bina inşaatları, işyeri kayıt ve belgeleri olmayan ve ya zayi olmuş incelemeye çıkarılmayacak durumda olan işyerlerinin yaptıkları geçici işler, meslek mensuplarının kendilerinin defter ve belgelerini düzenledikleri işverenlerin ve aracılardan 3. dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarının, boşanmış dahi olsa eşinin usul ve furuğundan birinin, bunların yönetici oldukları veya yönetimde görev alarak ortak oldukları işyerleri hakkında rapor düzenleyemezler.

1.4. DEVAMLİ İŞYERLERİNDE YAPILAN İŞLERDE ASGARI İŞÇİLİK UYGULAMASI

5510 sayılı Kanununun 85 inci maddesinin birinci fıkrasında "İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak tespit edilir. Söz konusu

tespitler, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından yapılır.” hükmü yer almaktadır.

Bu doğrultuda Devamlı mahiyette olan işyerlerinde, işverenin, işyerinde yapılan işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgarî işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar/kıstaslar dikkate alınarak Müfettiş tarafından tespit edilmektedir.

Bu noktada devamlı mahiyetteki işyerlerinde ihale konusu iş dolayısıyla yapılan asgari işçilik uygulamasıyla ilgili 13/3/2010 tarihli ve 27520 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikle, Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesinin beşinci fıkrası;

“İhale konusu işle ilgili olarak ünitece yapılacak araştırma işlemi sonucunda, Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun veya Kurumca belirlenecek yöntemlere göre ünitece, ihale konusu işin işverene ait devamlı işyeri sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeyebilir.” hükmüne istinaden çıkarılan 2010/76 sayılı “Devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılan veya piyasadan hazır halde alınıp satılan mallara ilişkin ihale konusu işlerde ilişiksizlik belgesi” konulu genelgede, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılan veya piyasadan hazır halde alınıp satılan mallara ilişkin ihale sözleşme veya şartnamesinde ihale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olması veya idarece ihale konusu işte kimlerin çalıştığı ismen Kuruma bildirildiği hallerde, ihale konusu işte çalıştırılması gereken kişi/gün sayısı kadar Kuruma bildirim yapıldığının veya idarece ihale konusu işte çalıştırıldığı bildirilen kişilerin sigortalılıklarının sağlandığının anlaşılması halinde, ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığının tespiti için ayrıca denetim elemanı incelemesine gidilmeyecek, işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişiksizlik belgesi verileceği hüküm altına alınmıştır.

1.5. ÖZEL BİNA İNŞAATI VE İHALE KONUSU İŞLERDE YETERLİ İŞÇİLİK BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

5510 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında “Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar

tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işlerden ve özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı bu işleri yapan işveren tarafından yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. Bu araştırma sonucunda yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğu anlaşılırsa, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, 89 uncu madde gereği hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ edilir. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödendiği veya ödeneceğinin işveren tarafından yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde borç kesinleşir. Kuruma verilecek taahhütnamede üstlenilen ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, işveren hakkında 88 inci ve 89 uncu maddeler uyarınca işlem yapılır. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödenmemesi, taahhütname verilmemesi veya Kurumca işyerinin denetlenmesine gerek görülmesi durumunda Kurumca inceleme yapılır.” hükmü ile Kuruma, işverenin ihale makamlarından almış olduğu ihale konusu iş ile ilgili ya da özel nitelikte inşaat yapması halinde yeterli işçilik bildiriminde bulunup bulunmadığının araştırılması yetkisi verilmiştir.

1.6. İHALE KONULU İŞLERDE ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLER

Kanunun 85 inci maddesi ikinci fıkrasında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan her türlü işlerde ünitece yapılacak araştırma; işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken Katma Değer Vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil toplam istihkak tutarına, işin asgari işçilik oranının %25 eksiği uygulanmak suretiyle yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu noktada ihale konusu iş dolayısıyla işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dahil toplam istihkak tutarına işin asgari işçilik oranı %25 olarak uygulanmakta ancak varsa malzemeli işçilik içeren faturalar ünite tarafından yapılan incelemede toplam hak edişten düşülmektedir. Buna karşın Müfettiş ile Sosyal Güvenlik Denetmenleri ya da meslek mensubu tarafından yapılan araştırmada, değerlendirmeye esas KDV hariç hakediş miktarı malzeme fiyat farkı ve varsa akreditif bedeli ile ihale makamınca müteahhide kısmen malzeme verilmesi ve bu malzemelerin bedelinin belirlenerek toplam hakedişe dahil edilebilmesi durumunda belirlenen malzeme bedeli tutarı da dahil edilerek bulunan matrahtan, varsa malzemeli işçilik içeren faturalarının düşülmesi ile bulunmaktadır. Bu şekilde bulunan toplam istihkak tutarına asgari işçilik oranı tam olarak tebliğde belirtilen oran olarak uygulanmakta ve ünite incelemesinde yapıldığı gibi %25 eksiltiyle söz konusu oran uygulanmamaktadır. Tespit edilen yeterli işçilik miktarından, varsa salt işçilik fatura tutarları ile yine varsa prime esas kazancın üst sınırı aşan ödemeler düşülerek işverenin bildirilmesi gereken yeterli işçilik miktarı belirlenmektedir.

Yine sözleşmede çalıştırılacak sigortalı sayısı belli ise, öncelikle bu sigortalıların kişi/gün sayısı üzerinden Kuruma bildirilmiş olup olmadığı araştırılır. Bu araştırma sonucunda Kuruma bildirilmeyen sigortalılar ile ilgili belgelerin verilmesi, yapılacak bir ay süreli bir tebligat ile işverenden istenir. Belgelerin verilmemesi veya eksik verilmesi hâlinde bu belgeler ünitece re'sen düzenlenir. İşin sözleşmesi ile Kuruma yapılan bildirimler arasında bir eksikliğin bulunması hâlinde söz konusu eksikliğin ihale makamınca doğrulanması durumunda bazı aylardaki kişi/gün sayısı eksikliği üzerinde durulmamaktadır.

Asgari işçilik oranları, Kurum bünyesinde oluşturulan Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenir ve bu oranlar tebliğ ile yayımlanmaktadır.

İhaleli işin birden fazla konuyu kapsıyor olması ve bünyesindeki her bir işin asgari işçilik oranı daha önce belirlenmiş olmak kaydıyla, ihale makamı tarafından her bir işe ait istihkak tutarlarının ayrı ayrı bildirilmesi hâlinde, araştırma işlemi, her bir işe ait asgari işçilik oranları dikkate alınarak yapılır. Her bir işe ait istihkak tutarının ayrı ayrı bildirilmemesi hâlinde ise, işverenin yazılı isteği üzerine araştırmada, bu işlerin en yükseğine ilişkin asgari işçilik oranı dikkate alınır. İşveren tarafından yapılan işlere ilişkin en yüksek asgari işçilik oranının uygulanmasının kabul edilmemesi durumunda işin asgari işçilik oranı Asgari İşçilik Tespit Komisyonu tarafından belirlenecektir.

İdarece, işverene ödemelerin döviz şeklinde yapılması durumunda, döviz tutarı, ödemenin yapıldığı tarihlerdeki Merkez Bankasınınca belirlenen döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilerek işlem yapılır.

Fiilen işin başlangıç ve bitiş tarihlerinin, işverence resmî makamlardan alınacak belgelerle kanıtlanması istenebilir. Bu tarihlerin resmî belge ile kanıtlanmaması hâlinde, ihale makamının bildirmiş olduğu tarihlere itibar edilerek işlem yapılacaktır.

1.7. ÖZEL NİTELİKTEKİ İNŞAATLARDA ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLER

Gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan özel nitelikteki inşaat işyerleri hakkında ünitece yapılacak araştırma işleminde ünite incelemesinde aynen ihale konusu işlerde uygulandığı gibi; inşaat maliyetine Kurumca yayımlanan tebliğ ile belirlenen asgari işçilik oranının %25 eksiği uygulanmak suretiyle yapılır.

Bina maliyeti, belediyeler, valilikler ve ruhsat vermeye yetkili diğer makamların vermiş olduğu inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanır.

Birim maliyet bedelleri, her yıl inşaatın sınıfı ve grubuna göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilerek Kurumca çıkarılacak bir genelge ile açıklanır.

İnşaatın niteliği dikkate alınarak, inşaatın ruhsatnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğde kayıtlı yapının sınıfı ve/veya grubunun farklı olduğunun anlaşılması hâlinde, inşaatın yapı sınıfı veya grubu, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca mahallinde düzenlenen tespit tutanağına istinaden ünitece belirlenerek işlem yapılır. Ünitece bu şekilde tespit edilen yapı sınıfı veya grubuna yapılan itirazlar ise karara bağlanmak üzere Asgari İşçilik Tespit Komisyonuna intikal ettirilir. İnşaatın sınıfı veya grubunun, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğde daha alt bir yapı sınıfı veya grubunda tasnif edilmesi yönünde yapılan değişiklikler, araştırma veya inceleme işlemi sonucu tespit edilen borcun kesinleşmesine kadar dikkate alınır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğlerde belirtilmemiş olan inşaatın birim maliyet bedeli, aynı tebliğlerde kayıtlı benzeri bir inşaatın birim maliyet bedeli üzerinden hesaplanabilir.

Başladığı yıl içinde bitirilmiş olan inşaatın maliyetinin hesaplanmasında o yıl için tespit edilen, başladığı yıldan sonraki yıllarda bitirilmiş inşaatın maliyetinin hesabında ise bitirildiği yıldan önceki yıla ait birim maliyet bedeli esas alınır.

Araştırma, bina inşaatının bittiği tarihten sonra yapılır. Ancak, bu işlem, inşaatın el değiştirmesi ve zorunlu hâllerde, inşaat, Ek-11'de inşaatın ikmal edilen kısmının bina maliyetine oranlarını gösterir tabloda gösterilen durumlara uygun bulunduğu takdirde bu oranlar aynen, uymadığı takdirde ise, yapılmayan kısımlar yapılan kısımlara oranlanarak bulunacak maliyet esas alınmak suretiyle inşaatın herhangi bir safhasında da yapılabilir.

Gerektiğinde, inşaatın başladığı ve bitirildiği tarihin işverence resmî makamlardan alınacak belgelerle kanıtlanması istenebilir. İnşaatın başladığı tarihin resmî belge ile kanıtlanamaması hâlinde, yapı ruhsat tarihi inşaatın başladığı tarih olarak kabul edilir.

1.8. ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLERDE ORTAK HÜKÜMLER

Araştırma yapılırken, ihale konusu işlerde kesin kabulün ya da geçici kabulün noksansız yapıldığı, özel nitelikteki inşaat işyerlerinde de inşaatın bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan işçilik miktarı dikkate alınır. İşin başlangıç tarihinden önce ve bitim tarihinden sonra Kuruma bildirilmiş olan sigorta primine esas kazanç tutarları ile gün sayıları araştırma işleminde dikkate alınmaz. Ancak, aksine tespit yoksa iptali de yapılmaz.

Kurumda tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla beraber hiç işçilik bildirilmemiş işyerlerinde ya da gerekli görülen hâllerde işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarı, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca tespit olunabilir. İhale konusu ve özel nitelikteki inşaat işlerinde hangi hâllerde ünitece araştırma işlemi yapılacağı Kurumca belirlenir.

Ünitece ihale konusu işlerde yapılan araştırma sonucunda bu Yönetmeliğin 110 uncu maddesine göre tespit edilen ve Kuruma bildirilmediği anlaşılan asgari işçilik miktarı üzerinden, gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlarca yapılan özel nitelikteki inşaat işyerlerinde ise bu Yönetmeliğin 111 inci maddesi uyarınca hesaplanan prim tutarı, aksine bir tespit olmaması hâlinde, faaliyet süresinin son ayına mal edilerek tahakkuk ettirilmek suretiyle gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. İşverence borcun tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeneceğinin ve daha sonra Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılması istenilmeyeceğinin bir dilekçe ile bildirilmesi hâlinde, borç kesinleşir ve işlemler sonuçlandırılır.

Ünitece hesaplanan borcun yapılan tebligata rağmen ödenmeyeceğinin bildirilmesi veya tebligatta belirtilen sürede bildirimde bulunulmaması durumunda, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılır.

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılmasına başladıktan sonra inceleme sonucuna göre işlem yapılır. Ancak, denetim ve kontrole başlanmakla birlikte, işverenin borcu ödeyeceğine ilişkin üniteye yazılı başvurusu üzerine, ünitenin bu isteği ön kabulü, Kurum denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının uygun bulması koşuluyla inceleme durdurulur. En geç 15 gün içinde borcun ödendiğine ilişkin yazının Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarına ulaşması üzerine, kontrol ve inceleme işleminden vazgeçilmiş sayılır ve yasal kayıt ve belgeleri işverene iade edilir. İşverenin borcu ödememesi durumunda ise incelemeye devam edilir.

İşyerleri hakkında ünitece araştırma yapılmış olması, gerektiğinde Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti hususunda inceleme yapılmasına engel oluşturmaz. Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca sonradan inceleme yapılması durumunda, daha önce ödenmiş prim ile varsa gecikme cezası ve gecikme zammı tutarı, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarı üzerinden hesaplanan ve Kuruma ödenmediği anlaşılan prim ile varsa gecikme cezası ve gecikme zammından mahsup edilir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan incelemede işin yürütümü için gerekli olduğu saptanan asgari işçilik miktarının Kuruma bildirilmediğinin veya eksik bildirildiğinin tespiti hâlinde, bildirilmeyen tutar, hangi aylara ait olduğu hususunda bir tespit varsa o aylara; tespit yoksa faaliyette bulunulan son aya mal edilir ve Kanununun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi de dikkate alınarak gerekli işlem yapılır.

İşyerlerinde;

a) Fiilen veya işyeri kayıtlarından tespit edilecek her türlü bilgiden ya da kamu

idareleri ile 5411 sayılı Kanun kapsamındaki kuruluşlar tarafından düzenlenen belge veya bilgilerden, çalıştığı tespit edildiği hâlde bu çalışmaları Kuruma bildirilmeyen veya eksik bildirilen,

b) Ay içinde bazı işgünlerinde çalıştırılmadığına veya eksik ücret ödendiğine dair belgeleri Kuruma verilmeyen veya verilen bu belgeler Kurumca geçerli sayılmayan,

sigortalılar ile ilgili olarak düzenlenmesi gereken, sigortalı işe giriş bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgesi ünitece yapılacak bir ay süreli tebligat ile ilgili işveren veya alt işverenden istenir.

Söz konusu belgeler, yapılan tebligata rağmen verilmediği takdirde ünitece re'sen düzenlenir.

Örnek-1: İhale konusu işin KDV hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dahil;

Son istihkak raporunda belirtilen toplam hakediş tutarı	120 Bin TL.
Malzeme fiyat farkı	30 Bin TL.
Akreditif bedeli	80 Bin TL.
Toplam	230 Bin TL.

ve asgari işçilik oranı da % 16 ise,

(İşverenin işi yaparken tüm işlerin ve imalatların kendi tarafından yapılmasının mümkün olamayacağı, dolayısıyla birtakım işlerin kurumda işvereni adına tescilli işyerlerinden kuruma sigortalı olarak bildirilen kişilere yaptırıldığı düşünüldüğünden, olası bu faturalı ödemelere istinaden işçilik oranı % 25 oranında eksiltilerek uygulanmaktadır.)

Asgari işçilik oranı % 25 eksiltildiğinde işçilik oranı % 12 olarak bulunacağından, Kuruma bu iş dolayısıyla bildirilmiş olması gereken asgari işçilik miktarının: $230 \text{ Bin} \times \%12 = 27.600 \text{ TL}$ olması gerekir.

Söz konusu işleri ile ilgili olarak bu şekilde yapılacak hesaplama sonucunda Kuruma 27.600 TL veya daha fazla işçilik (sigorta primine esas kazanç) bildirilmiş olması durumunda yapılan araştırma işleminde yeterli işçilik bildirilmiş olacaktır.

Örnek-2: Özel bir bina inşaatının yapımına 10.05.2006 tarihinde başlandığını ve 30.06.2013 tarihinde bitirildiğini, inşaatın sınıfının 3-B, metrekaresinin ise 1.250 m² olduğunu, Kuruma bu işle ilgili olarak 10.05.2009 30.06.2013 tarihleri arasında 35.000 TL sigorta primine esas kazanç bildirdiğini varsayarsak ünitece yapılacak işlem aşağıdaki gibi olacaktır.

İnşaat 2006 yılında başlayıp 2013 yılında bittiğinden (Yapımına 01.05.2004

tarihinden sonra başlanılan, veya 01.01.2003 tarihinden sonra başlandığı halde 01.10.2004 tarihinden sonra bitirilen binaların maliyetinin hesaplanmasında, ortalama maliyet yerine, bitirildiği yıldan bir önceki yıla ilişkin birim maliyet bedeli dikkate alınmaktadır.) 2012 yılı birim fiyatı kullanılacaktır. 3-B sınıfı yapıların 2012 yılı birim maliyeti 560. TL'dir. Buna göre;

$560 \times 1.250 = 700.000$ TL toplam maliyet bulunur. Bulunan bu maliyete inşaatlar için asgari işçilik oranı olan % 9'un % 25 düşüğü olan % 6.75 oranı uygulanır ve Kuruma bildirilmesi gereken sigorta primine esas kazanç miktarı bulunur.

Bildirilmesi gereken : $700.000 \times \% 6.75 = 47.250,00$ TL bulunur.

Bildirilen : 35.000 TL

Fark İşçilik : $47.250,00 - 35.000 = 12.250,00$ TL

Örnek-3: Özel bir bina inşaatının yapımına 13.11.2009 tarihinde başladığını ve 18.04.2012 tarihinde bitirildiğini, inşaatın sınıfının 4-A, metrekaresinin ise 80.598 m² olduğunu, Kuruma bu işle ilgili olarak 13.11.2009 - 18.04.2012 tarihleri arasında 7.869.007,24 TL sigorta primine esas kazanç bildirdiğini varsayarsak ünitece yapılacak işlem aşağıdaki gibi olacaktır.

İnşaat 2009 yılında başlayıp 2012 yılında bittiğinden 2011 yılı birim fiyatı kullanılacaktır. 4-A sınıfı yapıların 2011 yılı birim maliyeti 625 TL'dir. Buna göre.

İnş. Yapı Sınıfı	04 / A
İnşaatın Toplam Alanı (m2)	80.598,00
İnş.m2 Bedeline Esas Alınan Yıl	2011
İnş.m2 Maliyet Bedeli (2011 Yılı)	625,00
İnşaatın Toplam Maliyeti	50.373.750,00
İşçilik Ücreti Oranı - %25 Eksiği	$9 - (9 \times 25 / 100) = \% 6,75$
Bildirilmesi iGereken Asgari İşçilik Mikt.	3.400.228,12
Bildirilen Toplam İşçilik Miktarı (P.E.K.)	7.869.007,24
Fark İşçilik Tutarı (FAZLA)	4.468.779,11

Örnek-4: Faaliyet döneminde Kurumumuza 7.869.007,24 TL SPEK bildirilen ihale konusu işin KDV hariç, ödenen toplam istihkak tutarı 68.220.534,16 TL ve asgari işçilik oranı da % 13 ise,

Asgari işçilik oranı % 25 eksiltildiğinde işçilik oranı % 9,75 olarak bulunacağından, Kuruma bu iş dolayısıyla bildirilmiş olması gereken asgari işçilik miktarının: $68.220.534,16 \text{ TL} \times \% 9,75 = 6.651.502,08 \text{ TL}$ veya daha fazla işçilik (sigorta primine esas kazanç) bildirilmiş olması durumunda yapılan araştırma işleminde yeterli işçilik bildirilmiş olacaktır.

Ödenen Toplam İstihkak Tutarı	: 68.220.534,16
İşçilik Ücreti Oranı - %25 Eksiği	: $13 - (13 \times 25 / 100) = \% 9,754$
Bildirilmesi Gereken İşçilik Miktarı (S.P.E.K)	: 6.651.502,08
Bildirilen Toplam İşçilik Miktarı (P.E.K.)	: 7.869.007,24
Fark İşçilik Tutarı (FAZLA)	: 1.217.505,15

İKİNCİ BÖLÜM

ASGARI İŞÇİLİK UYGULAMASINDA

İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLME SÜRECİ

Asgari işçilik incelemelerinin en önemli bileşenlerinden bir tanesi ilişiksizlik belgesi verilme süreci ile ilgilidir. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun özel bina inşaatları ve ihale konusu işler ile ilgili ilişiksizlik belgesi verme sürecine ilişkin usul ve uygulamaları 2011/13 sayılı Genelge ile düzenlenmiştir. Aşağıda söz konusu Genelge dâhilinde ilişiksizlik belgesi düzenlenme usul ve esasları açıklanacaktır.

2.1. İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLMESİ SÜRECİ

İhale konulu işler ve özel nitelikteki inşaatlarda ilişiksizlik belgesi verilmesi süreci şu şekilde işlemektedir:

a) İşveren veya özel bina sahibi tarafından işin bitimine ilişkin dilekçesinin SĞİM veya SGM'ye verilmesi ya da Kurumumuzca yapılan araştırmalarda işin bittiğinin tespit edilmesi ile süreç başlar.

b) Verilen dilekçe veya yapılan tespite göre ihale makamı veya ruhsatı veren kamu kurumundan ihale konusu iş veya inşaat ile ilgili bilgiler matbu form şeklinde yazılı olarak istenir.

- İlgili kamu kurumundan gelen bilgi yazısının eksik olmaması durumunda dosya kontrol aşamasına geçilir.

- İlgili kamu kurumundan gelen bilgi yazısının eksik olması durumunda eksiklerin giderilmesi amacıyla bir kez daha yazışılır.

c) Kurum ünitesinde yapılan araştırmada;

- Tahakkuk ve tahsilat,

- Sigortalı işe giriş ve çıkış bildirgeleri,

- Sigortalı eksik gün bildirimleri,

- Bildirilen sigortalıların mevzuata uygunluğu (şirket ortağının sigortalılığı, kadın ve çocuk sigortalı vb.),

- İhale makamı bilgileri ile işveren bildirimlerinin uygunluğu,
  - Asgari işçilik oranının belli olup olmadığı,
- kontrolleri yapılır.

d) Yapılan kontrollerde ilgili kamu kurumundan alınan bilgilerle uyumlu olmayan durumlar ortaya çıktığında bu uyumsuzlukların giderilmesi işlemi telefon ve tebligatla işverenden istenir, bu işlemlerin işveren veya bina sahiplerince yapılamaması durumunda re'sen yapılır.

e) Yapılan kontrollerde herhangi bir sorunun tespit edilmemesi veya tespit edilen sorunların giderilmesi halinde normal asgari işçilik oranının yüzde 25 eksiği baz alınarak asgari işçilik ön değerlendirmesi yapılır.

f) Kontrol aşamasında işle ilgili fiili tespit veya kontrol yapılmasının gerekmesi halinde konu Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarına intikal ettirilmekte, sosyal güvenlik denetmenlerince en geç 1 ay içerisinde gerekli işlem yapılarak işveren servisine geri gönderilmektedir.

g) Yapılan işin malzemeli iş olması veya işin Asgari İşçilik Oranlarını Gösterir Tebliğde yer almaması veyahut tebliğ edilen tutara dayanak işçilik oranına itiraz edilmesi durumlarında, işin asgari işçilik oranının Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca (AİTK) tespit edilmesi amacıyla işle ilgili tüm bilgi ve belgeler ilgili koordinatör il müdürlüğüne gönderilerek işçilik oranı bu birimden sorulur. AİTK 1 ay içerisinde asgari işçilik oranını belirleyerek ilgili birime gönderir. Bu orana 1 ay içerisinde itiraz hakkı bulunmaktadır. İtiraz edilmesi durumunda AİTK tarafından yine 1 ay içerisinde oran belirlenerek ilgili birime gönderilir. Bu orana artık itiraz edilemez ve oran kesinleşir. Bu oran baz alınarak asgari işçilik ön değerlendirilmesi yapılır.

h) Ön değerlendirme neticesinde yeterli işçilik bildirilmiş ise ilişiksizlik belgesi verilir. Yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğu anlaşıldığında tespit edilen asgari işçilik oranı ve fark işçilik tutarı işverene tebliğ edilir. Yapılan tebligata istinaden 1 ay içerisinde fark işçilik tutarının ödenmesi veya ödeneceğine dair taahhütname verilip aynı süre içerisinde ödenmesi halinde ilişiksizlik belgesi verilir.

i) Tebliğ tarihinden itibaren 1 ay içerisinde belirlenen tutarın ödenmemesi, ödenmeyeceğinin yazılı olarak belirtilmesi, fark işçilik tutarına itiraz edilmesi veya işçilik içeren faturalarının bulunduğundan dolayı inceleme talep edilmesi hallerinde söz konusu iş incelenmek üzere Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı ilgili Grup Başkanlığına yazılır. **İşyeri kayıt ve belgelerinin incelemeye ibrazından itibaren** rapor müfettiş tarafından 3 ay içerisinde yazılarak ilgili birime gönderilir. İlgili birim Müfettiş Raporunu 15 gün içerisinde inceleyerek; müfettiş incelemesi sonucunda fark işçilik tespit edilemez ise ilişiksizlik belgesi verilir, fark işçilik tespit edilirse bu tutar kesinleşerek 1 ay içerisinde ödenmek üzere tebliğ edilir.

j) Tebliğ edilen asgari işçilik fark tutarının işverence ödenmesi veya Kurumca tahsil edilmesi durumunda ilişiksizlik belgesi verilerek süreç tamamlanır.

2.2. İHALE KONUSU İŞLERDE İLİŞİKSİZLİK BELGESİ

5510 sayılı Kanununun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan her türlü işlerde ünitece yapılacak araştırma; işin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız olarak yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken Katma Değer Vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil toplam istihkak tutarına, işin asgari işçilik oranının %25 eksiği uygulanmak suretiyle yapılır.

İşin sözleşmesinde çalıştırılacak sigortalı sayısı belli ise, öncelikle bu sigortalıların kişi/gün sayısı üzerinden Kuruma bildirilmiş olup olmadığı araştırılır. Bu araştırma sonucunda Kuruma bildirilmeyen sigortalılar ile ilgili belgelerin verilmesi, yapılacak bir ay süreli bir tebligat ile işverenden istenir. Belgelerin verilmemesi veya eksik verilmesi hâlinde bu belgeler ünitece re'sen düzenlenir. İşin sözleşmesi ile Kuruma yapılan bildirimler arasında bir eksikliğin bulunması hâlinde söz konusu eksikliğin ihale makamınca doğrulanması durumunda bazı aylardaki kişi/gün sayısı eksikliği üzerinde durulmaz.

Asgari işçilik oranları, Kurum bünyesinde oluşturulan Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenir ve bu oranlar tebliğ ile yayımlanır.

İhaleli işin birden fazla konuyu kapsıyor olması ve bünyesindeki her bir işin asgari işçilik oranının daha önce belirlenmiş olması kaydıyla, ihale makamı tarafından her bir işe ait istihkak tutarlarının ayrı ayrı bildirilmesi hâlinde, araştırma işlemi, her bir işe ait asgari işçilik oranları dikkate alınarak yapılır. Her bir işe ait istihkak tutarının ayrı ayrı bildirilmemesi hâlinde ise, işverenin yazılı isteği üzerine araştırmada, bu işlerin en yükseğine ilişkin asgari işçilik oranı dikkate alınır. İşveren tarafından yapılan işlere ilişkin en yüksek asgari işçilik oranının uygulanmasının kabul edilmemesi durumunda işin asgari işçilik oranı Asgari İşçilik Tespit Komisyonu tarafından belirlenmesi için ünite tarafından konu ilgili koordinatör il müdürlüğüne yazı ile gönderilir.

İşverene ödemelerin döviz şeklinde yapılması durumunda, döviz tutarı, ödemelerin yapıldığı tarihlerdeki Merkez Bankasıncı belirlenen döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilerek işlem yapılır.

2.3. İHALE KONUSU İŞLERİN DEVAMLİ İŞYERİ SİGORTALILARI İLE YAPILMASI

2.3.1. İhale Konusu İşlerin Devamlı Mahiyetteki İşyeri Sigortalıları ile Yapıldığının Beyan Edilmesi Durumunda İlişiksizlik Belgesinin Verilmesinin Usul ve Esasları

İhale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının beyan edildiği hallerde; sosyal güvenlik il müdürlüğünce/sosyal güvenlik merkezince ihale konusu iş, devamlı mahiyetteki işyeri ve sigortalılar yönünden aşağıda belirtilen hususlar çerçevesinde yapılacak olan araştırma sonucunda, ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeksizin, ihale konusu işin yapıldığı süre içinde söz konusu işyerinden Kuruma borcun da bulunmaması kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilecektir.

İhale konusu işlerin Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştırmaksızın bizzat gerçek kişi yüklenici tarafından veya tüzel kişilerin ortaklarınca yerine getirilmesi halinde gerçek kişi sigortalı ile tüzel kişilerin ortaklarının Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılığından dolayı prim borcunun bulunmaması veya borcun tecil ve taksitlendirilmiş olması şartı da aranacaktır.

Bu bağlamda, öncelikle ihale konusu işin yapıldığı işyerinin devamlı mahiyette bir işyeri olduğunun ve devamlı mahiyetteki işyerinin faaliyet konusunun ihale konusu işe uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

Buna göre, ihale konusu işin yapıldığı belirtilen devamlı mahiyetteki işyerinin, faaliyetine devam etmesinin ihale konusu işe bağlı olmaması, ihale konusu işten bağımsız olarak faaliyetini devam ettirmesi, dolayısıyla ihale konusu iş olmasaydı dahi mevcut olan veya olacak olan bir işyeri olması halinde, devamlı mahiyette bir işyerinin varlığı kabul edilecektir.

Örnek 1- (A) Limited Şirketinin ‘metal kapı ve pencere imalatı ve montajı’ faaliyet konusu ile Kurumda tescilli olan ve sigortalı bildiriminde bulunulan bir işyeri mevcut iken, (B) kamu kurumunun yapmış olduğu ‘kapı ve pencerelerin yenilenmesi’ ihalesine iştirak ederek ihale konusu işi üstlendiği varsayıldığında, (A) Limited Şirketinin ihale konusu işi yaptığı işyerinin, ihale konusu işten dolayı mevcut olan bir işyeri olmaması nedeniyle devamlı mahiyetteki bir işyerinin varlığının kabulü gerekecektir.

Devamlı mahiyetteki işyerinin işkolu kodunun yapılan ihale konusu iş ile uyumlu olmaması halinde, öncelikle devamlı mahiyetteki işyerinin faaliyet konusunun tespiti yönüne gidilecektir. Yapılan tespit sonucunda, devamlı mahiyetteki işyerinde ihale suretiyle yapılan işin konusunda bir faaliyet yapıldığının anlaşılması halinde, Kısa Vadeli Sigorta Kolları Prim Tarifesindeki hükümler dikkate

alınarak gerekmesi halinde devamlı mahiyetteki işyerinin işkolu kodu 5510 sayılı Kanunun 83 üncü ve 84 üncü maddelerine göre değiştirilerek ve ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığının tespiti için 2011/13 sayılı Genelgede belirtilen usul ve esas çerçevesinde işlem yapılacaktır.

Diğer taraftan, devamlı mahiyetteki işyerinin faaliyet konusunun imalat işleri olduğu durumlarda, idareye karşı üstlenilen işin, imalatın yanı sıra, montaj, döşeme, takılma gibi işleri de içermesi halinde, bu hususun, Kısa Vadeli Sigorta Kolları Prim Tarifesine göre daha yüksek bir prim oranını gerektirmemesi kaydıyla, ayrıca montaj, döşeme, takılma gibi durumlar dikkate alınmaksızın işlem yapılacaktır.

Örnek 2- İhale suretiyle yapılan işin konusunun 'parke döşemesi' işi olduğu, ancak söz konusu işin Kurumda '1622-Birleştirilmiş parke yer döşemelerinin imalatı' işkolu kodunda tescil edilmiş bulunan devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının beyan edildiği varsayıldığında, parke döşemesi işinin tehlike sınıfı ile parke imalatı işinin tehlike sınıfının aynı (her iki işin de V tehlike sınıfında tasnif edilmiş) olduğu dikkate alınarak, bahse konu işyerinin işkolu kodunun tespitine başvurulmayacaktır.

Örnek 3- İhale suretiyle yapılan işin konusunun 'kartonpiyer döşenmesi' işi olduğu ancak söz konusu işin Kurumda "2361-İnşaat amaçlı alçı ürünlerinin imalatı" işkolu kodunda tescil edilmiş bulunan devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının beyan edildiği varsayıldığında, kartonpiyer döşenmesi işinin '4333-Yer ve duvar kaplama' işkolu kodunda ve V tehlike sınıfında, 'inşaat amaçlı alçı ürünlerinin imalatı' işkolu kodunun ise IV tehlike sınıfında tasnif edilmiş olması nedeniyle bahse konu işyerinin işkolu kodunun tespiti yönüne gidilecektir.

2.3.2. İhale Konusu İşte Çalışacak Kişi/Gün Sayısının Belli Olduğu İşler

İhale sözleşme veya şartnamesinde ihale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olması veya idarece ihale konusu işte kimlerin çalıştığının ismen Kuruma bildirildiği hallerde, ihale konusu işte çalıştırılması gereken kişi/gün sayısı kadar Kuruma bildirim yapıldığının veya idarece ihale konusu işte çalıştırıldığı bildirilen kişilerin sigortalılıklarının sağlandığının anlaşılması halinde, ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığının tespiti için ayrıca denetim elemanı incelemesine gidilmeyecek, işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişkisizlik belgesi verilecektir.

İhale konusu işin başlayıp bittiği tarihler arasında Kuruma ihale sözleşmesindeki/ şartnamesindeki işçi sayısının altında bir bildirim yapılmış ise, idare ile temasa geçilerek eksik bildirimlerin nedenleri ile Kurumumuza verilmiş olan prim belgelerinin idareye de verilmiş olup olmadığı, verilmiş ise bu belgelerle kayıtlı sigortalıların dışında başka sigortalı çalıştırılıp çalıştırılmadığı sorulacak-

tır. İdareden alınan yazılarda, belgelerde kayıtlı sigortalıların dışında sigortalı çalıştırıldığına bildirilmesi halinde, hizmetleri ve kazançları Kuruma bildirilmediği anlaşılan kişilerle ilgili aylık prim ve hizmet belgelerinin verilmesi işverenlerden bir ay süreli bir tebligatla istenilecektir.

İdarelerce düzenlenen yazılarda;

a) Sigortalı sayısının yanı sıra sigortalıların kimlik bilgilerine de yer verilmiş olması halinde, işverenlerce bu bilgilere uygun düzenlenen aylık prim ve hizmet belgeleri bir aylık süre içinde Kuruma verilmiş ise bahse konu prim belgeleri işleme konulacaktır. İşverenlerce bir aylık süre içinde aylık prim ve hizmet belgeleri Kuruma verilmemiş ise, bahse konu prim belgeleri sigorta primleri servisi tarafından, idarece bildirilen prime esas kazanç tutarı üzerinden; idarece prime esas kazanç tutarı bildirilmemiş ise, sigorta primine esas kazanç alt sınırı üzerinden re'sen düzenlenerek işleme konulacaktır.

b) Sigortalı sayısı belirtilmiş, buna karşın sigortalıların kimlik bilgilerine yer verilmemiş ise, sigorta primleri servisi tarafından idarece bildirilen prime esas kazanç tutarı üzerinden; idarece prime esas kazanç tutarı bildirilmemiş ise, sigorta primine esas kazanç alt sınırı üzerinden asıl/ek prim tahakkuk belgesi düzenlenerek işleme alınacak ve tahakkuk eden primlerin bir aylık süre içinde ödenmesi işverenlere bildirilecektir.

İdareden alınan bilgi ve belgelerden sigortalıların hizmetlerinin veya kazançlarının Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiğinin anlaşılması nedeniyle, asıl veya ek aylık prim ve hizmet belgesi ya da prim tahakkuk belgesi düzenlenen her bir ay için, 5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca; belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı ve işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Diğer taraftan, idarelerce düzenlenen yazılarda sigortalıların kimlik bilgilerine de yer verilmiş olması halinde, bu sigortalıların sigortalı işe giriş ve işten ayrılış bildireleri yönlerinden de gerekli kontroller yapılarak, 5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin durumuna uygun alt bendi ile aynı fıkranın (j) bendi uyarınca idari para cezası uygulanacaktır.

İşlemlerin bu şekilde yapılmasının ardından, tahakkuk eden primlerinin ve idari para cezalarının tahsilinden sonra ilişiksizlik belgesi verilecektir.

İhaleli işin konusunun temizlik veya güvenlik hizmetlerine ilişkin olması halinde, bu işlerin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılması düşünülemeyeceğinden, belirtilen nitelikteki ihale konusu işler için geçici mahiyette işyeri dosyası tescil ettirilmesi gerekmektedir.

2.3.3. İhale Konusu İşte Çalışacak Kişi/Gün Sayısının Belli Olmadığı İşler

İhale sözleşme veya şartnamesinde ihale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olmaması ve idarece de ihale konusu işte kimlerin çalıştırıldığına ismen Kuruma bildirilememesi halinde; ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığı hususunda, ihale konusu işin yapıldığı süre zarfında devamlı mahiyetteki işyerinden Kuruma bildirilmiş olan sigorta primine esas kazanç tutarının, bildirilmesi gereken sigorta primine esas kazanç tutarının altında olup olmadığı geçici mahiyetteki işyeri dosyalarındaki araştırma işleminde olduğu gibi araştırılacak, bu şekilde yapılacak araştırma işlemi sonucunda, ihale konusu işin yapıldığı dönemde Kuruma yeterli işçilik bildiriminde bulunulduğunun anlaşılması halinde, denetim elemanı incelemesine gönderilmeksizin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin borcunun da bulunmaması halinde işverene ilişiksizlik belgesi verilecektir.

Örnek 1- İstihkak tutarı 150.000 TL olan bir iş dolayısıyla, Kuruma bildirilmesi gereken prime esas kazanç tutarının 13.500 TL olduğunun araştırma işlemi sonucu hesaplanmasına karşın ihale konusu işin yapıldığı dönemde Kuruma bildirilen prime esas kazanç tutarının 14.000 TL olduğu varsayıldığında, ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığı hususunda denetim elemanı incelemesine gönderilmeksizin, ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin borcunun da bulunmaması halinde işverene ilişiksizlik belgesi verilecektir.

Diğer taraftan, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile faaliyet dönemleri kısmen de olsa çakışacak şekilde birden fazla ihale konusu işin yapılmış olması halinde, ihale konusu bir iş için dikkate alınmış olan işçilik, diğer ihale konusu işler için dikkate alınmayacaktır.

Örnek 2- Devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile,

- **İstihkak tutarı 100.000 TL olan (A) ihale konusu işinin** 1/5/2010 ila 21/6/2010 tarihleri,

- İstihkak tutarı 90.000 TL olan (B) ihale konusu işinin 9/6/2010 ila 28/7/2010 tarihleri,

- İstihkak tutarı 120.000 TL olan (C) ihale konusu işinin 18/6/2010 ila 11/8/2010 tarihleri,

arasında yapıldığı, söz konusu işlerin asgari işçilik oranlarının %12 olduğu, ay içerisinde eksik çalışması olmayan 8 sigortalıdan dolayı;

2010/Mayıs ayı için 10.000 TL,

2010/Haziran ayı için 10.000 TL,

2010/Temmuz ayı için 11.000 TL,

2010/Ağustos ayı için 11.000 TL,

Kuruma prime esas kazanç bildiriminde bulunulduğu ve işverenin, (A) ihale konusu işinden dolayı ilişiksizlik belgesi verilmesini talep ettiği, (B) ve (C) ihale konusu işlerinden dolayı henüz ilişiksizlik belgesi istemediği varsayıldığında; (A) ihale konusu işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı,

[(A) İhale konusu işinin istihkak tutarı X Asgari işçilik oranı (%25 eksiği) = Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarı] şeklinde hesaplanacaktır.

Buna göre, (A) ihale konusu işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken işçilik miktarı; $100.000 \times \%9$ (%12'nin %25 eksiği) = 9.000 TL olacaktır.

Söz konusu tutar, (A) ihale konusu işin yapıldığı 1/5/2010 ila 21/6/2010 tarihleri arasında Kuruma bildirilen, 1/5/2010-31/5/2010 dönemi için [2010/Mayıs ayının tamamında ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden] = 10.000 TL

1/6/2010-21/6/2010 tarihleri arasında [2010/Haziran ayında 21 gün ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden ($10.000 / 30 \times 21$)] = 6.999,93 TL

olmak üzere toplam $10.000 \text{ TL} + 6.999,93 \text{ TL} = 16.999,93 \text{ TL}$ sigorta primine esas kazanç tutarı ile karşılaştırılacaktır.

(A) İhale konusu işinin yapıldığı dönemde Kuruma bildirilen sigorta primine esas kazanç tutarı (16.999,93 TL), Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarından (9.000 TL) fazla olduğundan, (A) ihale konusu işinin devamlı işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığı hususunda incelemeye sevk edilmeksizin, işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişiksizlik belgesi verilecektir.

- İşverenin (A) ihale konusu işinden dolayı ilişiksizlik belgesini aldıktan sonra (B) ihale konusu işinden dolayı ilişiksizlik belgesinin verilmesini talep ettiği ve (C) ihale konusu işinden dolayı henüz ilişiksizlik belgesi istemediği varsayıldığında,

(B) ihale konusu işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı;

$90.000 \times \%9$ (%12'nin %25 eksiği) = 8.100 TL olacaktır.

Söz konusu tutar, (B) ihale konusu işinin yapıldığı 9/6/2010 ila 28/7/2010 tarihleri arasında Kuruma bildirilen;

9/6/2010-30/6/2010 tarihleri arasında [2010/Haziran ayında 22 gün ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden ($10.000 / 30 \times 22$)] = 7.333,26 TL

1/7/2010-28/7/2010 tarihleri arasında [2010/Temmuz ayında 28 gün ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden ($11.000 / 30 \times 28$)] = 10.266,76 TL

olmak üzere toplam $7.333,26 \text{ TL} + 10.266,76 \text{ TL} = 17.600,02 \text{ TL}$ ile karşılaştırılması gerekmektedir birlikte, 9/6/2010 ila 21/6/2010 tarihleri arasında (A) ihale ko-

nusu işi ile (B) ihale konusu işi birlikte yapıldığından ve (A) ihale konusu işi ile ilgili olarak yeterli işçiliğin bildirilip bildirilmediği araştırılarak işverene ilişiksizlik belgesi verildiğinden, belirtilen tarihler arasındaki işçiliğin mükerrer olarak dikkate alınmaması için söz konusu dönemde (A) ihale konusu işi için dikkate alınmış olan işçilik tutarının düşülmesi gerekmektedir.

Buna ilişkin hesaplama; [(A) ihale konusu işi için Kuruma bildirilmesi gereken işçilik tutarı] / [(A) ihale konusu işinin faaliyet süresi] X [çakışan gün sayısı] = Düşülecek tutar,

şeklinde yapılacaktır.

Buna göre; $9.000 / 51 \times 12 = 2.117,64$ TL işçilik tutarının, 17.600,02 TL'den düşülmesi gerekmektedir.

Bu durumda, (B) ihale konusu işinin yapıldığı dönemde Kuruma bildirilmiş olan işçiliğin; $17.600,02 - 2.117,64 = 15.482,38$ TL'si dikkate alınacak olup, bu tutar (B) ihale konusu işi için Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarından (8.100 TL) fazla olduğundan, (B) ihale konusu işinin devamlı işyeri sigortalıları ile yapılarak yapılmadığı hususunda incelemeye sevk edilmeksizin, işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişiksizlik belgesi verilecektir.

- İşverenin (A) ve (B) ihale konusu işinden dolayı ilişiksizlik belgesini aldıktan sonra (C) ihale konusu işinden dolayı ilişiksizlik belgesi verilmesini talep ettiği varsayıldığında,

(C) ihale konusu işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı;

$120.000 \times \%9$ (%12'nin %25 eksiği) = 10.800 TL olacaktır.

Söz konusu tutarın, (C) ihale konusu işinin yapıldığı 18/6/2010 ila 11/8/2010 tarihleri arasında Kuruma bildirilen;

18/6/2010-30/6/2010 tarihleri arasında [2010/Haziran ayında 13 gün ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden ($10.000 / 30 \times 13$)] = 4.333,29 TL

1/7/2010-31/7/2010 dönemi için [2010/Temmuz ayının tamamında ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden] = 11.000 TL

1/8/2010-11/8/2010 tarihleri arasında [2010/Ağustos ayında 11 gün ihale konusu işten dolayı faaliyet gösterildiğinden ($11.000 / 30 \times 11$)] = 4.033,37 TL

olmak üzere toplam $4.333,29 \text{ TL} + 11.000,00 \text{ TL} + 4.033,37 \text{ TL} = 19.366,66 \text{ TL}$ ile karşılaştırılması gerekmekte birlikte, 18/6/2010 ila 21/6/2010 tarihleri arasında (A) ihale konusu işi, 18/6/2010-28/7/2010 tarihleri arasında (B) ihale konusu işi, (C) ihale konusu işi ile birlikte yapılmış olduğundan, belirtilen sürelerde Kuruma bildirilmiş olan işçiliğin mükerrer olarak dikkate alınmaması için bu dönemlere ilişkin

olarak ilişkisizlik belgesi verilmiş olan ihale konusu işlerden dolayı dikkate alınmış olan işçilik tutarlarının düşülmesi gerekmektedir.

(A) ihale konusu işinden dolayı düşülecek tutar; (A) işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken işçilik tutarı (9.000) / İşin faaliyet süresi (51 gün) X Çakışan gün sayısı (4 gün) = Düşülecek tutar (705,88 TL),

(B) ihale konusu işinden dolayı düşülecek tutar; (B) işinden dolayı Kuruma bildirilmesi gereken işçilik tutarı (8.100) / İşin faaliyet süresi (50 gün) X Çakışan gün sayısı (41 gün) = Düşülecek tutar (6.642,00 TL),

şeklinde hesaplanacaktır.

Buna göre; 705,88 TL + 6.642 TL = 7.347,88 TL işçilik tutarının, 19.366,95 TL'den düşülmesi gerekmektedir.

Bu durumda, (C) ihale konusu işinin yapıldığı dönemde Kuruma bildirilmiş olan işçiliğin; 19.366,95 TL - 7.347,88 TL = 12.019,07 TL'si dikkate alınacak olup, bu tutar (C) ihale konusu işi için Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarından (10.800 TL) fazla olduğundan, (C) ihale konusu işinin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığı hususunda incelemeye sevk edilmeksizin, işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişkisizlik belgesi verilecektir.

Diğer taraftan, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile faaliyet dönemleri kısmen çakışacak şekilde birden fazla ihale konusu işin yapıldığı durumlarda, ihale konusu işlerin birden fazlası için aynı anda ilişkisizlik belgesi talebinde bulunulması halinde de, yukarıda belirtildiği şekilde, bir ihale konusu iş için devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmadığı konusunda incelemeye sevk edilmesi gerekip gerekmediğine karar verildikten sonra, diğer ihale konusu işe geçilmek suretiyle işlem yapılacaktır.

İhale konusu işten dolayı 30 günden az faaliyet yürütülen aylarda, söz konusu ayda eksik çalışması olan sigortalıların prime esas kazançlarının ihale konusu işin yapıldığı süreye isabet eden kısmı kadarı dikkate alınacaktır.

Yapılan araştırma işlemi sonucunda, ihale konusu işin yapıldığı süre zarfında Kuruma bildirilmiş sigorta primine esas kazanç tutarının, bildirilmesi gereken sigorta primine esas kazanç tutarının altında olduğunun tespit edilmesi halinde ön inceleme değerlendirme belgesi düzenlenerek işverence bildirilmesi gereken SPEK **tutarından daha düşük matrah bildiriminde bulunmuş ise aradaki farkın bir ay içinde ödenmesi için işverene tebliğ edilir. Belirtilen sürede ödenmesi kaydıyla ilişkisizlik belgesi verilecek, ödenmemesi halinde ise ihale konusu işin devamlı mahiyette işyeri sigortalıları ile yaptırılıp yaptırılmadığının tespiti amacıyla durum incelemeye sevk edilecektir.**

2.3.4. Danışmanlık Hizmet İhaleleri

İhaleli işin konusunun mimarlık ve mühendislik, etüt ve proje, harita ve kadaströ, her ölçekte imar planı, imar uygulama, ÇED raporu hazırlanması, plan, yazılım geliştirme, tasarım, teknik şartname hazırlanması, denetim ve kontrolör-lük gibi teknik, mali, hukuki veya benzeri alanlarda hizmet alım işlerine yönelik olması halinde, devamlı işyeri dosyasından bildirim bulunması ve işverenin ilgili dönemde Kuruma borcunun olmaması halinde ihbar veya şüphe uyandırıcı başka bir husus da olmadığı durumlarda ilişiksizlik belgesi verilerek, gerekirse inceleme yoluna sonradan gidilecektir.

2.3.5. Nakliye İşleri İle Personel/Öğrenci Taşıma İşleri

İhaleli işin konusunun nakliye veya personel/öğrenci taşıma işi olması ve idarece ihale konusu işin sigortalı niteliğinde bir kişi çalıştırılmaksızın bizzat yükleniciler tarafından yapıldığının bildirilmesi durumunda Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olduklarının anlaşılması halinde ilişiksizlik belgesi verilecektir.

Belirtilen türdeki bir işin tümüyle yükleniciler tarafından yapılmayıp, kısmen sigortalı çalıştırılmak suretiyle yapıldığının bildirilmesi halinde, Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olup olmadıkları ile sigortalı olması gerekenlerin Kurumumuza bildirildiğinin anlaşılması durumunda ilişiksizlik belgesi verilecektir.

İhale sözleşmesindeki/şartnamesindeki işçi sayısının altında bir bildirim yapılmış ise 2011/13 sayılı Genelgenin (4.2) nolu bölümünde belirtilen açıklamalar çerçevesinde işlem yapılacaktır.

2.3.6. Piyasadan Hazır Halde Alınıp Satılan Malın Teslim İşleri

Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde, “Piyasadan hazır halde alınıp satılan mal” kavramı, “Projelendirme veya münhasıran bir talep üzerine üretimi yapılmayan malları ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanıma göre, mal teslim işinin, piyasadan hazır halde alınıp satılan mal olarak değerlendirilebilmesi için, bu malın, işe özel olarak üretilmeyip piyasada standart olarak seri imalatı yapılan bir mal olması, ayrıca projelendirilmemiş, işe göre şekillendirilmemiş bir mal olması ve İdare için özel olarak imal edilmemiş bir mal olması gerekmektedir.

Öte yandan, mal teslim işinin, mal temin ve teslimi ya da mal imal ve teslimi şeklinde olması piyasadan hazır halde alınıp satılan mal olma özelliğini değiştirmemektedir.

Örnek 1- (A) kamu kurumunun seri olarak üretilmekte olan 100 adet klimayı

ihale suretiyle (B) gerçek kişinin teslimi hususunda anlaşmaya vardığı varsayıldığında, seri üretimi yapılmakta olan bu klimalar ihale konusu işten önce tasarlanıp imal edilmekte olduğundan, dolayısıyla ayrıca projelendirme veya İdare için özel olarak imal edilmediğinden 100 adet klimanın temin işi, piyasadan hazır halde alınıp satılan mal kapsamında değerlendirilecektir.

Örnek 2- (C) kamu kurumunca günlük 10.000 adet ekmeğin teslim işinin ihale suretiyle (D) Limited Şirketi'ne verildiği varsayıldığında, ekmeğin işe özel olarak üretilmeyip piyasada standart olarak seri imalatı yapılan bir mal olması nedeniyle, bahse konu işverenin ekmeğin teslim işini, kendisine ait fırın veya marketten ya da piyasadaki fırın veya marketlerden temin edip etmediği üzerinde durulmaksızın, söz konusu ekmeğin teslim işi, piyasadan hazır halde alınıp satılan bir mal olarak değerlendirilecektir.

“2.3.7. Doğrudan Temin Usulüyle Yaptırılan İşler

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun, “Uygulanacak ihale usulleri” başlıklı 18 inci maddesinde, idarelerce, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri ihalelerinde,

- a) Açık ihale usulü,
- b) Belli istekliler arasında ihale usulü,
- c) Pazarlık usulü,

uygulanacağı öngörüldüğünden, “doğrudan temin usulü”, uygulanacak ihale usullerine ilişkin 18 inci madde içeriğinden çıkartılmıştır.

Buna göre, doğrudan temin usulü ile yapılan mal veya hizmet alımları ile yapım işleriyle ilgili olarak ihale makamlarının söz konusu işi üstleneni Kurumumuza bildirme yükümlülüğü, yüklenicinin hak ediş ödemesine esas muaccel borcunun bulunup bulunmadığı hususunu sorgulama yükümlülüğü ve teminat iadesi sırasında Kurumumuzdan alınmış ilişiksizlik belgesini isteme yükümlülüğü bulunmamaktadır.”

2.4. İHALE KONUSU İŞLERİN KONSORSİYUM VE İŞ ORTAKLIĞI ŞEKLİNDE ÜSTLENİLMESİ

İhaleli işlerin zaman zaman konsorsiyumlarca üstlenildiği, işin belli bölümlerini yapan konsorsiyum üyesi firmalardan ayrı ayrı teminat alındığı ve her bir konsorsiyum üyesine, yaptıkları işler karşılığında ayrıca istihkak ödendiği, bu durumdaki firmaların tamamladıkları işler nedeniyle teminatlarını geri alabilmeleri için diğer firmaların işlerinin bitirilmesinin beklendiği, bazen işini bitiren yabancı firmaların ülkelerine döneceklerinden bahisle işlemlerinin sonuçlandırılmasını talep ettikleri, ancak işyeri dosyasının konsorsiyum adına açılmış olması, dolayısıyla ihale konusu işin tümünün bitirilmemesi nedeniyle üstlendikleri işi bitiren ve borcu bulunmayan firmaların teminatlarını alamadıkları gözlemlenmektedir.

Bilindiği gibi, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 14 üncü maddesi, 4964 sayılı Kanunun 10 uncu maddesi ile yeniden düzenlenmiş olup, söz konusu madde metninde; ortak girişimlerin **iş ortaklığı ve konsorsiyumlardan** oluştuğu, iş ortaklığı üyelerinin; hak ve sorumluluklarıyla işin bütününe yapmak üzere, konsorsiyum üyelerinin ise, hak ve sorumluluklarını ayırarak işin kendi uzmanlık alanlarını yapmak üzere bir araya geldikleri; **iş ortaklığı anlaşma ve sözleşmesinde**, iş ortaklığını oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin taahhüdün yerine getirilmesinde **müşterek ve müteselsilen sorumlu** oldukları; **konsorsiyum anlaşma ve sözleşmesinde ise**, gerçek veya tüzel kişilerin işin hangi kısmını taahhüt ettikleri ve taahhüdün yerine getirilmesinde koordinatör ortak aracılığıyla koordinasyonun sağlanacağı hiçbir tereddüte mahal vermeyecek şekilde vurgulanmıştır.

5510 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesine göre ihale yoluyla yapılan işlerin konsorsiyum şeklinde üstlenilmesi hâlinde, konsorsiyumu oluşturan üstlenicilerin her birine müstakilen istihkak ödenmesi ve bu üstleniciler tarafından idareye ayrı ayrı teminat verilmiş olması kaydıyla üstlenicilerin her birine, verecekleri işyeri bildirelerine istinaden Kurumca ayrı ayrı sicil numarası verilebilir. İhale konusu işin iş ortaklığı şeklinde üstlenilmesi durumunda ise, işyeri, iş ortaklığı adına ve tek işyeri sicil numarası verilerek tescil edilir.

Buna göre,

5510 sayılı Kanunun 90 ıncı maddesine göre ihale suretiyle yapılan işlerin ortak girişim modellerinden **konsorsiyum şeklinde üstlenilmesi halinde**, konsorsiyumu oluşturan üstlenicilerin her birine **müstakilen istihkak ödenmesi ve bu üstleniciler tarafından idareye ayrı ayrı teminat verilmiş olması kaydıyla**, üstlenicilerin her birine verecekleri işyeri bildirelerine istinaden Kurumca ayrı ayrı sicil numarası verilecektir.

İhale konusu işin **iş ortaklığı şeklinde üstlenilmesi durumunda ise**, böyle bir ortak girişim için daha önce olduğu gibi her bir ortak adına ayrı ayrı değil, iş ortaklığı adına ve tek işyeri dosyası açılacaktır.

2.5. ÖZEL BİNA İNŞAATLARINDA İLİŞİKSİZLİK BELGESİ

Gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan özel nitelikteki inşaat işyerleri hakkında ünitece yapılacak araştırma; inşaat maliyetine Kurumca yayımlanan tebliğ ile belirlenen asgari işçilik oranının %25 eksiği uygulanmak suretiyle yapılır.

Bina maliyeti, belediyeler, valilikler ve ruhsat vermeye yetkili diğer makamların vermiş olduğu inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanır.

Yapılacak hesaplamada Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilerek

Resmi Gazetede yayımlanan birim maliyet bedelleri esas alınır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Tebliğ ile duyurulan birim maliyet bedelleri ayrıca genelge ile duyurulmayacaktır.

İnşaatın niteliği dikkate alınarak, inşaatın ruhsatnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilen listede kayıtlı yapının sınıfı ve/veya grubunun farklı olduğunun anlaşılması hâlinde, inşaatın yapı sınıfı veya grubu, Kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarınca mahallinde düzenlenen tespit tutanağına istinaden ünitece belirlenerek işlem yapılır. Ünitece bu şekilde tespit edilen yapı sınıfı veya grubuna yapılan itirazlar ise karara bağlanmak üzere ilgili koordinatör il müdürlüğüne yazı ile intikal ettirilir. İnşaatın sınıfı veya grubunun, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan listede daha alt bir yapı sınıfı veya grubunda tasnif edilmesi yönünde yapılan değişiklikler, araştırma veya inceleme işlemi sonucu tespit edilen borcun kesinleşmesine kadar dikkate alınır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Resmi Gazetede yayımlanan Tebliğde belirtilmemiş olan inşaata ait birim maliyet bedeli, Tebliğde kayıtlı benzeri bir inşaatın birim maliyet bedeli üzerinden hesaplanabilir.

Başladığı yıl içinde bitirilmiş olan inşaatın maliyetinin hesaplanmasında o yıl için tespit edilen, başladığı yıldan sonraki yıllarda bitirilmiş inşaatın maliyetinin hesabında ise bitirildiği yıldan önceki yıla ait birim maliyet bedeli esas alınır. Yapımına 2003 yılından önce başlanılan ve 01.05.2004 tarihinden sonra bitirilen özel bina inşaatlarında binaların yaklaşık maliyeti 2004 yılından önceki yılların birim maliyetleri toplanarak yıl sayısına bölünmesi ile elde edilecek maliyet ile inşaatın bittiği yıldan önceki yıla ait birim maliyetle toplanarak ikiye bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama maliyet tutarı esas alınarak hesaplama yapılacaktır.

Araştırma, bina inşaatının bittiği tarihten sonra yapılır. Ancak, bu işlem, inşaatın el değiştirmesi, talep edilmesi halinde inşaatın biten kısmı ve benzeri hallerde, inşaat, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği ekinde yer alan “**İnşaatın İkmal Edilen Kısmının Bina Maliyetine Oranlarını Gösterir Cetvel**” de gösterilen durumlara uygun bulunduğu takdirde bu oranlar aynen, uymadığı takdirde ise, yapılmayan kısımlar yapılan kısımlara oranlanarak bulunacak maliyet esas alınmak suretiyle inşaatın herhangi bir safhasında da yapılabilir.

İNŞAATIN İKMAL EDİLEN KISMININ, BİNA MALİYETİNE ORANLARINI GÖSTERİR CETVEL		
	İşler	Oran
I-	BODRUMSUZ TEK KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı ve Taş Duvar, (Subasman Hatlı Dahil)	% 5
B)	Blokaj, Grobeton, Tuğla Duvar, Tavan ve Saçak,	% 26

C)	Çatı,	% 12
D)	Doğrama (Komple) ve Sıvalar,	% 14
E)	Tesisat ve Teçhizat, (Temiz ve Pis Su ve Elektrik)	% 18
F)	Kaplamalar, Mozaik, Yağlı Boya,	% 7
G)	Merdiven, Harici Sıva, Dış Kapı, Badana, Fosseptik ve Bütün Bakiye İşlerin İkmalinde,	% 18
TOPLAM		% 100
II-	(BODRUMSUZ) ZEMİN VE BİRİNCİ KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Grobeton ve Taş Duvar, (Subasman Hatılına Kadar)	% 7
B)	Zemin Katın İkmalinde, (Betonarme Tavan Dahil)	% 15
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 17
D)	Çatının İkmalinde, (Oluklar Dahil)	% 8
E)	Bütün Doğramaların İkmalinde,	% 14
F)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 6
G)	Tesisatın İkmalinde,	% 15
H)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyaların İkmalinde,	% 9
i)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Şakuli Borular ve Fosseptik ve Bakiye Bütün İşler Tamamlandığında,	% 9
TOPLAM		% 100
III-	BODRUMSUZ, ZEMİN, BİR VE İKİNCİ KATI HAİZ BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Grobeton ve Taş Duvar, (Subasmana Kadar)	% 6
B)	Zemin Katın İkmalinde,	% 15
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 12
D)	İkinci Katın İkmalinde,	% 12
E)	Çatının İkmalinde,	% 7
F)	Doğramaların İkmalinde,	% 13
G)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 5
H)	Tesisat ve Teçhizatın İkmalinde,	% 14
İ)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyaların İkmalinde,	% 8
J)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Fosseptik ve Bakiye Bütün İşler Tamamlandığında,	% 8
TOPLAM		% 100
IV-	BODRURLU TEK KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Taş Duvar, Tuğla, Duvar, Lentolar, Blokaj, Grobeton ve Betonarme Tavan (Bodrum) İkmalinde,	% 22
B)	Yarım Tuğla Duvar, Bir Tuğla Duvar ve Betonarme Lentoların İkmalinde,	% 15
C)	Betonarme Tavan ve Saçaklar,	% 14
D)	Çatı,	% 8
E)	Doğrama, (Komple)	% 11

F)	İç Sıvalar, Tesisat ve Teçhizat	% 13
G)	Döşeme Kaplamaları, Şap, Mozaik ve Yağlı Boyalar,	% 6
H)	Badana, Dış Sıva, Harici Kapı Merdiven, Fosseptik ve Bütün Bakiye İşler,	% 11
TOPLAM		% 100

İNŞAATIN İKMAL EDİLEN KISMININ, BİNA MALİYETİNE ORANLARINI GÖSTERİR CETVEL		
İşler		Oran
V-	BODRUM, ZEMİN VE BİRİNCİ KATI HAİZ BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı ve Bodrum Katın İkmalinde, (Betonarme Tavan Dahil)	% 20
B)	Zemin Katın İkmalinde, (Lento, Döşeme, Tuğla Duvarlar ve Betonarme Tavan Dahil)	% 12
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 14
D)	Çatı İkmalinde, (Oluklar Dahil)	% 6
E)	Bütün Doğramaların İkmalinde,	% 13
F)	İç Sıvıların İkmalinde,	% 5
G)	Sıhhi Tesisat ve Diğer Tesis İşleri İkmalinde,	% 14
H)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyalar Tamamlandığında,	% 8
İ)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Şakuli Borular, Fosseptik ve Bakiye Bütün İşlerin İkmalinde,	% 8
TOPLAM		% 100
VI-	BODRURLU ZEMİN, BİRİNCİ VE İKİNCİ KATI HAİZ BİNALARDA:	
A)	Bodrum İkmalinde,	% 15
B)	Zemin Katın İkmalinde,	% 9
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 9
D)	İkinci Katın İkmalinde,	% 10
E)	Çatı İkmalinde,	% 5
F)	Doğramaların İkmalinde,	% 14
G)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 5
H)	Tesisat ve Teçhizat İkmalinde,	% 15
İ)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boya,	% 8
J)	Badana, Merdiven Dış Sıva, Harici Kanal (Veya Fosseptik) ve Bakiye Bütün İşler Tamamlandığında	% 10
TOPLAM		%100
VII-	FAZLA KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Taş ve Tuğla Duvarlar, Beton ve Betonarmeler, (Kaba İnşaat)	% 45
B)	Çatı, (Oluklar Dahil)	% 5
C)	Doğramalar, (Kapı ve Pencerele Komple)	% 15
D)	Sıvalar, Mozaik, Karo fayans vesair Kaplamalar, Yağlı Boyalar,	% 25
E)	Sıhhi Tesisat, Su ve Elektrik Tesisatı İle Her Türlü Noksanların İkmalinde,	% 10
TOPLAM		% 100

Kurumca aksine bir tespit olmaması halinde; ruhsata tabi olmayan ve maliyet hesabı yapılamayan bina tadilat, tamirat, tesisat ve benzeri işler için Kuruma borcu olmaması, ihbar, şüpheli veya şikâyetin bulunmaması halinde işyeri dosyasının tasfiye edilmesi; ihbar, şüpheli veya şikâyet bulunması halinde ise Kurumun denetim ve kontrole görevli memurları marifetiyle incelemesi istenilerek düzenlenecek rapor sonucuna göre işlem yapılması gerekmektedir.

Bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işverenin emrinde çalışmaları dolayısıyla 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalı olanlar, sigortalılıkları sürerken çalıştıkları **işyerine veya başka bir işyerine** ortak ise sigortalılıkları kesintiye uğrayana kadar 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine tabi olmayacaktır.

5510 sayılı Kanunun 86 ıncı maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları uyarınca yapılacak işlemlerde, yani Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği Ek 10'da yer alan Sigortalıların Eksik Gün Bildirim Formu ile birlikte verilmesi gereken puan-taj kayıtlarında işverenlerin veya sigortalıların isim/unvan ve imzalarının aranılması gerekmektedir.

Özel bina inşaatının devamı sırasında işverenin vefat etmesi üzerine işin varislerine intikal etmesi halinde; varislerin, mirası reddetmedikleri sürece intikal durumundan dolayı 5510 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükmüne istinaden işyeri bildirgesi düzenlemesi gerekmektedir. Bu durumda varislerin ölen işverenin prim borcundan dolayı sorumluluğu mevcut olduğundan, varisler adına yeniden işyeri dosyası açılması yoluna gidilmeyecek, varisler tarafından işyeri devir bildirgesi verilmesi suretiyle aynı işyeri dosyası üzerinden işlemlere devam edilecektir.

2.6. HIÇ TESCİL EDİLMEMİŞ VEYA TESCİL EDİLMİŞ OLMAKLA BİRLİKTE HIÇ BİLDİRİMDE BULUNULMAMASI

Hiç tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla birlikte hiç işçilik bildiriminde bulunulmamış olan ihale konusu işler ile özel nitelikteki bina inşaatı işyerleri ile ilgili olarak Kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti gerekmekte ise de, gerek işverenlerin gecikmeden kaynaklanacak mağduriyetlerini önlemek gerekse gayri faal bu tür işyeri dosyalarının bir an evvel tasfiyesini sağlamak amacıyla, her halükarda işin 01/01/2004 tarihinden önce bitmiş olması kaydıyla, işverenlerin taahhütname vererek hesaplanacak tutarı gecikme zammı ile birlikte ödemeleri halinde, Kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarına inceleme yaptırılmaksızın ilişiksizlik belgesi verilecektir.

Yapıldığı Kurumca sonradan tespit edilen ticari, turistik, dinlenme amaçlı ve anahtar teslimi olmaksızın, defter tutma yükümlülüğü olmayan tescilsiz veya tescilli olmakla birlikte hiç işçilik bildiriminde bulunmayan, bittiği yılı takip eden yılbaşından itibaren bittiğinin tespiti; 2008 ve önceki yıllar için 5 yıllık süreyi,

2009 yılı için 6 yıllık süreyi, 2010 yılı için 7 yıllık süreyi, 2011 yılı için 8 yıllık süreyi, 2012 yılı için 9 yıllık süreyi, 2013 ve sonraki yıllar için 10 yıllık süreyi aşan ve 300 m²'ye kadar olan inşaat işyerleri için ünite tarafından yapılacak ön inceleme ve değerlendirme sonucunda bulunan işçilik matrahı son ayına mal edilerek tahsil edilir. İhbar, şikayet ve şüpheli durum olmaması halinde ilişiksizlik belgesi verilir.

2.7. İŞİN BAŞLAMA VE BİTİŞ TARİHLERİNİN TESPİTİ

2.7.1. Özel Bina İnşaatlarında İşin Başlama ve Bitiş Tarihlerinin Tespiti

Gerektiğinde, inşaatın başladığı ve bitirildiği tarihin işverence resmî makamlardan alınacak belgelerle kanıtlanması istenebilir. İnşaatın başladığı ve bittiği tarihin resmî belge ile kanıtlanamaması, aksine bir tespit olmadıkça, yapı ruhsat tarihi inşaatın başladığı tarih, inşaatın bitiş tarihi ise işverence Kuruma yapılan başvuruda dilekçe tarihi beyan edilen tarihten itibaren bir ay içerisinde ise beyan edilen tarih, değilse dilekçenin Kuruma intikal ettirildiği tarih olarak kabul edilir. Söz konusu tarihlere işverenlerce itiraz edilmesi durumunda inşaatın başlama ve bitiş tarihleri ile ilgili Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılacak tespit sonucuna göre işlem yapılacaktır.

2.7.2. İhale Konusu İşlerde İşin Başlama ve Bitiş Tarihlerinin Tespiti

Fililen işin başlangıç ve bitiş tarihlerinin, işverence ihale makamlarından alınacak belgelerle kanıtlanması istenebilir. Bu tarihlerin resmî belge ile kanıtlanamaması hâlinde, aksine bir tespit olmaması durumunda yüklenici tarafından Kuruma müracaat tarihi işin başlama tarihi olarak kabul edilir. İşverence Kuruma yapılan başvuruda dilekçe tarihi beyan edilen tarihten itibaren bir ay içerisinde ise beyan edilen tarih, değilse dilekçenin Kuruma verildiği tarih işin bitiş tarihi olarak kabul edilir.

2.8. ARAŞTIRMA VE RE'SEN YAPILACAK İŞLEMLERDE ORTAK HÜKÜMLER

Araştırma yapılırken, ihale konusu işlerde kesin kabulün ya da geçici kabulün noksansız yapıldığı, özel nitelikteki inşaat işyerlerinde de inşaatın bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan işçilik miktarı dikkate alınır. İşin başlangıç tarihinden önce ve bitim tarihinden sonra yapılan bildirimler araştırma işleminde dikkate alınmaz. Ancak, aksine tespit yoksa iptali de yapılmaz.

Öte yandan, 4857 sayılı İş Kanununun "Ağır ve Tehlikeli İşler" başlıklı 85 inci maddesine istinaden 16/6/2004 tarihli ve 25494 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği, 8/2/2013 tarihli, 28553 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik ile 30/12/2012 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu nedenle, bundan böyle asgari işçilik araştırması ile ilgili olarak yapılacak işlemlerde, kadın sigortalıların çalıştırılmadıklarına ilişkin herhangi bir tespit bulunmadığı sürece söz konusu kişiler için yapılmış olan bildirimlerin araştırma işleminde dikkate alınması gerekmektedir.

Ayrıca, ilişiksizlik belgesi verilmesi aşamasında, ihale konusu işlerin ve özel nitelikteki inşaat işlerinin bitirilmiş olduğu, dolayısıyla fiili tespit yapılamayacağı hususları dikkate alınarak kadın sigortalıların çalışmalarının fiili olup olmadığına ilişkin aksine bir ihbar veya şikayet olmadığı sürece denetim isteminde bulunulmaması gerekmektedir.

İhale konusu işlerde idarece (ihale makamınca) müteahhide kısmen malzeme verilmesi veya akreditif bedeli ödenmesi halinde, bu durum asgari işçilik oranını değiştirebileceğinden, asgari işçilik oranı Tebliğ eki listede olsa bile konu, gerekli belgelerle (imalat ve birim fiyatlarını gösterir son hakediş raporu, iş bitirme belgesi, fatura, ibraz edilebiliyorsa sözleşme, idarece verilen malzemenin miktarı ve bedelini gösterir belge, fiyat analizleri zaptı vb.) söz konusu belgelerin her bir sayfası mutlaka ihale makamınca onaylanmış veya aslının ünitemimizce görülmesini müteakip ilgili belge üzerine "aslı görülmüştür" şeklinde şerh düşülüp, yetkililerce imzalandıktan sonra asgari işçilik oranının tespiti amacıyla ilgili koordinatör il müdürlüğüne intikal ettirilecektir.

Ünitece ihale konusu işlerde yapılan araştırma sonucunda tespit edilen ve Kuruma bildirilmediği anlaşılan asgari işçilik miktarı üzerinden, gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlarca yapılan özel nitelikteki inşaat işyerlerinde ise hesaplanan prim tutarı, aksine bir tespit olmaması hâlinde, faaliyet süresinin son ayına mal edilerek tahakkuk ettirilmek suretiyle gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. İşverence borcun tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödeneceğinin ve daha sonra Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılması istenilmeyeceğinin bir dilekçe ile bildirilmesi hâlinde, borç kesinleşir ve işlemler sonuçlandırılır.

Ünitece hesaplanan borcun yapılan tebligata rağmen ödenmeyeceğinin bildirilmesi veya tebligatta belirtilen sürede bildirimde bulunulmaması durumunda, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılır.

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılmasına başladıktan sonra inceleme sonucuna göre işlem yapılır. Ancak, denetim ve kontrole başlanmakla birlikte, işverenin borcu ödeyeceğine ilişkin üniteye yazılı taahhüdünü içeren başvurusu üzerine, ünitenin bu isteği ön kabulü, ünite tarafından denetim isteminin geri çekilmesi talebinin ilgili Grup Başkanlığının veya Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının uygun bulması koşuluyla inceleme durdurulur ve borç kesinleşir.

İşyerleri hakkında ünitece araştırma yapılmış olması, gerektiğinde Kurumun

denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti hususunda inceleme yapılmasına engel oluşturmaz. Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca sonradan inceleme yapılması durumunda, daha önce ödenmiş prim ile varsa gecikme cezası ve gecikme zammı tutarı, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarı üzerinden hesaplanan ve Kuruma ödenmediği anlaşılan prim ile varsa gecikme cezası ve gecikme zammından mahsup edilir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan incelemede işin yürütümü için gerekli olduğu saptanan asgari işçilik miktarının Kuruma bildirilmediğinin veya eksik bildirildiğinin tespiti hâlinde, bildirilmeyen tutar, hangi aylara ait olduğu hususunda bir tespit varsa o aylara; tespit yoksa faaliyette bulunulan son aya mal edilir ve 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi de dikkate alınarak gerekli işlem yapılır.

Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer merciler tarafından yapı (inşaat) ruhsatlarının birer nüshası veya tasdikli fotokopisinin ya da ruhsattaki bilgileri gösteren listelerin ünitelerimize düzenli olarak gönderilip gönderilmediği hususu her ay kontrol edilecektir.

Yapı (inşaat) ruhsatlarının ünitelerimize intikali üzerine, öncelikle ruhsatta belirtilen inşaatın Kurumumuzda tescilli olup olmadığı araştırılacak, söz konusu inşaat işyeri tescilli değilse, bu durumda inşaata başlanılmış olup olmadığının bildirilmesi, başlanılmış ise 5510 sayılı Kanunun 11 inci maddesi uyarınca işyeri bildirgesi verilmesi gerektiği iadeli taahhütlü bir yazı ile yapı (inşaat) sahibine bildirilecek ve sonucuna göre işlem yapılacaktır.

5510 sayılı Kanunun 90 **ıncı** maddesince, ihale konusu işle ilgili işverenin, Kuruma prim ve gecikme zammı borcu bulunmadığına dair ilişiksizlik belgesi ibraz edilmedikçe, işverene ait kesin teminatın iade edilmeyeceği öngörülmüştür.

Bu hükme göre, ihale konusu iş ile ilgili teminatın iade edilebilmesi ve özel bina inşaatı işyerlerinden dolayı yapı kullanma izin belgesi alınabilmesi için münhasıran bu işyerleri ile ilgili olarak işverenlerin Kurumumuza borçlarının bulunmaması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanunun 90 **ıncı** maddesinin dördüncü fıkrasına göre, özel nitelikteki bina inşaatları ile ilgili olarak yapı kullanma izin belgesi verilmeden önce, ilgililerden bu bina inşaatı işyerinden dolayı Kuruma borçlarının olmadığına dair Kurumca düzenlenmiş bir belgenin istenmesi zorunludur.

Bu nitelikteki işyerlerinden dolayı yapı sahiplerince Kurumumuza borçlarının bulunmadığına dair bir belgenin verilmesinin istenilmesi halinde, yalnızca bu bina inşaatı işyerinden dolayı Kurumumuza sigorta primi, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, idari para cezası, Kuruma yeterli işçiliğin bildiril-

memiş olması nedeniyle işin 01/05/2004 tarihinden önce veya sonra bitmiş olup olmadığı üzerinde durulmaksızın Kurumun denetim ve kontrole görevli memurunun raporuna istinaden ünitelerimizce tahakkuk ettirilmiş olan prim borcu (idari aşamada kesinleşmemiş olsa bile), eğitime katkı payı, özel işlem vergisi, damga vergisi, tasarrufa teşvik kesintisi ve katkı tutarı, konut edindirme yardımı ve bunlara ilişkin gecikme zammı ve faiz borçlarının olup olmadığına bakılacak ve borçlarının bulunmaması kaydıyla kendilerine veya ihale makamlarına Kurumumuza borçlarının bulunmadığına dair verilecek ilişiksizlik belgesinin mutlaka soğuk damgalı olmasına dikkat edilecektir.

Söz konusu işyerlerinden dolayı ön inceleme, değerlendirme ve araştırma sonucunda Kurumumuza bildirilmediği anlaşılan fark işçilik üzerinden hesaplanarak işverene tebliğ edilen ve işverence ödenmesi kabul edilmeyen tutar ise borç kapsamına dahil edilmemekle birlikte, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti amacıyla müfettişlik incelemesi istenilerek sonuçlanıncaya kadar işverene borcunun olmadığına dair yazı verilmeyecektir.

Öte yandan, bu tür yazılara ihalelere girmek için kullanılamayacağına ve ibra anlamına gelmediğine dair şerh konulacaktır.

İhale konusu işle ilgili kesin teminat, Kurumca düzenlenmiş soğuk damgalı ilişiksizlik belgesi işveren tarafından idareye ibraz edilmediği sürece iade edilmeyecektir.

İlişiksizlik belgesinin düzenlenebilmesi için, işverenlerin, ihale konusu işle ilgili sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, fark işçilik üzerinden hesaplanan prim, damga vergisi, eğitime katkı payı ve özel işlem vergisi ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan borçların bulunmaması gerekmektedir.

İhale konusu işin, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yaptırılmış olması halinde ise, işyerinin ihale konusu işin başlayıp bitirildiği sürelerdeki sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, fark işçilik üzerinden hesaplanan prim, damga vergisi, eğitime katkı payı ve özel işlem vergisi ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan borçlarının bulunmaması icap etmektedir.

İşveren tarafından, idareye, ihale konusu işle ilgili borcunun bulunmadığına dair ilişiksizlik belgesinin ibraz edilmemesi halinde, İdare, kesin teminatın mevzuatına göre kısmen veya tamamen iadesi imkanının başladığı tarihten itibaren onbeş gün içinde, işverenin Kuruma ihale konusu işten dolayı borcunun olup olmadığını sorarak, borcunun bulunmaması halinde ilişiksizlik belgesinin düzenlenmesini yazı ile isteyecektir.

İhale konusu işin eksik kalan kısmının sonradan düzenlenen sözleşmeye istinaden işi devir alan tarafından yapılması ve üstlenilen bu kısım için ayrıca

teminat alınması halinde, işin devrine idarece muvafakat edildiğine ilişkin yazılı sözleşmenin ibraz olunması kaydıyla, bu nitelikteki sözleşmede, işin önceki kısımlarından dolayı işi devir alanın sorumluluğunun bulunduğu hususunda herhangi bir hükme yer verilip verilmediği üzerinde durulmaksızın, işi devir alan adına ayrıca işyeri dosyası açılarak eksik kalan kısımlar ile ilgili işlemler yeni dosyadan yürütülecektir.

İhale konusu ve özel bina inşaatı işyerlerinde ünitece yapılan ön değerlendirme işlemi sonucunda hesaplanan fark işçilik tutarının yasal süresinde ödenmesi halinde gecikme zammı ve gecikme faizi tahakkuk ettirilir.

Kurum tarafından hazırlanarak Resmi Gazetede yayımlanan SGK Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca Belirlenen Çeşitli İşkollarına Ait Asgari İşçilik Oranlarını Gösterir Tebliğ'in eki listede asgari işçilik oranı bulunmayan işler ile idarece akreditif bedeli ödenmek ya da ihale bedeli dışında kısmen veya tamamen malzeme verilmek suretiyle yaptırılan işlere ait asgari işçilik oranları, Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca tespit edilecektir. Ayrıca, oranı belli olmayan işler hakkında üniteler veya meslek mensupları ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılacak işlemlerde, listede benzer bir iş için belirlenmiş olan oran dikkate alınamayacağı gibi, daha önce Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca başka bir işyerinde yapılan benzer iş dolayısıyla belirlenmiş olan oran da dikkate alınamayacaktır.

Diğer taraftan, Tebliğ eki asgari işçilik oranlarını gösterir listede, bazı işkollarının asgari işçilik oranları eski oranlara göre düşmüş, bazıları ise yükselmiş olduğundan, Tebliğin yayımlandığı tarihten önce başlayıp Tebliğin yayımlandığı tarihten sonra biten/bitecek olan işlerle ilgili olarak Kurumca yapılmış olan işlem kesinleşmemiş olmak kaydıyla, eski oranla yeni oran kıyaslanarak düşük olan orana göre işlem yapılacaktır.

İhaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine, Kuruma prim borçlarının bulunmadığını gösteren ilişiksizlik belgesinin verilmesinde, 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre yetki verilmiş serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirler tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda Kuruma bildirildiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu, Kurumun denetim yetkisi saklı kalmak kaydıyla, esas alınabilir.

Usûl ve esasları Kurumca belirlenmiş hesaplama yöntemine uygun olarak serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen rapor ile Kuruma yeterli işçilik bildirilmediği anlaşılan işyeri ve işverenlerinin, tespit edilen fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak prim, gecikme cezası ve gecikme zammı tutarını 102 nci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca verilecek idarî para cezaları ile birlikte ödemeleri kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilebilir.

Özel bina inşaatı işyerleri ile ilgili olarak serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirler tarafından usulüne uygun olarak düzenlenerek Kurumumuza ibraz edilen raporlarda Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun belirtilerek, ilişkisizlik belgesinin düzenlemesi hususunda öneride bulunulması halinde, işverenin Kurumumuz kayıtlarına göre borcu da yoksa kendisine bu nitelikte bir belge verilecektir.

3568 sayılı Kanuna göre meslek mensubu sayılanların, ihaleli işler ile özel bina inşaatı işleri ile ilgili yazacakları raporlara ilişkin usul ve esaslar için Kurum tarafından hazırlanarak Resmi Gazetede yayımlanan Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler İle Yeminli Malî Müşavirlerce İşyeri Kayıtlarının İncelenmesi Hakkında Yönetmelik hükümleri esas alınacaktır.

Serbest bölge veya organize sanayi bölgesi müdürlüklerince düzenlenen yapı ruhsatnamelerinde kayıtlı inşaatın, ruhsatnamedeki yapı sınıf ve grupları ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetlerini gösterir listede yer alan yapı sınıf ve gruplarının uyuşmadığı, bu bölgeler içinde farklı nitelikte ve özellikteki inşaatlar için tek ruhsat verildiği, özel bina inşaatları ile ilgili asgari işçilik uygulamasında Kurumca işlemlere esas alınan yapı sınıf ve grubuna işverenlerce itirazda bulunulduğu durumlarda;

a) Serbest bölge veya organize sanayi bölgesinde, kullanım amaçları, nitelikleri ve özellikleri birbirinden farklı birden fazla yapı için tek ruhsat verilmiş (örneğin; sanayi tesisi, idare binası, sığınak, hangar ve diğer yardımcı tesislerin aynı ruhsat içinde değerlendirilmiş) olması halinde, her bir yapının kullanım amacı, niteliği ve özellikleri dikkate alınarak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetlerini gösterir listeden belirlenecek yapı sınıf grupları esas alınarak her yapı için ayrı ayrı hesaplama yapılarak tek değerlendirme yapılacaktır.

b) Kullanım amaçları, nitelikleri ve özellikleri birbirinden farklı birden fazla yapı için tek ruhsat verildiği durumlarda, her yapının başlama ve bitiş tarihleri Genelgenin 8 inci bölümünde yapılan açıklamalara göre belirlenecektir. Resmi belgelerle kanıtlanması halinde ise yapıların başlama ve bitiş tarihlerinin tespitinde, bu belgelerdeki tarihler esas alınarak işlem yapılacaktır.

c) Özel bina inşaatı işyerleri ile ilgili yapılacak asgari işçilik uygulamasında bina maliyetinin hesaplanması sırasında, yapının kullanım amacı, niteliği ve özellikleri dikkate alınarak, inşaatın ruhsatnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetlerini gösterir listede kayıtlı yapının sınıf ve grubunun farklı olduğunun anlaşılması halinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan birim maliyet listesindeki yapı sınıfı ve grubu esas alınacaktır. Bu işleme karşı işverenlerce itiraz edilmesi durumunda;

Öncelikle yapının kullanım amacı, niteliği ve özelliklerinin tespiti için konu Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarına intikal ettirilecek ve anılan

memurlarca düzenlenecek olan raporlardaki tespitlere istinaden, asgari işçilik uygulamasına ilişkin ön değerlendirme ya da araştırma işleminde esas alınması gereken yapı sınıf ve grubu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyet listesinden ünitelerimizce belirlenecektir.

Ünitelerimizce, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitler sonucu belirlenmiş olan yapı sınıf ve grubuna da işverenlerce itiraz edilmesi halinde, bu defa itiraza konu inşaatın yapı sınıf ve grubunun Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyet listesinden belirlenmesi amacıyla, konuya ilişkin gerekli bilgi ve belgeler (işverenin itiraz dilekçesi, rapor, ünite görüşü vs.) ilgili koordinatör il müdürlüğüne gönderilecek ve ünitelerimizce de anılan Komisyonun görüşü doğrultusunda işlemler sonuçlandırılacaktır.

Gerek ön değerlendirme gerekse araştırma işlemleri sırasında bazı inşaatların yapı ruhsatnamelerinde kayıtlı nitelikleri dikkate alındığında, ruhsatnamede kayıtlı yapı sınıf ve gruplarının Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan listede kayıtlı yapı sınıf ve gruplarından farklı olduğu veya doğalgazlı olarak inşa edilen yapıların hangi yapı sınıf ve grubunda değerlendirileceği ya da aynı yapı ruhsatında yer alan farklı mekanların ayrı ayrı mı, yoksa yalnızca bir yapı sınıf ve grubunda mı değerlendirileceği konusunda, yapılacak işlemlerde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulacaktır;

a) Dört kat üzerindeki (beş ve daha fazla katlı) konutlar bina yüksekliği 21.50 metreyi aşmamak kaydıyla, kalorifersiz olarak yapılmış olsalar dahi, bu yapılarda imar mevzuatına göre asansör yapılması zorunlu olduğundan III. sınıf B grubunda, bina yüksekliği 21.50 metreyi aşan asansörlü ve/veya kaloriferli apartman tipi konutlar ise, IV. sınıf A grubunda değerlendirilecektir.

Kat sayısı beş ve üzerinde olup doğalgazlı olarak inşa edilen ve yüksekliği 21.50 metreyi aşmayan konutlar III. sınıf B grubunda, 21.50 metreyi aşan konutlar ise IV. sınıf A grubunda yer aldığından, doğalgazlı olarak inşa edilen bu nitelikteki konutların kaloriferli olarak yapılmış olup olmadığı hususunda tespit yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

b) Bina yüksekliği 21.50 metreyi aşmayan beş kat ve üzerindeki konutlarda, kod altında kalan bodrum katların iskana yönelik olarak inşa edilmiş olması ve bodrum kat veya katlarla birlikte kat sayısının beşin üzerinde olması halinde, kat sayısının tespitinde, iskana yönelik inşa edilen bodrum katlar da dikkate alınacaktır.

Bu itibarla, bodrum kat veya katlarla birlikte kat sayısının beş kat ya da daha fazla olduğu ve yapı ruhsatında da III. sınıf A grubunda gösterilen konutlarda, bodrum katların iskana yönelik olarak inşa edilip edilmediği (kapıcı daireleri de dahil olmak üzere) hususu resmi bir yazı ile işverenlerden sorulacaktır.

- İşverenlerce, bodrum kat veya katların iskana yönelik olarak inşa edildiğinin bir dilekçe ile beyan edilmesi halinde, bu nitelikteki konutlar III. sınıf B grubunda,

- Bodrum katların iskana yönelik olarak inşa edilmediğinin beyan edilmesi halinde ise, durumun resmi kurum ve kuruluşlardan alınan resmi belge ile kanıtlanması istenilecek, resmi belge ile kanıtlanamaması durumunda, ünite görevli Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları vasıtasıyla, bu katların iskana yönelik olarak inşa edilip edilmediği tespit edilecektir. Bu tespit sonucunda da bodrum kat veya katlarının,

- İskana yönelik olarak inşa edildiğinin tespiti halinde III. sınıf B grubu,

- İskana yönelik olarak inşa edilmediğinin tespiti halinde ise III. sınıf A grubu,

birim metrekare maliyet bedelleri esas alınmak suretiyle işlem yapılacaktır.

c) Kalorifersiz olduğu halde asansörlü olan konut yapıları, kat sınırlamasına bakılmaksızın yüksekliği 21.50 metreyi aşmamak kaydıyla III. sınıf B grubunda değerlendirilecektir.

d) Doğalgazlı olarak inşa edildiği halde yapı ruhsatnamelerinde III. sınıf A grubunda gösterilen ve kat sayısı dört ve altında olan konutlarda, kalorifer tesisatının mevcut olup olmadığı bir yazı ile işverenlerden sorulacaktır. İşverenlerce,

- Kalorifer tesisatı bulunduğu beyan edilmesi halinde III. sınıf B grubunda,

- Kalorifer tesisatının mevcut olmadığı beyan edilmesi halinde ise, ünite görevli Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları vasıtasıyla, kalorifer tesisatı edilip edilmediği tespit edilecektir. Bu tespit sonucunda da,

- Kalorifer tesisatının yapılmış olduğunun anlaşılması halinde III. sınıf B grubu,

- Kalorifer tesisatının yapılmamış olduğunun anlaşılması durumunda ise III. sınıf A grubu,

birim metrekare maliyet bedelleri esas alınacaktır.

e) Yapının mimarlık hizmetlerine esas olan sınıf ve grubunu, bir blokta bulunan farklı mekanları dikkate almaksızın belirlenmektedir.

Bu bakımdan, yapı ruhsatnamelerine göre farklı mekanlardan oluştuğu anlaşılan yapılar, bundan böyle yapılacak işlemlerde bir bütün olarak dikkate alınacak ve yalnızca bir yapı sınıf ve grubunda değerlendirilecektir.

Yalnızca bir yapı sınıf ve grubunun belirlenmesi sırasında da inşaatın yapı ruhsatnamesinde kayıtlı nitelikleri ve yapının kullanım amacı dikkate alınacaktır.

Örneğin, kullanım amacı; mesken, dükkan ve depo, yapı sınıf ve grubu da;

III-A, III-B ve I-B olarak belirtilmiş yapı ruhsatında, yapının esas alınacak sınıf ve grubunun belirlenebilmesi için yapının nitelikleri incelenecek olup, yapının kaloriferli veya asansörlü olarak inşa edilip edilmediğine veya kat sayısının beş veya üzerinde olup olmadığına ya da doğalgazlı olarak inşa edilip edilmediği gibi kıstaslara bakılacaktır.

Buna karşın, birden fazla bloktan oluşan özel bina inşaatları için tek işyeri dosyasının açılmış olması ve blokların niteliklerinin veya kat sayısının ya da yüksekliklerinin birbirinden farklı olması durumunda, ön değerlendirme ve araştırma işlemi, nitelikleri itibariyle yapı sınıf ve grupları farklı olan bloklar için ayrı ayrı yapılacaktır.

f) Yüksekliğe göre yapı sınıf ve grubunun belirlenmesi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetleri hakkındaki tebliğ çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen yapılar

f.1. Yüksekliğe göre yapı sınıf ve grubunun belirlenmesi

Yapı yüksekliği, yol kotu altında kalan (± 0.00 kotu altında kalan) kat veya katlar ile yol kotu üstünde kalan (± 0.00 kotu üstünde kalan) katların yüksekliklerinin toplamından oluşmaktadır. Yapı yüksekliği, yapının sınıfı ve grubunu değiştirmekte dolayısıyla asgari işçilik araştırmasında maliyeti etkileyen bir unsur olarak önem arz etmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca;

-15/02/2005 tarihli ve 25728 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2005 yılı yapı yaklaşık birim maliyetleri hakkındaki Tebliğ ile yüksekliği 21.50 metreyi aşan kaloriferli ve/veya asansörlü apartman tipi konutlar 2005 yılı Tebliğinin yayımı tarihinden itibaren IV. sınıf A grubunda,

-10/03/2007 tarihli ve 26458 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2007 yılı yapı yaklaşık birim maliyetleri hakkındaki Tebliğ ile yüksekliği 50.50 metreyi aşan yapılar 2007 yılı Tebliğinin yayımı tarihinden itibaren V. sınıf A grubunda,

-24/04/2013 tarihli ve 28627 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2013 yılı yapı yaklaşık birim maliyetleri hakkındaki Tebliğ ile yüksekliği 51.50 metreyi aşan yapılar 2013 yılı Tebliğinin yayımı tarihinden itibaren V. sınıf A grubunda,

yer almaktadır.

Buna göre, özel nitelikteki bina inşaatları ile ilgili olarak Kuruma yeterli işçiliğin bildirilmiş olup olmadığına ilişkin yapılacak araştırma ve incelemeler sırasında;

-Yapı yüksekliği 21.50 metreyi aşan ve 15/02/2005 tarihinde yayımlanan 2005 yılı tebliğinden önce alınan ruhsata istinaden, asansörlü ve/veya kaloriferli apartman tipi konutlar için ayrıca yapı sınıf ve grubu belirlenmediğinden bu özellikte bir inşaat için III. sınıf B grubu; 15/02/2005 tarihinden sonra alınan ruhsata

istinaden ve yüksekliği 21.50 metreyi aşan apartman tipi konut inşaatı için ise IV. sınıf A grubu,

-Yüksekliği 50.50 metreyi aşan ve 10/03/2007 tarihinde yayımlanan 2007 yılına ait yapı yaklaşık birim maliyetleri tebliğinden önce alınan ruhsata istinaden yapılan yapılar için ayrıca yapı sınıf ve grubu belirlenmediğinden bu özellikte bir inşaat için ruhsatın alındığı tarihteki birim maliyet tebliğinde yer alan yapı sınıf ve grubu,

-10/03/2007 tarihinden sonra alınan ruhsata istinaden yapı yüksekliği 50.50 metreyi aşan inşaatlar için V. sınıf A grubu,

-24/04/2013 tarihinden sonra alınan ruhsata istinaden yapı yüksekliği 51.50 metreyi aşan inşaatlar için V. sınıf A grubu,

esas alınacaktır.

Diğer taraftan, yapılacak araştırma ve inceleme işlemlerinde yapı yüksekliği 21.50 metreyi aşan yapıların IV. sınıf A grubunda yer alabilmesi için yapının kullanım amacının apartman tipi konut olması gerekmektedir. Bu nedenle, yapı yüksekliği 21.50 metreyi aşan ve kullanım amacı apartman tipi konut olmayan yapılar için ruhsatın alındığı tarihteki birim maliyet tebliğinde yer alan yapı sınıf ve grubu dikkate alınacaktır.

Öte yandan, 2007 yılına ait birim metrekare maliyetlerine ilişkin tebliğin yayımlandığı tarihten sonra alınan ruhsata istinaden yapılan ve yapı yüksekliği 50.50 metreyi aşan yapılar 24/04/2013 tarihine kadar kullanım amacı ne olursa olsun V. sınıf A grubunda değerlendirilecektir.

Hal böyle olmakla birlikte, 2007 yılına ait birim metrekare maliyetlerine ilişkin tebliğin yayımlandığı tarihten sonra alınan ruhsata istinaden yapılan ve yapı yüksekliği 51.50 metreyi (dahil) aşmayan yapıların 2013 yılı birim metrekare maliyetlerine ilişkin tebliğinin yayımından önce V-A üzerinden yapılan hesaplama sonucunda çıkan fark işçilik borcunun idari aşamada kesinleşmemiş olması kaydıyla (yüksekliği 51.50 metreyi aşmayan yapılar) bu özellikte bir inşaat için birim maliyet listesinde yer alan yapı sınıf ve grubuna ilişkin metrekare maliyet bedeli üzerinden işlem yapılacaktır.

f.2. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetleri hakkındaki tebliğ çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen yapılar

Yapı yaklaşık birim maliyetlerine ilişkin tebliğlerde, “önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacağı” açıklanmış bulunduğundan, ruhsatın alındığı tarihteki yapı sınıf ve grubu sonradan değişen inşaatlar için ruhsat tarihindeki yapı sınıf ve grubu esas alınmak suretiyle hesaplama yapılacaktır.

Bununla birlikte, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 111 inci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi gereği, inşaatın sınıfı veya grubunun, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan listede daha alt bir yapı sınıfı veya grubunda tasnif edilmesi yönünde yapılan değişikliklerin, araştırma veya inceleme işlemi sonucu tespit edilen borcun kesinleşmesine kadar dikkate alınacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Tebliğ ve Yönetmeliğin yukarıda belirtilen hükümleri gereğince, ruhsat tarihindeki yapı sınıfı ve grubu ile işin bittiği tarihteki yapı sınıf ve grubunun farklı olması halinde ruhsat tarihindeki yapı sınıfı ve grubu esas alınarak bina maliyeti hesaplanacak olmakla birlikte işin bitim tarihinde, inşaatın yapı sınıfı ve grubunun daha alt bir yapı sınıfı veya grubunda tasnif edilmiş olması durumunda, bu işe ilişkin fark prim borcunun idari aşamada kesinleşmemiş olması koşuluyla işverenin lehine olan söz konusu değişikliğe göre işlem yapılacaktır.

Buna göre, özel nitelikteki inşaatın, yapı sınıfı ve grubunda değişiklik içeren tebliğin yayımı tarihinden sonra bitirilmiş veya önce bitirilmiş olmasına rağmen fark prim borcunun idari aşamada kesinleşmemiş olması durumunda daha düşük olan yapı sınıf ve grubu üzerinden işlem yapılması gerekmektedir.

Örnek 1: 4 yıldızlı oteller, 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Tebliğinde IV. sınıf B grubunda yer aldığı halde, 2010 ila 2013 yıllarına ait Yapı Yaklaşık Birim Maliyet Tebliğlerinde V. sınıf B grubunda yer almaktadır. Buna göre, 07/05/2009 tarihinde yapı ruhsatı alınan ve 10/05/2013 tarihinde bitirilmiş olan 4 yıldızlı otel inşaatının araştırma işleminde, yapı ruhsatında yer alan yapı sınıf ve grubu (IV- B) esas alınacaktır.

Örnek 2: 51.40 metre yapı yüksekliğindeki apartman tipi konut inşaatına 01/10/2010 tarihli ruhsata istinaden 28/11/2010 tarihinde başlanıldığı, yapı sınıfı ve grubunun 2010 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Tebliğine istinaden V-A olduğu ve söz konusu inşaatın 01/12/2012 tarihinde bitirildiği varsayıldığında, yapı sınıf ve grubunun, fark prim borcunun 2013 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Tebliğinin yayımlandığı tarih olan 24/04/2013 tarihinden önce;

-Kesinleşmemiş olması halinde IV-A,

-Kesinleşmiş olması halinde ise V-A,

olarak işleme alınması gerekmektedir.”

g) Biten bir binanın bağımsız bölümlerinin satın alınması: İşverenlerden, biten bir binanın bağımsız bölümlerini satın alan bazı kişilerin, işveren konumunda olmamalarına karşılık satın aldıkları bölümler için yapı kullanma izin belgesi alabilmek amacıyla Kurumumuza başvurarak ilişiksizlik belgesi istemekte, ancak işveren konumunda olmamalarına ve işverenin Kuruma borçlu bulunmasına bağlı olarak, bunlara ilişiksizlik belgesi verilmediğinden bu kişilerin mağdur oldukları görülmektedir.

Bu kişilerin mağdur olmaması ve ayrıca işverenlerin inşaat işyerlerinden dolayı Kurumumuza olan prim borçlarının kısmen de olsa tahsiline olanak sağlanması açısından, işverenlerden biten bir binanın bağımsız bölümlerini satın alanlara, bunu kanıtlamaları kaydıyla ve istekleri halinde, ilişiksizlik belgesi verilebilmesi uygun görülmüştür.

Ancak, bunun için ödeme tarihine kadar hesaplanacak gecikme zamları ile birlikte hem prim borcunun, hem de (araştırma) sonucunda hesaplanan fark tutarın, satın alınan bağımsız bölüme düşen kısmının, ilişiksizlik belgesi isteyen kişilerce işveren nam ve hesabına ödenmiş olması gerekmektedir.

Söz konusu tutarların satın alınan bağımsız bölümüne düşen kısmı ise, prim borcu için ayrı, fark tutar için ayrı olmak üzere, bunlara ilişkin tutarların yapının tüm alanına bölünmesiyle çıkan rakamın bağımsız bölümün alanı ile çarpılması sonucu bulunacaktır.

Öte yandan; buna göre verilecek ilişiksizlik belgelerinde, belgenin tüm inşaatı kapsamadığı ve inşaatın hangi bölümü ve ne kadarlık kısmı için verildiği mutlaka belirtilmelidir.

Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi veya İnşaat Yapım Sözleşmesine istinaden tescilli yapılmış ancak tamamı ikmal edilmemiş inşaatın bağımsız bölümlerinden yer satın alanların, inşaatın yapılmayan kısımlarının tam tespitinin yapılmış olması kaydıyla, tescil edilen ilk dosyadan inşaatın yapılan kısım ile ilgili hesap edilecek prim borcu ile fark işçilik borçlarının hissesi oranında ve daha sonra adına tescil edilen inşaatın kalan kısımlarına ait prim ve fark prim borçlarının ödenmesi kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilir.

Tek yapı ruhsatı ile birden fazla blok inşaatı yapılması ve işverence talep edilmesi halinde bitirilen her bir blok için ayrı ön inceleme değerlendirme işlemi yapılabilir ve her bir blok için ayrı ilişiksizlik belgesi verilebilir. Bu durumda inşaatın tümünün bitirilmesi halinde ayrıca toplam metrekare üzerinden ön inceleme değerlendirme işlemi yapılmaz. Dolayısıyla daha önce bitirilen ve ilişiksizlik belgesi verilen inşaatların yüzölçümleri son değerlendirmede dikkate alınmaz.

Tek yapı ruhsatı ile bir blok olarak yapılacak inşaatların bitirilen kısımları için ayrı ayrı ilişiksizlik belgesi istenilmesi halinde ilk ilişiksizlik belgesi verildikten sonra müteakip ilişiksizlik belgesi verilmesi aşamasında asgari işçilik ön değerlendirmesi işleminde daha önce ilişiksizlik belgesi verilen kısımlar da hesaplama dahil edilir.

Özel sektör işverenlerinin, özel sektör işverenlerine verdiği özel nitelikteki inşaatlarda, ödenen istihkak tutarı ile inşaatın yüzölçümünün metrekare birim maliyet tutarıyla çarpılması sonucu bulunacak yaklaşık maliyet bedeli mukayese edilerek yüksek olan tutara asgari işçilik oranı uygulanacaktır.

Kanunun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen özel nitelikteki inşaat

kapsamına girmeyen işlerde araştırma işleminin ünitelerce yapılmasına Kanunen imkan bulunmadığından, bu kapsamda yaptırılan işlerde son işçilik bildirim tarihleri itibariyle Kurumumuza borcun bulunmaması ve şikayet yada ihbarın olmaması kaydıyla, ilgili dosya memurunun, şefin ve müdür yardımcısının tekli, il veya merkez müdürünün de onayını taşıyan teftişten sarfınazar tutanağı düzenlenmek suretiyle işyeri dosyasının işlemde kaldırılması gerekmektedir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca ihale konusu işlerle ilgili olarak yapılacak incelemelerde yapılan ihale konusu işin defter değeri ile o işe ilişkin ödenen toplam istihkak tutarı mukayese edilerek yüksek olan tutara işçilik oranı uygulanacaktır.

2.8.1. İstihkak Ödemesi Yapılmayan İhale Konusu İşlerde İlişiksizlik Belgesinin Verilmesi

İhale konusu olan ancak istihkak ödemesi yapılmayan yap-işlet, yap-işlet-devret modeli, kar paylaşımı (satış bedelinin belirli yüzdelerle ihale makamı ve yüklenici tarafından paylaşılması vb.), kat karşılığı ya da arsa verilmesi şeklinde yapılan inşaat işlerinde araştırma işleminin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan yapı yaklaşık metrekaresine birim maliyet bedellerinin uygulanmasına imkan verecek olması halinde, inşaatın metrekaresi ile metrekaresine birim maliyet bedelinin çarpılması sonucu hesaplanacak maliyet tutarına asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle yapılması gerekmektedir.

İhale konusu olup yükleniciye herhangi bir bedel ödenmeksizin yaptırılan yıkım/söküm işlerinde ise yıkımı sökümü yapılan hurda malzeme, yükleniciye yapılan işin karşılığı verilmekte ya da hurda malzemenin fiyatının yapılan işin değerinden daha yüksek olması halinde yüklenici tarafından ihale makamlarına bir bedel ödenmek suretiyle işlem yapılmaktadır.

Bu durumda, ihale makamlarınca istihkak ödenmeksizin;

-Çıkan hurda malzeme karşılığında yapılan yıkım/söküm işlerinde, hurda malzemenin bedeli yaptırılan işin maliyetini karşıladığından bu tutar üzerinden,

-Yüklenici tarafından çıkan hurda malzeme karşılığında ihale makamlarına bedel ödenmek suretiyle yapılan yıkım/söküm işlerinde, ihale makamlarınca bildirilen tutarların içinde hurda malzemenin satış bedelinin de bulunması halinde işverence hurda malzeme için ödenen bedel dikkate alınmaksızın sadece yıkım/söküm gibi işçilik içeren işlerin maliyet bedeli üzerinden,

araştırma işlemi yapılacaktır.

İstihkak ödemesi yapılmayan ihale konusu işlerde yukarıda açıklandığı gibi işlem yapılamaması halinde, maliyet tutarının tespitinin yapılabilmesini teminen konunun sosyal güvenlik denetmenine aktarılması, sosyal güvenlik denetmenince işyeri kayıtlarının incelenerek yapılan işin maliyetinin tespit edilmesinden

sonra bu maliyete asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle araştırma işleminin yapılması gerekmektedir.

Sosyal güvenlik denetmenince işin maliyetinin tespit edilememesi halinde bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının tespitini teminen durum Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına intikal ettirilecektir.

2.8.2. Fark İşçilik Borcunun Kesinleşmesi

01/05/2004 tarihinden sonra biten işlerde fark prim borcunun (prim ile gecikme cezası ve gecikme zammının) idari aşamada kesinleşmesi;

-Araştırma işlemine istinaden hesaplanan fark prim borcunun tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi veya ödeneceğinin ve daha sonra Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılmasının istenilmeyeceğinin bir dilekçe ile bildirilmesi ile,

-Borcun tebliğ tarihinden itibaren 1 ay içerisinde ödenmemesi, ödenmeyeceğinin bildirilmesi, tebligatta belirtilen sürede bildirimde bulunulmaması veya işçilik içeren faturaları bulunduğu için dolayı inceleme talebinde bulunulması durumunda konunun Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına inceleme yapılmak üzere intikal ettirilmesi üzerine, yapılan tespitlere istinaden tebliğ edilen fark prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde itiraz edilmemesi veya süresi içinde yapılan itirazın Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonunca reddine ilişkin kararın tebliğ edilmesi ile,

-3568 sayılı Kanuna göre yetki verilmiş meslek mensuplarınca tanzim edilen rapora istinaden usulüne uygun düzenlenen işyeri kayıtlarından Kuruma bildirilmediği saptanan fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanan borcun bir ay içinde ödenmesi için ünitece yapılan tebligata istinaden işverence borcun bu süreler içinde ödeneceğinin yazılı olarak taahhüt edilmesi ile,

-Meslek mensuplarınca tanzim edilen rapora istinaden hesaplanan fark prim borcunun ödeneceğine ilişkin işverence yazılı olarak taahhütname verilmemesi durumunda ise bu defa konu Rehberlik Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına inceleme yapılmak üzere intikal ettirilecek, inceleme sonucuna göre tebliğ edilen fark prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde itiraz edilmemesi veya süresi içinde yapılan itirazın Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonunca reddine ilişkin kararın tebliğ edilmesi ile,

gerçekleşmektedir.

Buna göre, yukarıda belirtilen hallerde bahse konu borcun ödenmemesi durumunda söz konusu borç, 5510 sayılı Kanunun 88 ve 89 uncu maddeleri gereğince tahsil edilecektir.

Diğer taraftan, asgari işçilik incelemesine ilişkin denetim isteminde bulunulmasına rağmen, işverenin borcu ödeyeceğine ilişkin üniteye yazılı taahhüdünü

içeren başvurusu üzerine, ünitenin bu isteği ön kabulü, ünite tarafından denetim isteminin geri çekilmesi talebinin ilgili Grup Başkanlığının veya Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının uygun bulması koşuluyla inceleme durdurulur ve borç kesinleşir.

2.8.3. İlişiksizlik Belgesinin Alınmasına İlişkin Olarak Teminat Niteliğinde Verilen Belgeler

Özel nitelikteki inşaatlar ile ihale konusu işlerde işverenler tarafından borçlarını karşılayacak miktarda, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları ile Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler teminat olarak verildiği takdirde, ünitece ilişiksizlik belgesi verilir. Ancak, Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu belgeler anaparaya tekbül eden satış değerleri üzerinden teminat olarak kabul olunur. Ünitece alınan teminat, en geç verildiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar nakde çevrilerek tahsil edilir.

Teminat gösterilen durumlarda, teminatın, nakde çevrilmesine kadar talepte bulunulması ve teminatın borcu karşılayacak miktarda olması kaydıyla bir defaya mahsus olmak üzere borç 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilebilir. Tecil ve taksitlendirmenin bozulması halinde, bu durumun gerçekleştiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde teminat nakde çevrilerek borç tahsil edilir.

2.8.4. İşçilik oranı tespit edilemeyen işler

Ünitelerimizce, Kanununun 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kurum ve kuruluşlar tarafından ihale edilen diş protez, MR. görüntüleme, radyoloji, matbaa, gemi yapımı işkollarında yeterli işçilik bildiriminde bulunulup bulunulmadığının tespitini teminen yapılan araştırma işlemleri kapsamında; bu işkollarının, asgari işçilik oranlarına ilişkin tebliğ eki listede tespit edilmiş bir oranının bulunmaması nedeniyle ünitece araştırma işleminin yapılamaması üzerine asgari işçilik komisyonlarına intikal ettirilen ancak, bu dal ile ilgili uzman teknik üyelerinin bulunmaması nedeniyle asgari işçilik tespit komisyonunca da oran belirlenemeyen ve işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik tutarının tespiti için Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup başkanlıklarına intikal ettirilen, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup başkanlıklarınca da; bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının belirlenemeyeceği bildirilen yukarıda ifade edilen işkollarında ihbar, şüphe, şikayet bulunmaması halinde söz konusu işler için bildirilen işçilikle yetinilmesi gerekmektedir..

Buna göre, yukarıda belirtilen işlere münhasıran;

-Asgari işçilik oranının belirlenmesi için konunun öncelikle asgari işçilik tespit komisyonuna intikal ettirilmesi,

-Asgari işçilik tespit komisyonunca bu dalda uzman teknik üyelerinin olmaması nedeniyle oran belirlenememesi ve konunun asgari işçilik istişare komisyonunda da değerlendirilmesinden sonra ilgili dalda teknik üyenin olmaması nedeniyle oran belirlenemediğinin üniteye bildirilmesi,

-Ünitece bildirilmesi gereken asgari işçilik tutarının tespiti hususunda konunun Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili Grup Başkanlıklarına intikal ettirilmesi,

-İlgili Grup Başkanlıklarınca da, müfettişlik bilgi ve birikimi kapsamında, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik tutarının bildirilip bildirilmediği yönünde gerekli her türlü incelemenin yapılmasını müteakip işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik tutarının tespit edilemeyeceğinin bildirilmesi,

üzerine yapılan işle ilgili ihbar, şüphe ve şikayetin de bulunmaması durumunda bildirilen işçilikle yetinilmesi yönünde işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

2.8.5. İhale Makamları Veya Ruhsat Vermeye Yetkili Makamlarla Yapılacak Yazışmalarda Kullanılacak Matbu Formlar

Bilindiği gibi, ihale konusu işlerin veya özel nitelikteki inşaatların bitirilmesi üzerine Kurumumuzca araştırma işleminin yapılabilmesi için gerekli olan bilgi ve belgelerin ilgili ihale makamından / ruhsat veren kurumdan temin edilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, ünitelerimizce ihale makamına/ruhsatı düzenleyen kurumlara hitaben düzenlenen barkod numaralı yazıların e-ilişiksizlik uygulamasından alınarak ilgili idareye elden verilmesi ve cevabi yazıların ilgili sosyal güvenlik merkezine gönderilmesi halinde, yeterli işçilik bildiriminde bulunulmuş olup olmadığına ilişkin araştırma işlemine başlanılmaktadır.

İhale makamından veya ruhsat veren kurumdan gerek Kurumumuzca yazılı olarak gerekse işverenlerce e-ilişiksizlik uygulaması kapsamında istenilen bilgi ve belgelerin, söz konusu yazının tebliğ tarihinden / evrak kaydına giriş tarihinden itibaren en geç bir ay içinde gönderilmemesi halinde anılan kurumlara idari para cezası uygulanacaktır.

“Özel nitelikteki inşaatlarla ilgili olarak asgari işçilik araştırmasına esas bilgi ve belgelerin işyeri, dosyasında bulunması halinde ruhsat vermeye yetkili makamlarla mükerrer yazışmaya meydan verilmeyerek, ilişiksizlik belgesi talep eden işverenlerin işlemleri derhal sonuçlandırılması gerekmektedir.”

2.9. İLİŞİKSİZLİK BELGESİ VERİLME SÜRELERİ

2.9.1. Devamlı Mahiyetteki İşyeri Sigortalıları İle Yapıldığı Belirtilen İhale Konusu İşlerden Dolayı Talep Edilen İlişiksizlik Belgelerine İlişkin İşlemler

Kurumca denetim veya yazışma gerektirmeyen hallerde, talebin Kurum kayıtlarına intikalinden itibaren en geç 10 gün,

İl müdürlüğü denetim elemanlarınca denetim yapılmasını gerektiren hallerde;

- İşverenden defter ve belgelerin istenmesi durumunda anılan defter ve belgelerin sosyal güvenlik denetmenine ibraz süresinin bitiminden itibaren en geç bir ay,

- Herhangi bir yazışma gerektirmeyen hallerde en geç bir ay,

- Kurum Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca inceleme yapılmasını gerektiren durumlarda, defter ve belgelerin müfettişe ibraz süresinin bitiminden itibaren en geç üç ay,

içinde sonuçlandırılacaktır.

2.9.2. Özel Bina İnşaatı ve İhale Konusu İşlerden Dolayı Talep Edilen İlişiksizlik Belgelerine İlişkin İşlemler

Kurumca denetim veya yazışma gerektirmeyen hallerde, talebin Kurum kayıtlarına intikalinden itibaren en geç 10 gün,

- İl müdürlüğü denetim elemanlarınca denetim yapılmasını gerektiren hallerde;

- İşverenden defter ve belgelerin istenmesi durumunda anılan defter ve belgelerin sosyal güvenlik denetmenine ibraz süresinin bitiminden itibaren en geç bir ay,

Herhangi bir yazışma gerektirmeyen hallerde en geç bir ay,

Kurum Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca inceleme yapılmasını gerektiren durumlarda, defter ve belgelerin müfettişe ibraz süresinin bitiminden itibaren en geç üç ay,

içinde sonuçlandırılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ASGARİ İŞÇİLİK TESPİT KOMİSYONU VE ASGARİ İŞÇİLİK ORANLARININ TESPİTİ

3.1. GENEL OLARAK

Asgari işçilik tespit komisyonu, asgari işçilik oranlarının belirlenmesi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde oluşturulmuş bir komisyondur ve çalışma usul ve esasları “Sosyal Güvenlik Kurumu Asgari İşçilik Tespit Komisyonunun Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı; Asgari İşçilik Tespit Komisyonunun oluşturulmasına, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının belirlenmesinde ve Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığının araştırılmasında dikkate alınacak asgari işçilik oranlarının tespitine, belirlenen oranlara karşı yapılacak itirazların incelenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

3.2. ASGARİ İŞÇİLİK TESPİT KOMİSYONUNUN YAPISI

3.2.1. Komisyonun Oluşturulması

Komisyon, Yönetim Kurulu kararı ile, Kurum teknik elemanlarından dört asıl dört yedek, Yönetim Kurulunda temsil edilen işveren konfederasyonu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilecek birer asıl ve birer yedek teknik eleman ile yine Yönetim Kurulunda temsil edilen işçi konfederasyonunca görevlendirilecek bir asıl ve bir yedek teknik eleman olmak üzere toplam yedi asıl ve yedi yedek üyeden oluşur.

Kurumca gerekli görülmesi halinde, Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen nitelikleri taşıyacak üyelerden oluşacak şekilde ve aynı esaslar çerçevesinde, Yönetim Kurulu kararı ile aralarındaki görev dağılımı da belirtilmek suretiyle birden çok komisyon kurulabilir.

3.2.2. Komisyon Üyelerinin Nitelikleri ve Görevlendirilmeleri

Kurumca ve Yönetim Kurulunda temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilecek üyelerin en az dört yıllık mühendislik, mimarlık eğitimi veren fakültelerden mezun olması ve en

az üç yıllık şantiye deneyiminin ya da mesleki çalışmasının bulunması gerekir.

Komisyonunda görev yapacak asıl ve yedek üyeler; Kurumun İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığınca, seçilecek üye sayısının en az iki katı kadar önereceği adaylar arasından, başkan ve başkan yardımcısı ise asıl üyeler arasından Yönetim Kurulu tarafından seçilerek, koordinatör il müdürlüğü bünyesinde görevlendirilirler.

Komisyon üyeleri, gerektiğinde aynı yöntemle değiştirilebilir.

Kurum adına Komisyonunda yer alacak dört asıl üyenin ikisi inşaat, birisi makine, birisi elektrik mühendisleri arasından ve belirtilen her bir mühendislik dalından birer yedek üye seçilir. Elektrik mühendisi olarak seçilecek üye; elektronik, elektrik-elektronik veya elektronik ve haberleşme mühendislerinden de seçilebilir.

Konfederasyonlarca ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince komisyonunda görevlendirilecek üyelerin;

a) Kamu haklarından yoksun bulunmaması,

b) Taksirli suçlar hariç olmak üzere, ağır hapis veya altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile, Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, basit veya nitelikli zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, suçlarından dolayı hükümlü bulunmaması,

c) Bu maddenin birinci ve dördüncü fıkralarında sayılan mesleklerden birine sahip olması,

gerekir.

3.2.3. Komisyonun Çalışması

Komisyon; inşaat, elektrik ve makine mühendisi üyelerinin bulunması kaydıyla en az dört üyenin katılımı ve Kurum personelinin tabi olduğu haftalık çalışma süresi ile günlük çalışma saatlerine uymak suretiyle toplanır ve çalışmalarını yürütür.

Komisyonun asıl üyelerinden herhangi birinin Kanunda sayılan üyeliğin sona ermesini gerektiren haller dışında izinli veya istirahatlı olmasına bağlı olarak, göreve gelemediği sürelerde asıl üyeler görevlerine başlayıncaya kadar görev yapmak üzere yedek üyeler Başkan tarafından göreve çağrılır.

Yönetim Kurulunda temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilen üyelerin mazeretsiz veya izinsiz olarak üst üste üç toplantıya, son altı ay içinde ise beş toplantıya katılmaması

halinde üyelikleri sona erer. Üyeliği bu suretle sona eren işçi konfederasyonu üyesinin yerine, üye sayısı bakımından en yüksek bir sonraki konfederasyondan bir asıl ve bir yedek üye belirlenmesi istenir. Söz konusu işçi konfederasyonu yeni asıl ve yedek üyeyi belirleyinceye kadar daha önce belirlenmiş olan yedek üye asıl üye olarak görev yapar. Üyeliği sona eren işveren konfederasyonu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilen üyelerin yerine anılan kurumlardan yeni asıl üye seçilir. Görev süreleri bu fıkrada belirtilen şekilde sona eren işveren konfederasyonu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilen üyelerin yerine yeni asıl üyeler görevlendirilinceye kadar yedek üyeler asıl üye olarak görev yapar.

Komisyon, gerektiğinde ilgili meslek veya kamu kuruluşlarından yazı ile görüş isteyebilir.

Komisyon çalışmalarına yardımcı olmak üzere sekreteryaya hizmetlerini yürütecek idari personel koordinatör il müdürlüğünce görevlendirilir ve Komisyonun ihtiyaç duyacağı teknik donanım sağlanır.

Birden fazla koordinatör il müdürlüğünün mevcut olması halinde, komisyonlarda görevli komisyon başkanları ile konfederasyonlarca ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilmiş birer üyenin katılacağı istişare komisyonu toplantıları her ayın ilk haftasında yapılır. İstişare toplantılarında alınan kararlar tutanağa bağlanır ve komisyonlar açısından bağlayıcıdır.

3.2.4. Başkan ve Üyelerin Sorumlulukları

Başkan, başkanın olmadığı zamanlarda başkan yardımcısı, komisyonun çalışması ile sevk ve idaresinden, Komisyon kararlarının noksansız ve usulüne uygun olarak düzenlenmesinden sorumludur.

Kurum, işçi ve işveren konfederasyonları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince görevlendirilecek üyeler, tarafsız, mesleklerinin ve komisyondaki görevlerinin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını, hizmet içinde ve dışındaki davranışları ile göstermek zorundadırlar.

Üyelerin, iş sahipleri ile ilişkilerinde, dürüstlük ve vakardan ayrılmamak şartıyla sürat, kolaylık ve nezaketle hizmet görmeleri ve hakkaniyete uygun işlem yapmaları esastır.

Üyeler, kendilerine ait veya ortağı olduğu işyerleri ile herhangi bir işyerinde çalışmaları halinde bu işyerleri işverenlerince üstlenilen işlere ilişkin veya üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımlarını ilgilendiren dosyalarla ilgili toplantı ve oylamalara katılamazlar.

Üyeler, toplantı sonucunda alınan kararlar hakkında işverenlere veya üçüncü şahıslara bilgi veremezler.

Üyelerin görevleri nedeniyle Kurum zararına sebebiyet verdiklerinin Kurum-

ca tespiti halinde haklarında ayrıca genel hükümler uyarınca işlem yapılır.

3.2.5. Kurum Dışından Görevlendirilen Üyelere Yapılacak Ödemeler

Konfederasyonlar ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğince komisyonda görevlendirilen teknik elemanlara, bu görevlerini yaptıkları sürece katıldıkları her toplantı günü için (2500) gösterge rakamının memur aylıklarının hesabında kullanılan katsayı ile çarpılarak bulunacak tutarı üzerinden huzur hakkı Kurumca ödenir.

Komisyon üyelerinin yerinde yapılacak tespit işlemi ile ilgili görevlendirilmeleri halinde 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 8 inci ve diğer ilgili maddeleri uyarınca Kurum Yönetim Kurulunca takdir edilecek miktarlarda ödeme yapılır.

3.3. ASGARI İŞÇİLİK ORANLARI, DOSYA İNCELEMESİ, DEĞERLENDİRME VE TESPİT

3.3.1. Çeşitli İşkollarının Asgari İşçilik Oranları

Çeşitli işkollarına ait işlerin asgari işçilik oranları, istişare komisyonunca tespit edilerek tebliğ ile Resmî Gazete'de yayımlanır.

Tebliğde oranlarla birlikte; oranın belirlenmesinde esas alınan kriterler, iş kalemleri, çalışma şekilleri ve teknolojiden faydalanma durumu gibi açıklayıcı bilgilere yer verilir.

3.3.2. Asgari İşçilik Oranları Belirlenmemiş Olan İşkolları

Asgari işçilik oranları belirlenmemiş olan işkolları ile ilgili olarak Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığının araştırılmasına veya Kurum denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespitine esas olmak üzere uygulanması gereken asgari işçilik oranının belirlenmesi amacıyla araştırma veya tespiti konu işe ait son hak ediş raporunun, hak ediş raporu düzenlenmeyen anahtar teslimi, yap-işlet-devret veya yap-işlet suretiyle ihale edilen işler ve benzer işlerde yüklenici tarafından idareye verilen ve kabul edilen teklif, teknik doküman, analizler, maliyet bedelleri, teklif birim fiyat cetvelleri ve mahal listeleri ve benzeri ile işe ait sözleşmenin ilgili bölümleri, diğer teknik ve mali dokümanlarının, idarece işverene malzeme verilmiş olup olmadığının, verilmiş ise verilen malzemenin cinsi, miktarı ve sözleşme yılı fiyatlarıyla toplam bedelini gösteren iş bitirme belgesinin, gerekiyorsa işin sözleşmesinin aslı veya idarece ya da aslı görülmek suretiyle Kurumca onaylı fotokopileri, gerekli diğer belgelerle birlikte ilgili Kurum ünitesi tarafından Komisyona intikal ettirilmek üzere koordinatör il müdürlüğüne gönderilir.

3.3.3. Dosyanın Komisyona Teslimi

Yukarıda belirtilen belgeler dosya halinde;

- a) Sıra numarasını,
- b) Gelen evrak giriş numarasını,
- c) İlgili Kurum ünitesinin ismini,
- ç) İşverenin adı, soyadı veya ticari unvanını,
- d) İşyeri sicil numarasını,
- e) İşyerinde yapılan işin konusunu,

gösteren liste ekinde Başkana veya Başkan tarafından görevlendirilen personele zimmet defteri ile imza karşılığında teslim edilir.

3.3.4. Dosyaların Ön İncelemesi

Komisyona intikal eden dosya, Başkan tarafından işin ağırlığına ve uzmanlık konusuna göre üyelere birine verilir.

Dosya, öncelikle ve ivedilikle asgari işçilik oranının tespiti için gerekli belgeleri ihtiva edip etmediği açısından ön incelemeye tabi tutulur. Ön inceleme süresi on günden fazla olamaz.

Bu inceleme sonucunda ilave bilgi ve belgelerin teminine ihtiyaç duyulması halinde dosya, eksikliklerin giderilmesi için istenilen bilgi ve belgeler belirtilmek suretiyle Başkan ve bir üyenin imzasını taşıyan tutanak ekinde koordinatör il müdürlüğüne iade edilir. Koordinatör il müdürlüğü tarafından söz konusu eksikliklerin giderilmesi hususu, oran tespitini isteyen üniteye yazılı olarak bildirilir.

3.3.5. Değerlendirme ve Tespit

Komisyona intikal eden dosyaya ilişkin değerlendirme ve oran tespiti, aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak yapılır.

a) Dosya, ilgili üye tarafından yapılacak inceleme sonucunda düzenlenen ve Yönetmelik ekinde yer alan Asgari İşçilik Oranının Tespitine İlişkin Hesap Cetveli ile birlikte Komisyonda görüşülür.

b) İlgili üyelerce, öncelikle işin, isim benzerliğinden ayrı olarak, yapılış şekli, kullanılan makine, teknoloji ve teçhizatın durumu dikkate alınarak inceleme yapılır. Bu inceleme neticesinde, değerlendirilmekte olan işin tebliğde aynen karşılığı mevcut ise bu oran uygulanır. Değerlendirme, işin sadece isim benzerliğine dayalı olarak yapılamaz. Asgari İşçilik oranının tespitinde, sözleşme yılı itibarıyla hak ediş tutarı esas alınır. Tenzilat, fiyat farkı ve katma değer vergisi dikkate alınmaz.

c) Asgari İşçilik oranı, öncelikle sözleşme yılı fiyatları üzerinden, mümkün

olmaması halinde ise imalatların tamamı hangi yıl içerisinde yapılmış ise o yılın fiyatları üzerinden hesaplanır.

ç) Yapılan işin içeriğine uygun asgari işçilik oranının tebliğde bulunmaması durumunda ise, bu defa işin bütünü ana imalat kalemlerine ayrıştırılarak, ana imalatların tebliğdeki asgari işçilik oranları tespit edilir ve ana imalatların işin bütünü içindeki ağırlığı da dikkate alınarak işin tümüne ait asgari işçilik oranı bulunur.

İşin bütünü ana imatlara bölünmesine rağmen, ana imalatların bir bölümüne veya tümüne ait asgari işçilik oranlarının aynıısının tebliğde bulunmaması durumunda, ana imatların benzerine ait asgari işçilik oranları tebliğden bulunarak verilir. Bunun da mümkün olmaması halinde ana imatlar, alt imatlara bölünerek yapılan işe ait asgari işçilik oranı bulunur.

d) İdarece malzeme verilmesi durumunda, asgari işçilik oranı, idare malı malzemesinin kullanıldığı hakedişteki imalat pozunun tutarına göre, işin yapımında makine ve işçi kullanılma oranı dikkate alınarak Komisyonca tespit edilir. Geri kalan iş, ilgili tebliğlerde ve genelgelerdeki oranlar dikkate alınarak değerlendirilir.

e) Malzemenin tamamı idarece verilmekle birlikte, yapılan işte bir kısım giderlerin veya imalat sırasında kullanılan alet ve edevatın işverence karşılanması halinde, tebliğdeki benzer işler, yoksa fiyat analizleri dikkate alınır.

f) Yapılan işin hak ediş raporunun olmaması ve fatura mukabili veya tek kalem şeklinde ödeme yapılmış olması halinde, o işte çalışan işçi sayısı, çalışma süresi gibi unsurlar, bunların da bilinmemesi durumunda tebliğdeki benzer işe ait oranlar dikkate alınarak değerlendirme yapılır.

g) Yap-işlet-devret veya yap-işlet modeli ile yapılan işlerde işçilik oranı, yüklenici tarafından idareye verilen ve kabul edilen teklif, teknik doküman, analizler, maliyet bedelleri, teklif birim fiyat cetvelleri ve mahal listeleri ve benzeri dokümanlar ile işe ait sözleşmenin ilgili bölümleri, diğer teknik ve mali dokümanlardan yararlanılmak suretiyle bu işe ait maliyetler dikkate alınarak belirlenir.

ğ) Hak edişte belirtilmiş olması halinde, depolanan, muhafaza altına alınan yedek ekipman, parça veya imalatta kullanılmayan malzemelerin bedeline % 4 asgari işçilik oranı uygulanır.

h) Yurtiçi veya yurtdışından temin edilen teknolojik malzemenin montajının yapılması durumunda, montaj işçiliğinin tespitinde, fiyat analizleri, montaj sırasında sarf edilen yardımcı montaj malzemeleri ve montajda kullanılan makine ve ekipmanlar dikkate alınarak hesaplama yapılır.

ı) İşin yapımında kullanılacak makinelerin, idare tarafından işverene verilmesi halinde;

1) Makineler için işverence idareye kira ödeniyorsa, yapılan işin makinelerinin müteahhitçe karşılandığı dikkate alınarak değerlendirme yapılır.

2) Makineler için idareye kira ödenmeyip, işverence makinelerin bakımı ve genel giderlerinin karşılanması halinde, işin asgari işçilik oranı, tebliğdeki benzer oranlar, bunun mümkün olmaması halinde fiyat analizleri esas alınarak tespit edilir.

3) Makineler için kira ödenmeyip, makinelerin bakım ve onarımını gerektirecek herhangi bir gider de yapılmaması halinde, işin asgari işçilik oranı, kullanılan malzemeler dikkate alınarak veya salt işçilik olup olmadığına bakılarak tespit edilir.

i) Yapılan işin bünyesinde nakliye ayrı bir kalem olarak gösterilmiş ise bu durum ayrıca değerlendirilir ve başka bir kalem bünyesine dahil edilmez.

j) Yapılan iş, birden fazla işkolunu içeriyorsa, her bir işin ağırlığı ve tebliğdeki asgari işçilik oranları ayrı ayrı dikkate alınarak hesaplama yapılır.

k) Komisyonca yapılan hesaplama sonucunda asgari işçilik oranının küsuratlı çıkması halinde, tam sayıdan sonra gelen küsuratın iki rakamı da dikkate alınır.

l) Hak edişte olmayan bir iş kalemi oluşturulamaz, olan bir kalem yok sayılmaz veya başka bir kalem bünyesine dahil edilemez.

m) Paket veya bir bütün olarak getirilip, yalnızca montajı yapılan makine, ekipman ve gruplarda, varsa idarenin analizleri veya teklif sırasında verilen analizler, montaj sırasında sarf edilen yardımcı montaj malzemeleri ve montajda kullanılan makine ve ekipmanlar, yok ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı analizleri esas alınarak montaj işçilik oranları bulunur.

3.3.6. Yerinde Tespit

Devam etmekte olan veya tamamlanmış işlerle ilgili olarak asgari işçilik oranı hakkında karar verilebilmesi için, işin yapıldığı yerin görülmesi gerektiği durumlarda, Komisyonca alınacak karar gereğince gerekçesi yazılı olarak belirtilmek suretiyle belirlenen üyeler koordinatör il müdürlüğü oluru ile işyerine giderek yerinde tespit yaparlar.

Devam etmekte olan işlerle ilgili yerinde tespit, işverenin talep etmesi halinde de yapılabilir.

Bu inceleme sırasında yapılacak tespitler, varsa işveren veya vekili ile idarenin yetkili personelinin imzası da alınarak tutanağa kaydedilir.

3.3.7. Tespit Süresi ve Kararlar

Asgari İşçilik oranının tespit işlemi, dosyanın eksiksiz olarak Komisyona tesliminden itibaren en geç bir ay içinde tamamlanır.

Asgari işçilik oranının tespitine ilişkin olarak Komisyon kararı düzenlenir ve bu karar üyelerce imzalanır.

Komisyon kararları en az dört üyenin aynı yöndeki oyu ile alınır. Üyeler, kararlarında çekimser oy kullanamaz. Komisyon kararına karşı olan üye, karşı oy gerekçelerini karara yazarak imzalar.

Komisyon kararları; iki nüsha olarak düzenlenerek, her yıl birden başlanmak ve teselsül ettirmek suretiyle numara verilir. Kararın aslı, liste ekinde asgari işçilik oranının tespitine ilişkin hesap cetveli ile birlikte koordinatör il müdürlüğüne teslim edilir. Kararın diğer nüshası ise, Komisyonca seri dosyada saklanır.

Koordinatör il müdürlüğü, teslim edilen asgari işçilik oranına ilişkin kararı, tespiti isteyen üniteye beş iş günü içinde bildirir. Komisyonca belirlenen asgari işçilik oranı üzerinden yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı, ilgili ünitece araştırılır. Yapılan araştırma işlemi sonucunda, Kuruma yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim aslı faaliyetin son ayı veya Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca düzenlenen raporlarda tespit edilen aylar ile ilişkilendirilerek gecikme cezası, gecikme zammı ve hesap cetveli ile birlikte asgari işçilik oranı ünitece işverene tebliğ edilir.

3.3.8. İtiraz

İşveren, kendisine tebliğ edilen borca veya asgari işçilik oranına, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde nedenleri ile birlikte yeni bilgi ve belgeleri de ekleyerek ilgili üniteye bir kez yazılı olarak itiraz eder. Dilekçenin taahhütlü, iadeli taahhütlü veya Acele Posta Servisi yoluyla gönderilmesi halinde, postaya verildiği tarih Kuruma verildiği tarih olarak kabul edilir.

Asgari İşçilik oranına yapılan itirazlar, Komisyonca incelenmek üzere koordinatör il müdürlüğüne gönderilir.

Bu tür itirazlar Komisyonca en geç on beş gün içerisinde sonuçlandırılır.

Koordinatör il müdürlüğü, asgari işçilik oranına yapılan itiraz üzerine Komisyonca alınan kararı, en geç üç iş günü içinde ünitesine gönderir.

Ünitece;

a) Asgari İşçilik oranında bir değişiklik olmaması halinde işverenin talebinin reddine dair karar işverene tebliğ edilir.

b) İtiraz üzerine Komisyonca yeni bir asgari işçilik oranı belirlenmesi halinde, bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin beşinci fıkrası gereğince işlem yapılır.

Maddi hatalar hariç birden fazla yapılan itirazlar Komisyonca dikkate alınmaz.

3.3.9. İtirazdan Vazgeçme

İşveren itirazı hakkında komisyonca karar verinceye kadar itirazından vazgeçebilir. Vazgeçme işverenin ilgili üniteye vereceği bir dilekçe ile veya bu husustaki beyanının tutanak ile tespiti suretiyle yapılır. Vazgeçme beyanı açık olmalıdır. Vazgeçme halinde itiraz eden kendisine tebliğ olunan karara münhasır olmak üzere itiraz hakkını kaybetmiş sayılır.

3.4. ASGARİ İŞÇİLİK ORANLARI

3.4.1. Çeşitli İşkollarının Asgari İşçilik Oranları

Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığının Ünitece araştırılmasında veya meslek mensupları tarafından ihale konusu işler ile özel nitelikteki inşaat işyerlerinden dolayı işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda rapor düzenlenirken ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespitinde dikkate alınmak üzere, Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca çeşitli işkollarına ilişkin belirlenen oranlar, Tebliğ eki listede yayımlanmıştır.

Ünitelerce yapılacak araştırma işleminde veya meslek mensuplarınca işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda düzenlenecek raporlarda ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti hususunda yapılacak incelemelerde, söz konusu işkolları ile ilgili olarak bu listede belirtilen oranlar esas alınmak suretiyle işlem yapılacaktır.

Tebliğ eki listede asgari işçilik oranı bulunmayan işler ile İdarece akreditif bedeli ödenmek ya da ihale bedeli dışında kısmen veya tamamen malzeme verilmek suretiyle yaptırılan işlere ait asgari işçilik oranları, Komisyonca tespit edilecektir. Ayrıca, oranı belli olmayan işler hakkında Üniteler veya Meslek Mensupları ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılacak işlemlerde, listede benzer bir iş için belirlenmiş olan oran dikkate alınamayacağı gibi, daha önce Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca başka bir işyerinde yapılan iş dolayısıyla belirlenmiş olan oran da dikkate alınamayacaktır.

Ancak, tek sözleşme ile yapılan ihale konusu işin birden fazla işkolunu kapsıyor olması ve her bir işin asgari işçilik oranının Tebliğ eki listede mevcut olması durumunda, işverenin yazılı isteği de olmak kaydıyla, yapılacak işlemde bu işlerin en yükseğine ilişkin oran dikkate alınacaktır.

Meslek mensuplarınca rapor düzenlenmek üzere defter ve belgeleri incelenen işlere ait oranların Tebliğ eki listede bulunmaması halinde, oranın Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenmesi amacıyla tespite konu işe ait olup, İda-

rece her sayfası onaylanmış son hak- ediş raporu ve oranın tespiti için gerekli olan diğer belgeler (sözleşme, iş bitirme belgesi vb.) meslek mensubunca ilgili Üniteye dilekçe ekinde verilecek, Ünitece de, Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenecek oran ilgili meslek mensubuna bir yazı ile bildirilecek, işverene de ayrıca tebliğ edilecektir. Bu fıkra uyarınca işlem yapılabilmesi için, işveren ile işyeri kayıtlarını inceleyecek olan meslek mensubu arasında bu konuda düzenlenen sözleşmenin aslı veya noterden onaylı bir sureti, asgari işçilik oranının belirlenmesine ilişkin meslek mensubunun dilekçesi ekinde Kuruma ibraz edilecektir.

3.4.2. Çeşitli İş Kollarının Asgari İşçilik Oranları

Ünitece yapılacak “Ön değerlendirme” ve “Araştırma” işlemlerinde meslek mensuplarınca yapılacak incelemelerde ya da Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca düzenlenecek olan raporlarda Tebliğin yayımı tarihinden itibaren Tebliğ ekindeki asgari işçilik oranlarının dikkate alınması gerektiğinden, Tebliğin yayımlandığı tarihten itibaren (bu tarih dahil) başlayan işler ile ilgili olarak Tebliğ eki listede bulunan yeni oranlar esas alınmak suretiyle işlem yapılacaktır.

Diğer taraftan, Tebliğ eki asgari işçilik oranlarını gösterir listede, bazı işkollarının asgari işçilik oranları eski oranlara göre düşmüş, bazıları ise yükselmiş olduğundan, Tebliğin yayımlandığı tarihten önce başlayıp Tebliğin yayımlandığı tarihten sonra biten/bitecek olan işlerle ilgili olarak Kurumca yapılmış olan işlem kesinleşmemiş olmak kaydıyla, eski oranla yeni oran kıyaslanarak düşük olan orana göre işlem yapılacaktır.

Buna karşılık, 29/9/2005 tarihli ve 25951 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca Belirlenen Çeşitli İşkollarına Ait Asgari İşçilik Oranlarını Gösterir Tebliğ, bu Tebliğde değişiklik yapılmasına dair 22/6/2006 tarihli ve 26206 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tebliğ ve 12/5/2010 tarihli ve 27579 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca Belirlenen Çeşitli İşkollarına Ait Asgari İşçilik Oranlarını Gösterir Tebliğ eki listelerdeki asgari işçilik oranları dikkate alınarak hesaplanan prim borcu tahsil edilmiş veya prim borcu idari aşamada kesinleşmiş ise, bu işlerle ilgili olarak yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığının tespiti amacıyla yeni bir ön değerlendirme veya araştırma işlemi yapılmayacaktır.

Ön değerlendirme veya araştırma işlemi sonucunda hesaplanan prim borcu tebliğ edilmemiş veya tebliğ edildiği halde Kurumumuza itiraz edilmiş ya da yapılan itirazlar üzerine Ünite itiraz komisyonlarınca verilen kararlar henüz işverenlere tebliğ edilmemiş veya tebliğ edilmekle beraber bir aylık Kuruma itiraz süresi ya da mahkemeye dava açma süresi dolmamış ise, bu haller kesinleşmemiş işlem olarak değerlendirilecektir.

ÇEŞİTLİ İŞKOLLARINA AİT ASGARİ İŞÇİLİK ORANLARI LİSTESİ

S. No	İŞ KOLU	Asgari İşçilik Oranı (%)
	AĞAÇ - BAHÇE - ORMAN - PARK	
1-	Ağaç (çalı çırpı) kesimi (yükleme ve nakliye dahil) (makinelî)	7
2-	Ağaç (çalı çırpı) kesimi (yükleme ve nakliye dahil) (makinesiz)	30
3-	Ağaç dikimi (makinelî)	10
4-	Ağaç kesimi (yükleme ve nakliye dahil) (makinelî)	10
5-	Ağaç kesimi (yükleme ve nakliye dahil) (makinesiz)	20
6-	Ağaçlandırma alanlarının sulanması (makinelî-arazöz)	6
7-	Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü (makinelî)	10
8-	Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü (makinesiz)	30
9-	Ağaçtan kozalak toplama	35
10-	Arazi hazırlığı (fidan üretim işlerinde) (makinelî)	6
11-	Arazi sulaması (cebri sulama)	30
12-	Arazi sulaması (motopomp ve boru ile)	10
13-	Arazi sulaması (yağmurlama sistemi ile)	9
14-	Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmeti (makinelî)	6
15-	Aşı çalışması	30
16-	Bakım (fidan üretim çalışmalarında) (makinelî)	10
17-	Bakım (fidan üretim çalışmalarında) (makinesiz)	35
18-	Bank ve çöp kovası imalat ve montajı	9
19-	Biçer Döver ile hasat	8
20-	Budama işi (makas, testere vs.)	35
21-	Budama işi (makinelî)	10
22-	Çalı veya çiçek dikimi	
	a) Çalı veya çiçek yükleniciye ait ise	9
	b) Çalı veya çiçek idarece verilir ise	30
23-	Çobanlık hizmetleri, hayvan bakımı	30
24-	Diri örtü temizliği -yangın ve emniyet yolu- toprak işleme (makinelî)	6
25-	Ekim (fidan üretimi için tohum ekimi) (makinelî)	10
26-	Ekim (fidan üretimi için tohum ekimi) (makinesiz)	35
27-	Fidan dikilmesi	
	a) Fidanların müteahhitçe temin edilmesi halinde	9
	b) Fidanların idarece verilmesi halinde	30
28-	Fidanların araziye dağıtımı	25
29-	Fidanlık bakım işi	35
30-	Futbol sahası çimlendirilmesi işi (doğal çim)	15
31-	Halı döşenmesi (spor sahalarına)	12
32-	İlaçlama (işçi ile) (sırt pulvarizatörü ile)	20
33-	İlaçlama (uçak, helikopter, termal fog, ULV, ekolojik atomizer ile)	8
34-	Orman ürünlerinin depoda istifi (makinelî)	7

35-	Ormanda boylama ve mesaha ölçümü işi	15
36-	Ot - saman - sap balyalama işi (makinelî)	10
37-	Ot alma - ot biçilmesi, fidan diplerinin çapalanması (makinesiz)	35
38-	Ot biçilmesi ve çim biçilmesi (makinelî)	10
39-	Pamuk balyalama (presleme), pamuk çiğitlerinin ayrılması, depolanması ve sevk için vasıtaya yüklenmesi	10
40-	Park alanlarının sulanması, cadde ve sokakların yıkanması (makinelî)	7
41-	Park inşaatı	
	a) Donanımlı Parklar(içerisinde aquapark, lunapark, havuz, restoranlar, vb. bulunan)	10
	b) Semt parkları	12
42-	Park, refüj ve caddelerdeki yeşil alanların sulanması (elle ve hortumla)	30
43-	Parklarda oyun grupları	9
44-	Repikaj (tüp ve kap doldurma) (fidan üretim çalışmalarında)	35
45-	Rulo çim temini ve serilmesi	12
46-	Silaj taşıma ve silaj ve çignemesi (mısır çigneme-makine kepçe vb.)	7
47-	Söküm ve ambalajlama (fidan üretim çalışmalarında) (işçi ve makinelî)	25
48-	Söküm ve ambalajlama (fidan üretim çalışmalarında) (makinelî)	15
49-	Süt sağımı (makinelî)	6
50-	Süt sağımı (makinesiz)	30
51-	Şelale inşaatı	10
52-	Teraslama (makinelî)	10
53-	Teraslama (makinesiz)	30
54-	Tohum çıkarma (fidan üretim çalışmalarında) (makinesiz)	30
55-	Tohum ekimi (ağaçlandırma ve erozyon çalışmalarında) (makinelî)	10
56-	Tohum ekimi (ağaçlandırma ve erozyon çalışmalarında) (makinesiz)	30
57-	Yanık orman sahası örtü temizliği (insan gücüyle)	30
58-	Yanık orman sahası örtü temizliği (makine ile-buldozer greyder vs.)	4
59-	Yeşil alanların bakımı (sulama, çapalama, çimlerin biçilmesi)	20
AKARYAKIT - DOĞALGAZ - PETRO KİMYA - RAFİNERİ		
1-	Akaryakıt depolama tankları tesisi	9
2-	Akaryakıt ham petrol dolmu ve boşaltım tesisi (komple)	9
3-	Akaryakıt pompa istasyonu inşaatı	9
4-	Akaryakıt tankları katodik koruma	9
5-	Doğalgaz boru hattı şehir içi (malzemeli)	8
6-	Rafineri asit ve kostik sahalılarının anti asit malzeme ile kaplanması	12
7-	Rafineri tank gövde saç değişimi (kuşlama boya dahil)	12
8-	Rafineri ve petro kimya tesisleri	9
9-	Şehir içi doğalgaz abone bağlantı hattı	10
10-	Şehirlerarası akaryakıt boru hattı inşaatı, karada ve denizde (malzemeli)	6
11-	Şehirlerarası doğalgaz boru hattı inşaatı, karada ve denizde (malzemeli)	6
12-	Şehirlerarası ham petrol boru hattı inşaatı, karada ve denizde (malzemeli)	6
BARAJ - GÖLET - SULAMA		
1-	Baraj onarımı (beton) (komple)	7
2-	Baraj onarımı (kaya dolgu baraj)(komple)	5

3-	Baraj onarımı (toprak dolgu)(komple)	5
4-	Barajda gentomat uygulaması	5
5-	Barajlar, göletler ve hidroelektrik santral inşaatı (beton baraj), komple (dolgu - tünel - savak)	6
6-	Barajlar, göletler ve hidroelektrik santral inşaatı (kaya dolgu baraj), komple (dolgu - tünel - savak)	5
7-	Barajlar, göletler ve hidroelektrik santral inşaatı (toprak dolgu baraj), komple (dolgu-tünel-savak)	5
8-	Çamurla tıkalı çelik boruların basınçlı su ile temizlenmesi	8
9-	Dolu savak inşaatı (münferit)	6
10-	Hidromekanik teçhizat imal ve montajı (kapak, cebri boru vb.)	9
11-	Regülatör inşaatı (komple)	6
12-	Riprap yapılması (barajlarda su tarafına yapılan istifsiz kaya dolgu)	6
13-	Su seviyesi ölçüm sistemi (limnigraft sistemi)	6
14-	Sulama kanalları elle temizliği	
	a) Ana kanal temizliği	30
	b) Yedek kanallar (kısmen işçi kısmen makineli)	17
15-	Sulama kanalları temizliği (makineli)	4
16-	Sulama tesisi sifon yapılması	10
17-	Sulama tesisi veya kanalı inşaatı (hafriyat, boru, dolgu dahil borulu sistem)	8
18-	Sulama tesisi veya kanalı inşaatı (klasik sistem-dikdörtgen-trapez kesitli-beton) (hafriyat hariç)	9
19-	Sulama tesisi veya kanalı inşaatı (prefabrik elemanlarla yapılan kanalet sistemi)	6
20-	Sulama tesisi veya kanalı inşaatı (sprinker sistem, damlama sistemi)	9
	BİNA (Fabrika, Endüstri Tesisleri, Teknolojik Yapılar, Silo, Kule, Spor Tesisi, Garaj, Otopark, Cami, Minare, Dekorasyon, Eski Eser vb.)	
1-	Ahşap döşemenin sistre yapılması (boya dahil)	10
2-	Ahşap palet tamiri	15
3-	Ahşap palet yapımı	10
4-	Ahşap yapı karkası,	15
5-	Banka şubesi iç dekorasyon (tadilat, tamirat vs.)	13
6-	Bilgi teknolojisi alt yapı inşaatı	9
7-	BİNA - Açık hava müzesi teşhir alanı düzenlenmesi işleri (normal betonla)	8
8-	BİNA - Aerodinamik laboratuvar inşaatı	9
9-	BİNA - Ahşap kaplama işi	11
10-	BİNA - Ahşap parke yapılması	15
11-	BİNA - Akrilik antiskid zemin kaplama	10
12-	BİNA - Alabalık üretim istasyonu inşaatı	9
13-	BİNA - Alüminyum camekan veya asma tavan yapımı	12
14-	BİNA - Alüminyum doğramadan pencere yapımı	12
15-	BİNA - Alüminyum giydirme dış cephe yapımı	12
16-	BİNA - Amblem işi (bina iç ve dış cephelerine)	10
17-	BİNA - Anahtar, kapı kolu, menteşe, kilit, vasistas, ispanyolet vs.	9
18-	BİNA - Andezit plak taş döşenmesi	10
19-	BİNA - Anıt mezar inşaatı	10

20-	BİNA - Asansör revizyonu	12
21-	BİNA - Asansör tesisatı (engelli)	7
22-	BİNA - Asansör tesisatı (yeni)	7
23-	BİNA - Asma germe membran işleri	9
24-	BİNA - Atletizm pisti sentetik kaplama işi (alt yapı hariç)	10
25-	BİNA - Banko ve dolap vb. işleri	10
26-	BİNA - Bayrak direği yapılması (boya dahil)	10
27-	BİNA - Beton, kalıp, iskele, betonarme demiri (münferit)	9
28-	BİNA - Betonarme karkas inşaat (inşaat-mekanik-elektrik komple)	9
29-	BİNA - Bina cephesine reklam	10
30-	BİNA - Boya, badana ve sıva yapılması	15
31-	BİNA - Cam takılması işi (cam temini ve takılması)	10
32-	BİNA - Cam tuğla örülmesi (cam tuğla temini ve örülmesi)	10
33-	BİNA - Depreme dayanıklılık kontrolü (Tabanca ile beton mukavemet ölçümü)	7
34-	BİNA - Depreme karşı güçlendirme işi	12
35-	BİNA - Doğalgaz veya fuel-oil'e dönüşüm (merkezi sistem-apartman kazanlı)	10
36-	BİNA - Doğalgaza dönüşüm (daire kombili)	8
37-	BİNA - Döner kapı ve emniyet kapısı yapımı ve montajı	9
38-	BİNA - Elektrik tesisatı	10
39-	BİNA - Elektrikli yangın ihbar tesisi	10
40-	BİNA - Epoksi ile kaplama yapılması (fırça ve rulo ile)	15
41-	BİNA - Epoksi ile kaplama yapılması (makine ile)	5
42-	BİNA - Granit Plak döşenmesi	10
43-	BİNA - İnce inşaat (kabası biten veya natamam inşaatın tamamlanması)	10
44-	BİNA - İnce yonu taş kaplama yapılması	16
45-	BİNA - Karo mozaik, karo fayans ve benzeri kaplama işleri	10
46-	BİNA - Karot alma	6
47-	BİNA - Kurşun ve bakır kaplama	10
48-	BİNA - Laminat parke döşemesi	10
49-	BİNA - Paratoner tesisatı işi	10
50-	BİNA - Prefabrik öngerilmeli imalat ve montajı	7
51-	BİNA - Su basman altı temel imalatı	9
52-	BİNA - Traverten kaplama	10
53-	BİNA - Tünel kalıp sistemi ile yapılan inşaat (komple)	7
54-	BİNA - Tünel kalıp sistemiyle yapılan inşaat (çevre düzenleme dahil)	7.3
55-	BİNA - Yığma inşaat (komple)	12
56-	BİNA - Yıkım ve söküm (insan gücü ile)	30
57-	BİNA - Yıkım ve söküm (makine ile veya dinamit ile)	6
58-	Bina dış cephesinin mantolanması (strofor-foam board tipi malzeme vs.)	10
59-	Bina ve çevre temizliği yapılması (Malzeme yükleniciye ait) (makinelili)	10
60-	Bina ve çevre temizliği yapılması (Malzeme yükleniciye ait) (makinesiz)	30
61-	Brülör tesisatı	7
62-	Brülör tesisatı onarımı	10

63-	Buz pateni pisti yapımı	9
64-	Cami inşaatı (bina da dahil komple)	10
65-	Cami minaresi inşaatı (betonarme)	9
66-	Cami minaresi inşaatı (saç demir konstrüksiyon)	10
67-	Cami minaresi inşaatı (tuğla)	16
68-	Cami minaresi inşaatı (yontma taşı)	16
69-	Cami şadırvan – çeşme inşaatı	10
70-	Cila yapılması (fırça ve rulo ile)	15
71-	Cila yapılması (makinelî)	7
72-	Çamaşırhane tesisatı onarımı	8
73-	Çatı yağmur iniş ve olukları temizliği	30
74-	Çatı yağmur olukları temini ve montajı	9
75-	Çatı yapımı (ahşap karkas ve kiremitle), Çatı yenileme	15
76-	Çatıların alüminyum ile kaplama işi	10
77-	Çelik çatı yapımı	9
78-	Çelik çatı yapımı (uzay kafes sistemli)	12
79-	Çelik konstrüksiyon ile bina, hangar, fabrika vb. yapımı	9
80-	Çelik silo, tank, çeşitli demir imalat boyama işleri	10
81-	Çeşitli bina tadilat, tamirat ve onarımları (inşaat, tesisat ve elk.komple)	13
82-	Çeşitli demir konstrüksiyon yapımı ve boyası	10
83-	Çimento fabrikası komple inşaatı (mekanik, elektrik montaj dahil)	8
84-	Çini rölyefi (Karagöz-spor vb.)	15
85-	Çok katlı otopark inşaatı	9
86-	Dekorasyon işleri	11
87-	Demir korkuluk yapılması	10
88-	Dış cephede mermer kaplama	12
89-	Dış cephe süslemesi (her şey dahil)	13
90-	Doğalgaz santrali inşaatı (komple)	7
91-	Döner fırın tuğlaları sökülmesi ve örülmesi (insan gücü ile)	30
92-	Elektrik tesisatı onarımı	12
93-	Endüstri tesisleri inşaatı (Betonarme silolar)	9
94-	Endüstri tesisleri inşaatı (Betonarme soğutma kuleleri, bacalar)	10
95-	Endüstri tesisleri inşaatı (termik santral) (mekanik, elektrik montajı dahil)	8
96-	Eski eser görünümlü bina inşaatı	12
97-	Fabrika elektrik kuvvet tabloları	6
98-	Fabrika elektrik kuvvet tesisatı	6
99-	Fırın inşaatı (ateş tuğlası ve harç kullanılarak ekmek, simit vb. yapım amaçlı)	20
100-	Fosseptik ve rögar onarımı (sökülen yıkılan kısımlar)	30
101-	Fosseptik ve rögar onarımı (yeni yapılan kısımlar)	9
102-	Fotosel, otomatik kapı yapılması	9
103-	Futbol – voleybol – basketbol direk file ve potaları	9
104-	Fümigasyon yapılması (ihraç edilen tahtaların ilaçlanması ve damgalanması)	10
105-	Güneş enerjisi santrali altyapı inşaatı (üst yapı hariç)	9

106-	Güneş enerjisi santrali inşaatı(komple)	6
107-	Hasır çelik	6
108-	Hastane tesisatı onarımı (oksijen, vakum, azot)	12
109-	Hastane tesisatı (oksijen, azot, vakum)	10
110-	Havalandırma ve klima otomatik kontrol tesisatı onarımı	10
111-	Havalandırma ve klima tesisatı	8
112-	Havalandırma ve klima tesisatı onarımı	12
113-	Havuz inşaatı (fiskiyeli veya fiskiyesiz her türlü havuz yapımı)	
	a) Dış sahada	10
	b) Kapalı	9
114-	Havuz inşaatı (yangın)	9
115-	Havuzların bakım onarımı	12
116-	Hertürlü tarihi yapının restorasyonu (inşaat kısmı)	20
117-	Hipodromda antrenman kum pisti inşaatı (makinelı)	5
118-	İzolasyon işleri (cam tülü, taş yünü, kaneviçe, cam yünü)(boru, depo, tank vb.)	10
119-	İzolasyon işleri (kauçuk, pestil, polimer, bitümlü örtü, asfalt, bitümlü karton)	7
120-	Kalorifer tesisatı	7
121-	Kalorifer tesisatı onarımı	10
122-	Kapalı garaj inşaatı	9
123-	Kapalı spor salonu inşaatı	9
124-	Kapı veya pencere doğramaları yenilenmesi (ahşap)	15
125-	Kapı veya pencere doğramaları yenilenmesi (PVC alimünyum vb.)	12
126-	Kat karşılığı hasılat paylaşımı usulü ile yapılan inşaat (konvansiyonel metodla)	9
127-	Kat karşılığı hasılat paylaşımı usulü ile yapılan inşaat (tünel kalıp)	7.30
128-	Katı atık depolama tesisi (her şey dahil)	7
129-	Katı atık entegre bertaraf tesisi (komple ayrıştırma, enerji üretim vs.)	6
130-	Katı atıkların ayrıştırma tesisi inşaatı	9
131-	Konferans salonu (çok amaçlı) düzenleme ve tefrişi	11
132-	Kule inşaatı (betonarme)	9
133-	Kule inşaatı (çelik konstrüksiyon)	9
134-	Kutu profillerle kapı, pencere yapımı	10
135-	Lahit inşaatı, kapak açma, toprak mezar kazısı, cenaze gömü ve mezar nakil işinin komple yapımı	25
136-	Limnigraft kulesi inşaatı	9
137-	Merdiven basamaklarına karo kaplaması	10
138-	Mermer kaplama, döşeme vb. gibi yatay satırlar	10
139-	Mezarlık bakımı	30
140-	Mezbaha inşaatı (komple)	9
141-	Mimari maket yapımı	20
142-	Mini halı futbol sahası inşaatı (her şey dahil)	10
143-	Mutfak tesisatı	7
144-	Mutfak tesisatı onarımı (soğuk odalar dahil)	10
145-	Müşterek tesisat (bina içi)	8
146-	Müşterek tesisatı onarımı	12

147-	Ondulin çatı örtüsü	10
148-	Otomatik kontrol tesisatı	7
149-	Otomatik kontrol tesisatı onarımı	10
150-	PVC profil, ısıcam temini ve takılması	10
151-	PVC yer döşemesi, jeotekstil, jeomebran kaplama	5
152-	Rüzgar enerji santrali alt yapı inşaatı (üst yapı hariç)	9
153-	Rüzgar enerji santrali inşaatı (komple)	6
154-	Satın alınan hazır beton ile yapılan imalat (nakliye dahil)	2
155-	Sayding dış cephe kaplama	10
156-	Seksiyonel-Endüstriyel tip kapı(kayar ve katlanır kapı)	9
157-	Sera inşaatı (çelik konstrüksiyon ile)(cam takılması veya naylon kaplanması)	9
158-	Sera inşaatı (prefabrik sistemle)	7
159-	Seramik döşenmesi (yatay ve düşey satırlarda)	
	a) Malzemeli	10
	b) Malzeme idareden	30
160-	Sıhhi tesisat	9
161-	Sıhhi tesisat onarımı	12
162-	Slaj çukuru inşaatı (beton)	9
163-	Soğuk hava deposu inşaatı (komple)	7
164-	Split klima ve tesisatı	7
165-	Spor salonu zemininin ahşap parke ile kaplanması	15
166-	Spor salonu zemininin sentetik malzeme ile kaplanması	7
167-	Stadyum içinde tartan pist yapımı	9
168-	Su soğutma kuleleri inşaatı (ahşap veya polyester)	6
169-	Şeker fabrikalarındaki çamur havuzlarının temizlenmesi (makinelî)	7
170-	Taban tuğlası ile kaplama	10
171-	Tel örgü montajı (kafes, tel vb.)	
	a) Malzemeli	9
	b) Malzeme idareden	25
172-	Telesiyej, teleferik montaj işi	9
173-	Toplantı salonuna simültane ve projeksiyon sistemi alımı ve montajı	6
174-	Toprakarme yapılması (prefabrik elemanlarla yapılan istinat duvarı) (her şey dahil)	7
175-	Tuğla duvar örülmesi (temini ve örülmesi)	16
176-	Üstü kapalı semt pazarı yapımı	9
177-	Vahşi çöp depolama saha ıslahı veya rehabilitasyonu	5
178-	VRF (Değişken gaz debilli klima) tesisatı	8
179-	Yangın merdiveni (çelik konstrüksiyon)	9
180-	Yapısal hareketin bilgisayarlı sistemle işlenmesi	7
181-	Yürüyen merdiven tesisi	7
182-	Yürüyen merdivenli yaya üst geçit inşaatı	8
	DENİZ - DERE - LİMAN - İSKELE - MENDİREK	
1-	Balık üretim tesisi inşaatı	9
2-	Deniz deşarjı kara boru hattı inşaatı (malzemeli)	6

3-	Deniz iskele inşaatı	6
4-	Deniz tahkimat inşaatı (istifli)	8
5-	Deniz tahkimat inşaatı (istifsiz)	6
6-	Denize deşarj tesisi, YYPE deşarj boru döşenmesi, YYPE yayıcısının deniz dibine montajı (malzemeli)	5
7-	Dere çevirme seddesi ve derivasyon kanalı (kil kaplama)	6
8-	Dere onarımı (sel hasarlı) (beton, betonarme istinat duvarı)	9
9-	Dere onarımı (sel hasarlı) (derivasyon yapılması, makineli)	4
10-	Dere onarımı (sel hasarlı) (kargir istinat duvarı)	18
11-	Gemi ile deniz taraması	6
12-	Gemi ile sismik araştırma ve petrol arama	6
13-	İskele köprü, liman vs. ayaklarının su altında kalan kısımlarının katodik korumasının incelenmesi ve rapora bağlanması	15
14-	İskele onarımı	7
15-	Limn mendirek onarım inşaatı (anroşman, büyük taş bloklar)	
	a) İstifli	8
	b) İstifsiz	6
16-	Limn mendirek onarım inşaatı (beton bloklar)	9
17-	Limn ve balıkçı barınağı inşaatı	6
18-	Rıhtım inşaatı ve dolgu işleri	7
19-	Tersane hücumbot kızak yolu inşaatı	9
20-	Usturmaca yapılması (lastik tamponla)	5
	ELEKTRİK - MONTAJ	
1-	AG - OG elektrik tesisi bakım onarımı	9
2-	AG - OG elektrik tesisi demontaj işi	9
3-	AG - OG elektrik tesisi demontajdan montaj işleri	18
4-	AG - OG elektrik tesisi ve ENH montaj işleri	
	a) Beton direkli	6
	b) Galvanizli direk ve ağaç direkli	6
	c) Kaynaklı demir direkli	8
	d) Parçalı kaynaklı galvaniz direkli	7
5-	Ağaç direklerinin (elektrik, telefon) bakımı ve empenyesi	15
6-	Alt yapı haberleşme hattı şehirdışı (komple) (malzemeli)	6
7-	Alt yapı haberleşme hattı şehiriçi (komple) (malzemeli)	7
8-	Altyapı haberleşme hattı şehiriçi onarım (komple) (malzemeli)	9
9-	Ana besleme hatlarının onarımı	9
10-	Ana dağıtım panolarının tadilatı	10
11-	Ana dağıtım ve kompanzasyon panolarının montajı (pano imali fabrikasyon)	8
12-	Armatür demontajı	9
13-	Armatür montajı	10
14-	Bara imali ve montajı	8
15-	Bilgisayar bakım onarımı	12
16-	Bilgisayar donanımının oluşturulması ve kurulması	10
17-	Bilgisayar yazılımı	20

18-	Data hatları, patch, panel, rock dolap tesisi	9
19-	Elektrik dağıtım şebekesi numaralandırma işleri (koordinat alımı, proje, levha, adresleme)	10
20-	Elektrik direk deplasesi	8
21-	Elektrik sisteminin enterkonnekte sisteme bağlanması	6
22-	Elektrik tesisi idare malı malzemelerin montajı	14
23-	Endeks okuma (bilgisayarla)	15
24-	Endeks okuma işi(klasik)	30
25-	Enerji kesme, açma, ihbar bırakma	30
26-	Enerji nakil hattı tel çekimi işi	7
27-	Enerji temini, trafo postası (TRP), alçak gerilim şebekesi (AGŞ)	8
28-	Galvanizli direk imali, montajı, hat malzeme temini, tel çekimi ve etüd işleri (komple)	
	a) Direk imalatı fabrikasyon	7
	b) Direk imalatı yükleniciye ait	8
29-	Giriş kontrol sistemi tesisi	6
30-	Güvenlik kamera sistemi tesisi	6
31-	Hait onarımı (elektronik data kayıt sisteminin geliştirilmesi)	6
32-	Havai hatların yer altına alınması (komple)	8
33-	İnternet ağı çekilmesi ve bağlantılarının yapılması	9
34-	Jeneratör ikaz sistemleri (AVR) montajı	7
35-	Jeneratör montajı	6
36-	Jeneratör revizyonu	12
37-	Kablo tavası döşenmesi	8
38-	Kapalı devre TV sistemi	6
39-	Kesici ölçü kabini (KÖK) montajı	6
40-	Kesintisiz güç kaynağı montajı	6
41-	Kompanzasyon tesisi	6
42-	Kumanda panosu içi işlemleri	10
43-	Mobese kurulması	6
44-	Motor ve stator sarımı	12
45-	OG Şönt kapasitör bankaları ve teçhizatı montajı	6
46-	Pano imali ve montajı	10
47-	Panolara besleme hattı çekilmesi	7
48-	Radarlı ve kameralı hız tespit ikaz sistemi bakım onarımı	12
49-	Radarlı ve mobese kameralı hız tespit ve ikaz sistemi	7
50-	Radyolink pylon inşaatı	10
51-	Sahne seslendirme ve ışıklandırma sistemi yapımı işi	6
52-	Sayaç sökme, takma işleri	
	a) Sayaç idareden	30
	b) Sayaç yükleniciye ait	9
53-	Skada sistemi (SCADA)	6
54-	Sökülen trafonun değerlendirilmesi	18
55-	Tank atış alanları elektronik hedef sistemi	6
56-	Telefon santrali montajı	6

57-	Telekomünikasyon tesisi işleri	6
58-	Topraklama tesisatı	10
59-	Trafo merkezleri montajı	
	a) Bina tipi	6
	b) Direk tipi	8
	c) Şalt tipi	7
60-	Tranşe arıza işi (komple)	9
61-	Turnikeli geçiş sistemi	6
62-	Vedop ve vedos alt yapıları	9
63-	Yer altı kablosu döşeme işi (komple)	6
64-	Yerel bilgisayar ağının yenilenmesi	10
65-	Yol, saha, havaalanı, stadyum, havuz vb. aydınlatılması işi (komple)	8
	HAMALİYE	
1-	Hamaliye işi	35
2-	İşçi çalıştırılması (düz ve kalifiye)	30
	HAVAALANI	
1-	Hava Alanı (apron betonu, rehabilitasyonu)(altyapı dahil)	4
2-	Hava Alanı (beton pist yapımı)(altyapı dahil)	4
3-	Hava Alanı taksi yolu onarımı(asfalt)	7
4-	Hava Alanı (bina inşaatı)	9
5-	Hava Alanı ana pist asfalt çatlak onarımı	7
6-	Hava Alanı banketlerin onarımı ve müteferrik işler	7
7-	Hava Alanı ısı merkezi inşaatı	9
8-	Hava Alanı küçük hangar binalarının etrafına kafes tel örgü yapımı ve gelen yolcu çıkışlarında bekleme salonlarının oluşturulması	9
9-	Hava Alanı radar ikmal inşaatı	7
10-	Hava Alanı taksi yolu inşaatı	4
11-	Kule inşaatı (radar ve haberleşme sistemi dahil)	6
12-	Kule inşaatı (radar ve haberleşme sistemi hariç)	9
	İÇME SUYU - KANALİZASYON (içme suyu arıtma, pis su arıtma, su deposu, biyolojik arıtma)	
1-	Atıksu arıtma tesisi	9
2-	Atıksu arıtma tesisinden kaynaklanan çamurların susuzlaştırılması	7
3-	Atıksu arıtma toplayıcı şebeke ve deniz deşarjı komple	8
4-	Betonarme rögar, pik kapağı imali ve montajı	9
5-	Biyolojik arıtma tesisi	9
6-	Boru tazyik testi	6
7-	İçme suyu kaptaj, drenaj ve tesisat montajı (münferit olarak inşa edilirse)	9
8-	İçme suyu abone bağlantısı	15
9-	İçme suyu arıtma tesisi inşaatı	9
10-	İçme suyu elektrik tesisi işi	7
11-	İçme suyu inşaatı (hafriyat, isale hattı, şebeke, depo, terfi merkezi) (malzemeli)(her şey dahil)	7
12-	İçme suyu inşaatı şehiriçi (komple) (söküm,dolgu vs.,herşey dahil)(malzemeli)	8

13-	İçme suyu isale hattı inşaatı (malzemeli, her şey dahil)	6
14-	İçme suyu kaçak tespit çalışmaları (makineli)	10
15-	İçme suyu katodik koruma tesisi	9
16-	İksa (imalat dahil)	8
17-	Kanalizasyon (risaykıl, kombine sistemi ile boru ve rögar temizliği)	6
18-	Kanalizasyon inşaatı (hafriyat, isale hattı, şebeke, dolgu dahil)(malzemeli)	8
19-	Kanalizasyon temizliği (baca ve rögarlar) (işçi ile)	35
20-	Kanalizasyon temizliği borular-ızgaralar (makine, pompa ile)	8
21-	Kollektör inşaatı	8
22-	Kollektör temizliği (makineli)	8
23-	Köy içme suyu inşaatı	
	a) Hafriyat makineli	8
	b) Hafriyat elle	15
24-	Palpanşlı inşaat (köprü temeli, hendek vb.)	6
25-	Sondajlı jeolojik, jeoteknik zemin etüdü yapımı	10
26-	Su deposu inşaatı (münferit olarak inşa edilirse)	9
27-	Su deposunun bakım ve onarımı	10
28-	Su deposunun temizlenmesi (işçi ile)	35
29-	Su deposunun temizlenmesi (kısmen makine, kısmen işçi ile)	15
30-	Su kuyusu açma (makineli)	6
31-	Su saati okuma (bilgisayarlı)	15
32-	Su sondaj ve enjeksiyon işleri	6
	KİTAP – ANKET - SOSYAL YARDIM - TORBA - İKRAM KUTUSU - ORGANİZASYON	
1-	Ambalajlama nakil ve dağıtımı	10
2-	Anket, istatistik vs.	20
3-	Dosya, evrak, fiziksel düzenleme nitelme ve veri giriş hizmet alımı	10
4-	İkram kutusu imalatı	7
5-	Kitap- kütüphane otomasyon programı ve sarf malzemesi alım işi	5
6-	Matbaa işleri	
	a) Tam otomasyonlu matbaalar	6
	b) Yarı otomasyonlu matbaalar	8
7-	Organizasyon (festival, fuar, konser vb.)	12
8-	Sosyal yardım nakli ve dağıtımı	17
9-	Torba imalatı (Çöp torbası, çimento torbası, ekme poşeti vb.)	10
10-	Türkiye kültür portalı içeriğinin oluşturulması	10
	KİRA KARŞILIĞI TESİS İŞLETMESİ	
1-	Beton santrali işletmesi	10
2-	Katı atık tesislerin işletilmesi	20
3-	Kömür tesislerinin bakım onarım ve işletilmesi	15
4-	Otopark kiralama ve işletme	10
5-	Taş ocağı tesisinin işletilmesi	15
6-	Tiyatro-fuaye salonu dükkan-büfe işletilmesi vb.	15
7-	Yüzme havuzunun işletilmesi	20

MADEN İŞLERİ		
1-	Galeri açılması (10 m2 den büyük alanlar)	5
2-	Galeri açılması (10 m2 den küçük alanlar)	9
3-	Konveyör ile şist taşıma, şlam yükleme, nakliye, tuvenan maden yükleme ve nakliye işi	7
4-	Maden çıkarma kuarsit, bakır, dolomit	7
5-	Maden galerisi açma, galeri iç emniyetlerinin alınması, çelik rayların döşenmesi, madenin kazılması, çıkarılması, taşınması	
	a) Tam otomasyonlu makineli sistem	5
	b) Yarı klasik sistem	9
	c) Klasik sistem	15
6-	Madenlerin kırılması, istiflenmesi, elenmesi, taşınması	10
7-	Üstü açık maden sahalarında madenin çıkarılması (kömür, bakır, kuvars vb.)	7
MAKİNE - MONTAJ		
1-	Agrega kurutucusu (dryer) yapımı ve yerine montajı	12
2-	Akustik emisyon metodu ile kaynak ve malzeme kontrolü	6
3-	Anten direği boyanması (verici istasyonu)	10
4-	Araç-taşıt kiralınması (kara, hava, deniz)	10
5-	Aritma tesisleri makine ve tesisatı bakım onarımı	12
6-	Asfalt plentinin ısınma sisteminin buharlı sistemden kızgın yağlı sisteme dönüştürülmesi ile ısıtma kazanının yapımı ve montajı	12
7-	Ayakkabı ve bot imalatı	12
8-	Baca filtresi temini ve montajı	10
9-	Baca filtresi temizliği	30
10-	Bacaların çelik konstrüksiyonla takviyesi ve tamiri	12
11-	Bacanın saçla kaplanması, boyanması işi	10
12-	Bina, imbisat deposu ve hidrofor tankının yenilenmesi	12
13-	Boru tesisatı işleri (yer altı, yer üstü, izolasyon, ayak, konsol, kaide, beton kazı dahil)	9
14-	Boru tesisatı onarım işleri (yer altı, yer üstü, izolasyon, ayak, konsol, kaide, beton kazı dahil)	12
15-	Borulama (Pvc, çelik boru tesisatı)	8
16-	Boylar sisteminin eşanjör sistemine dönüştürülmesi	8
17-	Buhar kazanı ve sıcak su kazanı onarımı	12
18-	Buhar santrali (komple)	8
19-	Çamaşır yıkama, kurutma ve ütüleme	7
20-	Çamaşırhane cihazlarını yenileme	6
21-	Çelik borulu sulama hattının onarımı	12
22-	Çelik konstrüksiyon demontaj ve montajı	18
23-	Çelik konstrüksiyon demontajı	9
24-	Çelik konstrüksiyon montajı	9
25-	Çelik silo-kovalı elevatör yapımı	9
26-	Çelik silo-kovalı elevatör ve red götürücü yapımı (10.000 ton)	9
27-	Çimento değirmeni boyun yataklarının yağlanması	30
28-	Çimento fabrikaları soğutma kulesine elektro filtre takılması ve baca tesisi işi	10
29-	Çimento fabrikaları soğutma ve kovalı bantlarının bakımı	25

30-	Çimento fabrikalarında paketleme işi (çimentoların torbalanması ve silolara doldurulması ve istiflenmesi) (makineli)	6
31-	Çimento silosu taban ve içyan cidar temizliği (işçi ile)	30
32-	Çimento silosu taban ve içyan cidar temizliği (makine ve işçiyile)	15
33-	Çok namlulu roketatar silah sistemine ataletsel navigasyon sistemi entegre edilmesi	7
34-	Demiryolu vagon bakımı ve onarımı	
	a) Malzemeli	12
	b) Malzeme idareden	30
35-	Dizel motorların demonte edilip, yıkanması ve temizlenmesi	10
36-	Doğalgazla çalışan ısı merkezlerine çelik baca yapılması ve montajı işi	10
37-	Döküm tesisleri çelik konstrüksiyon imal ve montajı	9
38-	Döner fırın inşaatı	20
39-	Döner fırın revizyonu	25
40-	Döner fırınların tuğlalarının sökülmesi ve yeniden örülmesi	
	a) Tuğla idarece verilirse	30
	b) Tuğla yükleniciye ait ise	20
41-	Elektro motor ve blover bakım ve onarımı	12
42-	Elektro pompaj tesisatı	8
43-	Elektroliz hücrelerinin refraktörle örülmesi	20
44-	Eşanjör dairesi yenileme ve onarımı	10
45-	Fabrika fırın inşaatı (münferit olarak inşa edilirse)	15
46-	Fındık işleme, küspe, yağ çıkarma ve ambalajlama	10
47-	Gemi onarımı (kaynak ve elektrik işleri, boyama, raspalama ve çapaklama işleri)	12
48-	Gemilerin temizliği işi (işçi ile)	30
49-	Gemilerin temizliği işi (makineli)	10
50-	Gezer vinç köprü kumanda kabini ve müştemilatının imal, montaj ve işler halde teslimi	10
51-	Hafif raylı toplu taşıma sistemi (komple)	7
52-	Hastane (tıbbi amaçlı) cihaz ve makine alım ve montajı işi	6
53-	Helezon susta (iç-dış) imali	7
54-	Hidrofor sistemi ile su deposu inşaatı ve ana dağıtım borularının değişimi	12
55-	Hurda malzeme kesim, söküm, tasnif ve ayıklama (% 70 el, %30 makine)	20
56-	Isı payölçer takılması	8
57-	İçme ve kullanma suyu dezenfeksiyonu	8
58-	İhzarat malzemesi ve yedek parçaların anbara teslimi(montaj hariç)	4
59-	İplik ve elyaf ünitesine boru ve makine montajı	8
60-	Jeo-termal su ile bina ısıtma	8
61-	Jeo-termal su üretimi ve taşıma hattı	7
62-	Jeo-termal su üretimi, jeo-termal su soğutma sistemi inşaatı	10
63-	Kalibrasyon	8
64-	Kalorifer kazanlarının fuel-oil sisteme dönüştürülmesi	12
65-	Kalorifer kazanlarının gaz yakıtlı sisteme dönüştürülmesi	8
66-	Kalorifer kazanlarının katı yakıtlı sisteme dönüştürülmesi	10
67-	Kalorifer tesislerinin bakım, onarım, işletilmesi (katı yakıtlı)	30

68-	Kalorifer tesislerinin bakım, onarım, işletilmesi (sıvı ve gaz yakıtlı)	15
69-	Kantar yapımı (alt yapı ve kantar montaj dahil)	9
70-	Kantarda tartı işleri	6
71-	Kaynak yapılması (el ile kaynak ustası)	9
72-	Kazan dairesi tesisatı ve brülör onarımı işi	12
73-	Kazanların basınçlı su ile temizlenmesi	8
74-	Kazanların ve basınçlı kapların basınç testleri	8
75-	Kombi değişimi (yapılarda)	8
76-	Komple sport yuvası temini ve montajı işi	7
77-	Konteynır onarım ve tadilat işi	12
78-	Korozyon inhibitörü	9
79-	Kömür torbalama	10
80-	Lokomotif ve vagonlarda boji sökülmesi ve temizlenmesi	10
81-	Lokomotif ve vagonların kabin modernizasyonu	12
82-	Lokomotif ve vagonların kabin modernizasyonu (malzeme idareden)	20
83-	LPG terminalini devreye alma	8
84-	M.K.E. sahasındaki mermilerin çelik gövdelerinden bakırların ayrılması	15
85-	Makinaların bakım ve işletilmesi	15
86-	Makine kiralama	
	a) Makine kiralama (pikap, kamyon, dozer, ekskavatör, greyder vb.)	10
	b) Makine kiralama (makine ve akaryakıt idareden)	15
	c) Makine kiralama (makine idareden akaryakıt ve elektrik müteahhitten)	12
	d) Makine kiralama (makine ve masraflar yükleniciden sevk ve idaresi idareden)	10
	e) Makine kiralama (makine yükleniciden akaryakıt idareden)	12
87-	Makine montajı (münferit)	6
88-	Malzeme temini işi (montaj hariç)	4
89-	MUD(Mekanize Üfki Depo) sıcaklık ölçme sistemi	7
90-	Otomatik temiz gazlı yangın söndürme sistemi tesisi	9
91-	Ön arıtma tesisi	9
92-	Rafine yağın fason olarak işlenmesi	7
93-	Rafineri kazanları dışı kimyasal temizliği makine ile	6
94-	Rafineri kazanları içi kimyasal temizliği makine ile	8
95-	Röntgen ile kaynak kontrolü	6
96-	Rulo saçların kenetlenmesi-bağlanması ve takozlanması ile nakliyyeye hazır hale getirilmesi (makine ile)	7
97-	Sabit yangın söndürme sisteminin FM-200 veya FE-227 sistemine dönüştürülmesi	10
98-	Saç bacalarının temizliği (yatay boruların sökülmesi, temizlenmesi, yağ ve ziftlerin yakılması ile yerine montajı)	30
99-	Seri halde parça imalatı	7
100-	Soğutma kulelerinin onarımı ve yenilenmesi işi (kule içindeki soğutucu separatörlerin, fanların yenilenmesi vs. boya işleri)	9
101-	Soğutucu boruların basınçlı su ile temizliği	8
102-	Stokerli kalorifer sistemi kurulması	9
103-	Stoklanmış curuf içinden demirli malzemenin manyetik tablalı vinçle ayıklanması, gerekli boyutta kesilmesi, tartılması ve nakliyesi	8

104-	Su borulu paket tipi buhar kazanının onarım işi	15
105-	Su pompaları ve su tasfiye sisteminin yenilenmesi	6
106-	Su tankı imalatı (saç)	10
107-	Sürücü-pilot uçuş eğitimi	10
108-	Şirketlere boru hattı satış sistemi kapasite artırımı-rafineride-	10
109-	Şlam havuzlarının hidrolik olarak temizliği	7
110-	Tahribatsız muayene (denizaltı, fabrika, köprü, tünel, tüp geçit ve diğer tesislerde kaynak kontrolü ve rapor yazımı)	20
111-	Tambur bakım onarım ve kaplaması	12
112-	Termik santral kazanı dairesinin revizyonu	12
113-	Termik santral kömür kanallarının onarımı	12
114-	Toraks cihazının opsiyonunun kullanıma açık hale getirilmesi	12
115-	Torna- makine spiral freze işi	7
116-	Ultra saf su sistemi	8
117-	Ulusal marker hatları izolasyonu(Rafineri)	10
118-	Yangın söndürme sistemi (tesisat, elektrik komple)	9
119-	Yüksek hızlı tren hatlarında manyetik yöntem ile tahribatsız nötr sıcaklığın bulunması (muayene ve rapor işleri dahil)	10
NAKLIYE İŞLERİ		
1-	Kargo dağıtım (Nakliye)	7
2-	Nakliye (binek hayvanı ile)	20
3-	Nakliye (el arabası ile nakliye)	30
4-	Nakliye işleri	4
PROJE - HARİTA YAPIMI - MÜŞAVİRLİK		
1-	Amenejman plan yapımı	10
2-	Aplikasyon çalışmaları (total station ve distomat ile)	7
3-	Aplikasyon çalışmaları (takometre ve nivo ile)	14
4-	As-built proje yapımı	8
5-	Bilgi sistemi veri tabanı oluşturulması	12
6-	Envanter çıkarılması	10
7-	Fotokopi, ozalit çekilmesi	7
8-	Harita plan, kamulaştırma ve kadastro işleri (bilgisayarla)	10
9-	Müşavirlik, mühendislik- kontrollük hizmetleri	10
10-	Navigasyonlu yol verisi üretimi	12
11-	Panoramik ve benzeri yapılarla üç boyutlu çalışma(resim, foto, nakit, ses, CD)	13
12-	Personel eğitimi ve seminerler (hertürlü)	10
13-	Proje yapımı (bilgisayarla)	12
14-	Tapu- kadastro pafta ve teknik arşiv verilerinin bilgisayar ortamına aktarılması	12
15-	Taşınmaz mal değerlendirilmesi	10
TESİS İŞLETME		
1-	İçme suyu, atık su arıtma tesisi bakım, onarım ve işletmesi	15
2-	Kablo TV. hizmetleri tesisi bakım onarım ve işletilmesi(malzeme idareden)	18
3-	Kablo TV. hizmetleri tesisi bakım onarım ve işletilmesi(malzemeli)	12
4-	Otomasyonlu sistemlerin bakım, onarım ve işletmesi	15

5-	Trafik sinyalizasyon bakım onarım ve işletilmesi (malzeme idareden)	18
6-	Trafik sinyalizasyon bakım onarım ve işletilmesi (malzemeli)	12
7-	Trafo merkezi bakım onarım ve işletilmesi(malzeme idareden)	18
8-	Trafo merkezi bakım onarım ve işletilmesi(malzemeli)	12
TERZİLİK İŞLERİ		
1-	İşçi gücü ile terzilik işi	35
2-	Konfeksiyon (fabrikasyon üretim)	7
3-	Makine ile terzilik işi (ölçü ve prova yaparak)	15
TÜNEL İNŞAATI - METRO İNŞAATI		
1-	Metro inşaatı (komple)	6
2-	Tünel - Metro inşaatı katener sistemi	7
3-	Tünel - Metro sinyalizasyon	6
4-	Tünel - Metro mekanik ve havalandırma tesisatı	8
5-	Tünel inşaatı (10 m2 den büyük kesitli) (her şey dahil)	5
6-	Tünel inşaatı (10 m2 den küçük kesitli) (her şey dahil)	9
YEMEK		
1-	Hazır paket halinde kahvaltılık ve kumanya temini ve dağıtımı	10
2-	Sıcak yemek yapılması ve dağıtılması	20
YOL - DEMİRYOLU (Alt temel, temel, stabilize, asfalt, bordür, kaldırım, sanat yapıları, dekapaj, kazık, köprü, tahkimat, trafik levhaları, sinyalizasyon)		
1-	Alt temel, temel malzemesi temini (konkasörle kırılarak hazırlanmış, ocaktan taş çıkarma dahil)	6
2-	Alt temel, temel malzemesi ve stabilize işleri (hazırlama, çıkarma, nakli, figüre, serme, sulama sıkıştırma)	4
3-	Arazözle sulama (yol inşaatında)	4
4-	Arnavut kaldırımı döşenmesi	22
5-	Asfalt frezelenmesi-eski asfalt sathının makine ile çizilmesi-	6
6-	Asfalt kaplama işleri	
	a) Tüm malzeme idareden	8
	b) Yalnız bitüm veya yalnız agregası idareden	6
7-	Asfalt kaplama işleri (sathi kaplama, road-mix, premix, sıcak karışım ve beton asfalt kaplama)(komple)	4
8-	Asfalt mıcırı temini (ocaktan taş çıkarma, konkasöre taşıma, konkasörde kırılma dahil)	8
9-	Asfalt plenti alt yapı inşaatı (betonlama) (normal beton) (satın alınan hazır beton hariç)	8
10-	Asfalt sökülmesi (makinelili)	6
11-	Asfalt tesisleri için kızgın yağ kazanı yapımı ve montajı	10
12-	Asfalt yüzeye baskı ile desen yapılması	15
13-	Asma köprü inşaatı (yaya geçit köprüsü)	10
14-	ASR(Alkali Silika Reaktivitesi) Özel bir kil, kum, su ve çimento karışımı ile mevcut beton yüzeyinin kaplanması	9
15-	Balast temini (kıırma ve nakliye dahil)	6
16-	Beton (demirsiz, demirli, tesviye betonu, şap vb.)	9
17-	Beton bordür büz, parke imali (idare malı tesislerinde imal edilirse)	10
18-	Beton bordür, büz, parke imali, prefabrik baca imalı	5

19-	Beton kırılması	
	a) Makineli	6
	b) Elle	30
20-	Beton kırılması (kompresörle)	20
21-	Beton tretuvar ve müteferrik yol inşaatı	9
22-	Beton yüzeyine dış etkenlere karşı koruyucu kür maddesi püskürtülmesi	6
23-	Blokaj yapılması (malzemeli el ile)	17
24-	Blokaj yapılması (malzemeli makine ile)	6
25-	Blokaj yapılması (malzemesiz el ile)	30
26-	Bordür döşenmesi (her türlü)	
	a) Malzemeli	9
	b) Malzeme idareden	30
27-	Cadde ve sokaklara levha yapımı ve montajı	10
28-	Cadde ve sokakların baca ve ızgara kapaklarının yükseltilmesi	12
29-	Çelik köprülerin kumlama yapılması ve boyanması	13
30-	Dekapaj kazı yapılması (el ile)	30
31-	Dekapaj- kazı yapılması (makineli), (nakliye hariç)	3
32-	Dekapaj, kazı yapılması (kompresörle delik açma ve dinamitle patlatma)	10
33-	Demiryollarında alüminotermit ray kaynağı yapılması	7
34-	Demiryollarında hemzemin geçitlerde elektrikli otomatik bariyer yapılması	9
35-	Demiryolu hattının bakım onarımı (makineli)	10
36-	Demiryolu raylarının kaynak yapılması (makineli)	6
37-	Demiryolu travers ve ray döşenmesi	8
38-	Devlet demiryollarında eski dübellerin sökülerek yerine yeni dübellerin Montajı	18
39-	Dolgu malzemesi temini ve nakli işi (stabilize, toprak)	4
40-	Dolgu yapılması ve sıkıştırılması (işçi ile)	17
41-	Dolgu yapılması ve sıkıştırılması (makine ile)	4
42-	Döşeli raylarda yeniden profil vermek için frezeleme- taşlama	10
43-	Elastik genleşme derzi yapımı (yeni)	6
44-	Finişlerle dökülen her türlü beton	4
45-	Fore kazık, betonarme çakma kazık, jetgrout, çelik çakma kazık	6
46-	Geçici köprü (yüzer ayaklar üzerine kurulmuş)	6
47-	Görme engelliler için yol yapılması	10
48-	Greyderle reglaj yapımı	4
49-	Grovak malzeme çıkarılması temini ve serilmesi	4
50-	Hasarlı otoyol korkuluklarının demontajı tamiri ve montajı	18
51-	Hemzemin geçitlerde kauçuk kaplama (plastik-kaplama)	7
52-	İdare malı kırılmış temel malzemesi ile temel yapımı	5
53-	İstinat duvarı derz yapılması	18
54-	İstinat duvarı onarımı (beton veya betonarme)	9
55-	İstinat duvarı onarımı (kargir)	18
56-	İstinat duvarları inşaatı (geogrid)	7
57-	İstinat duvarları inşaatı (kargir) (hafriyat, iskele, taş, harç dahil)	18

58-	İstinat duvarları inşaatı (normal beton veya betonarme),(kalıp, demir dahil)(satın alınan hazır beton hariç)	9
59-	Jeogridli su toplama çukuru	6
60-	Karla ve buzla mücadele (makine müteahhide ait)	6
61-	Kavşak tanzimi, orta refüj teşkili (normal beton) (satın alınan hazır beton hariç)	9
62-	Kaya dolgu işleri (tahkimat, istifli)	8
63-	Kaya dolgu işleri (tahkimat, istifsiz)	6
64-	Kaya zeminde makine ile 10 m2 den büyük depo(Zirai mahsul vb. ürünleri saklamak için) açılması	5
65-	Keson kuyu açılması (işçi ile)	35
66-	Keson kuyu açılması (makine ile)	10
67-	Konkasörde kırılarak hazırlanmış alt temel ve temel malzemesi	6
68-	Köprü genleşme derzi yenileme	7
69-	Köprü inşaatı (betonarme) normal beton (fore kazık, jet grout, prefabrik elemanlar ve satın alınan hazır beton hariç)	9
70-	Köprü inşaatı (çelik)	9
71-	Köprü inşaatı (kargir)	18
72-	Köprü korkuluk temizliği, yıkanması (arazöz, motopomp ve işçi ile)	10
73-	Köprü mesnet bandı	7
74-	Köprü onarım işi	
	a) Betonarme	9
	b) Kargir	18
75-	Köprü tabliye onarımı işi (tabliye kaldırma işlemi dahil)	10
76-	Köprü, menfez içi temizliği (işçi ile)	35
77-	Köprü, menfez içi temizliği (makine ile)	6
78-	Köprüde prefabrik mesnetler	7
79-	Köprülerde gabion tel kafesle tahkimat ve şüt yapılması	10
80-	Laboratuvar deneyleri ve rapor	10
81-	Makine ile derz açılması ve dolgusu	6
82-	Makine ve ekipman yükleniciye ait olmak ve m3, ton, m2 olarak ölçülemeyen gün-saat olarak tespiti yapıp ödeme yapılan bilimüm işler	4
83-	Makineli kazı yapılması ve çıkan kazının dolgu malzemesi olarak Kullanılması	4
84-	Mayın temizleme (makine ve el ile)	17
85-	Nebati toprak temizliği (dozer ve greyder)	4
86-	Ocaktan taş çıkarmak (kompresör ve patlayıcı madde ile)	6
87-	Oto yol korkuluk montajı (makinelı)	7
88-	Oto yol korkulukları demontajı (hasarlı)	9
89-	Otopark yapılması (açık otopark, normal beton) (satın alınan hazır beton hariç diğer her şey dahil)	8
90-	Otopark yapılması (çok katlı otopark) (her şey dahil)	9
91-	Parke ile kaldırım ve yol yapımı	
	a) İnsan gücü ile(malzemeli)	18
	b) Makineli(malzemeli)	10
	c) Malzemenin tümü idareden	30
	d) Parke veya bordür taşı idareden	25

	e) Parke taşı(kilitli)(malzemeli)	20
92-	Parklarda minyatür heykel, büst yapılması (ahşap kalıp içine döküm)	15
93-	Pere yapılması	
	a) Harçsız	12
	b) Harçlı	15
94-	Peronbej yapılması (TCDD)	9
95-	Prefabrik betonarme yol korkuluğu imali ve montajı	7
96-	Refüj, yol bordürü döşenmesi,	9
97-	Renkli dere taşı temini ve serilmesi	12
98-	Sabit asfalt tankları, boru yapımı ve izolasyon işleri	10
99-	Sanat yapıları (betonarme, menfez, baks) (kazı, demir, dolgu, kalıp, beton dahil) (satın alınan hazır beton hariç)	9
100-	Sifon yapılması (münferit inşa edilirse)	10
101-	Sinyalizasyon tesisi	7
102-	Sokak temizliği, çöp toplanması ve nakli (işçi ile yükleme)	25
103-	Süpürge, vakumlu makine ile caddelerin süpürülmesi ve nakli	6
104-	Taraklı mozaik	18
105-	Tarihi köprü restorasyonu	15
106-	Tarihi köprü temellerinin mini kazıklarla iyileştirilmesi	6
107-	Taş kırma işleri (makinelî)	6
108-	Taş kolon (zeminin betonla güçlendirilmesi)	6
109-	Tıbbi ve katı atıkların toplanması, nakli ve bertaraf edilmesi (işçi ile)	25
110-	Trafik bilgi ve işaret levhası yapımı	10
111-	Trafik güvenliğinin sağlanması (yol inşaat çalışmalarında) işçi ile	30
112-	Trafik işaret levhalarının bakım ve onarımı	12
113-	Trafik levhaları için direk yapımı ve montajı	10
114-	Tretuvar yapımı (beton) (satın alınan hazır beton hariç)	9
115-	Tretuvar yapımı (karo, andezit, granit, mermer vs.)	10
116-	Trimer makinesi ile asfalt kazısı	6
117-	Yatay delgi makinesi ile karayolu ve demiryolu altından boru geçirilmesi	6
118-	YHT Hattına prefabrik kar siperi montajı	7
119-	Yol bakım onarımı (asfalt yollarda)	7
120-	Yol bakım onarımı (beton yollarda) (satın alınan hazır beton hariç)	9
121-	Yol bakım onarımı (stabilize yollarda)	4
122-	Yol hendek reglajı ve bakımı (makinelî)	4
123-	Yol inşaatı (toprak işleri, üst yapı, stabilize asfalt dahil) (komple)	4
124-	Yol kenarlarına kar direkleri dikilmesi	9
125-	Yol şevlerine kafes tel yapılması(hasır çelik gibi)	6
126-	Yol yaklaşım sınırında shotgrid yapılması (püskürtme beton, barbakan hasır çelik dahil)	6
127-	Yol yaklaşım sınırında tel örgü yapılması	9
128-	Yollara asfalt yama yapılması	
	a) Malzemeli	7
	b) Malzemenin tamamı idareden	15

	c) İdarece yalnız bitüm veya yalnız agrega verilirse	11
	d) Malzemeli (elle)	15
	e) Malzemenin tamamı idareden (elle)	20
129-	Yollara yol boyası ile çizgi çekilmesi	
	a) Makineli	6
	b) El ile	15
	c) Malzeme idareden (makineli)	15
	YÜKLEME - BOŞALTMA	
1-	Buğday, arpa vs. yükleme boşaltma (makine ve elektrik idareden)	15
2-	Çay yükleme bantla	7
3-	Çay yükleme el ile	25
4-	Çimento fabrikasında band ile torba çimento yükleme	7
5-	Pancar yükleme (makine ve elektrik idareden)	15
6-	Şeker pancarı vb. boşaltma işi (makine idareden, mazot Müteahhitten)	12
7-	Şeker pancarı yükleme ve nakliyesi	5
8-	Tütün yükleme ve nakli (boşaltma idareden)	15
9-	Yükleme, boşaltma (tuğla, kiremit, torba çimento vb. malzemelerin işçi ile)	30
10-	Yükleme, boşaltma (elevatör vb. ile)	7
11-	Yükleme, boşaltma (makine ile demir, profil, paket halinde Tuğla, parke, betopan, saç, font, çelik, PVC boru, PE boru, mermer, pirinci, perlit, gaz beton)	7
12-	Yükleme, boşaltma, toz çimento (kompresörle)	6

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ASGARI İŞÇİLİK İNCELEMELERİNDE UZLAŞMA UYGULAMASI

4.1. GENEL OLARAK UZLAŞMA UYGULAMASI

Ülkemiz sosyal güvenlik sisteminde 5510 sayılı Kanun ile birlikte önemli değişiklikler yapılmıştır. Sosyal güvenlik reformu olarak da adlandırılan bu yasal düzenleme ile birlikte birçok mevcut uygulamada köklü değişiklikler yapılmakla beraber sosyal güvenlik sistemimizde daha önceden yer almamış olan değişik uygulamalar da getirilmiştir. Söz konusu yeni uygulamalardan en ilgi çekici ve işverenler açısından avantajlar sağlaması umulanı ise uzlaşma müessesesidir. Vergi uygulamalarında mükelleflerin çok sık başvurdukları ve sürekli olarak sosyal güvenlik uygulamalarında da hayata geçirilmesi talep edilen uzlaşma uygulaması dar bir kapsamla da olsa 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesi ile birlikte uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu uygulama ile ilgili olarak ayrıca "Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği"¹ çıkarılmış ve tereddüt duyulan hususlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

4.2. UZLAŞMA UYGULAMASININ KAPSAMI

5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin dokuzuncu ve onuncu fıkralarında düzenlenen uzlaşma müessesesi tüm işyerlerinin borçları için uygulanmamaktadır. Nitekim bu husus ile alakalı olarak önemli bir sınırlandırma getirilmiştir. Uzlaşma, sadece devamlı mahiyetteki işyerleri için uygulanabilecektir. Uzlaşmanın uygulanabileceği devamlı mahiyetteki işyeri, geçici veya mevsimlik olmayan, işyeri tescilinde 1 (bir) veya 2 (iki) mahiyet kodunda tasnif edilmesi gereken veya bu şekilde tasnif edilen işyerini ifade etmektedir.² Dolayısıyla 3 (üç) veya 4 (dört) mahiyet kodunda tasnif edilmiş olan geçici ve mevsimlik işyerleri için uzlaşma talep edilmesi mümkün olmamaktadır.

Uzlaşma müessesesi devamlı mahiyetteki işyerlerinin tüm borçlarına da uygulanmamaktadır. Burada borcun neden ve hangi kaynaktan doğduğu büyük önem taşımaktadır. Nitekim uzlaşma müessesesi 5510 sayılı Kanun'un 85.

1 25/04/2009 tarih ve 27210 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2 Mahiyet Kodu, yapılan işin özel veya kamu sektörüne ait daimi veya geçici olduğunu ifade eder. Burada, kamu sektörüne bağlı devamlı işyerleri için "1", özel sektöre bağlı devamlı işyerleri için "2", kamu sektörüne bağlı geçici işyerleri için "3", özel sektöre bağlı geçici işyerleri için "4" rakamı verilir.

maddesinin dokuzuncu fıkrasının ilk cümlesi gereğince sadece Sosyal Güvenlik Kurumunun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgarî işçilik incelemesi sonucunda ortaya çıkan borçları için talep edilebilmektedir.

Devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgarî işçilik incelemesi, Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (b) fıkrasına göre, işverenin Kuruma, emsaline, yapılan işin nitelik, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütülmesi için gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu saptanması halinde, işin yürütülmesi için gerekli olan asgarî işçilik miktarını, yapılan işin niteliği, bünyesinde kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalışan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak devamlı işyerleri hakkında yapılan asgarî işçilik incelemesini ifade etmektedir. Dolayısıyla uzlaşma, işverenin veya diğer prim ödeme yükümlülerinin ödenmemiş borçları ile asgari işçilik incelemeleri dışında Sosyal Güvenlik Kurumunun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkan borçları kapsamamaktadır. Ayrıca geçici işyerlerinde yapılan asgarî işçilik incelemeleri de uzlaşma kapsamı dışında kalmaktadır.

Uzlaşma, devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgarî işçilik incelemesi sonucunda tespiti yapılan ve sigortalılara mal edilemeyen fark sigorta primine esas kazanç matrahı üzerinden gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanacak sigorta primi ve buna bağlı uygulanacak idarî para cezalarını kapsamaktadır.

Dolayısıyla İnceleme esnasında sigortalılara mal edilemeyecek olan fark sigorta primlerinin yanı sıra sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primlerinin de ortaya çıkması halinde sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primleri uzlaşma kapsamına alınmaz. Ayrıca sigortalılara mal edilecek olan fark sigorta primleri ve bu sigortalıların çalışmaları nedeniyle kesilecek olan idari para cezaları da uzlaşma konusu yapılamaz.

Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği'nin 17. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, uzlaşma vuku bulduktan sonra aynı inceleme dönemlerine ilişkin olarak Kurum veya mahkeme kararıyla sigortalılara mal edilecek fark sigorta primlerinin ortaya çıkması halinde, daha önce eksik tahsil olunan sigorta primleri, sigortalının çalıştığı süre ve sigorta primine esas kazancı dikkate alınarak gecikme cezası, gecikme zammı ve ilgili idari para cezası ile birlikte tahsil olunur.

İdari para cezaları açısından yapılacak olan uzlaşmanın kapsamına fark sigorta primine esas kazanç matrahı üzerinden gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanacak sigorta primine bağlı uygulanacak idari para cezaları da girmektedir. Sigorta primine bağlı uygulanacak idari para cezaları, Kanununun 102. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca verilen idari para cezalarını

ifade etmektedir. Yani 5510 Sayılı Kanun'un 59. maddesi uyarınca Kurumun defter ve belge incelemeye yetkili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından düzenlenen raporlara istinaden, Kuruma bildirilmediği tespit edilen eksik işçilik tutarının mal edildiği her bir ay için, aylık asgari ücretin iki katı tutarında uygulanan idari para cezaları uzlaşma kapsamındadır.

4.3. UZLAŞMA UYGULAMASININ USULÜ

Uzlaşma uygulamasının nasıl ve hangi birimlerce gerçekleştirileceği hususu Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği 7 ila 11. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Uzlaşma için nezdinde inceleme yapılan işverenin bizzat veya noterden alınmış vekaletnameye dayanarak vekili vasıtasıyla; tüzel kişiler, küçük ve kısıtlılarla, vakıflar ve cemaatler ile tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise bunların kanunî temsilcileri marifetiyle yazılı olarak Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına başvurması esastır. İncelemeyi yapan Müfettişe veya Müfettişin sürekli görev yaptığı Grup Başkanlığına ya da ilgili İl Müdürlüğüne uzlaşma talep dilekçesi verilmesi veyahut uzlaşma talebinin inceleme tutanağında yer alması da ilgili mercie yapılmış yazılı başvuru yerine geçer. Söz konusu talep bu mercilerce derhal Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına iletilir.

Nezdinde inceleme yapılan işverenler, incelemeye ilişkin tutanağın düzenlenme tarihinden, konuya ilişkin raporun Kurumun ilgili birimine gönderilmesine kadar geçen süre içerisinde her zaman uzlaşma talebinde bulunabilirler. Uzlaşma gün ve saatinin bildirilmesi işleminde, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Uzlaşma talebinde bulunan işveren, tayin edilen uzlaşma gününden önce yazılı olarak Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına veya komisyona bu talebinden vazgeçtiğini bildirebilir. Bu durumda işveren uzlaşma talep etmemiş gibi işlem tesis edilir.

Belirlenen gün ve saatte işveren veya işveren vekilinin iştiraki ile toplanan uzlaşma komisyonu, uzlaşma sağlandığı takdirde durumu bir tutanakla tespit eder. Bu tutanak, Komisyon başkan ve üyeleri ile işveren veya işveren vekili tarafından imza olunur. İmzalanan tutanağın bir nüshası işveren veya işveren vekiline verilir. Bir nüshası da rapora eklenmek ve ilgili il müdürlüğüne gönderilmek üzere Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına gönderilir. İl müdürlüğü raporla birlikte intikal eden uzlaşma tutanağında belirtilen hususlara göre uzlaşılan gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte hesaplanan prim ve idarî para cezaları üzerinden gerekli işlemleri yapar.

Uzlaşma tutanağında;

a) İşverenin adı soyadı/unvanı, T.C. kimlik numarası/vergi kimlik numarası ve adresi, işyerinin bağlı olduğu il müdürlüğü ve işyeri sicil numarası,

b) İncelemenin konusu, dönemi, tespit edilen ve sigortalılara mal edilmeyen sigorta primine esas kazanç farkı, hesaplanan prim aslı tutarları ve önerilen idarî para cezalarının kanunî dayanakları ve miktarları,

c) Üzerinde uzlaşılan prim aslı miktarı,

ç) Uzlaşılan idarî para cezası miktarı,

d) İncelemeyi yapan Müfettişin adı ve soyadı

hususların yanı sıra uzlaşma ile ilgili açıklamalar yer alır.

4.4. UZLAŞMANIN SAĞLANAMAMASI

Asgari İşçilik İncelemelerinde Uzlaşma Yönetmeliği'nin 12. maddesi uyarınca, Uzlaşmanın temin edilememesi halinde durum Komisyonca tutanak düzenlenmek suretiyle taraflarca imza altına alınır. İşverenin veya işveren vekilinin;

a) Komisyonun davetine icabet etmemesi,

b) Uzlaşmaya geldiği halde uzlaşma tutanağını imzalamaması,

c) Uzlaşma tutanağını ihtirazi kayıtlı imzalamak istemesi,

d) İşverenin veya işveren vekilinin bilinen en son adresine uzlaşma günü bildirme yazısının tebliğ edilememesi ya da tebliği yapılan yazıda belirtilen tarih ve yerde işveren veya işveren vekilinin uzlaşma toplantısına katılmaması

hallerinde de uzlaşma sağlanamamış sayılır. Posta ile veya memur vasıtasıyla gönderilen yazının tebliğ edilemeyerek geri gelmesi, tebliğ edilememeyi ifade eder.

4.5. UZLAŞMANIN KESİNLİĞİ VE DAVA KONUSU EDİLEMESİ

Komisyonların, uzlaşma neticesinde düzenleyecekleri uzlaşma tutanakları kesin olup, gereği Grup Başkanlıkları ve il müdürlüklerince derhal yerine getirilir.

5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca, uzlaşma konusu yapılan tutarlar hakkında işveren veya işveren vekilince dava açılmaz ve hiçbir mercie şikayet ve itirazda bulunulamaz.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin beşinci fıkrasına göre; idarî para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeyen veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme indirimi olarak da adlandırılan bu uygulama uzlaşmanın kapsamı açısından büyük önem taşımaktadır. Bazı durumlarda uzlaşma ve peşin ödeme indirimi uygulamaları kesişme gösterdiğinden işverenlerin iki uygulamadan birisini seçme zorunluluğu doğmaktadır. Nitekim işverenler, üzerinde uzlaşılan idarî para cezaları için ayrıca 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan peşin ödeme indiriminden yararlandırılmaz.

4.6. UZLAŞMA KOMİSYONLARI

Müfettişlerce, devamlı mahiyetteki işyerlerinde yapılan asgarî işçilik incelemelerine bağlı olarak kurulacak komisyon; Rehberlik ve Teftiş Başkanınca Müfettişler arasından belirlenecek üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Komisyona kıdemli olan Müfettiş başkanlık eder.

Yıl içinde toplanacak olan komisyonlar için Rehberlik ve Teftiş Başkanı tarafından yeterli sayıda müfettiş görevlendirilir. Aynı ilde on ve üzerinde müfettişin görevlendirilmesi halinde, komisyon bu müfettişler arasından birinci fıkradaki usule göre teşekkül eder ve o ilde yapılan asgarî işçilik incelemeleri sonucu düzenlenen raporlarla ilgili uzlaşma taleplerini görüşerek uzlaşma ile ilgili gerekli işlemleri yapar.

Uzlaşmaya konu olan incelemeyi yapan müfettişler bu maddeye göre teşekkül edecek komisyonlara üye olamazlar. Ancak gerek duyulması halinde, komisyon toplantısına açıklamalarda bulunmak üzere iştirak edebilirler.

Uzlaşma görüşmeleri sırasında işveren veya işveren vekili isterse bağlı olunan meslek odasından bir temsilci ve 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre kurulan meslek odasından bir meslek mensubu bulundurabilir. Bu kişiler uzlaşma görüşmelerinde sadece görüş açıklayabilirler, görüşmeler sonucunda düzenlenecek tutanaklara imza atamazlar.

Komisyonlar, incelemenin yapılmış olduğu ilin bağlı bulunduğu Grup Başkanlığında toplanır. Ancak aynı ilde on ve üzerinde müfettişin görevlendirilmesi halinde, komisyon görevli olunan ilde toplanır.

Grup Başkanı toplanacak olan komisyonlar için gerekli olan yer ve diğer ihtiyaçları sağlar.

Komisyonlar her Grup Başkanlığında aylık periyotlar halinde toplanır. Ancak komisyonların toplanma periyotları, iş yoğunluğu ve benzeri kıstaslar dikkate alınarak Rehberlik ve Teftiş Başkanınca iki ay veya üzerine çıkartılabilir.

İşverenin talebi üzerine, Rehberlik ve Teftiş Başkanının uygun görmesi halinde, inceleme ile ilgili yapılacak uzlaşma başka Grup Başkanlığında toplanan uzlaşma komisyonunda da görüşülebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ASGARİ İŞÇİLİĞİN TESPİTİNE YÖNELİK YÜKÜMLÜLÜKLER VE YAPTI- RIMLAR (İDARİ PARA CEZALARI)

5.1. GENEL AÇIKLAMALAR

Sosyal güvenlik sistemimize ilişkin idari para cezaları, sosyal güvenlik reformu olarak da adlandırılan 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu öncesinde 506 Sayılı Kanun ile 1479 Sayılı Kanun'da yer alan düzenlemeler ile yürütülmekte iken sosyal güvenlik sistemimizde yapılmakta olan reformlar doğrultusunda ceza sistemimizde de bazı değişiklikler yapma yoluna gidilmiştir.

Ülkemizde 2003 yılının başından itibaren, sosyal güvenlikte köklü değişiklikler içeren bir sosyal güvenlik reformunun yapılmasına ilişkin çalışmalar başlatılmış olup söz konusu reformun iki temel ayaktan oluşması planlanmıştır.

Bu ayaklardan bir tanesi sosyal güvenlik kuruluşlarını tek çatı altında birleştirmeye ilişkin teşkilata yönelik düzenlemeleri (5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu³ kapsamında), ikincisi ise uygulama ve hizmette birlikteliği sağlayacak uygulamaları kuralları ve düzenlemeleri (5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu⁴ kapsamında) içermektedir.

Sosyal güvenlik reformunun ikinci ayağını oluşturan 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu sosyal güvenlik uygulamalarına, hak ve yükümlülüklerle yönelik düzenlemeler içeren bir kanundur. Ancak söz konusu kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olup bu sebeple kanunun görüşülmesi ve uygulaması yapılacak yeni düzenlemeler sonrasında 2008 yılına ertelenmiştir. Bu amaçla 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda bazı değişiklikler yapmak amacıyla 5754 Sayılı Kanun⁵ çıkartılmış olup söz konusu kanun ile birlikte yeni bir hal alan 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun bazı

3 R.G., T.20.05.2006, S.26173

4 R.G., T.16.06.2006, S.26200

5 R.G., T.08.05.2006, S.26870

maddelerinin 30.04.2008 tarihi itibarıyla⁶, bazı badelerinin ise üç ay sonra yani 01.07.2008 tarihi itibarıyla⁷, diğer maddelerinin ise 2008 yılı Ekim ayı başında yürürlüğe gireceği öngörülmüştür. Bu sebeple sosyal güvenlik uygulama, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak yürürlükte olan 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1479 Sayılı Bağ-Kur Kanunu ve 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ilgili hükümleri itibarıyla söz konusu yürürlük tarihlerine kadar uygulanmaya devam olunacaktır. Çalışmamızın konusunu oluşturan idari para cezalarına ilişkin hükümler ise 01.10.2008 itibarıyla yürürlüğe girecektir. Bununla beraber 5510 Sayılı Kanun'un açıklanması amacı ile 28.08.2008 tarihi itibarıyla yine 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmek üzere Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği⁸ ve Genel Sağlık Sigortası İşlemleri Yönetmeliği⁹ yayımlanmıştır. Ayrıca 12.05.2010 tarihinde Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği yenilenmiştir¹⁰.

Amacı sosyal güvenliği yaygınlaştırmak, suiistimallere karşı caydırıcılığı artırmak ve sosyal güvenliğin bir düzen dahilinde yürütümünü sağlamak olan müeyyideler, 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinde idari para cezaları başlığı altında vücut bulmuştur.

Genel itibarıyla bakıldığında sosyal güvenlik sistemimizde yer alan idari para cezalarının yapıları ve dayandığı sebepleri itibarıyla usule müteallik cezalar sınıflandırması içinde yer aldıkları görülmektedir. Bu yapıyla idari para cezaları vergi uygulamalarındaki genel usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezaları ile benzerlik göstermektedir. Buna karşın sosyal güvenlik uygulamalarına ilişkin idari para cezalarında, vergi uygulamalarında yer alan vergi ziyayı cezasına benzer nitelikte ziyaa uğratan prim üzerinden ceza hesaplanması uygulaması söz konusu değildir. Bu durum idari para cezalarının, yükümlüler açısından uymaları gereken kurallar, yerine getirmeleri gereken bildirimler ve benzeri sorumluluklar açısından belirlenen kıstaslara bağlı kalınması açısından önem taşıdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Nitekim idari para cezaları sadece işverenlere karşı değil, sosyal güvenliğin sağlanması açısından etkileri bulunan kamu kurumlarına ve hatta bankalara da uygulanabilmektedir.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinde sayılmış olan idari para cezalarının miktarlarının belirlenmesinde sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük iş-

6 5510 Sayılı Kanun'un 72 nci ve 73 üncü maddeleri, geçici 6 nci maddesinin yedinci fıkrasının (b) bendi, geçici 7 nci maddesinin son fıkrası, geçici 9 uncu maddesinin bir ilâ dördüncü fıkraları ile geçici 17 nci maddesi, geçici 20 nci maddesinin onikinci fıkrası 30/4/2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7 5510 Sayılı Kanun'un 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (3) ilâ (8) ve (10) numaralı alt bentleri ile (f) bendinde sayılanlar için genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak; 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1), (2), (8), (9), (10), (16), (17), (20), (22), (23), (24), (25), (26) ve (27) numaralı bentleri, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 78, 79 uncu maddeleri, 80 inci maddesinin dördüncü fıkrası, 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ve ikinci fıkrası, 82 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 87 ilâ 89 uncu maddeleri, 97 nci maddesinin son fıkrası, geçici 1 inci maddesinin son fıkrası, geçici 3 üncü maddesi, geçici 6 nci maddesinin dördüncü fıkrası, geçici 11 inci maddesinin ikinci fıkrası, geçici 12 inci maddesi hükümleri 1/7/2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

8 R.G., T.28.08.2008, S.26981

9 R.G., T.28.08.2008, S.26981

10 R.G., T.12.05.2010, S.27579

çiler için uygulanan asgari ücret kıstas alınmaktadır. İdari para cezaları asgari ücrete endekslenerek ceza miktarının enflasyon karşısında erimesi önlenmek ve cezaların caydırıcılık niteliğinin devamına imkan sağlamak istenmiştir. İş Kanunu'nun 39. maddesine göre, iş sözleşmesi ile çalışan ve bu Kanunun kapsamında olan veya olmayan her türlü işçinin ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Asgari Ücret Tespit Komisyonu aracılığı ile ücretlerin asgari sınırları en geç iki yılda bir belirlenir.¹¹ Uygulanacak olan idari para cezası için hangi tarihte geçerli olan asgari ücretin kıstas alınacağı da bir diğer önemli konudur. Genel itibarıyla bir idari para cezası için kıstas alınacak asgari ücret, idari para cezası uygulanmasını gerektiren fiilin işlendiği tarihte geçerli olan asgari ücret olacaktır. Fiilin işlenmiş olduğu tarihin tespitine yönelik açıklamalara, uygulanacak idari para cezaları ile ilgili bölümlerde ayrı ayrı değinilecektir.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinde belirtilmiş olan idari para cezalarının uygulanabilmesi için mutlak suretle Kurumca cezanın dayanağının belirtilmesi gerekmektedir. Sosyal güvenlik uygulamalarına ilişkin idari para cezaları Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde bulunan iki organdan birisi tarafından belirlenen usulsüzlüklere binaen kesilmekte ve ilgiliye tebliğ edilerek tahakkuk ettirilmektedir. Bu organlardan birisi sosyal güvenliğe ilişkin işlemlerin yürütüldüğü ilgili birimler (daha çok sosyal güvenlik il müdürlükleri), diğeri ise Kurumun denetim ile görevli memurlarıdır. Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurları ise 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununda belirtilen Kurum müfettişleri ile sosyal güvenlik denetmenleridir. Gerek il müdürlüklerince tespit edilen hususlar üzerine ilgiliye gönderilen tebligatta, gerekse de denetimle görevli memurlar tarafından düzenlenen incelemelere ilişkin düzenlenmiş olan raporlarda öngörülmüş olan idari para cezalarının hangi sebeple, hangi tespitlere göre ve Kanunun hangi hükmüne göre kesilmiş olduğunun anlaşılır şekilde belirtilmesi ve bu şekilde ilgiliye tebliğ edilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik özellikle idari para cezasının kaynağını oluşturan olaya ilişkin açılacak davalarda delil niteliği olması açısından büyük önem arz etmektedir.

5510 Sayılı Kanun'da yer verilmiş olan idari para cezası öngörülen bir fiil için başka kanunlarda da ayrıca idari para cezası öngörülmüş olması 5510 Sayılı Kanun dahilinde idari para cezası uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir. Bu duruma benzer hususlar özellikle Vergi Usul Kanunu'nda yer alan usulsüzlük cezalarında karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (4) nolu alt bendinde yer alan defterlerin tasdik ettirilmemesine ilişkin geçersizlik hali aynı zamanda Vergi Usul Kanunu

11 VUK'da sayılan usulsüzlük cezaları için gösterilen cezalar ise en son 29.07.1998 tarihinde 4369 sayılı kanunla düzenlenmiş olup Mükerrer 414. maddesine göre; "Bu Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş olan para ile ödenecek ceza miktarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır." ifadesi yer almaktadır. Buna göre her yıl usulsüzlük cezalarının miktarları yeniden değerlendirme oranında artırılmakta ve Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılan genel tebliğlerle duyurulmaktadır.

kapsamında da usulsüzlük olarak addedilmekte ve ceza öngörülmektedir. Buna ilişkin örnekler çoğaltılabilecek olup çalışmamızın sonraki bölümlerinde bu hususlara da yeri geldikçe değinilecektir. 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasında yer alan diğer kanunlarda aynı fiiller için idari para cezası öngörülse dahi ayrıca bu kanun uyarınca da idari para cezası uygulanabileceğine ilişkin düzenleme 5510 Sayılı Kanun'dan önce yürürlükte olan 506 Sayılı Kanun ve 1479 Sayılı Kanun'da yer almamaktaydı ve bu nedenle de aynı fiil nedeniyle hem SSK hem de Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından ceza uygulanması/uygulanabilmesi hususu tartışmalı bir durum yaratmaktaydı. 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrası ile getirilen bu düzenleme ile bu tartışmalara da son verilmiştir. Ancak yine de bir fiil için iki ayrı idari para cezası uygulanabilmesi hususunun Anayasa'ya uygun olup olmadığı tartışılacak bir konu olmaya devam etmektedir.

5510 Sayılı Kanun'da yer alan idari para cezaları ile ilgili olarak genel anlamda değinilmesi gereken bir başka husus ise 5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önceki (01.10.2008 öncesi) dönemlere ilişkin idari para cezası uygulanmasını gerektirecek fiillerin tespiti hallerinde hangi kanun hükümlerinin uygulanacağıdır. Ceza hukukunun genel kuralı gereği birisi diğerini yürürlükten kaldıran iki ayrı kanun veya kanun maddesi bulunması ve cezayı gerektiren fiilin yürürlükten kalkmış olan maddenin yürürlükte olduğu zaman diliminde meydana gelmiş olması halinde cezaya muhatap olan kişi için lehe olan hükmün uygulanması gerekmektedir.

5.2. ASGARİ İŞÇİLİK İNCELEMELERİ VE TESPİT EDİLEN EKSİK İŞÇİLİK NEDENİYLE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZASI

5510 Sayılı Kanun'un 59 uncu maddesi uyarınca Kurumun defter ve belge incelemeye yetkili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından veya 59 uncu maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen raporlara istinaden¹², Kuruma bildirilmediği tespit edilen eksik işçilik tutarının mal edildiği her bir ay için, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, eksik işçiliğin mal edildiği ayda geçerli olan asgari ücrettir.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca eksik işçilik tespiti halinde işçiliğin mal edildiği her bir ay için aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda bu nitelikteki tespitler açısından işveren-

12 İhaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine, Kuruma prim borçlarının bulunmadığını gösteren ilişkisizlik belgesinin verilmesinde, 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre yetki verilmiş serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirler tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda Kuruma bildirildiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu, Kurumun denetim yetkisi saklı kalmak kaydıyla, esas alınabilir.

ler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesi için yapılmış olan bir tespitte işçiliğin mal edildiği ay için iki asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanabilecektir.

Sosyal güvenlik uygulamalarına ilişkin idari para cezaları 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinde düzenlenmiştir. 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin dördüncü fıkrasına göre ise; Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca, Kuruma asgarî işçilik tutarının bildirilmediği tespit edilen işyerleri hakkında ayrıca 102. maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca idarî para cezası uygulanması gerekmektedir. Aynı hususa Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 112. maddesinin yedinci fıkrasında da yer verilmiş olup, söz konusu fıkrada "Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan incelemede işin yürütümü için gerekli olduğu saptanan asgari işçilik miktarının Kuruma bildirilmediğinin veya eksik bildirildiğinin tespiti hâlinde, bildirilmeyen tutar, hangi aylara ait olduğu hususunda bir tespit varsa o aylara; tespit yoksa faaliyette bulunulan son aya mal edilir ve Kanunun 102. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi de dikkate alınarak gerekli işlem yapılır" ifadesine yer verilmiştir. Dolayısıyla 5510 sayılı Kanun uyarınca eksik işçiliğin mal edildiği aylar için iki farklı ceza söz konusudur. Bu cezalar ve tutarları şöyledir;

a) 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca, 5510 sayılı Kanun'un 59. maddesi uyarınca Kurumun defter ve belge incelemeye yetkili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından veya 59. maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen raporlara istinaden (yani asgari işçilik incelemelerine istinaden), Kuruma bildirilmediği tespit edilen eksik işçilik tutarının mal edildiği her bir ay için, aylık asgari ücretin iki katı tutarında¹³ idari para cezası uygulanır.

b) 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca; tutmakla yükümlü bulunulan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilmesi gereken ceza tutarını aşmamak kaydıyla; defter ve belgelerin tümünü verilen süre içinde ibraz etmekle birlikte;

- Kanunî tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki kısmı geçerli sayılmaz ve bu geçersizlik hallerinin gerçekleştiği her bir takvim ayı için aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

- İşçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterler, sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine imkân veremeyecek şekilde usûlsüz veya noksan tutulmuş defterler geçerli sayılmaz ve bu geçersizlik hallerinin gerçekleştiği her bir takvim ayı için aylık asgari ücretin ya-

13 Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, eksik işçiliğin mal edildiği ayda geçerli olan asgari ücrettir.

rısı tutarında,

- Herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve kazançlarla ilgili ödemelerin (sigorta primine esas kazancın ödemeye bağlı olduğu durumlar dahil) o ayın dahil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması halinde o aya ait defter kayıtları geçerli sayılmaz ve bu geçersizlik hallerinin gerçekleştiği her bir takvim ayı için aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

- Kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde tasdiksiz tutulmuş olan defterler geçerli sayılmaz ve tutmakla yükümlü bulunan defter türü dikkate alınarak bilanço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin oniki katı tutarında, diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin altı katı tutarında,

- Vergi Usûl Kanunu gereğince bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler geçerli sayılmaz ve aylık asgari ücretin oniki katı tutarında,

idari para cezası uygulanır.

Kurum tarafından tespit edilen asgari işçilik tutarları üzerine uygulanacak olan idari para cezaları 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin dördüncü maddesi ile sınırlandırılmış olup, yukarıda belirtilen iki ceza dışında başkaca bir cezanın uygulanması mümkün değildir. Nitekim, ceza hukukunun genel kuralı gereğince kanunsuz suç ve ceza olması mümkün değildir. Ancak uygulamada bazen 5510 sayılı Kanun öncesi uygulamalar da göz önünde bulundurularak bazı yanlış idari para cezaları uygulanabilmektedir.

a) Ücret Ödeme Bordrosunun Geçersizliği Nedeniyle İPC Uygulanamaz

Asgari işçilik tutarları üzerine uygulanacak olan idari para cezaları ile ilgili tereddüte düşülen hususlardan birincisi fark işçiliğinin tespit edildiği aylar için aynı zamanda ücret bordrosunun geçersizliği gerekçesiyle idari para cezası uygulanıp uygulanmayacağıdır. Asgari işçilik yapılan aylar için ücret ödeme bordrosunun geçersizliğine ilişkin idari para cezası uygulanmaması gerekmektedir. Bunun üç önemli sebebi vardır;

i. 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin dördüncü fıkrasına göre asgari işçilik incelemelerine ilişkin uygulanacak idari para cezalarına sınırlama getirilmiştir. Buna göre Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca, Kuruma asgari işçilik tutarının bildirilmediği tespit edilen işyerleri hakkında ayrıca 102. maddenin birinci fıkrasının (d) bendi ile (e) bendinin (4) numaralı alt bendi uyarınca idarî para cezası uygulanması gerekmektedir. Ücret bordrosunun geçersizliği halinde uygulanacak idari para cezasına ilişkin hükme ise 102. maddenin birinci fıkrasının (e) bendinin (5) numaralı alt bendinde yer verilmiştir. Dolayısıyla kanuna dayanmayan bir cezanın uygulanması söz konusu olamayacaktır.

ii. Ceza hukukunun lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak; 5510 sayılı Kanun'dan önce uygulanmakta olan 506 sayılı Kanun'un 79. maddesinin ondüördüncü fıkrası uyarınca; Sigorta müfettişince Kuruma asgari işçilik tutarı bildirilmediği tespit edilen işyerleri hakkında ayrıca bu Kanunun 140. maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentlerinin son fıkralarına göre işlem yapılır. 506 sayılı Kanun'un 140. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin son fıkrası uyarınca ise, defter ve belgelerinin tümünü bu bentte belirtilen süre içinde ibraz etmekle birlikte, yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara uygun olarak düzenlemeyenlere, her bir geçersizlik hali için, ibraz edilmemesi üzerine uygulanan miktarları aşmamak kaydıyla aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla 506 sayılı Kanun uygulamasında eksik işçiliğin maledildiği aylar için hem defter hem de ücret bordrosundan geçersizlik verilebilmekte, böylece iki fiil nedeniyle toplamda bir aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanmaktaydı. Ancak lehe olan kanun hükmünün uygulanması gereğince 01.10.2008 öncesi fiiller için 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesi uyarınca fiil sayısı bire düşürüldüğünden yarım asgari ücret tutarında cezanın uygulanması gerekmektedir.

iii. 5510 sayılı Kanun'un 102. maddenin birinci fıkrasının (e) bendinin (5) numaralı alt bendi uyarınca; işverenler tarafından ibraz edilen aylık ücret tediye bordrosunda; işyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti, ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunması zorunludur. Belirtilen unsurlardan herhangi birini ihtiva etmeyen (imza şartı yönünden makbuz mukabilinde veya banka kanalıyla yapılan ödemeler hariç) ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz ve her bir geçersiz ücret tediye bordrosu için aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır. Görüleceği üzere söz konusu ceza ücret bordrosunda işyeri ve sigortalıya ilişkin muhtelif bilgilerin olmaması halinde söz konusudur. Dolayısıyla hizmet kazandırma durumlarında söz konusu geçersizlik cezasının uygulanması mümkündür. Hizmet kazandırmanın söz konusu olmadığı ve sigortalıya ilişkin herhangi bir bilginin tespit edilemediği asgari işçilik incelemeleri için ücret tediye bordrosu adına geçersizlik cezası uygulanması yerinde olmayacaktır.

b) 01/10/2008 Öncesine İlişkin Uygulanacak Ceza

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca eksik işçilik tespiti halinde işçiliğin mal edildiği her bir ay için aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası uygulanmaktaydı. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda 5510 sayılı Kanun ile bu nitelikteki tespitler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesi için yapılmış olan bir tespitite işçiliğin mal edildiği ay için de 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (d)

bendi uyarınca iki aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanması gerekmektedir.

Ancak uygulamada bazen bu durumlarda 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (4) nolu alt bendi uyarınca ceza uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir. Söz konusu alt bent uyarınca; 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgeleri, Kurumca belirlenen şekilde ve usûlde vermeyenler ya da Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler veya belirlenen süre içinde vermeyenlere her bir fiil için, belgenin mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri veya kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması halinde, belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır. Görüldüğü üzere söz konusu idari para cezası uygulaması ek veya asıl nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin süresi içinde verilmediğinin belirtilen yollarla öğrenilmesi halinde ve hizmet tespiti halinde söz konusudur. Dolayısıyla hizmet tespiti olmayan veya ek/asıl nitelikte prim belgesi düzenlenmesi söz konusu olmayan asgari işçilik incelemeleri için söz konusu hükmün uygulanması mümkün değildir. Nitekim 5510 sayılı Kanun ile birlikte hizmet kazandırma halinin olduğu ve olmadığı durumlar ayrıştırılmış ve idari para cezaları yönünden farklı bentlerde yer almışlardır. Buna rağmen 01.10.2008 öncesi için yapılmış olan asgari işçilikle ilgili bir tespitte işçiliğin mal edildiği ay için 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (4) nolu alt bendi uyarınca ceza uygulanmasının bir anlamı bulunmamaktadır.

5.3. ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMALARI NETİCESİ UYGULANABİLECEK DİĞER İDARİ PARA CEZALARI

5.3.1. Sigortalılık Tesciline İlişkin Uygulanacak İdari Para Cezaları

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sigortalılığa ilişkin bildirgenin süresinde verilmemesi halinde uygulanacak idari para cezaları düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre uygulanacak idari para cezaları üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bu idari para cezalarını aşağıdaki şekilde açıklamak mümkündür;

a) Sigortalılığa İlişkin Bildirgenin Süresi Dışında veya Belirlenen Usule Aykırı Şekilde Verilmesi Hali

5510 Sayılı Kanun'un 8 inci maddesinin birinci fıkrası ile 61 inci maddede belirtilen bildirgeyi, bu Kanunda belirtilen süre içinde ya da Kurumca belirlenen

şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu hâlde anılan ortamda göndermeyenler hakkında her bir sigortalı için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, bildirgenin verilmesi gereken son günde geçerli olan asgari ücrettir.

Buna göre söz konusu bir asgari ücret tutarındaki idari para cezası aşağıda sayılan haller için uygulanacaktır;

i. İşverenlerin, 5510 Sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişiler için, sigortalılık başlangıç tarihinden önce sigortalı işe giriş bildirgesi vermemeleri halinde her bir sigortalı için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Ancak işveren tarafından sigortalı işe giriş bildirgesi;

- İnşaat, balıkçılık ve tarım işyerlerinde işe başlatılacak sigortalılar için, en geç çalışmaya başlatıldığı gün,

- Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar ile Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlanan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar,

- Kamu idarelerince istihdam edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personel ile kamu idarelerince yurt dışı görevde çalışmak üzere işe alınanların, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde,

Kuruma verilmesi halinde, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılır.

ii. Mütakabiliyet esasları da dikkate alınmak şartıyla, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler; Türkiye'deki yerleşim süresinin bir yılı geçtiği tarihten itibaren genel sağlık sigortalısı sayılır. Bu tarihten itibaren kendilerince bir ay içinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi vermezlerse haklarında aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

iii. 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun gereğince işsizlik ödeneği ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlandırılan kişilerin genel sağlık sigortalılığı işsizlik ve ilgili kanunları gereğince kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya başladıkları tarihten başlar. Bu tarihin Türkiye İş Kurumu tarafından işsizlik ödeneğinin bağlandığı tarihten itibaren bir ay içinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

iv. Vatansızlar ve sığınmacıların sigortalılığı vatansız ve sığınmacı sayıldıkları

rı tarihten itibaren başlar. Bu tarihin İçişleri Bakanlığınca bir ay içinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

v. 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümlerine göre korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz faydalanan kişilerin sigortalılığı korunma, bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaya başladıkları tarihten itibaren başlar. Bu tarihin Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunca bir ay içinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

vi. 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen köy korucuları ile geçici köy korucularının sigortalılıkları göreve başladıkları tarih itibarıyla başlar. Bu tarihin görevlendirmelerini İçişleri Bakanlığının onayına sunan Valilik tarafından bir ay içinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

vii. Yukarıda sıralanan bildireleri Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler hakkında da sigortalı başına aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Nitekim, 5510 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının; (a) ve (b) bentlerine tabi olanlar için yeni Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin Ek-4, (c) bendine tabi olanlar için ise aynı yönetmeliğin Ek-4-A'da bulunan sigortalı işe giriş bildirelerinin, Kuruma e-sigorta ile verilmesiyle yerine getirilir. Sigortalı işe giriş bildirgesi dışında, başka biçimlerde yapılan bildirimler geçerli sayılmaz.

viii. Sigortalılığa ilişkin bildireleri Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu hâlde anılan ortamda göndermeyenler hakkında da sigortalı başına aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

İşe başlamadan önce işe giriş bildirgesi verilmesi gereken nitelikte bir işyeri de olsa, pazartesi günleri çalışmaya başlayanların işe giriş bildireleri aynı gün verilirse idari para cezası uygulanmamaktadır.

Yeni tescil edilen bir işyerinde ilk alınan işçilerin işe giriş bildireleri çalışmaya başlama tarihinden itibaren bir ay içinde verilebilir. Ancak bu hak, aynı işyerine söz konusu bir aylık süre içinde de olsa daha sonra alınan işçiler için geçerli değildir. İlk çalışanlardan sonraki bir aylık süre içinde işe alınan diğer sigortalıların işe giriş bildireleri de söz konusu bir aylık sürenin sonuna kadar ilgili üniteye verilmesi gerekmektedir.

İnşaat işyeri olması şartıyla devamlı ya da geçici nitelikteki tüm işyerlerinde çalışan sigortalıların işe giriş bildirelerinin çalışmaya başlama tarihinde veril-

mesi halinde idari para cezası uygulanmasına imkan bulunmamaktadır. İşyerinin “2” (devamlı) veya “4” (geçici) mahiyet kodlu olmasının bir etkisi yoktur.

Hata ile aynı işverene ait olmakla birlikte başka bir işyeri dosyasından verilen işe giriş bildirgesi nedeniyle idari para cezası uygulanmamaktadır.

4/a kapsamında sigortalı olanlarla ilgili olarak, aynı işverene ait bir işyerinden çıkararak, hizmet akdi sona ermeden yine aynı işverene ait başka bir işyerinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, ikinci işyerinden sigortalı işe giriş bildirgesinin, ilk işyerinden de sigortalı işten çıkış bildirgesinin süresi dışında verilmesi halinde idari para cezası uygulanmamaktadır.

b) Sigortalılığa İlişkin Bildirgenin Verilmediğinin Kurumca Çeşitli Yollarla Öğrenilmesi Hali

İşverenlerin, 5510 Sayılı Kanun’un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişiler için işe giriş bildirgesini vermediğinin,

- Mahkeme kararından,
- Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden,
- Diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarının kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden,
- Bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan,

alınan bilgi ve belgelerden anlaşılması halinde bildireyi vermekle yükümlü olanlar hakkında her bir sigortalı için aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Bu durum sadece 5510 Sayılı Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bildire için söz konusu olup genel sağlık sigortası giriş bildirelerinin verilmediğinin yukarıda sayılan makamlardan birisi tarafından tespit edilmesi halinde uygulanmayacaktır. Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, bildirgenin verilmesi gereken son günde geçerli olan asgari ücrettir.

Bilindiği üzere 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlükten kalkan 506 Sayılı Kanun’da sigortalı işe giriş bildirgesinin süresi içinde Kuruma verilmemesi halinde tekdüze ve oldukça basit bir uygulama öngörülmekteydi. 506 Sayılı Kanun’un 140. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, sigortalı işe giriş bildirgesini yasal süresi içinde Kuruma vermeyenlere, her bir sigortalı için aylık asgari ücret tutarında, bildirilmeyen sigortalıların çalışma izninin olmaması durumunda asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanması öngörülmüştür. Çalışma iznine yönelik farklı ceza uygulamasına 5510 Sayılı Kanun ile son verilmiştir. Bunun dışında 506 Sayılı Kanunda tespitinin nasıl yapıldığı önem taşımamakta ve idari para cezası açısından bir farklılık bulunmamaktaydı. Bu sebeple muhatap hakkında lehe olan kanun hükmünün uygulanması ilkesi doğrultusunda

01.10.2008 tarihinden önceki bir döneme ilişkin olarak işe giriş bildirgesinin verilmemiş olduğunun yukarıda sayılan makamlardan birisi tarafından tespit edilmesi halinde 506 Sayılı Kanun'da yer alan bir aylık asgari ücret tutarındaki idari para cezasının uygulanması gerekecektir.

c) Tekerrür Hali

İşyeri esas alınmak suretiyle bildirgenin verilmediğine ilişkin;

- Mahkemenin karar tarihinden,
- Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarının tespit tarihinden,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarının rapor tarihinden,
- Bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi veya belgelerin Kuruma intikal tarihinden,

İtibaren bir yıl içinde Kurumca tekrar bildirme verilmediğinin anlaşılması halinde, bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında bu defa her bir sigortalı için aylık asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır.

Tekerrür hali sadece Kurumca yapılan tespit halinde söz konusu olup, işverenin kendiliğinden süresi dışında verdiği işe giriş bildirgeleri veya usulüne uygun olmayan şekilde bildirgenin verilmesi hallerinde uygulanmamaktadır. Tekerrür hali genel sağlık sigortası giriş bildirgelerinin verilmediğinin yukarıda sayılan makamlardan birisi tarafından tespit edilmesi halinde söz konusu olmayacaktır.

Tekerrür halinde önem arz eden bir başka husus ise ceza uygulamasının işyeri bazında dikkate alınmasıdır. Bir işverenin birden fazla işyerinde meydana gelecek tekerrür hallerinde yukarıda belirtilen ağırlaştırılmış idari para cezası uygulanması söz konusu olmayacaktır.

5.3.2. (4/a) Kapsamındaki Sigortalılığın Sona Ermesi ve İdari Para Cezaları

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olanların sigortalılıkları hizmet akdinin sona erdiği tarihte sona erer ve bu tarih işverenleri tarafından 10 gün içinde Kuruma bildirilir.

5838 Sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 10. maddesinin birinci fıkrasına (j) bendi eklenmiş ve sigortalılığın sona ermesine ilişkin bildirim süresinde yapılmamasına ilişkin idari para cezası öngörülmüştür. Eklenen söz konusu bende göre; 5510 Sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalılığı sona erenlere ilişkin bildirim ile 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesinde yer alan sandıklara, sandık iştirakçiliğinin başlama veya sona ermesine ilişkin bildirim, süresi içinde ya da Kurumca belirlenen şekle ve usule uygun olarak yapma-

yanlar veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler hakkında, her bir sigortalı veya sandık iştirakçisi için asgari ücretin 1/10'u tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Sigortalı işten ayrılış bildirgesine bağlı idari para cezasında önemli olan ayrıntı, 4/1-c kapsamındaki sigortalıların işverenlerine hiçbir şekilde idari para cezası yok iken, 4/1-a kapsamındaki sigortalıların işverenlerinden ise, sadece hizmet akdine istinaden çalıştırılan sigortalıların işverenleri açısından 01.08.2009 tarihinden itibaren idari para cezası uygulaması söz konusudur. Hizmet akdi teşekkül etmeden 4/1-a kapsamındaki sigortalıların işverenleri açısından, sigortalı işten ayrılış bildirgesi verilmesine gerek olmadığı gibi bu söz konusu fiile bağlı herhangi bir idari para cezası uygulaması da söz konusu olamaz (Hizmet akdine istinaden çalıştırılan sigortalılar ile olmayan sigortalılar, 5510 sayılı Kanun'un 4 ile 5. maddelerinde belirtilmiştir.) Bundan başka önemli bir ayrıntı da, 10 günlük süre dolmadan aylık prim ve hizmet belgesi SGK'ya gönderilse dahi 20.08.2009 tarihinden itibaren sigortalı işten ayrılış bildirgesinin verilmesi zorunludur.

5.3.3. İşyeri Bildirgesinin Süresinde Verilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezası

5510 Sayılı Kanun'un 11 inci maddesinde belirtilen bildirgeyi, Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde, anılan ortamda göndermeyenler veya bu Kanunda belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere;

- a) Kamu idareleri ile bilânço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin üç katı tutarında,
- b) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin iki katı tutarında,
- c) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, bildirgenin verilmesi gereken son günde geçerli olan asgari ücrettir.

Görüldüğü üzere işyeri bildirgesinin süresinde verilmemesi ile ilgili olarak uygulanacak idari para cezaları 5510 Sayılı Kanun'un 11. maddesinde belirtilmiş olan bildireleri kapsamaktadır. Söz konusu maddede bahsi geçen bildireleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz;

- i- 5510 Sayılı Kanun kapsamında bir işyeri tescil edilmesi gerektiği durumlarda en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte Kuruma vermesi gereken işyeri bildirgesi,
- ii- Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tâbi şirketlerin nevelerinin değişmesi, bir-

leşmesi veya diğer bir şirkete katılması durumunda, bu hususların ticaret siciline tesciline ilişkin ilân tarihini; adi şirketlerde şirkete yeni ortak alınması durumunda ise en geç yeni ortağın alındığı tarihi takip eden on gün içinde Kuruma verilmesi gereken işyeri bildirgesi,

iii- İşyerinin faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki adrese nakledilmesi halinde işyerinin nakledildiği tarihi takip eden on gün içinde Kuruma verilmesi gereken işyeri bildirgesi,

iv- Sigortalı çalıştırılan bir işin veya işyerinin başka bir işverene devredilmesi halinde yeni işverenin işi veya işyerini devraldığı tarihi takip eden on gün içinde Kuruma verilmesi gereken işyeri bildirgesi,

v- İşyerinin miras yoluyla intikali halinde mirasçılarca, ölüm tarihinden itibaren en geç üç ay içinde Kuruma verilmesi gereken işyeri bildirgesi.

İşyerinin aynı il sınırları içinde Kurumun diğer bir ünitesinin görev alanına giren başka bir adrese nakledilmesi halinde, adres değişikliğinin yazı ile bildirilmesi yeterlidir. Böyle durumlarda işyeri bildirgesi verilmesi gerekmekte olup aynı zamanda söz konusu adres değişikliği yazısının verilmemesi nedeniyle idari para cezası uygulanması da söz konusu olmamaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere işyeri bildirgesinin süresinde verilmemesi halinde uygulanacak idari para cezaları üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bu ayrımda işverenlerin tutmakla yükümlü oldukları defter çeşitleri kıstas alınmıştır. Buna göre kamu idareleri ile bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin üç katı tutarında, diğer defterleri (işletme defteri ve serbest meslek kazancı defteri) tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin iki katı tutarında, defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

İşyeri bildirgesinin süresinde verilmemesinin yanı sıra 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde söz konusu bildirgenin Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun verilmemesi veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde, anılan ortamda gönderilmemesi halleri içinde aynı şekilde idari para cezası uygulanması öngörülmüştür.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce uygulanan 506 Sayılı Kanun'da yer alan işyeri bildirgesine ilişkin idari para cezaları 5510 Sayılı Kanun ile paralellik göstermekteydi ve aynı tutarlar uygulanmaktaydı. Yalnızca kamu idareleri açık bir şekilde bilanço usulünde defter tutanlarla anılmamakta olup, uygulamada ise bilanço usulünde defter tutanlarla aynı ceza uygulanmaktaydı.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinde işyeri bildirgesine ilişkin olarak başka cezalar da öngörülmüştür. Nitekim şirket kuruluşu aşamasında, çalıştıracağı sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihini, ticaret sicili memurluklarına

bildiren işverenlerin, bu bildirimleri Kuruma yapılmış sayılmaktadır, ancak ticaret sicili memurlukları, kendilerine yapılan bu bildirim en geç on gün içinde Kuruma bildirmek zorundadır. Belirtilen bildirim yükümlülüğünü yasal süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurluklarına yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır. 5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce uygulanan 506 Sayılı Kanun hükümlerinde ticaret sicil memurluklarının söz konusu yükümlülüğü yerine getirmemeleri halinde nasıl bir ceza uygulanacağı net bir şekilde belirtilmemiş olup uygulamada bu yükümlülüğü yerine getirmeyen ticaret sicil memurluklarına üç asgari ücret tutarında ceza uygulanmakta idi. 5510 Sayılı Kanun ile birlikte bu konuya kesin bir açıklık getirilmiş olup ticaret sicil memurluklarının bildirim yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde bir asgari ücret tutarında idari para cezası verilmesi öngörülmüştür.

5.3.4. Prim Belgelerinin Verilmemesi Nedeniyle İdari Para Cezası Uygulanması

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde prim belgelerine yönelik idari para cezaları düzenlenmiştir. Buna göre 5510 Sayılı Kanun'un 86 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgeler, Kurumca belirlenen şekilde ve usûlde vermeyenler ya da Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler veya belirlenen süre içinde vermeyenlere her bir fiil için;

a) Belgenin asıl olması halinde aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin beşte biri tutarında,

b) Belgenin ek olması halinde, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin sekizde biri tutarında,

c) Ek belgenin 86 ncı maddenin beşinci fıkrasına istinaden¹⁴ Kurumca re'sen düzenlenmesi durumunda, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

d) Belgenin mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri veya kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan

¹⁴ Sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süre içinde Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen sürelerle ait aylık prim ve hizmet belgesi Kurumca re'sen düzenlenir ve muhteviyatı primler, bu Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

sigortalılarla ilgili olması halinde, belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgari ücretin iki katı tutarında,

idari para cezası uygulanır. Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, belgenin verilmesi gereken son günde geçerli olan asgari ücrettir.

Görüldüğü üzere prim belgelerine ilişkin idari para cezaları kanunda dört gruba ayrılmıştır. Burada kıstas alınan husus ise belgenin asıl veya ek olması ile belgenin verilmediğinin tespit yöntemidir.

Bu madde hükmüne göre verilecek cezaları aşağıdaki şekilde sınıflandırabiliriz;

a) Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Belgenin Asıl Nitelikte Olması

- Aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla,
- Belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına,
- Aylık asgari ücretin 1/5'i tutarında idari para cezası kesilir.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca asıl nitelikteki belgeler için de belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin 1/5'i tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Ancak kesilecek ceza miktarı toplamda aylık asgari ücretin 3 katından fazla olamamaktaydı. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda asıl nitelikteki belgeler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde verilmesi gerekirken bu tarihten sonra verilen bir asıl nitelikteki belge için toplamda iki asgari ücretin üzerinde idari para cezası uygulanamayacaktır.

b) Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Belgenin Ek Nitelikte Olması

- Aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla,
- Her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına,
- Aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası kesilir.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca ek nitelikteki belgeler için her bir belge için, belgede kayıtlı sigortalı sayısına bakılmaksızın aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Ayrıca kesilecek ceza miktarı toplamda aylık asgari ücretin 3 katından fazla olamamaktaydı. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda ek nitelikteki belgeler açısından işverenler bir aleyhine bir de lehine düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygu-

lanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde vermesi gerekirken bu tarihten sonra verilen bir ek nitelikteki belge için toplamda iki asgari ücretin üzerinde idari para cezası uygulanamayacaktır. Aynı zamanda böyle bir belge için sigortalı sayısına bakılmaksızın belge başına asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası uygulanması gerekecektir.

c) Bazı Ek Nitelikteki Belgelerin Kurumca Düzenlenmesi

5510 Sayılı Kanun'un 86. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süre içinde Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen süre- lere ait aylık prim ve hizmet belgesi Kurumca re'sen düzenlenir ve muhteviyatı primler, bu Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Ek belgenin bu hükme istinaden Kurumca re'sen düzenlenmesi durumunda,

- Aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla
- Her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına,
- Aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca ek nitelikteki bu tür belgeler için sigortalı sayısına bakılmaksızın üç asgari ücret tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda ek nitelikteki bu tür belgeler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir.

d) Belgenin Verilmediğinin Kurum Tarafından Değişik Yollarla Tespiti Hali

Burada belgenin verilmediğinin aşağıdaki kurum ve kuruluşlardan veya makamlardan alınan bilgi ve belgelerden anlaşılmış olması gerekmektedir. Madde hükmünde belirtilmiş olan bu kurum ve kuruluşlar veya makamlar tarafından verilen bilgi ve belgeler şunlardır;

- Mahkeme kararı,
- Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler,
- Diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde alınan bilgi ve belgeler,
- Bankalardan alınan bilgi ve belgeler,
- Döner sermayeli kuruluşlardan alınan bilgi ve belgeler,
- Kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgeler.

Ancak belirtilen idari para cezasının uygulanabilmesi için yukarıdaki hizmetleri

veya kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması gerekmektedir. Ayrıca belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmamaktadır. Böyle durumlarda belge başına aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca bu nitelikteki belgeler için aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda bu nitelikteki belgeler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde verilmesi gerekirken bu tarihten sonra verilmesi gerektiği yukarıdaki yollardan biri ile tespit edilen belge için iki asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanabilecektir.

e) Diğer Hususlar

İşverenin; sigortalıların sosyal güvenlik destek primine tabi olarak çalışırken sehven tüm sigorta kollarından veya tüm sigorta kollarına tabi çalışırken sehven sosyal güvenlik destek primine tabi bildirildiğini ileri sürerek, yapılan bu yanlışlığı düzeltmek amacıyla verdiği iptal ve asıl/ek aylık prim ve hizmet belgeleri incelemeye gerek kalmaksızın işleme alınır. Bu amaçla verilen asıl/ek aylık prim ve hizmet belgelerine idarî para cezası uygulanmaz.

Ayrıca iptal nitelikteki aylık prim ve hizmet belgeleri için hiçbir şekilde idari para cezası uygulanması söz konusu değildir.

5.3.5. Eksik Gün Nedenlerine Bağlı İdari Para Cezaları

5510 sayılı Kanun'un uygulama yönetmeliklerinin başında gelen Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin "aylık prim ve hizmet belgesinin düzenlenmesi, verilmesi ve saklanması" başlıklı 102. maddesine göre;

Aylık prim ve hizmet belgesi ile birlikte ay içinde otuz günden az çalışan veya eksik ücret ödenen sigortalılara ilişkin;

a) Kurumca elektronik ortamda alınabilenler hariç, Kurumca yetkilendirilmiş sağlık hizmeti sunucularından veya işyeri hekimlerinden alınmış istirahatlı olduğunu gösteren raporu,

b) Ücretsiz veya aylıksız izinli olduğunu kanıtlayan izin belgesi,

c) Disiplin cezası uygulaması, gözaltına alınma ile tutukluluk hâline ilişkin belgeleri,

ç) Kısmi süreli çalışmalara ait yazılı iş sözleşmesi,

d) Sigortalının imzasını taşıyan puantaj kayıtları,

e) Grev, lokavt, genel hayati etkileyen olaylar, doğal afetler nedeniyle işyerinde faaliyetin durdurulduğunu veya işe ara verildiğini gösteren ilgili resmî ma-

kamlardan alınan yazı örneği,

Sigortalıların eksik gün bildirimine ilişkin bilgi formu (Ek-10) ekinde Kurum'a verilir veya Acele Posta Servisi, iadeli taahhütlü ya da taahhütlü olarak gönderilir.

Yukarıda sayılan hâllere ilişkin belgelerin geriye yönelik olarak her zaman düzenlenebilir nitelikte olanları, aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süreden sonra verilmesi hâlinde işleme konulmaz. Bu durumların dışındaki otuz günden az çalışılan sürelerle ait geçerli belgeleri belirlemeye Kurum Yönetim Kurulu yetkilidir.

Toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleriyle kamu işyerlerinde çalışan sigortalılara ilişkin eksik bildirim nedenlerinin aylık prim ve hizmet belgesinde belirtilmesi şartıyla ayrıca belge aranmaz.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin "araştırma ve re'sen yapılacak işlemlerde ortak hükümler" başlıklı 112. maddesine göre; İşyerlerinde; ay içinde bazı işgünlerinde çalıştırılmadığına veya eksik ücret ödendiğine dair belgeleri Kurum'a verilmeyen veya verilen bu belgeler Kurum'ca geçerli sayılmayan sigortalılar ile ilgili olarak düzenlenmesi gereken, sigortalı işe giriş bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgesi Ünitece yapılacak bir ay süreli tebligat ile ilgili işveren veya alt işverenden istenir. Söz konusu belgeler, yapılan tebligata rağmen verilmediği takdirde Ünitece re'sen düzenlenir.

Sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin Kurum'a verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurum'ca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen sürelerle ait primler Kurum'ca re'sen tahakkuk ettirilerek tahsil edilecektir.

Kanun'un bu hükmüne istinaden, eksik gün nedenlerine ilişkin bilgi ve belgelerin Kurum'a verilmemesi veya verilmesine rağmen Kurum'ca geçerli sayılmaması halinde, işveren/aracılardan eksik bildirilen günlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin bir aylık süre içinde verilmesi, 7201 sayılı Kanuna göre tebliğ edilecek yazı ile istenilecek, ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin söz konusu yazının tebliğinden itibaren bir aylık süre içinde verilmemesi halinde, bahse konu prim belgeleri ilgili Ünitece re'sen düzenlenerek, tahakkuk eden primler yine 7201 sayılı Kanuna göre tebliğ edilecek yazı ile işveren/aracılara bildirilecektir.

Dolayısıyla, eksik gün nedenlerine ilişkin bilgi ve belgelerin Kurum'a verilmemesi veya Kurum'ca geçerli sayılmaması halinde, 7201 sayılı Kanuna göre tebliğ edilecek yazı ile işveren/aracılardan eksik gün nedenlerine ilişkin bilgi ve belge değil, sigortalıların eksik bildirilen sürelerine ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin verilmesi istenilecektir.

Diğer taraftan, eksik bildirilen günlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hiz-

met belgelerinin Kurum'a verilmesine ilişkin yapılan tebligat üzerine, işveren/ aracılarca, ek nitelikte aylık prim ve hizmet belgesi yerine, söz konusu belgede kayıtlı sigortalıların eksik çalışma nedenlerine ilişkin her zaman düzenlenebilir nitelikte olmayan belge ibraz edilmesi halinde (belgelerin noter tasdikli veya resmi nitelikte olması kaydıyla), söz konusu belgelere de itibar edilecektir.

Eksik gün nedenlerine ilişkin bilgi ve belgeleri Kurum'a vermeyen veya vermelerine rağmen Kurum'ca geçerli sayılmayan işveren/aracılara gönderilecek olan tebligatlarda, ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin hangi sigortalılar için düzenlenmesi gerektiği, prim ödeme gün sayısı ve prime esas kazanç tutarı da belirtilecektir.

İşveren/aracılardan istenilecek olan ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgesindeki prime esas kazanç tutarının ne kadar olacağı, sigortalının ilgili ayda daha önce Kurum'a bildirilmiş olan prime esas kazanç tutarının prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunan günlük kazanç tutarının eksik bildirilen gün sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

Genel bütçeye dahil dairelerin, özel bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, fonların, belediyelerin, il özel idarelerinin, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmelerin, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşların, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklarının, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının, sendikaların, vakıfların, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşların işyerleri ve toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleri ile **10** ve üzerinde sigortalının çalıştırıldığı aylara ilişkin özel sektör işyerlerinde eksik gün bildirim nedenlerinin aylık prim ve hizmet belgesinde belirtilmesi yeterlidir. Bu işyerleri için ayrıca eksik gün bildirim formu ile eki belgeler aranmaz.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, işverenler tarafından 4/1-a kapsamında çalıştırılan sigortalılar için, herhangi bir ay için 30 günden az çalıştıkları takdirde, bu eksik çalışmanın nedeninin belgelendirilerek ilgili ay prim belgesine eklenmek suretiyle yasal süre içerisinde Kurum'a gönderilmesi gerekmektedir. Söz konusu belgelendirmede, kamu işverenleri ile toplu iş sözleşmesi imzalanmış işyerleri istisna kapsamında olup, prim belgesinde eksik gün nedeninin beyan edilmesi yeterli kabul edilmiştir. Söz konusu eksik gün nedenlerinin gerek beyan edilmemesi gerek bu nedenlere ait kanıtlayıcı belgelerin gönderilmemesi durumunda Kurum'un ilgili Ünitesi tarafından işverenden ilgili bilgi veya belgeler 1 ay süreli tebligat ile istenilir. Bunun üzerine beyan edilen veya gönderilen belgelerin Kurum'ca geçerli bir belge olarak kabul edilmemesi durumunda işverenden eksik bildirilen günlere ilişkin ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin 1 aylık süre içinde verilmesi, verilmemesi halinde, bahse konu prim belgeleri

ilgili Kurum'un ilgili Ünitesince re'sen düzenlenir, tahakkuk eden primler işverene tebliğ edilir. Bunun dışında, söz konusu ek belgeler Kurum tarafından re'sen düzenlendiğinden dolayı, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

Kısaca, işverenler tarafından herhangi bir sigortalı/sigortalıları için, eksik gün neden/nedenlerinin belgelendirilmesi Kurum tarafından istendiğinde, söz konusu neden/nedenler Kurum tarafından geçerli olarak kabul edildiğinde, işveren hakkında idari para cezası uygulanamayacaktır. Ancak, Kurum'a sonradan bildirilen eksik gün nedenleri geçerli belge olarak kabul edilmeği takdirde, işveren hakkında idari para cezası uygulanacaktır.

5.3.6. Kayıt ve Belgelerin İbraz Edilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezası

İşveren, işyeri sahipleri; işyeri defter, kayıt ve belgelerini ilgili olduğu yılı takip eden yıl başından başlamak üzere on yıl süreyle, kamu idareleri otuz yıl süreyle, tasfiye ve iflâs idaresi memurları ise görevleri süresince, saklamak ve Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilen memurlarınca istenilmesi halinde onbeş gün içinde ibraz etmek zorundadır.

Sigortalıyı devir alan işverenler, devredilen sigortalılarla ilgili yükümlülüklerini yerine getirmişler ise, yükümlülüklerini yerine getirdikleri sigortalılarla ilgili kendilerine ait işyeri kayıt ve belgelerini yukarıda belirtilen sürelerle saklamak zorundadır.

Yapılacak tebligat üzerine defter ve belgeler, incelemeyi yapacak denetim ve kontrolle görevlendirilmiş ilgili memurun tebligatta belirttiği adrese getirilir. Ancak, işverenler, işyeri sahipleri, alt işveren ya da sigortalıyı devir alan işveren tarafından defter ve belgelerin işyerinde ya da belge ile kanıtlanması kaydıyla işletme merkezinde incelenmesinin yazılı olarak istenilmesi veya bu isteğin bir tutanakla tespit edilmesi hâlinde, denetim ve kontrolle görevlendirilmiş ilgili memurca da teftişe elverişli bulunursa inceleme orada yapılabilir.

Denetim ve kontrolle görevlendirilmiş ilgili memurların istemeleri hâlinde işverenler, bilgisayar ortamında sakladığı işyeri kayıt ve belgelerini manyetik ortamda verirler. İşveren, denetim ve kontrolle görevlendirilmiş ilgili memurlara uygun donanım ve yazılımlar, terminallere ulaşım imkânları ve uzman personel sağlamak zorundadır.

Defter ve belgeler Kanununun 99 uncu maddesi gereğince 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununa göre yapılacak bildirim ile istenilebileceği gibi, işveren, işveren vekili, işyeri sahibi, alt işveren veya sigortalıyı devir alan işveren ile düzenlenecek tutanakla da istenebilir.

İşveren kayıt ve belgelerin ibrazına ilişkin olarak mehil talebinde de bulunabi-

ilir. Yapılacak tebligata rağmen, 15 gün ya da haklı bir sebep ileri sürülerek yazılı istekte bulunulması veya bu durumun ilgililerin şahsen başvurusu ile bir tutanakla tespiti üzerine verilen mehil süresi içinde ibraz edilmeyen defter ve belgelerin daha sonra ibraz edilmesi hâlinde de gerekli inceleme yapılır.

İşveren, işyeri sahibi, işveren vekili, alt işveren veya sigortalıyı devir alan işveren tarafından haklı bir sebep ileri sürülerek istenilen mehil süresi, ilgili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurca belirlenir ve ilgiliye yazılı bildirilir. Zamanaşımının söz konusu olduğu hâllerde mehil süresine ilişkin istekler kabul edilmez.

Defter ve belgelerin ibraz edilmeyeceği veya mevcut olmadığı işveren, işyeri sahibi, işveren vekili, alt işveren veya sigortalıyı devir alan işveren tarafından yazılı olarak bildirildiği ya da bu durum ilgili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurca bir tutanakla tespit edildiği takdirde, ilgililere defter ve belgelerin ibrazı hususunda ayrıca tebligat yapılmaz.

5510 Sayılı Kanun'un 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasındaki yükümlülüğü¹⁵ Kurumca yapılan yazılı ihtarla rağmen onbeş gün içinde mücbir sebep olmaksızın tam olarak yerine getirmeyenlere;

- a) Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin oniki katı tutarında,
- b) Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin altı katı tutarında,
- c) Defter tutmakla yükümlü değil iseler, asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Burada kıstas alınması gereken asgari ücret, kayıt ve belgelerin ibraz edilmesi gereken sürenin son gününde geçerli olan asgari ücrettir.

Yukarıda belirtildiği üzere kayıt ve belgelerin süresinde ibraz edilmemesi halinde uygulanacak idari para cezaları üçlü bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bu ayrımda işverenlerin tutmakla yükümlü oldukları defter çeşitleri kıstas alınmıştır. Buna göre bilânço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin oniki katı tutarında, diğer defterleri (işletme defteri ve serbest meslek kazancı defteri) tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin altı katı tutarında, defter tutmakla yükümlü olmayanlar için asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5.3.7. Geçersizlik Hallerinde Uygulanacak İdari Para Cezaları

İşverenlerin tutmak zorunda oldukları defterlerle dayanağı belgeler, aylık prim ve hizmet belgesinin, aylık fiilî hizmet süresi zammı prim belgesinin ve yıllık

¹⁵ İşveren, işyeri sahipleri; işyeri defter, kayıt ve belgelerini Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilen memurlarınca istenilmesi halinde onbeş gün içinde ibraz etmek zorundadır.

itibari hizmet süresi prim belgesinin dayanağı belgeler niteliğinde sayılmaktadır.

5510 sayılı Kanuna göre geçersizlik halleri şunlardır;

a) Kanunî tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki kısmı,

b) İşçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterler,

c) Sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine imkân vermeyecek şekilde usûlsüz veya noksan tutulmuş defterler,

d) Herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve kazançlarla ilgili ödemelerin (sigorta primine esas kazancın ödemeye bağlı olduğu durumlar dahil) o ayın dahil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması halinde, o aya ait defter kayıtları,

e) Kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde tasdiksiz tutulmuş olan defterler

f) Vergi Usûl Kanunu gereğince bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler.

İşverenler, Kuruma verdikleri prim belgesinde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte olmak üzere aylık ücret tediye bordrosu düzenlemekle yükümlüdürler. Aylık ücret tediye bordrosunda; işyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti, ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunması zorunludur. İşyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti (aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça başı ücreti), ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasını ihtiva etmeyen ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz.

İşverene ait kayıt ve belgeler için geçersizliğe yönelik idari para cezası verilebilmesi için üç ana şart bulunmaktadır. Bunlar;

- Tutmakla yükümlü bulunulan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilmesi gereken ceza tutarını aşmaz.

- Defter ve belgelerin tümünün verilen süre içinde ibraz edilmesi gerekir.

- İbraz süresi geçirildikten sonra incelemeye sunulan ve tümünün veya bir bölümünün geçersiz olduğu tespit edilen defter ve belgeler yönünden, ayrıca geçersizlik fiilleri için idari para cezası uygulanmaz, sadece tutulan defter türü dikkate alınarak kayıt ve belgeleri ibraz etmemeye yönelik idari para cezası uygulanır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda geçersizlik hallerinde uygulanacak idari para cezaları şöyledir;

a) Kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu hâlde tasdiksiz tutulmuş olan defterler için,

- Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin oniki katı tutarında,

- Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin altı katı tutarında,

- Defter tutmakla yükümlü değil iseler, asgari ücretin üç katı tutarında, idari para cezası uygulanır.

b) Kanunî tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki sigorta primine esas kazanç ödemeleri bulunan ilgili aylara, aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

c) İşçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterlere ilişkin aylara, aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

d) Sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine imkân vermeyecek şekilde usulsüz, karışık veya noksan tutulmuş defterlere ait aylara, aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

d) Herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve kazançlarla ilgili ödemelerin o ayın dâhil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması hâlinde o aylara, aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

e) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu gereğince bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler için aylık asgari ücretin oniki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

f) İşverenler tarafından ibraz edilen aylık ücret tediye bordrosunda; işyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti, ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasından herhangi birini ihtiva etmeyen (imza şartı yönünden makbuz mukabilinde veya banka kanalıyla yapılan ödemeler hariç) ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz ve her bir geçersiz ücret tediye bordrosu için aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

5.3.8. (4/b) Kapsamındaki Sigortalılığın Başlangıcı Ve Sona Ermesinin Bildirilmemesi Halinde Uygulanacak İdari Para Cezaları

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca (4/b) kapsamındaki sigortalılık başlangıcına yönelik gerekli bildirimleri yapmayan kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişiliklere aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca (4/b) kapsamındaki sigortalılığın sona ermesine yönelik gerekli bildirimleri yapmayan kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişiliklere aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5.3.9. Denetimi Engelleme Hallerine Yönelik Uygulanacak İdari Para Cezaları

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce SSK uygulamaları açısından yürürlükte olan 506 Sayılı Kanun'da Sigorta Müfettişleri'nin denetimlerini gerçekleştirmelerinde karşılaşılabilecek zorluklara yönelik olarak sadece defter ve belgeleri ibraz etmemeye karşı idari para cezası uygulaması söz konusuydu. Bunun dışında Sigorta Müfettişi'ne gerekli izahatların yapılmaması veya engel olma gibi durumlarda herhangi bir yaptırım söz konusu olmamaktaydı. Bu sebeplerle de sosyal güvenliğe yönelik denetimlerde bir çok zorluk ile karşılaşılmaktaydı.

Ancak 5510 Sayılı Kanun ile birlikte denetim ile ilgili olarak birkaç etkin yaptırım uygulaması getirilmiştir. 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin 1. fıkrasının (ı) bendinin (1) nolu alt bendine göre; Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının; bu Kanunun uygulanmasından doğan inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirmeleri sırasında işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler görevlerini yapmasına engel olamazlar; engel olanlar hakkında eylemleri başka bir suç oluştursa dahi, asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır. Bu yaptırım gerçekten denetimin etkinleştirilmesi için oldukça caydırıcı bir yapıya sahiptir.

Bununla birlikte yine 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin 1. fıkrasının (ı) bendinin (2) nolu alt bendine göre; Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının; görevlerini yapmasını engellemek amacıyla cebir ve tehdit kullanan işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde Türk Ceza Kanunu'nun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre cezalandırılır. Bu suçu işleyenler hakkında ayrıca asgari ücretin on katı tutarında idari para cezası uygulanır. Söz konusu madde hükmü bir önceki yaptırım hükmüne göre daha ağır ve cebir/tehdit unsurlarının söz konusu olması halinde uygulanabilecektir ve oldukça caydırıcı bir yapıya sahiptir. Madde hükmünde geçen Türk Ceza Kanunu'nun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasında bu tür suçların işlenmesi halinde iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı belirtilmiştir.

5.3.10. İstirahatli Olan Sigortalıların Bildirimine İlişkin Yükümlülük Ve İdari Para Cezası

Sigortalıların istirahatli oldukları sürelerde işyerinde çalışmadıklarına dair işverenlerce elektronik ortamda Kuruma gönderilen bildirim, <http://www.sgk.gov.tr> internet adresinde "İŞVEREN" menüsü "Çalışılmadığına Dair Bildirim Gi-

rişi”, “Kullanıcı Şifre Ekranı”, “Çalışılmadığına Dair Bildirim İşlemleri”, “Giriş” bölümünde yer alan bilgiler kaydedilmek suretiyle sigortalılarca hak edilen istirahat süresini takip eden 5 iş günü içinde elektronik ortamda Kuruma gönderilmesi zorunludur.

Bildirimi göndermeyen veya yukarıda belirtilen süre dışında gönderen işverenler hakkında 5510 sayılı Kanunun 102 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre idari para cezası uygulanır. Buna göre; 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılara geçici iş göremezlik ödeneği ödemelerinde 100 üncü maddeye istinaden Kurumca işverenlerden istenilen bildirimlerin belirlenen süre içerisinde ve elektronik ortamda yapılmaması halinde sigortalı başına aylık asgari ücretin onda biri, hiç yapılmaması halinde ise sigortalı başına aylık asgari ücretin yarısı tutarında idari para cezası uygulanır.

5.3.11. Bazı Kısmi Süreli Çalışanların Bildirim Yükümlülüğü ve Bunlara İlişkin İdari Para Cezası

6111 sayılı Kanun ile getirilen düzenleme ile 5510 sayılı Kanun’a Ek-6. madde eklenmiştir. Söz konusu maddeye göre; ticari taksi, dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma aracı işyerleri ile 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek alanlarda kısmi süreli iş sözleşmesiyle bir veya birden fazla kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı 10 günden az olan kişilerin sigortalılıkları, kendileri tarafından 30 gün üzerinden prim ödemeleri suretiyle sağlanır.

Bu kapsamda sigorta hak ve yükümlülükleri; kendilerince veya kendilerini çalıştıranlar tarafından ya da **çalışanların** üye oldukları meslek odası, birlik veya benzeri kuruluşlarca bildirim Kuruma yapıldığı tarihten itibaren başlar, yukarıda belirtilen şekildeki çalışma durumlarının son bulmasından itibaren sona erer.

Bu kapsamdaki sigortalılar hakkında; malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası ve istekleri halinde işsizlik sigortası hükümleri uygulanır.

Bu sigortalılar, 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç alt ve üst sınırı arasında olmak üzere kendileri tarafından belirlenecek günlük kazancın otuz katının % 32,5’i oranında prim öderler. Bu prim oranının % 20’si malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları, % 12,5’i genel sağlık sigortası primidir. İşsizlik sigortasına tabi olmayı isteyenlerin, sigortalı ve işveren hissesi oranındaki işsizlik sigortası primini ait olduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar ödememeleri halinde, o aya ait işsizlik sigortası primini ödeme hakları düşer.

Bu madde kapsamında ödenen primler, Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık olarak değerlendirilir. Ancak, ticari taksi ile dolmuş ve benzeri nitelikteki şehir içi toplu taşıma araçlarını işleten

kişilerin Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendine tabi olmalarını gerektirecek nitelikte vergi mükellefi olmaları halinde, bu kişiler Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olurlar.

Bu kapsamdaki sigortalılar ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, genel sağlık sigortası hükümlerinden yararlanabilmesi için 67 nci maddede sayılan diğer şartların yanı sıra sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihte 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirerek tecil ve taksitlendirmeleri devam edenler hariç 60 günden fazla prim ve prime ilişkin her türlü borcunun bulunmaması şarttır.

Kurum, bu kapsamdaki sigortalıların bu 5510 sayılı Kanunun diğer hükümlerine göre uzun vadeli sigorta kollarına tabi olma durumlarını dikkate alarak prim ödeme gün sayılarını ve prim ödeme sürelerini belirlemeye, bu sigortalıları çalıştıranlara ve çalıştıranların bağlı olduğu meslek odası, birlik veya benzeri kuruluşlara Kurumca belirlenecek süre içinde bu sigortalıların işe başlama ve işten ayrılışlarını bildirmeleri, bu madde veya bu Kanunun uzun vadeli sigorta kollarını ihtiva eden sigortalılık statüleri kapsamında sigortalılık kontrolünden sonra çalıştırılmaları, çalıştırdıkları süre içerisinde sigortalılıklarının devam edip etmediği ve Kurumca verilecek sigortalılık belgelerinin periyodik kontrolünü sağlama hususunda zorunluluk getirmeye yetkilidir.

Bu kapsamda bulunan sigortalıları çalıştıranlar ile **çalışanların üye** olduğu meslek odası, birlik veya benzeri kuruluşlara bu madde uyarınca getirilecek bildirim ve kontrol yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi halinde 102 nci madde uyarınca idari para cezası uygulanır. Buna göre; 5510 sayılı Kanununun Ek 6 ncı maddesine göre yapılması gereken bildirim veya kontrol yükümlüğünün yerine getirilmemesi halinde, her bir fiil için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

5.3.12. Asgari İşçilik Denetimleri İle İlgili Kamu Kurumlarına ve Bankalara Getirilen Yükümlülükler ve İdari Para Cezası

İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak tespit edilir. Söz konusu tespitler, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından yapılır.

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işlerden ve özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı bu işleri yapan işveren tarafından yeterli işçi-

lik bildirilmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. Bu araştırma sonucunda yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğu anlaşılırsa, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, 5510 Sayılı Kanun'un 89 uncu maddesi gereği hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı¹⁶ ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ edilir. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödendiği veya ödeneceğinin işveren tarafından yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde borç kesinleşir. Kuruma verilecek taahhütnamede üstlenilen ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, işveren hakkında 5510 Sayılı Kanun'un 88 inci ve 89 uncu maddeleri uyarınca işlem yapılır. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödenmemesi, taahhütname verilmemesi veya Kurumca işyerinin denetlenmesine gerek görülmesi durumunda Kurumca inceleme yapılır.

Yukarıda belirtilen usûllerle Kuruma bildirilmediği tespit edilen asgarî işçilik tutarı üzerinden Kurumca re'sen tahakkuk ettirilen sigorta primleri işverene tebliğ edilir. İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazın reddi halinde işveren, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde yetkili iş mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvurulması, prim borcunun takip ve tahsilini durdurmaz.

5510 Sayılı Kanun ile birlikte özellikle kayıtdışı istihdamla mücadelede kurumlar arasındaki koordinasyonun sağlanması amacıyla bazı yenilikler getirilmiştir. Bunlardan en önemlilerinin başında ise asgari işçilik denetimlerine yönelik olarak kamu kurumlarına ve bankalara getirilen yükümlülükler yer almaktadır.

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar, 5510 Sayılı Kanun'un 85. maddesinde düzenlenmiş olan asgari işçilik uygulamalarıyla ilgili Kurumca istenilecek bilgileri ve belgeleri yazılı olarak en geç bir ay içinde vermeye mecburdur.

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar söz konusu yükümlülüğü belirtilen süre içinde yerine getirmezlerse aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce uygulanan 506 Sayılı Kanun hükümlerinde Kurum tarafından (özellikle asgari işçilik denetimi yapan müfettişler tarafından) istenilen bilgi ve belgelerin belirlenen süre içinde sunulmaması

16 Kurumun prim ve diğer alacakları süresi içinde ve tam olarak ödenmezse, ödenmeyen kısmı sürenin bittiği tarihten itibaren ilk üç aylık sürede her bir ay için % 2 oranında gecikme cezası uygulanarak artırılır. Ayrıca, her ay için bulunan tutarlara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Yeni Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır. Ancak, ödemenin yapıldığı ay için gecikme zammı günlük hesaplanır. Bakanlar Kurulu, ilk üç ay için uygulanan gecikme cezası oranını iki katına kadar artırmaya veya bu oranı % 1 oranına kadar indirmeye, yeniden kanunî oranına getirmeye ve uygulama tarihini belirlemeye yetkilidir. Dava ve icra takibi açılmış olsa bile, prim ve diğer Kurum alacaklarının ödenmemiş kısmı için gecikme cezası ve gecikme zammı tahsil edilir.

halinde herhangi bir yaptırım öngörülmemekteydi. Bu durum da istenilen bilgi ve belgelerin çok geç ulaşmasına ve denetimlerin aksamasına sebebiyet vermektedir. 5510 Sayılı Kanun ile birlikte getirilen bu düzenleme ile Kurum için büyük öneme sahip asgari işçilik denetimlerinin daha çabuk ve etkin yapılmasını sağlayacaktır. Ancak söz konusu düzenlemenin sadece asgari işçilik denetimleri ile sınırlı tutulmuş olması önemli bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Nitekim Kurum müfettişleri tarafından asgari işçilik denetimlerinin yanı sıra iş kazası, meslek hastalığı ve hastalık soruşturmaları; şikayet ve ihbar soruşturmaları; hastane ve eczane denetimleri de yapılmaktadır. Bu tür denetimlerde de sık sık kamu kurumlarından ve bankalardan bilgi ve belgeler istenilmekte ve bu bilgi ve belgeler doğrultusunda denetimler sonuçlandırılmaktadır. Ancak herhangi bir zorlayıcı hükmün ve yaptırımın bulunmaması nedeniyle bu nitelikteki bilgi ve belgeler çok geç sunulmakta ve denetimlerin aksamasına neden olmaktadır. Bu sebeple 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi kapsamında düzenlenen söz konusu idari para cezasının kapsamının genişletilmesi yerinde olacaktır.

5.3.13. İhale Konusu İşleri Bildirme Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası

5510 Sayılı Kanun'un 90. maddesinin birinci fıkrasına göre, kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini onbeş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

Belirtilen bu yükümlülüğün süresi içinde yerine getirilmemesi halinde 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar hakkında aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

5.3.14. Ticaret Sicil Memurluklarının İşyeri Bildirim Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası

5510 Sayılı Kanun'un 11. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, işveren, örneği Kurumca hazırlanacak işyeri bildirgesini en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte, Kuruma vermekle yükümlüdür. Ancak şirket kuruluşu aşamasında, çalıştıracağı sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihini, ticaret sicili memurluklarına bildiren işverenlerin, bu bildirimleri Kuruma yapılmış sayılır. Ticaret sicili memurlukları, kendilerine yapılan bu bildirim en geç on gün içinde Kuruma bildirmek zorundadır.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca, 11. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen bildirim yükümlülüğünü yasal süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurluklarına yerine getirilmeyen her bir

bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce uygulanan 506 Sayılı Kanun hükümlerinde ticaret sicil memurluklarının söz konusu yükümlülüğü yerine getirmemeleri halinde nasıl bir ceza uygulanacağı net bir şekilde belirtilmemiş olup uygulamada bu yükümlülüğü yerine getirmeyen ticaret sicil memurluklarına üç asgari ücret tutarında ceza uygulanmakta idi. 5510 Sayılı Kanun ile birlikte bu konuya kesin bir açıklık getirilmiş olup ticaret sicil memurluklarının bildirim yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde bir aylık asgari ücret tutarında idari para cezası verilmesi öngörülmüştür.

5.3.15. Ruhsat İşlemlerine İlişkin Bildirimler ve İdari Para Cezası

5510 Sayılı Kanun'un 11. maddesinin altıncı fıkrasına göre, valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

Yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri içerir belgelerin birer nüshası veya tasdikli birer fotokopisi, verildikleri tarihten itibaren bir ay içinde valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinince ilgili Üniteye gönderilir.

Ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlere ilişkin bilgi ve belgelerin Ünitelere intikali üzerine, yapı ruhsatları ile istihdama ilişkin bilgileri ihtiva edenler yönünden öncelikle ruhsata konu işin/inşaatın Üniteye tescilli olup olmadığı araştırılacak, sigortalı çalıştırıldığı halde söz konusu iş/inşaat tescilli değilse, işyeri Ünitece re'sen tescil edilecektir.

Ünitece yapılacak işlemlere esas olmak üzere ruhsata konu işe/inşaata başlanılıp başlanılmadığı, başlanılmış ise hangi tarihte başlanıldığı vb. tereddütte düşülen hususların açıklığa kavuşturulması amacıyla ruhsat vermeye yetkili mercilerden istenilen bilgiler süresinde Kuruma gönderilecektir.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca, 11. maddenin altıncı üçüncü fıkrasında belirtilen yükümlülüğü yasal süresi içinde yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlara yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce uygulanan 506 Sayılı Kanun hükümlerinde de valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine aynı yükümlülükler yüklenmiş olmasına karşın bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi haline ilişkin olarak herhangi bir idari para cezası uygulanmamaktaydı. Getirilen bu yeni düzenleme ile özellikle kayıtdışı

istihdamın fazla olduğu inşaat sektörüne ilişkin yoklamaların zamanında ve etkin şekilde yapılabilmesi için uygun bir ortam hazırlanmıştır.

5.3.16. Kamu İdareleri ve Bankaların Kontrol Yükümlülüğü ve İdari Para Cezası

5510 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca, kamu idareleri ile bankalar, Kurumca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle, Kurumca belirlenecek işlemlerde, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmek ve sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri, Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. Söz konusu yükümlülük kayıtdışı istihdamla mücadelede etkin bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim ücretlerin banka aracılığıyla ödenmesinin zorunlu hale gelmesinden sonra bankaların sigortalı çalışması gerekenleri tespit imkanında da artış meydana gelmiştir. Ancak gerek bankalar gerekse de kamu idareleri tarafından söz konusu kontrol ve bildirimlerin yapılabilmesi için etkin bir elektronik on-line altyapının kurulması şarttır. Aksi takdirde söz konusu kanun hükmünün uygulanması oldukça zor görülmektedir.

5.3.16.1. Bankaların Yükümlülükleri

a) Banka İşlemleri

Gerek bizzat bankaya gidilerek gerekse de internet ve telefon bankacılığı aracılığıyla ilk defa mevduat hesabı açtırılması, tüm kredi taleplerinin sonuçlandırılması, kredi kartı ve çek karnesi verilmesinde, başvuru sahibinden "meslek bilgileri" ve "çalışılan yerin unvanı ve açık adresi" bilgileri alınır.

Bu bilgiler manuel olarak yapılan işlemlerde formlara eklenir ve internet işlemlerinde de zorunlu alan olarak bu bilgilere yer verilir. Bu alanların doldurulmadan işlem yapılmasına izin verilmez. Telefon bankacılığında da bu bilgiler alınmadan işlemler sonuçlandırılmaz.

b) Bilgilerin Gönderilmesi

Bankalarca, Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bilgiler, sigortalılık kontrolü için Kurumca belirlenecek periyot ve elektronik ortamda verilecek şifreler aracılığıyla Kuruma gönderilir.

Gönderilen bu bilgilerden ilgililerin sigortalı kaydının bulunup bulunmadığının tespiti Kurumca yapılır.

c) Bilgilerde Değişiklik Olması

Mevduat hesabı bulunan kişilerin Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bilgilerinde değişiklik olması durumunda, bankalarca; bu kişilere ait T.C. kimlik numarası ile güncellenen meslek bilgilerinin Kurum tarafından belirlenecek dosya formatı ve ortamında Kuruma gönderilmesi sağlanır.

d) Bilgilerin Periyodik Kontrolü

İlk mevduat hesabı açıldıktan sonra şahıs bazında tüm mevduat işlemleri ile gerek bankaya gelinerek yüz yüze gerekse de internet veya telefon bankacılığıyla yapılan havale işlemleri ile bankada mevduat hesabı olanlar için telefon, su ve elektrik faturası tahsili gibi diğer işlemlerde, Kurumca, 6 aylık periyotlarda T.C. kimlik numarası bazında liste bilgileri bankalardan alınarak, bu işlemlerde daha önce sigortalılık sorgulaması yapılanların bilgilerinde değişiklik olup olmadığının kontrolü yapılır.

e) Mükerrer Bilgilerin Dikkate Alınmaması

Bankalarca gönderilecek kayıtlarda; bir kişi için aynı dönemde aynı banka veya birden fazla değişik bankada işlem yapılması durumunda, Kurumca bu kişiler için aynı dönemde bir kez sigortalılık sorgulaması yapılır.

5.3.16.2. Kamu İdarelerinin Yükümlülükleri

a) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne;

i) 8/7/2005 tarihli ve 25869 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği”ne istinaden spor kulüplerinin tescil bilgileri gençlik ve spor il müdürlükleri tarafından manuel olarak Kurumun sosyal güvenlik il veya sosyal güvenlik merkez müdürlüklerine bildirilir. Aynı Yönetmelik hükümlerine göre oluşturulan bir komisyon tarafından spor kulüplerinin belli periyotlarda yapılan denetimleri esnasında kulüpte çalışanlara ait kimlik bilgileri de alınarak Kuruma bildirilir.

ii) 7/12/2001 tarihli ve 24606 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği” gereğince, düzenlenen “Lisans Formu”na “meslek” ve “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri de eklenerek, Spor Kuruluşları Daire Başkanlığınca bilgisayar ortamında tutulan bu bilgilerin elektronik ortamda Kuruma gönderilmesi sağlanır.

iii) 15/10/1999 tarihli ve 23847 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tüm Özel Beden Eğitimi ve Spor Tesisleri Yönetmeliği” uyarınca özel spor/masaj/izcilik kulüplerine tesis ruhsatı tescil bilgileri Kuruma verilir. Aynı Yönetmelik hükümlerine göre oluşturulan bir komisyon tarafından bu tesislerin belli periyotlarda yapılan denetimlerinde bu tesislerde fiilen çalışanların kimlik bilgileri gençlik ve spor il müdürlüklerince manuel olarak Kurumun sosyal güvenlik il veya sosyal güvenlik merkez müdürlüklerine bildirilir.

iv) Özel tesislerde çalışan antrenörler adına düzenlenen “Antrenör Onay Formu”na ilave edilecek “mesleği” ve işyeri adresi” bilgilerinin, gençlik ve spor il müdürlüklerince Kurumun sosyal güvenlik il veya sosyal güvenlik merkez müdürlüklerine gönderilmesi sağlanır.

v) Kayıtları Gençlik Hizmetleri Daire Başkanlığınca bilgisayar ortamında tutulan ve aile ferdine (veliler) ait “çalıştığı kurum”, “görevi” ve “gelir düzeyi” bilgilerinin bulunduğu “13 -17 Yaş Grubu Ücretsiz Gençlik Kampları Başvuru Formu”nda yer alan aile ferdi bilgileri ile “18-24 Yaş Grubu Doğa Kampı Başvuru Formu”na başvuruda bulunanların “mesleği” ve “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri de ilave edilerek, bu bilgilerin elektronik ortamda on-line olarak Kuruma paylaşımı sağlanır.

vi) Manuel olarak düzenlenen “İl Spor Merkezleri Kursiyer Tanıtma Formu”na, kursiyerin “anne adı-mesleği” ve “baba adı-mesleği” bilgilerine anne ve babanın “işyeri unvanı ve adres” bilgileri eklenerek, bu bilgiler gençlik ve spor il müdürlüklerince Kurumun sosyal güvenlik il ve sosyal güvenlik merkez müdürlüklerine gönderilir.

b) Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığınca;

i) Resmi ilk ve ortaöğretimde, öğrencilerin kaydı esnasında velilerin mutlaka meslek bilgilerinin işyeri unvanı ve adresi ile birlikte alınarak Kuruma bildirimini sağlanır.

ii) 1) 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı “Özel Eğitim Kurumları Kanunu” gereğince; “okul öncesi eğitim”, “özel eğitim okulları ile çeşitli kursları”, “uzaktan eğitim yapan kuruluşlar”, “dershaneler” “motorlu taşıt sürücüleri kursları”, “hizmet içi eğitim merkezleri”, “öğrenci etüt eğitim merkezleri” ve “özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile benzeri özel eğitim kurumları”na açılma izni verilmesinde; “işyeri unvanı ve adresi” ile anılan Yönetmeliğe göre zorunlu olarak istihdam edilen personele ait “iş sözleşmeleri” Kuruma verilir.

2) Bu bendin (1) numaralı alt bendinde sayılan özel eğitim kurumlarından; “özel kreş, anaokulu, ilk ve orta öğretim”, “özel kurslar” (15 yaşından küçükler için), “dershaneler” ve “özel destek veya rehabilitasyon merkezleri” kayıt esnasında, öğrenci velileri ve hayatta olan anne ve babalarına ait mesleki bilgileri ve “işyeri unvanı ve adresi”, “motorlu taşıt sürücüleri kursları”nda kursiyerlere ait “meslek” ve “çalışılan işyerinin unvanı ve adresi” bilgileri mutlaka alınarak Kuruma verilmesi sağlanır.

3) 31/12/2004 tarihli ve 25659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Özel Öğrenci Yurtları Yönetmeliği” gereğince, özel yurtların açılmasına izin verilmesi aşamasında “işyeri unvan ve adres” bilgileri ile Yönetmeliğe göre yurtlarda zorunlu olarak çalışması gereken personele ait kimlik bilgileri Kuruma bildirilir.

4) Her türlü özel eğitim kurumlarının ilgili yönetmelikler gereğince denetlenmesi ve teftişi esnasında, denetleyen birim tarafından buralarda çalışanların kimlik bilgileri de alınarak Kuruma bildirilmesi sağlanır.

c) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca;

i) 25/5/2003 tarihli ve 25118 sayılı “Arıcılık Kanunu”, 12/10/1936 tarihli ve 3432 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Çeltik Ekimi Kanununun Sureti Tatbikine Dair Talimatname”, 26/5/1926 tarihli ve 859 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İpek Böceği ve Tohumu Yetiştirilmesi ve Muayenesi ve Satılması Hakkındaki Kanuna Ait Yönetmelik”, 13/12/1996 ve 22846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Balıkçı Barınakları Yönetmeliği”, 19/9/1997 tarihli ve 23115 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Bitki Çeşitlerinin Tescil Edilmesine İlişkin Yönetmelik”, 23/9/2002 tarihli ve 24885 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Bitki Koruma Ürünlerinde Kalite Kontrol Analizlerini Yapacak Özel Laboratuvarlar Hakkında Yönetmelik”, 11/10/2007 tarihli ve 26670 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Parekende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik”, 4/5/2004 tarihli ve 25452 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Bitki Sağlığı ve Önlemlerine Yönelik Ahşap Ambalaj Malzemelerinin İşaretlenmesi Hakkında Yönetmelik”, 19/1/1994 tarihli ve 21823 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Çay Bahçesi Ruhsatlarının Yeniden Düzenlenmesinde Uygulanacak Esaslar Hakkında Yönetmelik”, 21/12/2002 tarihli ve 24970 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Derilerin Elde Edilmesi, Taşınması, Toplanması, Korunması Ambalajlanması Ve Depolanması Hakkında Yönetmelik”, 24/8/2004 tarihli ve 25563 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Doğal Çiçek Soğanlarının Sökümü, Üretimi ve Ticaretine İlişkin Yönetmelik”, 24/11/2001 tarihli ve 24593 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Embriyo ve Sperma Üretim Merkezlerinin Kuruluş, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik”, 28/4/2000 tarihli ve 24033 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ev ve Süs Hayvanları Satış, Barınma Ve Eğitim Yerlerinin Kuruluş, Açılış, Ruhsat, Çalışma ve Denetlenme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, 19/6/2003 tarihli ve 25143 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Fındık Üretim Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi İle Fındık Yerine Alternatif Ürün Yetiştirmeyi Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ve Bu Üreticilere Teknik Yardım Sağlanmasına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, 06/11/1999 tarihli ve 23868 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Gıda Işınlama Yönetmeliği”, 9/6/1998 tarihli ve 23367 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik”, 4/5/1988 tarihli ve 19804 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik”, 21/6/2003 tarihli ve 25145 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hayvan Gen Kaynaklarının Korunması Hakkında Yönetmelik”, 19/4/1999 tarihli ve 23671 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hayvan Hastanelerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetlenme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, 8/3/2007 tarihli ve 26546 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hayvan Sağlığı Kabini Açılış, Çalışma ve Denetlenme

Usul ve Esaslarına Daire Yönetmelik”, 5/3/2004 tarihli ve 25393 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Hayvancılık İşletmelerinin Kuruluş, Çalışma, Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, 8/1/2005 tarihli ve 25694 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kanatlı Hayvan Eti ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, 21/10/1990 tarihli ve 20672 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kenevir Ekimi ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik”, 25/4/2002 tarihli ve 24736 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği”, 11/9/2000 tarihli ve 24167 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kırmızı Et ve Et Ürünleri Üretim Tesislerinin Kuruluş, Açılış, Çalışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”, 27/7/2000 tarihli ve 24122 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kuluçkahane ve Damızlık İşletmeleri Yönetmeliği”, 14/9/1998 tarihli ve 23463 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kuluçkahane ve Damızlık İşletmelerinin Sağlık Kontrol Yönetmeliği”, 31/7/1998 tarihli ve 23419 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Mera Yönetmeliği”, 10/6/2005 tarihli ve 25841 sayılı Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”, 4/9/2000 tarihli ve 24160 sayılı “Özel Gıda Kontrol Laboratuvarlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”, 19/9/1999 tarihli ve 23821 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Özel Veteriner Laboratuvarları Yönetmeliği”, 17/1/2008 tarihli ve 26759 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Patates Tohumculuğu Sertifikasyonu ve Pazarlanması Yönetmeliği”, 17/1/2008 tarihli ve 26759 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Pancar Tohumculuğu Sertifikasyonu ve Pazarlanması Yönetmeliği”, 18/1/2008 tarihli ve 26760 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sebze Tohum Sertifikasyonu ve Pazarlanması Yönetmeliği”, 24/8/1995 tarihli ve 22384 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Serbest Veteriner Hekimlerin Salgın Hastalıklar Mücadelesinde İstihdamı Hakkında Yönetmelik”, 29/8/1995 tarihli ve 22389 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Serbest Veteriner Hekimlik Yönetmeliği”, 28/7/2002 tarihli ve 24829 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği”, 25/11/1994 tarihli ve 22122 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sofralık Zeytinlerin Nitelikleri İle Zeytin Salamurahanelerinin ve Yarı Mamul Zeytin Muhafaza Ünitelerinin Teknik Şartları, Teknolojik Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Yönetmelik”, 29/6/2004 tarihli ve 25507 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yönetmeliği”, 14/7/2004 tarihli ve 25522 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği”, 10/3/1995 tarihli ve 22223 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Su Ürünleri Yönetmeliği”, 30/4/1956 tarihli ve 9297 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Süt ve Mamullerinin İstihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve Sağıldıkları Yerlerin Sıhhi Şartlarının Tespitine Dair Yönetmelik”, 3/7/1988 tarihli ve 19861 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tohumlukları Perakende Satacakların Uyacağı Esaslar Hakkında Yönetmelik”, 18/6/2001 tarihli ve 24436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Yönetmeliği”, 5/8/1974 tarihli ve

14967 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Yem Yönetmeliği”, 17/1/2008 tarihli ve 26759 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Yemeklik Tane Baklagil ve Yem Bitkileri Tohum Sertifikasyonu ve Pazarlaması Yönetmeliği”, 21/8/1996 tarihli ve 22734 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Zirai Mücadele İlaçlarının Toptan ve Perakende Satılması İle Depolanması Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereğince; bu yönetmeliklerde belirtilen desteklerden yararlanmak için tarımsal faaliyetlerde bulunacak veya işyeri açacaklara izni verilmesinde, faaliyette bulunana veya işyeri sahibine ait kimlik bilgileri (işyeri için ayrıca unvan ve adres) ve ilgili yönetmelikler gereği işyerinde çalıştırılması gereken zorunlu personele ilişkin kimlik bilgileri ile bu faaliyetlerde bulunanların veya işyeri açanların tarım il/ilçe müdürlüklerince yapılan denetimlerinde tarımsal faaliyette bulunanın yanında veya işyerinde ücretle çalışanlara ait kimlik bilgileri de tespit edilerek Kuruma bildirilir.

ii) 8/11/2007 tarihli ve 26694 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Antrenörler, Biniciler ve Seyislere Verilecek Lisanslar Hakkında Yönetmelik”, 4/12/2001 tarihli ve 24603 sayılı “Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğüne Kayıtlarına Dair Yönetmelik” ve 8/11/2008 tarihli ve 26759 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Yarış Atı Sahipleri ve Vekillerine İlişkin Yönetmelik” hükümleri gereğince, yarış atı antrenör, seyis, binici veya at sahiplerine lisans veya izin verilmesinde bunlara ait kimlik bilgilerinin Kuruma verilmesi sağlanır.

iii) 26/7/2001 tarihli ve 24474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere Kullanılacak Kredilere İlişkin Yönetmelik” gereğince, ilgili kooperatif aracılığıyla kredi verilen kişilere ait kimlik bilgileri Kuruma verilir.

d) Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığınca;

i) 25/11/2005 tarihli ve 26004 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği” uyarınca, turist rehberlerine kültür ve turizm il müdürlüklerince “rehberlik yapılacağına” ilişkin kimlik kartı verilmesi ve her yıl bu kimlik kartlarının vize edilmesi işlemlerinde bunlara ait kimlik bilgileri ile belli periyotlarda turistik ve kültür bölgelerinde rehberlerin denetime tabi tutulmasında da, rehberlerin kimlik bilgileri ile çalıştıkları acentanın işyeri unvanı ve adresi bilgilerinin Kuruma verilmesi sağlanır.

ii) 4/9/1986 tarihli ve 19211 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Fikir ve Sanat Eserleri Sahiplerinin Verecekleri Yetki Belgesi Hakkında Yönetmelik” gereğince, eser ve fikir sahiplerinin tabi oldukları meslek birliklerine yetki verilmesinde, yetki veren eser ve fikir sahibine ait kimlik bilgileri ilgili meslek birliklerinden alınarak Kuruma bildirilir.

iii) 8/6/2004 tarihli ve 25846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Eser, İcra, Yapım ve Yayınların Kullanılması ve/veya İşletilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Hakkında Yönetmelik” gereğince, meslek birliklerince yayın yapacak kuruluşların Kültür ve Turizm Bakanlığına bildiriminde, yayın kuruluşlarına ait “işyeri unvan ve adres” bilgileri Kuruma verilir.

iv) 25/4/1997 tarihli ve 22782 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Seyahat Acentaları Birliği Yönetmeliği” gereğince, Yatırım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Seyahat Acentaları Daire Başkanlığınca veya TURSAB (Türkiye Seyahat Acentalar Birliği) tarafından seyahat acentalarına yetki belgesi verilmesinde, “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri ile bu acentaların Kontrolörler tarafından denetlenmesi aşamasında bu acentalarda ücretle çalışanlar ve acentaya bağlı turist rehberlerine ait kimlik bilgilerinin Kuruma verilmesi sağlanır.

v) 6/7/2000 tarihli ve 24101 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Turizm Tesisleri Yönetmeliği” gereğince, Bakanlıkça işletme belgesi verilmesinde “işyeri unvanı ve adres” bilgileri ile bu işletmelerin Kontrolörler tarafından denetlenmesi aşamasında bu işletmelerde ücretle çalışanlara ait kimlik bilgileri de alınarak Kuruma verilir.

vi) 15/3/2007 tarihli ve 26463 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin, Vakıfların ve Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik” gereğince, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce profesyonel özel tiyatrolara yapılan destekler için alınan başvuru formlarındaki “işyeri unvanı ve adres” bilgileri Kuruma verilir.

vii) 10/8/1984 tarihli ve 18485 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma, Sondaj ve Kazılar Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereğince, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünce kazılara izin verilmesinde, kazıyı yapacakların “işyeri unvanı ve adres” bilgileri ile anılan Genel Müdürlükçe görevlendirilen temsilci veya uzman tarafından belli periyotlarda kazı faaliyetleri ile ilgili olarak hazırlanan raporlarda, kazılarda ücretle çalışanlara ait kimlik bilgilerine de yer verilir ve bu bilgiler Kuruma bildirilir.

e) Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığınca;

i) 23/10/2003 tarihli ve 25268 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Beşeri Tıbbi Ürünler İmalathaneleri Yönetmeliği”, 9/12/2004 tarihli ve 25665 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kaplıca Suları Yönetmeliği”, 8/7/1983 tarihli ve 5677 sayılı “Halk Sağlığı Alanında Kullanılan Pestisit ve Pestisit Benzeri Maddeler Genelgesi”, 16/1/1996 tarihli ve 22525 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ulusal Asgari Uygunluk Kriterleri Tebliği”, 1/6/1990 tarihli ve 20535 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik” ve 16/12/2004 tarihli ve 25672 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Diş Protezciliği Dalında Kalfalık Belgesi Sahiplerine Diş Protez

Teknisyenliği Meslek Belgesi Verilmesi Hakkında Yönetmelik” uyarınca, beşeri ürün satanlara imalat izni ile teknisyen veya gözlükçülere yetki verilmesinde düzenlenen ve anılan yönetmelikler ekinde bulunan yetki belgesine, “işyeri unvanı ve adres” bilgileri eklenerek, bu bilgilerin Kuruma verilmesi sağlanır.

ii) 10/10/1999 tarihli ve 23852 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ecza Depoları ve Ecza Depolarında Bulundurulmuş Ürünler Hakkındaki Yönetmelik”, 1/12/2004 tarihli ve 25657 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik”, 8/5/2005 tarihli ve 25809 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği”, 17/9/2002 tarihli ve 24879 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Akupunktur Tedavisi Uygulanan Özel Sağlık Kuruluşları ile Bu Tedavinin Uygulanması Hakkında Yönetmelik”, 12/5/2003 tarihli ve 25106 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik”, 10/7/1996 tarihli ve 22692 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik”, 26/9/1995 tarihli ve 22415 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği” ve 11/5/2000 tarihli ve 24046 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği” gereğince, sağlık il müdürlüklerince verilen işletme ruhsatlarına “işyeri unvanı ve adresi” ile bu depo, işletme ve merkezlerin denetimleri esnasında buralarda ücretle çalışanlara ait kimlik bilgileri de alınarak Kuruma bildirilir.

iii) 15/8/2008 tarihli ve 26788 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Özel Hastaneler Yönetmeliği”, 7/12/2005 tarihli ve 26016 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Diş Protez Laboratuvarları **Yönetmeliği**”, 12/10/2006 tarihli ve 26317 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kozmetik Yönetmeliği”, 14/10/1999 tarihli ve 23846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Sunulan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik”, 10/3/2005 tarihli ve 25751 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik” ve 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik” uyarınca, özel hastane ve merkezlere ruhsat verilmesinde, “işyeri unvanı ve adres” bilgileri ve buraların denetimlerinde Yönetmelik ekinde bulunan forma çalışanların kimlik bilgilerinin de tespiti yapılır ve bu bilgilerin Kuruma bildirilmesi sağlanır.

f) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca;

i) 6/8/2004 tarihli ve 25545 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü Kooperatifler Kontrolörleri Yönetmeliği”, 2/10/2004 tarihli ve 25601 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Kontrolörleri Yönetmeliği” ve 9/10/2000 tarihli ve 24195 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü Kontrolörler Yönetmeli-

ği” uyarınca, Kontrolörlerce yapılacak işyeri denetimlerinde sigortalılık denetimi yapılarak sigortasız çalışanlar Kuruma bildirilir.

ii) 16/5/2008 tarihli ve 26878 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği” gereğince, yönetmelik ekinde de bulunan “Aylık Denetim Raporu”na, denetim yapılan yerlerde çalışanlara ait kimlik bilgileri de kaydedilerek Kuruma bildirilir.

iii) 13/6/2003 tarihli ve 25137 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kapıdan Satışlara İlişkin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” gereğince, mal ya da hizmet sunan ve kapıdan satış yetki belgesi alan satıcı ve/veya sağlayıcıların “işyeri unvanı ve adresi” ile kimlik bilgilerinin Kuruma bildirilmesi sağlanır.

g) İçişleri Bakanlığı

İçişleri Bakanlığınca;

i) 29/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu dahilinde belediyelerin tahsile yetkili olduğu; “işgal”, “tatil günlerinde çalışma ruhsatı”, “tellallık”, “çeşitli (kayıt ve suret, işyeri açma izni, muayene, ruhsat ve rapor gibi)” harç işlemlerinde, belediyelerce, “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri de alınarak Kuruma bildirilir.

ii) 1/6/1991 tarihli ve 20888 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelik” gereğince, özel kişilere ticari amaçlı olarak silah ruhsatı verilmesinde ruhsat alanlara ait meslek bilgileri ile bıçak ve benzeri üretimde bulunan veya atış sahası işleten işyerlerine ruhsat verilmesinde “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri sorumluluk alanına göre jandarma ve emniyet birimlerce, bu işyerlerinin denetiminde buralarda çalışanlara ait kimlik bilgilerinin de Valiliklerce Kuruma verilmesi sağlanır.

iii) 10/8/2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatına İlişkin Yönetmelik” gereğince, gerek sıhhi gerekse gayri sıhhi işyerlerinin açılmasında ilgisine göre büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından ruhsat verilmesinde ruhsat verilen işyerleri için “işyeri adresi ve unvanı” bilgileri bu kurumlarca, içkili ve umuma açık yerlerde çalışanlara “çalışma izni” verilmesinde ilgisine göre çalışma iznini veren büyükşehir belediyeleri, belediye ve il özel idarelerince veya bu işyerlerinin kolluk kuvvetlerince denetimlerinde buralarda çalışanlara ait kimlik bilgilerinin bu kolluk birimlerince Kuruma verilmesi sağlanır.

iv) 7/10/2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik” uyarınca; özel güvenlik eğitim kurumları ve şirketlerine izin belgesi ile özel güvenlik görevlilerine kimlik verilmesinde; özel güvenlik eğitim kurumları ve şirketleri için “işyeri adresi ve unvanı”, özel güvenlik görevlileri için “kimlik bilgileri” sorumluluk alan-

larına göre Emniyet Genel Müdürlüğü veya Jandarma Genel Komutanlığına ve özel güvenlik eğitim kurumları ve şirketlerinin denetiminde buralarda çalışanlara ait kimlik bilgileri de Valiliklerce alınarak, bu bilgiler Kuruma verilir.

h) Ulaştırma Bakanlığı

Ulaştırma Bakanlığınca;

i) 25/2/2004 tarihli ve 25384 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Karayoluyla Uluslararası Yolcu ve Eşya Taşınması Hakkında Yönetmelik” uyarınca, yetki belgesi türlerine göre yetki alanlara kimlik bilgilerinin Kuruma verilmesi sağlanır.

ii) 23/9/2004 tarihli ve 25592 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik” uyarınca muayene istasyonu açılmasına ilişkin ruhsat verilmesinde “işyeri unvanı ve adres” bilgileri ile bu işyerlerinin denetimlerinde buralarda çalışanlara ait kimlik bilgileri alınarak Kuruma verilmesi sağlanır.

i) Çevre ve Orman Bakanlığı

8/7/2005 tarihli ve 25869 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik” gereğince, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Hava Yönetimi Daire Başkanlığına, egzoz gazı emisyon ölçümü için yetki belgesi alınmasında istasyonlara ait “işyeri unvanı ve adres” bilgilerinin her ayın ilk haftasında www.cevreorman.gov.tr internet sayfasında yayımlanması sağlanır.

j) PTT Genel Müdürlüğü

PTT Genel Müdürlüğüne; gerçek kişilerden PTT şubelerine posta çeki hesabı açma başvurusunda; “Posta Çeki Hesap Açma Formu”nda mevcut olan “meslek” ile “işyeri adresi”ne ilişkin bilgilerin Kuruma verilmesi sağlanır.

k) Özerk Spor Federasyonları

Özerk Spor Federasyonlarına; mevzuatları gereğince düzenlenen “Lisans Formu”na “meslek” ve “işyeri unvanı ve adresi” bilgileri de eklenerek, bilgisayar ortamında tutulan bu bilgilerin on-line ortamda Kuruma gönderilmesi sağlanır.

l) TTNET Anonim Şirketi

TTNET A.Ş.ce, “145”, “146”, “TTwinet” ve “ADSL” internet aboneliği için başvuru formlarında gerçek kişiler için “meslek” (işyeri unvanı ve adresi ile birlikte), tüzel kişilikler için ise “işyeri unvanı ve adres” bilgileri eklenerek Kuruma verilir.

m) Telekomünikasyon Kurumu

Türk Telekom Anonim Şirketince sabit, Vodafone Telekomünikasyon A.Ş., Turkcell İletişim Hizmetler A.Ş. ve Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. GSM Operatörlerince cep telefonu hattı başvuru formlarında, kişilerin “meslek bilgileri” ve

“işyeri unvanı ve adres” bilgileri de alınarak, Telekomünikasyon Kurumu aracılığıyla toplu bir şekilde Kuruma verilmesi sağlanır.

n) Noterlikler

13/7/1976 tarihli ve 15645 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Noterler Kanunu Yönetmeliği” uyarınca, anılan Yönetmeliğin 7 nci maddesinde sayılan; “evlenme sözleşmesi”, “gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi”, “zilyetlik devir sözleşmesi”, “miras taksimi, gayrimenkul, hibe vaadi sözleşmesi”, “irtifak hakkı vaadi ve ortak mülkün idaresi sözleşmesi”, “mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış sözleşmesi”, “kira sözleşmesi”, “menkul mallarda hibe sözleşmesi”, “taksim ve ifraz sözleşmesi”, “temlik”, “taahhütname”, “kefaletname”, “muafakatname”, “rehin senedi”, “borç senedi”, “beyanname”, “şahadetname”, “tespit tutanağı”, “vekaletname”, “protesto işleri” ve “ihbar-ihbarname işleri ve tebliği” işlemlerinde, noterliklerce; işlemlere muhatap tarafların “mesleki bilgileri”, “işyeri unvanı ve adresi” ile birlikte alınarak Kuruma bildirilmesi sağlanır.

5.3.16.3. Bilgilerin verilme periyodu

Belirtilen bilgi ve belgeler, bankalar ve kamu idareleri ile diğer kuruluşlarından 1/10/2008 tarihi itibarıyla bu tarihten sonra yapılacak işlemler için alınmaya başlanır ve takvim ayı içerisinde alınan bilgiler takip eden ayın 5 inci iş gününün mesai saati (cuma günü, saat: 17:30) sonuna kadar Kuruma bildirilir.

Bazı kurum ve kuruluşların yaptığı işlemlerin özelliğine göre bazı bilgilerin verilme periyodu ayrıca belirlenebilir. Bu kapsamda;

a) Gençlik ve spor il müdürlüklerince “13 -17 Yaş Grubu Ücretsiz Gençlik Kampları Başvuru Formu” ile “18-24 Yaş Grubu Doğa Kampı Başvuru Formu”nda yer alan “mesleği” bilgileri, her yıl bilgilerin alındığı Temmuz ve Ağustos aylarını takip eden ayın sonunda Kuruma verilir.

b) Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce profesyonel özel tiyatrolara ilişkin bilgilerin, her yıl başvuruların alındığı Ağustos ayını takip eden ayın sonuna kadar Kuruma verilmesi sağlanır.

c) Milli Eğitim Bakanlığınca, öğrenci velilerine ait meslek bilgileri, her yıl kayıt işlemlerinin tamamlandığı ayı takip eden takvim ayının sonuna kadar Kuruma gönderilir.

d) Tebliğin; 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri, 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi, 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (ç) ve (d) bentleri, 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri, 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b), (c) ve (ç) bentleri, 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca yapılacak denetimlerde çalışanlara ait tespit edilen kimlik bilgileri, tespitin yapıldığı

ayı takip eden takvim ayının sonuna kadar Kuruma bildirilir.

5.3.16.4. Bilgi işlem sisteminde meydana gelebilecek arızalar

Manyetik ortamda gönderilecek bilgi ve belgeler için, gerek Kurumun gerekse de ilgili banka ve kamu idareleri ile diğer kuruluşların bilgi işlem sistemlerinde herhangi bir nedenle sorun olması nedeniyle bilgi ve belgelerin bu Tebliğ'de belirtilen sürede gönderilmemesi durumunda; sorunun ortadan kalktığı tarihi takip eden beşinci iş gününün sonuna kadar gönderilmesi sağlanır. Kurumun bilgi işlem sisteminde sorun olması halinde bu durum bankalar ve kamu idareleri ile diğer kuruluşlara bildirilir, bankalar ve kamu idareleri ile diğer kuruluşların bilgi işlem sistemlerinde sorun bulunması halinde ise bu hususun belgelenecek Kuruma bildirilmesi sağlanır.

5.3.16.5. İdari para cezası uygulanması

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca kamu idareleri ile bankalar söz konusu yükümlülüğü yerine getirmezlerse sigortalı başına aylık asgari ücretin onda biri tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Burada önemli olan nokta, tespiti ve/veya bildirim yapılmayan sigortalı başına onda bir oranında idari para cezası uygulanmasıdır. Ayrıca söz konusu cezanın bir üst sınırı da bulunmamaktadır.

5.4. İDARİ PARA CEZALARINDA LEHE OLAN KANUN HÜKMÜNÜN UYGULANMASI

5.4.1. Ceza Hukukunda Lehe Olan Kanun Hükmünün Uygulanması İlkesi

Sosyal güvenlik reformu ile uygulamaya konulan 5510 Sayılı Kanun'da yer alan idari para cezaları ile ilgili olarak değiştirilmesi gereken önemli hususlardan birisi 5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önceki (01.10.2008 öncesi) dönemlere ilişkin idari para cezası uygulanmasını gerektirecek fiillerin tespiti hallerinde hangi kanun hükümlerinin uygulanacağıdır. Ceza hukukunun genel kuralı gereği birisi diğerini yürürlükten kaldıran iki ayrı kanun veya kanun maddesi bulunması ve cezayı gerektiren fiilin yürürlükten kalkmış olan maddenin yürürlükte olduğu zaman diliminde meydana gelmiş olması halinde cezaya muhatap olan kişi için lehe olan hükmün uygulanması gerekmektedir. Buna "lehe olan kanun hükmünün uygulanması ilkesi" adı verilir. Söz konusu ilke özellikle ceza hukuku açısından geçerli olup diğer hukuk dallarında farklı uygulamalar söz konusu olabilmektedir. Bu durum özellikle 5510 Sayılı Kanun ile 506 Sayılı Kanun'da yer alan idari para cezaları için büyük önem arz etmekte olup 506 Sayılı Kanun yürürlükte iken idari para cezası gerektiren bir fiilin işlenmiş olması ancak bu hususun 5510 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 01.10.2008 sonrasında tespiti halinde muhatap için iki kanundan hangisinde daha az ceza öngörülmüşse o kanun hükmünün uygulanması gerekecektir.

5.4.2. İdari Para Cezalarında Lehe Olan Kanunun Uygulandığı Durumlar - Sigortalılığa İlişkin Bildirgenin Verilmediğinin Kurumca Çeşitli Yollarla Öğrenilmesi Hali

5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre; işverenlerin, 5510 Sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişiler için işe giriş bildirgesini vermediğinin, mahkeme kararından, kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarınca yapılan tespitlerden, diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarının kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden ve bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden anlaşılması halinde bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında her bir sigortalı için aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.¹⁷

Bilindiği üzere 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlükten kalkan 506 Sayılı Kanun'da sigortalı işe giriş bildirgesinin süresi içinde Kuruma verilmemesi halinde tekdüze ve oldukça basit bir uygulama öngörülmekteydi. 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, sigortalı işe giriş bildirgesini yasal süresi içinde Kuruma vermeyenlere, her bir sigortalı için aylık asgari ücret tutarında, bildirilmeyen sigortalıların çalışma izninin olmaması durumunda asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanması öngörülmüştür. Çalışma iznine yönelik farklı ceza uygulamasına 5510 Sayılı Kanun ile son verilmiştir. Bunun dışında 506 Sayılı Kanunda tespit nasıl yapıldığı önem taşımamakta ve idari para cezası açısından bir farklılık bulunmamaktaydı. Bu sebeple muhatap hakkında lehe olan kanun hükmünün uygulanması ilkesi doğrultusunda 01.10.2008 tarihinden önceki bir döneme ilişkin olarak işe giriş bildirgesinin verilmemiş olduğunun yukarıda sayılan makamlardan birisi tarafından tespit edilmesi halinde 506 Sayılı Kanun'da yer alan bir aylık asgari ücret tutarındaki idari para cezasının uygulanması gerekecektir.

- Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Prim Belgesinin Asıl Nitelikte Olması Hali

Bu durumda 5510 sayılı Kanuna göre;

- Aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla,
- Belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına,
- Aylık asgari ücretin 1/5'i tutarında idari para cezası kesilir.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. mad-

¹⁷ Bu durum sadece 5510 Sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bildirge için söz konusu olup genel sağlık sigortası giriş bildirgelerinin verilmemesinin yukarıda sayılan makamlardan birisi tarafından tespit edilmesi halinde uygulanmayacaktır.

desinin (c) bendi uyarınca asıl nitelikteki belgeler için de belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin 1/5'i tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Ancak kesilecek ceza miktarı toplamda aylık asgari ücretin 3 katından fazla olamamaktaydı. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda asıl nitelikteki belgeler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde verilmesi gerekirken bu tarihten sonra verilen bir asıl nitelikteki belge için toplamda iki asgari ücretin üzerinde idari para cezası uygulanamayacaktır.

- Belirtilen Şekil ve Usulde ya da Belirlenen Sürede Verilmeyen Prim Belgesinin Ek Nitelikte Olması Hali

Bu durumda 5510 sayılı Kanuna göre;

- Aylık asgari ücretin 2 katını geçmemek kaydıyla,
- Her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına,
- Aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası kesilir.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca ek nitelikteki belgeler için her bir belge için, belgede kayıtlı sigortalı sayısına bakılmaksızın aylık asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Ayrıca kesilecek ceza miktarı toplamda aylık asgari ücretin 3 katından fazla olamamaktaydı. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda ek nitelikteki belgeler açısından işverenler bir aleyhine bir de lehine düzenlemenin yapılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde verilmesi gerekirken bu tarihten sonra verilen bir ek nitelikteki belge için toplamda iki asgari ücretin üzerinde idari para cezası uygulanamayacaktır. Aynı zamanda böyle bir belge için sigortalı sayısına bakılmaksızın belge başına asgari ücretin 1/8'i tutarında idari para cezası uygulanması gerekecektir.

- Prim Belgesinin Verilmediğinin Kurum Tarafından Değişik Yollarla Tespiti ve Eksik İşçilik Tespiti Hali

Burada belgenin verilmediğinin Kanunda belirtilen kurum ve kuruluşlardan veya makamlardan alınan bilgi ve belgelerden anlaşılmış olması veya asgari işçilik incelemesi sonucu eksik işçilik tespiti gerekmektedir. Böyle durumlarda 5510 sayılı Kanuna göre belge başına aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 Sayılı Kanun'un 140. maddesinin (c) bendi uyarınca bu nitelikteki belgeler için aylık asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası kesilmekteydi. Bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda bu nitelikteki belgeler açısından işverenler lehine bir düzenlemenin ya-

pılmış olduğu görülmektedir. Lehe olan kanunun muhataba uygulanması ilkesi doğrultusunda olaya bakacak olursak 01.10.2008 öncesinde verilmesi gerekirken bu tarihten sonra verilmesi gerektiği yukarıdaki yollardan biri ile tespit edilen belge için iki asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanabilecektir.

5.5. İDARİ PARA CEZASININ TEBLİĞİ VE TAHAKKUKU

Tahakkuk genel anlamıyla, tarh ve tebliğ edilen bir kamu alacağının ödenecek duruma gelmesidir. Kamu alacaklarının ödenebilir duruma gelmesi için ya tebliğden itibaren belirli bir sürenin itirazsız geçmesi ya da muhatabın açtığı davanın yargı organlarıncaya bir karara bağlanması ve bu kararın mükellefe tebliğ edilmesi gerekir.

5510 Sayılı Kanun uygulamasına göre idari para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmaması halinde, idari para cezası kesinleşir.

5510 Sayılı Kanun'un 99. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre; bu Kanun gereğince yapılacak bildirimler hakkında, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Dolayısıyla ilgililer hakkında uygulanacak olan idari para cezaları ile ilgili olarak da 7201 Sayılı Tebliğat Kanunu'nun uygulanması gerekmektedir.

5.6. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı, Kanun'un belirlediği süreler içerisinde hakkın kullanılmaması nedeniyle dava ve icra kabiliyetini, karşı tarafın def'i ile kaybettiren ve haklar üzerinde etki yapan kanuni sukut sebebi ya da bir alacak hakkının belli bir süre kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinden yoksun kalabilmesi şeklinde tanımlanabilir.

5.6.1. İdari Para Cezalarında Tahakkuk Zamanaşımı Süresi

İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, gerek 506, gerekse 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, idari para cezasına konu fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibarıyla işlemiş sayılmaktadır.

Örnek- (A) Gerçek kişisince 2009/Nisan ayına ilişkin düzenlenen aylık prim ve hizmet belgesinin 29/9/2009 tarihinde Kurumumuza verildiği ve söz konusu prim belgesinin ilgili sosyal güvenlik merkezince işleme alınmasına karar verildiği varsayıldığında, idari para cezasına konu fiil, aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma verildiği 29/9/2009 tarihinde değil, söz konusu belgenin Kuruma verilmesi gereken sürenin son günü olan 23/5/2009 tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

Diğer taraftan, idari para cezaları ilgiliye tebliğ edilmekle tahakkuk ettiğiinden, idari para cezasına konu fiilin tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususu, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan Kanun hükümlerindeki zamanaşımı süresi dikkate alınarak belirlenecektir. Dolayısıyla, idari para cezalarının tebliğe çıkartılmasından önce tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususu, fiilin işlendiği tarihten cezanın tebliğe çıkartılacağı tarihe kadar ilgili Kanunda öngörülen sürenin geçip geçmediğine bakılarak, ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğünce/sosyal güvenlik merkezince araştırılacaktır.

Tebliğe çıkartılacağı tarihte zamanaşımına girmiş olduğu anlaşılan idari para cezaları tebliğe çıkartılmayacağı gibi, tebliğe çıkartıldığı tarihte zamanaşımına girmemiş olmakla birlikte tebliğ edildiği tarih itibarıyla zamanaşımına girmiş olan idari para cezaları da ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğü/sosyal güvenlik merkezi tarafından İdari Para Cezaları İtiraz Komisyonu kararı ile iptal edilecektir.

Öte yandan, idari para cezalarının tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususunun tespiti sırasında, idari para cezasına konu fiilin işverenlerce kendiliğinden verilen belge veya bildirgelere istinaden ya da mahkeme kararına/denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere/bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelere istinaden uygulandığı üzerinde durulmayacaktır.

Örnek- (B) Limited Şirketince, 2008/Mayıs ayında çalışan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma verilmediğinin 20/7/2011 tarihli mahkeme ilamından anlaşıldığı varsayıldığında, idari para cezasına konu fiil, mahkemenin karar tarihi üzerinde durulmaksızın 30/6/2008 tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

İdari para cezalarının tahakkuk zamanaşımı süreleri, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanun hükümlerine göre aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanacaktır.

a) 30/9/2008 veya önceki bir tarihte işlenen fiiller yönünden tahakkuk zamanaşımı süresi

506 sayılı Kanunun idari para cezalarını düzenleyen 140 ıncı maddesinde 3910, 4958, ve 5655 sayılı Kanunlarla değişiklikler yapılmış olup, 506 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak olan idari para cezalarının tahakkuk zamanaşımına uğramış olup olmadığı hususu, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan Kanundaki zamanaşımı süresine bakılarak belirlenecektir.

Bu bağlamda, 30/9/2008 tarihi ve öncesinde işlenmiş olan fiiller dolayısıyla uygulanacak olan idari para cezalarının tahakkukunda dikkate alınacak zamanaşımı süreleri;

- 9/7/1987 ila 11/5/1993 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, bu tarihlerde konuyu düzenleyen herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmaması nedeniyle çeşitli yargı kararları uyarınca; beş yıl,

- 12/5/1993 ila 5/8/2003 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, 3910 sayılı Kanun uyarınca; on yıl,

- 6/8/2003 30/9/2008 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, 4958 sayılı Kanun uyarınca; beş yıl,

olacaktır.

Örnek- (A) Gerçek kişisi tarafından, 2007/Haziran ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesini vermediğinin Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca 20/6/2010 tarihinde yapılan incelemeler sonucunda tespit edildiği varsayıldığında, 2007/Haziran ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken sürenin son günü 31/7/2007 olduğundan, idari para cezasına konu fiil 31/7/2007 tarihinde işlenmiş sayılacaktır. Bu durumda, 31/7/2007 tarihinde işlenen fiiller dolayısıyla zamanaşımı süresi, 506 sayılı Kanunun 4958 sayılı Kanunla değişik 140 ıncı maddesi hükmü dikkate alınarak hesaplanacaktır. Dolayısıyla, 6/8/2003 ila 30/9/2008 tarihleri arasında işlenen fiiller beş yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulduğundan, bahse konu fiil dolayısıyla uygulanacak olan idari para cezasının en geç 30/7/2012 tarihine kadar tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası *“Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.”* hükmüne amirdir.

Kanunun bu hükmüne istinaden, idari para cezasına konu fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanundaki zamanaşımı süresi ile sonradan yürürlüğe giren kanundaki zamanaşımı süresi farklı ise, Türk Ceza Kanunun 7 nci maddesine istinaden failin lehine olan kanundaki zamanaşımı süresinin esas alınması gerekmektedir.

Bu nedenle,

- Fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanunda idari para cezalarının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörülmesine rağmen, sonradan yürürlüğe giren kanunlarda idari para cezalarının beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörüldüğü durumlarda, sonradan yürürlüğe giren ve failin lehine olan kanundaki beş yıllık zamanaşımı süresi,

- Fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanunda idari para cezalarının beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu öngörülmesine rağmen, sonradan yürürlüğe giren kanunlarda idari para cezalarının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörüldüğü durumlarda, sonradan yürürlüğe giren kanunda failin lehine bir düzenleme öngörülmediğinden, fiil tarihinde geçerli olan beş yıllık zamanaşımı süresi,

dikkate alınacaktır.

Örnek- (D) Limited Şirketine ait işyerinde çalışan (A) sigortalısının 2002/Mayıs ila 2002/Ekim aylarındaki hizmetlerinin Kurumumuza bildirilmediğinin 1/12/2010

tarihli mahkeme ilamından anlaşıldığı varsayıldığında, 12/5/1993 ile 5/8/2003 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı idari para cezalarının tebliğinde zamanaşımı süresi her ne kadar 3910 sayılı Kanun uyarınca on yıl olarak belirlenmiş ise de, 6/8/2003 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 4958 sayılı Kanun uyarınca zamanaşımı süresi beş yıl olarak belirlendiğinden, 2002/Mayıs ile 2002/Ekim aylarına ilişkin aylık sigorta primleri bildirelerinden dolayı beş yıllık zamanaşımı süresi esas alınacağından, idari para cezaları tebliğe çıkartılmayacaktır.

Örnek- (B) sigortalısının 2004/Mayıs ayına ilişkin hizmetlerinin Kurumumuza bildirilmediğinin Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca 15/6/2010 tarihinde düzenlenen rapor ile tespit edildiği varsayıldığında, fiilin işlendiği 30/6/2004 tarihinde yürürlükte olan kanunda zamanaşımı süresi beş yıl olarak öngörüldüğünden, her ne kadar 1/10/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanunla idari para cezalarında zamanaşımı süresi on yıla çıkarılmış ise de bahse konu fiil dolayısıyla beş yıllık zamanaşımı süresi esas alınacağından, idari para cezası tebliğe çıkartılmayacaktır.

b) 1/10/2008 veya sonraki bir tarihte işlenen fiiller yönünden tahakkuk zamanaşımı süresi

5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin yedinci fıkrasında, “*İdarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlar.*” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak olan idari para cezalarının, en geç fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl içinde tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Örnek- Özel sektör işverenince düzenlenen 2009/Ekim ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi dışında verildiği ve söz konusu belgenin Kurumca işleme alındığı varsayıldığında, bahse konu prim belgesinin yasal verilme süresi 23/11/2009 tarihinde sona ermiş olduğundan, söz konusu fiil dolayısıyla uygulanacak idari para cezası 22/11/2019 tarihine kadar tebliğ edilmediği takdirde zamanaşımına uğrayacaktır.

Örnek- Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca düzenlenen 25/8/2011 tarihli raporda, özel nitelikteki işyerinde çalışan (A) sigortalısının 2009/Mart ayına ilişkin hizmetlerinin ve kazançlarının Kuruma bildirilmediğinin tespit edildiği varsayıldığında, 2009/Mart ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin yasal verilme süresi 23/4/2009 tarihinde sona ermiş olduğundan, söz konusu fiil dolayısıyla uygulanan idari para cezası 22/4/2019 tarihine kadar tebliğ edilmediği takdirde zamanaşımına uğrayacaktır.

5.6.2. İdari Para Cezalarında Tahsil Zamanaşımı Süresi

İdari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, belgenin, işverenlerce kendiliğinden verilip verilmediği veya mahkeme kararlarına/

denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere/kamu kurum ve kuruluşlarından alınan yazılara istinaden işverenlerce veya Kurumca re'sen düzenlenip düzenlenmediği üzerinde durulmaksızın, tebliğ edilen idari para cezasının yasal ödeme süresinin son gününde geçerli olan kanun hükümlerine göre tespit edilecektir.

a) Yasal ödeme süresinin son günü 30/9/2008 veya önceki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

506 sayılı Kanununun 140 ıncı maddesinde 6/8/2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 4958 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce, idari para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde ödenmesi gerekmekte idi. Ancak 506 sayılı Kanununun 140 ıncı maddesinde 4958 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda idari para cezalarının ödeme süresi tebliğ tarihinden itibaren 15 güne çıkartılmıştır.

Buna göre,

- 5/8/2003 veya önceki bir tarihte tebliğ edilmiş olan idari para cezalarında yasal ödeme süresi, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün,

- 6/8/2003 veya sonraki bir tarihte tebliğ edilmiş olan idari para cezalarında yasal ödeme süresi, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün,

olarak dikkate alınacaktır.

Bu bağlamda, yukarıda belirtilen süreler dikkate alınmak suretiyle idari para cezalarının ödeme süresinin sona erdiği tarihin,

- 7/12/1993 veya önceki bir tarihe rastlaması halinde, tahsil zamanaşımı süresi, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

- 8/12/1993 ila 5/7/2004 tarihleri arasına rastlaması halinde, tahsil zamanaşımı süresi, 6183 sayılı Kanun hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl,

- 6/7/2004 ila 30/9/2008 tarihleri arasına rastlaması halinde, tahsil zamanaşımı süresi, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

olarak dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan, idari para cezalarının tahsil zamanaşımında, tahakkuk zamanaşımında olduğu şekilde lehe olan hükümlerin uygulanması gibi bir durum söz konusu değildir.

b) Yasal ödeme süresinin son günü 1/10/2008 veya sonraki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre idari para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmesi gerekmektedir. Yasal ödeme süresinin son günü 1/10/2008 veya sonraki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, 5510 sayılı Kanununun 93 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; “*Kurumun prim ve diğer alacakları ödeme süresinin olduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tâbidir.*” hükmüne istinaden, ödeme süresinin olduğu onbeşinci günü takip eden takvim yılı başından itibaren on yıl olarak dikkate alınacaktır.

Örnek- 17/4/2010 tarihinde sigortalı çalıştırmaya başlayan, ancak işyeri bildirgesini yasal süresi dışında Kuruma veren işveren hakkında uygulanan idari para cezasının, 25/5/2010 tarihinde tebliğ edildiği varsayıldığında, idari para cezasının ödeme süresi 9/6/2010 tarihinde sona ermektedir. Dolayısıyla, bahse konu idari para cezasına ilişkin on yıllık zamanaşımı süresi 1/1/2011 tarihinde başlayıp 31/12/2020 tarihinde sona erecektir.

c) Ölüm halinde idari para cezaları hakkında yapılacak işlemler

Bilindiği gibi, 6183 sayılı Kanunda idari para cezalarının amme borçlusunun ölümü halinde terkin edilip edilmeyeceği hususunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 38 inci maddesinin altıncı fıkrasında “*Ceza sorumluluğu şahsidir.*” hükmü yer almaktadır.

Anayasanın bu hükmü ile şahısların işledikleri idari veya adli suçlara istinaden gerek adli, gerekse idari merciler tarafından verilen cezaların yalnızca o kişiye yönelik olarak infaz edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.

Diğer taraftan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

- ‘Ceza sorumluluğunun şahsiliği’ başlıklı 20 nci maddesinin birinci fıkrasında, “*Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.*”

- ‘Saniğin veya hükümlünün ölümü’ başlıklı 64 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, “*Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Ancak, müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş bulunan hüküm, infaz olunur.*”

hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 96 nci maddesinde de 5237 sayılı Kanunun 64 üncü maddesine paralel hüküm yer almakta idi.

Bu itibarla, Anayasanın 38 inci maddesi hükmü ile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer verilen hükümler karşısında, cezaya muhatap kişinin ölümü halinde mahkemeler tarafından verilen adli para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi gerekmektedir. Ancak, yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş olan mahkeme kararlarının infazı gerektiğinden, bu tutarlar gerek terekeden gerekse mirasçılardan tahsil edilecektir.

İdari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda, cezaya muhatap olan kişilerin ölümü halinde, idari para cezalarının mirası reddetmemiş mirasçılarından takip edilip edilmeyeceği yönünde ayrıca bir hüküm bulunmaması nedeniyle, Anayasanın 38 inci maddesinde yer verilen “Cezaların Şahsiliği” ilkesi ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesi gereğince, bu idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi icap etmektedir. Bu bağlamda, 5510 sayılı Kanun uyarınca uygulanan idari para cezasının borçlusu olan gerçek kişi işverenin ölümü halinde, bu amme alacağının mirası reddetmemiş mirasçılarından takip edilip edilmeyeceği yönünde bir düzenleme bulunmadığından, kendisine idari para cezası uygulanan amme borçlusunun ölümü halinde, bu alacağın (borçlunun mirasçılarından takip edilmeksizin) tahsilinden vazgeçilecektir.

Buna karşın, tüzel kişilere yönelik olarak verilen idari para cezalarının tüzel kişiliğin mal varlığından tahsil edilememiş olması nedeniyle, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takibe geçilen sorumlu tutulan ortaklar ve/veya kanuni temsilcilerin ölümü halinde, cezaya tüzel kişiliğin muhatap olması nedeniyle, mirası reddetmemiş mirasçılardan bu alacakların takibine devam edilecektir.

İdari para cezalarına yönelik zamanaşımı süresinin hesaplanmasında en önemli olan nokta idari para cezasını gerektiren fiilin işlendiği tarihin tespitidir. Nitekim zamanaşımına ilişkin on yıllık süre bu tarihten başlayacaktır. Kanunda geçen “fiilin işlendiği tarih” ifadesinden kasıt, idari para cezasına konu olan suçun işlendiği tarihtir. Başka bir ifade ile 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, idari para cezasına mesnet teşkil eden fiili, söz konusu yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibarıyla işlemiş sayılmaktadırlar. İdari para cezası gerektiren fiiller ile bunların işlendiği tarihleri aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz¹⁸;

¹⁸ Bekir Hançer, “Sosyal Güvenlik Hükümlerine Göre İdari Para Cezalarında Zamanaşımı-III”, *Yaklaşım Dergisi*, Aralık 2009, S. 204

5510/102. MADDEYE GÖRE İŞLENEN FİİL	DAYANAĞI MADDE VE FİİLİN İŞLENDİĞİ TARİH
Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi (4/a'lılar)	8. Maddenin 1. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi)
A) Devamlı İşyerlerinde Çalışanlar	Çalışmaya, Mesleki Eğitime veya Staja Başladığı Tarihten Önceki Gün
B) Mesleki Eğitime Tabi Öğrenciler	
C) Zorunlu Staja Tabi Olanlar	
D) 4/a Kapsamında Diğer Sigortalı Sayılanlar/KVS Kollarına Tabi Olanlar	
E) İnşaat, Balıkçılık ve Tarım İşlerinde	Çalışmaya Başlatıldığı Gün
F) İlk Defa İşyeri Bil.Ver.İşyerlerinde (İlk Defa Sigortalı Çalıştırmaya Başlanılan Tarihten İtibaren Bir Ay İçinde Çalışmaya Başlayanlar İçin)	Bir Aylık Sürenin Dolduğu Tarih
G) Yabancı Ülkeye Sefer Yapan Araçlara Sefer Esnasında İşe Alınanlar,	Çalışmaya Başladıkları Tarihten İtibaren Geçen Bir Aylık Sürenin Sonu
H) Kamu İdarelerinde İstihdam Edilen Sözleşmeli Personel (İşsizlik Sigortasına Tabi Olmayan)	
I) Kamu İdarelerince Yurt Dışı Görevde Çalıştırılmak İçin İşe Alınanlar	
Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi (4/b'lıler)	8. Maddenin 3. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (g) bendi)
A) Gelir Vergisi Mükellefi Olanlar	Vergi Mükellefiyetlerinin Başladığı Tarihten İtibaren 15. Günün Sonu
B) Kolektif, Adi Komandit Şirketlerin Komandite ve Komanditer Ortakları	
C) Donatma İştiraki Ortakları	
D) Limited Şirket Ortakları	Şirketin Ticaret Sicil Memurluklarıncıca Tescil Edildikleri Tarihten İtibaren 15. Günün Sonu
E) Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerin Komandite Ortakları	
F) A.Ş. Yönetim Kurulu Üyesi Ortakları	Yönetim Kuruluna Seçildikleri Tarihten İtibaren 15. Günün Sonu
G) Gelir Vergisinden Muaf Olanlar	Esnaf ve Sanatkar Siciline Kayıtlı Oldukları Tarihten İtibaren 15. Günün Sonu
H) Köy ve Mahalle Muhtarları	Seçildikleri Tarihten İtibaren 15. Günün Sonu
I) Tarımda Kendi Nam ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar	Kanunla Kurulu İlgili Meslek Kuruluşu Tarafından Kaydedildiği Tarihten İtibaren Bir Ayın Sonu
İ) Lisans Belgeli Jokey ve Antrenörler	TJK'ca Çalışmaya Başladıkları Tarihten İtibaren Geçen Bir Aylık Sürenin Sonu
Genel Sağlık Sigortası Giriş Bildirgesi	61. maddenin 1. fıkrasına istinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi)
A) Türkiye'deki Yerleşim Süresi Bir Yılı Geçen Yabancılar	Bir Yıllık Yerleşim Süresinin Sona Erdiği Tarihten İtibaren Bir Aylık Sürenin Sonu
B) 60/g Bendine Tabi Olanlar	60/g Bendine Tabi Olduğu Tarihten İtibaren Bir Aylık Sürenin Sonu

5510/102. MADDEYE GÖRE İŞLENEN FİİL	DAYANAĞI MADDE VE FİİLİN İŞLENDİĞİ TARİH
Aylık Prim ve Hizmet Belgesi (Asıl veya Ek)	86. Maddenin 1. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi)
A) ÖZEL SEKTÖR	Belgenin Verilmesi İçin Kurumca Belirlenen Sürenin Son Günü
B) KAMU SEKTÖRÜ (Ücretin Ödenme Şekline Göre Belgenin Verilme Süresi Değiştiğinden Dolayı)	(Örnek: Ayın 1'inde çalıştıktan sonra ücretini alanlar için takip eden ayın 23'ü)
EKSİK İŞÇİLİK TAHAKKUKU	59. Maddeye İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (d) bendi)
Kurum Denetim Elemanı ile SMM ve YMM Tarafından Yapılan Asgari İşçilik İncelemesi Sonucu Düzenlene Raporlara İstinaden Tespit Edilen Eksik İşçilikten Tahakkuk İstenilen Aylar İçin	Eksik İşçiliğin Mal Edildiği Her Ayın Son Günü
KAYIT VE BELGENİN İBRAZ EDİLMEMESİ VEYA GEÇ İBRAZ	86. Maddenin 2. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (e) bendi)
Kurumun denetim ve kontrol ile görevli memurlarınca tebligatla istenilen kayıt ve belgelerin tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde incelemeye ibraz edilmemesi veya geç ibraz edilmesi halinde	- 15 Günlük Sürenin Son Günü - Bu Sürede Mehil Talep Edilmiş İse Bu Sürenin Son Günü
15 GÜNLÜK YASAL SÜRESİNDE TÜMÜ İBRAZ EDİLEN ANCAK KAYIT GEÇERSİZLİĞİ HALLERİ	102. Maddenin 1. Fıkrasının (e) Bendinin (4) ve (5) Numaralı Alt Bendine İstinaden
1) Kanunî Tasdik Süresi Geçtikten Sonra Tasdik Ettirilmiş Olan Defterler	Tasdik Tarihinden Önceki Kısmın Ait Olduğu Her Bir Takvim Ayın Son Günü
2) İşçilikle İlgili Giderlerin İşlenmemiş Olduğu Tespit Edilen Defterler	İşçilik Giderlerinin İşlenmemiş Olduğu Her Bir Takvim Ayın Son Günü
3) Sigorta Primleri Hesabına Esas Tutulan Kazançların Kesin Olarak Tespitine İmkân Vermeyecek Şekilde Usülsüz veya Noksan Tutulmuş Defterler	Usülsüzlüğün ve Noksanlılığın Tespit Edildiği Her Bir Takvim Ayın Son Günü
4) Herhangi Bir Ay İçin Sigorta Primleri Hesabına Esas Tutulması Gereken Kazançların ve Kazançlarla İlgili Ödemelerin (SPEK Ödemeye Bağlı Olduğu Durumlar Dahil) O Ayın Dahil Bulunduğu Hesap Dönemine Ait Defterlere İşlenmemiş Olması Halinde	İlgili Hesap Dönemine Ait Deftere İşlenmemiş Her Bir Takvim Ayının Son Günü
5) Kullanılmaya Başlanmadan Önce Tasdik Ettirilmesi Zorunlu Olduğu Halde Tasdiksiz Tutulmuş Olan Defterler Geçerli Sayılmaz Ve Tutmakla Yükümlü Bulunulan Defter Türü Dikkate Alınarak İdari Para Cezası Uygulanır.	Kayıt İbrazi Tebligatının Son Günü
6) Vergi Usûl Kanunu Gereğince Bilanço Esasına Göre Defter Tutulması Gerekirken İşletme Hesabı Esasına Göre Tutulmuş Defterler Geçerli Sayılmaz.	Defterin Bilanço Esasına Göre Tutulması Gerekliğine Dair Tespitin Yapıldığı Tarih
7) İbraz Edilen Ücret Tediye Bordrolarında Bulunması Gereken Bilgileri İhtiva Etmeyen Bordrolar	Her Bordronun Ait Olduğu Ayın Son Günü

5510/102. MADDEYE GÖRE İŞLENEN FİİL	DAYANAĞI MADDE VE FİİLİN İŞLENDİĞİ TARİH
Asgari İşçilik Uygulamasıyla Bilgi ve Belge Verme Zorunluluğu	85. maddenin 5. fıkrasına istinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (f) bendi)
Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar, asgari işçilik uygulamasıyla ilgili kurumca istenilecek bilgi ve belgeleri yazılı olarak en geç bir ay içinde vermeye mecburdur.	Bilgi ve Belge İstenmesi İçin Yazılan Yazının Tebliğ Tarihinden İtibaren Bir Aylık Sürenin Son Günü
İşyerinde İlgili Ayın Prim ve Hizmet Belgesinin Asılmaması	86. Maddenin 6. Fıkrasına istinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (f) bendi)
Sigortalıyı çalıştıran işveren ile alt işveren ve iş görme edimini yerini getirmek üzere sigortalıyı geçici olarak devralan işveren; aylık prim ve hizmet belgesinin Kurum'ca onaylanan bir nüshasını sigortalının çalıştığı işyerinde, birden ziyade işyeri olması halinde ise sigortalının çalıştığı her işyerinde ayrı ayrı olmak üzere, Kurum'a verilmesi gereken sürenin son gününü takip eden günden başlanarak, müteakip belgenin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar, sigortalılar tarafından görülebilecek bir yere asmak zorundadır.	Kurumun Denetim ve Kontrolle Görevli Memurlarınca Yapılan Denetimde İlgili Belgenin İşyerinde Asılmadığının Tespit Edildiği Tarih
4/b Sigortalılarının Sigortalılığının Sona Ermesinin İlgili Kurum, Kuruluş Tarafından 10 Gün İçinde Kurum'a Bildirilmesi	9. Maddenin 3. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (g) bendi)
	Onuncu Günü Sonu
01.10.2008 tarihten sonra ilk defa 4. maddenin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlardan vazife malüllü olanların Kurum'a 15 İş Gün İçinde Bildirilmesi Zorunludur.	47. Maddenin 3. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (g) bendi)
	15 İş Günü Sonu
İhale Konusu İşin Bildirilmesi	90. Maddenin 1. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (g) bendi)
Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, ihale yolu ile yaptıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini 15 gün içinde Kurum'a bildirmekle yükümlüdür.	15 Günlük Sürenin Son Günü
Kamu İdareleri ile Bankalarca Sigortasız Tespit Edilen Kişileri Bildir.	8. Maddenin 7. Fıkrasına İstinaden (102. maddenin 1. fıkrasının (g) bendi)
Kurumca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle kurumca belirlenecek işlemlerde, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmek ve sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri, kuruma bildirmekle yükümlüdürler.	Sigortasız Olduğunu Tespit Edilen Kişilerin Bildirilmediğinin Kurumca Öğrenildiği Tarih

5510/102. MADDEYE GÖRE İŞLENEN FİİL	DAYANAĞI MADDE VE FİİLİN İŞLENDİĞİ TARİH
Ticaret Sicil Memurlarının Şirket Kuruluş Aşamasında İşverenlerce Sigortalı Çalıştırılmasına İlişkin Bilgileri Kuruma Bildirmesi	11. maddenin 3. fıkrasına istinaden (102. Maddenin 1. Fıkrasının (h) Bendi)
Şirket kuruluşu aşamasında, çalıştıracağı sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihini, ticaret sicili memurluklarına bildiren işverenlerin, bu bildirimleri kuruma yapmış sayılır. Ticaret sicili memurlukları, kendilerine yapılan bu bildirim en geç on gün içinde kuruma bildirmek zorundadır.	On Günlük Sürenin Sonu
Ruhsat ve Ruhsat Yerine Geçen Belgelerin Kuruma Bildirimi	11. maddenin 6. fıkrasına istinaden (102. Maddenin 1. Fıkrasının (h) Bendi)
Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kurum'a bildirmekle yükümlüdürler.	Bir Aylık Sürenin Son Günü
DENETİMİN ENGELLENMESİ	102. Maddenin 1. Fıkrasının (i) Bendinin (1) Numaralı Alt Bendine İstinaden
Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları, 5510 sayılı Kanun'un uygulanmasından doğan inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirmeleri sırasında işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler görevlerini yapmasına engel olamazlar; engel olanlar hakkında eylemleri başka bir suç oluştursa dahi, asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır.	Denetimin Engellenmesi İşinin Yapıldığı Tarih
Denetimin Engellenmesi Amacıyla Cebir ve Şiddet Kullanılması	102. Maddenin 1. Fıkrasının (i) Bendinin (2) Numaralı Alt Bendine İstinaden
Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarına karşı, görevlerini yapmasını engellemek amacıyla cebir ve tehdit kullanan işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde Türk Ceza Kanunu'nun 265. maddesinin 2. fıkrasına göre cezalandırılır. Bu suçu işleyenler hakkında ayrıca asgari ücretin 10 katı tutarında idari para cezası uygulanır.	Görevin Yapılmasının Engellemek Amacıyla Cebir ve Şiddet Kullanıldığının Tespit Edildiği Tarih

5510/102. MADDEYE GÖRE İŞLENEN FİİL	DAYANAĞI MADDE VE FİİLİN İŞLENDİĞİ TARİH
İSTENİLEN BİLGİ VE BELGELERİ VERME ZORUNLULUĞU	100. Maddeye İstinaden 102. Maddenin (i) Bendi
Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan, münferit olarak bilgi ve belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise Kurumla yapılacak protokoller çerçevesinde, Kurum'un belirleyeceği süre içerisinde söz konusu talebe cevap vermek ve gereken kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.	Bilgi ve Belgenin Verilmesi İçin Gönderilen Yazıda Öngörülen Sürenin Son Günü
Bakmakla Yükümlü Kişilerin GSS'den Yararlanmaya İlişkin Bilgilerinin Sisteme Girilmesi	100. Maddenin 6. Fıkrasına İstinaden 102. Maddenin (i) Bendi
Kurum, genel sağlık sigortalılarının bakmakla yükümlü oldukları kişilerin genel sağlık sigortasından yararlanmalarına esas bilgilerinin, Kurum'ca belirlenen sürede sağlayacağı elektronik alt yapı üzerinden girilmesini kamu idarelerinden, işverenlerden ve bu Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılardan isteme yetkisine sahiptir. Bakmakla yükümlü olunmayan kişilerin girilmesi halinde de aynı hüküm uygulanacaktır.	Kurumca Belirlenen Sürenin Son Günü

ALTINCI BÖLÜM

İŞVERENİN ASGARİ İŞÇİLİK UYGULAMASI SONRASI UYUŞMAZLIKLARINA KARŞI İTİRAZ VE DAVA YOLLARI

6.1. UYUŞMAZLIKLARIN İDARİ AŞAMADA ÇÖZÜMÜ

6.1.1. Uyuşmazlıkların İtiraz Yolu İle Çözülmesi

5510 sayılı Kanun'da uyuşmazlıkların itiraz yolu ile çözümlenmesine ilişkin muhtelif hükümler bulunmaktadır. Bunların sosyal parafiskal yükümlülükler ile ilgili olanlarını aşağıdaki şekilde sıralamamız mümkündür;

a) Tehlike Sınıf ve Derecesine ile Prim Oranına (İşkolu Koduna) İtiraz

5510 sayılı Kanun'un 83. maddesinin beşinci fıkrasına göre; işverenler ile 4/b kapsamında sigortalı sayılanlar, tehlike sınıf ve derecesi ile prim oranı hakkında Kurumca yapılacak yazılı bildirim aldıktan sonra bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. Kurum, bu itirazı inceleyerek en geç üç ay içinde karara bağlayarak sonucunu itiraz edene bildirir. Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 113. maddesine göre; işkolu koduna yapılan itirazlar İşkolu Kodu İtiraz Komisyonunca değerlendirilerek, karara bağlanır. İşkolu Kodu İtiraz Komisyonu, ünite amiri veya görevlendireceği yardımcısı ilgili şef, dosya memuru ve varsa sosyal güvenlik denetmeninden oluşur.

b) Prim Tahakkuklarına İtiraz

5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; Kuruma bildirilmediği tespit edilen asgarî işçilik tutarı üzerinden Kurumca re'sen tahakkuk ettirilen sigorta primleri işverene tebliğ edilir. İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İtiraz takibi durdurur.

Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin yedinci fıkrasına göre; Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca, fiilen yapılan denetimler sonucunda veya işyeri kayıtlarından yapılan tespitlerden ya da kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatı gereğince yapacakları soruşturma,

denetim ve incelemeler neticesinde veya kamu kurum ve kuruluşları ile bankalar tarafından düzenlenen belge veya alınan bilgilerden çalıştığı anlaşılan sigortalılara ait olup, bu Kanun uyarınca Kuruma verilmesi gereken belgelerin yapılan tebligata rağmen bir ay içinde verilmemesi veya noksan verilmesi halinde, bu belgeler Kurumca re'sen düzenlenir ve muhteviyatı sigorta primleri Kurumca tespit edilerek işverene tebliğ edilir. İşveren, bu maddeye göre tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde, ilgili Kurum ünitesine itiraz edebilir. İtiraz, takibi durdurur.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 113. maddesine göre; prim tahakkuklarına yapılan Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonunca değerlendirilerek, karara bağlanır. Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonu, ünite amiri veya görevlendireceği yardımcısı, ilgili şef, dosya memuru ve varsa avukattan oluşur.

c) İdari Para Cezalarına İtiraz

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasına göre, Kurumca dayanağı belirtilmek suretiyle diğer kanunlarda aşağıda belirtilen fiiller için idari para cezası öngörülmüş olsa dahi aynı maddede belirtilen haller için idari para cezası uygulanabilmektedir. Uygulanması öngörülen idari para cezasına ilişkin dayanağın yeterli derecede açık ve sağlam olmaması veya dikkate alınması gereken bazı durumların dikkate alınmamış olması gibi hallerde idari para cezalarına karşı muhatap tarafından itiraz ve dava yoluna gidilebilmektedir.

İdarî para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. Yapılan bu itiraz takibi durdurur. Yani itiraz sonucunun muhataba tebliğ tarihine kadar 6183 Sayılı Kanun hükümlerine göre herhangi bir takibat yapılmayacaktır.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nde itiraz dilekçesinin nasıl olacağına ilişkin herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Dolayısıyla, muhatap olan kişi itiraz dilekçesini, itirazını açık şekilde ifade edecek şekilde yazarak Kuruma vermelidir. Dilekçe onbeş gün içinde elden verilebileceği gibi posta yoluyla da gönderilebilir. İtiraz dilekçesi taahhütlü posta veya APS yoluyla ile gönderilmişse, postaya verildiği tarih Kuruma verildiği tarih olarak kabul edilir. Ancak adi posta veya kargo ile gönderilmişse, Kuruma intikal ettiği tarih esas alınır.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nde itiraz komisyonlarına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Kurumca tahakkuk ettirilen idarî para cezalarına yapılacak itirazlar İdari Para Cezaları İtiraz Komisyonunca değerlendirilerek, karara bağlanır. İdari Para Cezası İtiraz Komisyonu, ünite amiri veya görevlendireceği yardımcısı, ilgili şef, dosya memuru ve varsa avukattan oluşur. İtirazlar, ilgili itiraz komisyonunda incelenerek en geç 30 gün içinde karara bağlanır. İtiraz süresi geçtikten sonra yeni iddialar ileri sürülemez. Maddi hatalar taraflarca ileri sürülmemiş olsa dahi itiraz komisyonlarınca re'sen dikkate alınır. İtiraz komisyonları,

iş durumuna göre, itiraz komisyonu başkanının çağrısı üzerine haftada en az bir defa çalışma saatleri içinde toplanır.

İşveren, sigortalı veya bunların vekilleri, itiraz hakkında itiraz komisyonunca karar verilmeye kadar itirazlarından vazgeçebilirler. Vazgeçme, işverenin üniteye vereceği bir dilekçeyle veya bu husustaki beyanının tutanak ile tespiti suretiyle yapılır. Vazgeçme beyanı açık olmalıdır. Vazgeçme hâlinde, itiraz eden o olaya münhasır olmak üzere itiraz hakkını kaybetmiş sayılır.

Tebliğ edilen idari para cezalarına karşı, Kuruma itiraz edilmeksizin, doğrudan mahkeme yoluna gitmek mümkün değildir. İdare tarafından altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, idare mahkemesine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler.

d) Ortak Hususlar

İtiraz komisyonlarınca itirazın reddi hâlinde, işveren veya sigortalının mahkemeye başvurması Kurum işlemlerini durdurmaz. İtiraz süresi geçtikten sonra yeni iddialar ileri sürülemez. Maddi hatalar taraflarca ileri sürülmemiş olsa dahi itiraz komisyonlarınca re'sen dikkate alınır. İtiraz komisyonları, iş durumuna göre, itiraz komisyonu başkanının çağrısı üzerine haftada en az bir defa çalışma saatleri içinde toplanır.

İşveren, sigortalı veya bunların vekilleri, itiraz hakkında itiraz komisyonunca karar verilmeye kadar itirazlarından vazgeçebilirler. Vazgeçme, işverenin üniteye vereceği bir dilekçeyle veya bu husustaki beyanının tutanak ile tespiti suretiyle yapılır. Vazgeçme beyanı açık olmalıdır. Vazgeçme hâlinde, itiraz eden o olaya münhasır olmak üzere itiraz hakkını kaybetmiş sayılır.

6.1.2. Cezada İndirim Uygulaması

5510 sayılı Kanun'da, idari para cezalarına ilişkin olarak iki tür indirim uygulaması öngörülmüştür.

a) Pişmanlık İndirimi

Sosyal güvenlik reformuyla yürürlüğe konulan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uygulanmaya başlandığı 01.10.2008 tarihinden sonra birkaç kez yasal düzenlemelerle revize edilmiştir. Söz konusu düzenlemelerden bir tanesi de 6270 sayılı Kanun ile 2012 Ocak ayında gerçekleştirilmiştir.

Hem sosyal sigorta hem de genel sağlık sigortası uygulamalarında önemli değişiklikleri içeren Kanun 23.12.2011 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş ancak emekli milletvekillerinin maaş tutarlarını ihtiva eden maddeler nedeniyle söz konusu Kanun Cumhurbaşkanımız tarafından veto edilmiştir. Bunun üzerine 6270 sayılı Kanun TBMM'de yeniden görüşülmüş ve söz konusu madde de yeniden düzenlenmiştir.

- 6270 sayılı Kanun Öncesi Durum

6270 sayılı Kanun ile değişmeden önceki 5510 Sayılı Kanun'un 102. Maddesinin ikinci fıkrasına göre; mahkeme kararına, Kurum veya diğer kamu idarelerinin denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitlere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (b) bentlerinde öngörülen cezalar "2/3" oranında uygulanacaktır.

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre işyeri bildirgesinin süresinde verilmemesi halinde uygulanacak idari para cezasını düzenlemektedir. Buna göre; 11. maddede belirtilen bildirgeyi, Kurumca belirlenen sekile ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde, anılan ortamda göndermeyenler veya bu Kanunda belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere;

1) Kamu idareleri ile bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgarî ücretin üç katı tutarında,

2) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgarî ücretin iki katı tutarında,

3) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgarî ücret tutarında idarî para cezası uygulanır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda süresi içinde verilmeyen işyeri bildirelerinin süresi dışında verilmesi halinde belirli koşullar altında uygulanacak idari para cezaları için "1/3" oranında indirim öngörülmüştür. Buna göre idari para cezalarındaki "1/3" oranındaki indirimden yararlanılamayacak haller şöyle sıralanabilir;

a) Mahkeme kararına istinaden düzenlenmeleri,

b) Kurum veya diğer kamu idarelerinin denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitlere istinaden düzenlenmeleri,

c) Kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenmeleri.

Yani kısaca Kurum tarafından söz konusu bildirelerin resen düzenlenmesi halinde idari para cezalarındaki "1/3" oranındaki indirimden faydalanmak mümkün olmamaktadır. Yukarıda sayılan haller dışında ilgililerin yasal süresi geç-

mesine karşın kendiliklerinden bu belgeleri vermeleri halinde idari para cezaları “2/3” oranında uygulanmaktadır.

- 6270 Sayılı Kanun Sonrası Durum

6270 sayılı Kanun ile getirilen önemli düzenlemelerden birisi idari para cezalarına uygulanan pişmanlık indirimi ile ilgilidir. Sosyal güvenlik sistemimize ilişkin idari para cezaları, sosyal güvenlik reformu olarak da adlandırılan 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu öncesinde 506 Sayılı Kanun ile 1479 Sayılı Kanun’da yer alan düzenlemeler ile yürütülmekte iken sosyal güvenlik sistemimizde yapılan reformlar doğrultusunda ceza sistemimizde de bazı değişiklikler yapma yoluna gidilmiştir. Yeni sosyal güvenlik sistemimizde yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik cezalarda yenilikler yapılmış ve caydırıcılığın artırılması amaçlanmıştır. Ancak hiç kuskusuz sosyal güvenlik idaresinin birincil amacı kişileri cezalandırmak değil sosyal güvenlik bilincinin yerleşmesini sağlamaktır. Bu itibarla yükümlülüklerini yerine getirmede ihmalleri olan yükümlülerin daha sonradan herhangi bir idari tespit olmamasına karşın kendiliklerinden yükümlülüklerini yerine getirmeleri halinde uygulanacak cezada indirim yapılması söz konusudur. 5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesi idari para cezalarını düzenlemektedir. Bu maddede yer alan pişmanlık indirimi mevcut uygulamada sadece işyeri bildiregeleri için uygulanmakta idi. 6270 sayılı Kanun ile burada yer alan ve sadece işyeri bildiregeleri için verilen idari para cezalarına uygulanan pişmanlık indiriminin kapsamının genişletilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda işyeri bildiregelerinin yanı sıra;

- İşe giriş bildiregeleri,
- İşten çıkış bildiregeleri,
- 4/b kapsamındaki sigortalılar için ise başlama ve isten ayrılma bildiregeleri,
- Ticaret sicil memurluklarının yaptıkları bildirimler,
- Vazife mamullüğü bildirimleri,
- Kamu kurumları ve bankaların sigortalılık tespitine yönelik bildirimleri

Gibi bildirimlerin de süresinde yapılmaması ancak sorumluların tespit olmaksızın kendiliklerinden bildirimde bulunmaları halleri de pişmanlık indirimi kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda pişmanlık indiriminden faydalanılabilmesi için bildirenin veya belgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliğinden 30 gün içinde verilmesi ve söz konusu cezaların ilgililerce, yapılacak tebligat tarihini takip eden günden itibaren 15 gün içinde ödenmesi öngörülmüştür.

Ayrıca 6270 sayılı Kanun öncesi uygulamada indirim oranı 1/3 iken yeni düzenleme ile indirim oranı 3/4 olarak belirlenmiştir. Böylece kişilerin herhangi bir tespit yapılmadan kendiliklerinden yükümlülüklerini yerine getirmelerinin daha cazip kılınması amaçlanmıştır.

b) Peşin Ödeme İndirimi

5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin beşinci fıkrasına göre; idarî para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme idarî para cezasına karşı yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörttebirlik ceza tutarı tahsil edilir.

Bu madde hükmüne göre idari para cezasının hangi fiillerden kaynaklandığı hususu üzerinde durulmaksızın tümü için %25'lik bir indirim öngörülmüştür. Bu indirimden yararlanmak için aşağıdaki koşulların tümünün gerçekleşmesi şarttır;

- İdari para cezası Kuruma itiraz edilmeden ödenmelidir,
- İdari para cezası yargı yoluna başvurulmadan ödenmelidir,
- İdari para cezası tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde peşin ödenmelidir.

6.2. UYUŞMAZLIKLARIN YARGI AŞAMASINDA ÇÖZÜMÜ

Sosyal güvenliğe ilişkin uyuşmazlıkların idari yoldan çözümlenememesi halinde yargı yoluna başvurulması da mümkündür. Ayrıca idari yollar (itiraz yolu) tüketilmeksizin yargı yoluna başvurmak mümkün değildir¹⁹. 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesine göre; Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür.

5510 sayılı Kanun'da uyuşmazlıkların yargı aşamasında çözümüne ilişkin olarak düzenlenmiş hükümler ise aşağıdaki gibidir;

a) 5510 sayılı Kanun'un 83. maddesinin beşinci fıkrasına göre; işverenler ile 4/b kapsamında sigortalı sayılanlar, tehlike sınıf ve derecesi ile prim oranı hakkında Kurumca yapılacak yazılı bildirim aldıktan sonra bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İlgililer, Kurumun kararı üzerine, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde yetkili mahkemeye²⁰ başvurabilir. Kuruma itiraz edilmesi veya mahkemeye başvurulması, primlerin takip ve tahsilini durdurmaz.

b) 5510 sayılı Kanun'un 85. maddesinin üçüncü fıkrasına ve 86. maddesinin yedinci fıkrasına göre; İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazın reddi halinde işveren, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde yetkili iş mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvurulması, prim borcunun takip ve tahsilini durdurmaz.

c) 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesine göre; idarî para cezalarına ilişkin itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde

¹⁹ Yrg. 11. CD., 01.02.2003 Tarih ve E. 2003/4432, K.2003/5575 Sayılı Kararı

²⁰ Söz konusu yetkili mahkeme, 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesi gereğince iş mahkemeleridir.

yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idari para cezası kesinleşir.²¹

d) Kurumun prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulamasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde Kurumun alacaklı biriminin bulunduğu yer iş mahkemesi yetkilidir. Yetkili iş mahkemesine başvurulması alacakların takip ve tahsilini durdurmaz.

e) 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre; aylık prim ve hizmet belgesi işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları dikkate alınır.

Görüldüğü üzere sosyal parafiskal yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıkların yargı yoluyla çözümlenmesinde yetkili asli merci iş mahkemesidir. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'na göre iş mahkemelerince verilen nihaî kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Şu kadar ki, para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararlar hariç, miktar veya değeri bin lirayı geçmeyen davalar hakkındaki nihaî kararlar kesindir. İstinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündür. İstinaf; ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı, hem hukuki hem de maddi inceleme yapılması amacıyla başvuru kanun yolu'dur. Temyiz kanun yolunda sadece ilk derece mahkemesinin son kararının hukuka uygunluğu incelenirken(hukuki inceleme), istinaf yolunda hukuki inceleme yanısıra maddi inceleme de yapılabilir. Yani temyiz-de Yargıtay ilk derece mahkemesi kararını sadece onaylar veya bozarken istinaf yolunda bölge adliye mahkemesi ilk derece mahkemesinin yerine geçip maddi inceleme de yaparak yeniden karar da verebilir.

Bölge adliye mahkemesinin para ile değerlendirilemeyen dava ve işler hakkındaki kararları ile miktar veya değeri beşbin lirayı geçen davalar hakkındaki nihaî kararlara karşı tebliğ tarihinden başlayarak sekiz gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

Kanun yoluna başvuru kararlar, bölge adliye mahkemesi ve Yargıtayca iki ay içinde karara bağlanır. Yargıtay'ın kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvurulamaz²².

21 Mahkemeye başvurulması idari para cezasının takip ve tahsilini durdurmaz. Dolayısıyla mahkeme devam ederken alacaklı idare tarafından 6183 Sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsilat yapılabilecektir. Ancak İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 27. maddesine göre idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler.

22 Yrg. 10. HD., 26.05.1997 Tarih ve E. 1997/4146, K.1997/3931 Sayılı Kararı

Bunun yanı sıra idari para cezalarında yetkili merci idare mahkemeleri olarak belirlenmiştir. İdare mahkemesinde tek hakimle çözümlenmiş olan idari para cezalarına ilişkin uyuşmazlıklar hakkında muhatap veya Kurum tarafından bölge idare mahkemelerine itirazda bulunulabilir. İdare mahkemelerinin verdikleri nihai kararlara karşı itiraz süresi, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gündür. İdare mahkemeleri tarafından verilen nihai kararlar Danıştay'da temyiz yoluyla incelenir ve karara bağlanır. İdare mahkemelerinin nihai kararlarına karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde Danıştay'da temyiz yoluna başvurulabilir²³.

---

23 Temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya itirazı incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARINDA TERKİN VE ZAMANAŞIMI HÜKÜMLERİ

7.1. Genel Açıklamalar

16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde; *“Kurum yararının bulunması halinde; yılı merkezi yönetim bütçe kanununda gösterilen miktara kadar olan hak ve alacakların terkinine karar vermek, ...”* Yönetim Kurulumuzun görevleri arasında sayılmıştır. Bu doğrultuda, Yönetim Kurulumuzun 9/4/2010 tarihli ve 2010/69 sayılı kararı ile her bir işyeri bazında ayrı ayrı olmak üzere, 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkarılan işyerlerine ilişkin olup,

1)Yılı merkezi yönetim bütçe kanununda gösterilen miktara kadar olan, zamanaşımına uğramış veya tahsili imkansız hale gelmiş sigorta primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve bunların tahsili için yapılan masraflar toplamından oluşan,

2)Zamanaşımına uğramamış olmakla birlikte tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla olduğu anlaşılan sigorta primi, idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı toplamı 20 TL'ye (20 TL dahil) kadar olan,

Kurum alacaklarının terkinin için sosyal güvenlik il müdürlüklerine yetki verilmesine karar verilmiştir.

Diğer taraftan, 21/12/2011 tarihli ve 6260 sayılı 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun *“Çeşitli Kanunlara Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel”* bölümünün (ğ) bendinde; 5502 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına göre Kurumun hak ve alacaklarının terkin tutarı, 330,00 TL olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla Yönetim Kurulumuzca alınan Kararın (1) numaralı maddesinin uygulanması ile ilgili olarak 2012 yılı içinde 330,00 TL, takip eden yıllarda ise anılan cetvelde ilgili yıllar için belirlenmiş olan tutar esas alınacaktır.

Ayrıca 6111 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasında, *“5510 sayılı Kanun kapsamından çıkarılan işyerlerine ilişkin olup işyerine ait borcun ta-*

mamının ödeme süresi 31/12/2010 veya önceki bir tarihe ilişkin olduğu halde ödenmemiş sigorta primi, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi ve idari para cezası asılları toplamı 50 lirayı aşmayan alacaklar ile tutarına bakılmaksızın bu alacaklara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı gibi fer'ilerinin ve aslı ödenmiş olan fer'i alacaklardan tutarı 100 lirayı aşmayanların tahsilinden vazgeçilir." hükmü yer almaktadır.

Buna göre, gerek Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Karara ve 6111 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasına istinaden yapılacak olan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının terkin işlemleri, gerekse takip ve tahsil görevi Kurumumuza verilmiş olan diğer kamu alacaklarının (işsizlik sigortası primi, eğitime katkı payı, özel işlem vergisi ve damga vergisi alacaklarının) terkin işlemleri ile ilgili olarak yapılacak işlemler aşağıda açıklanmıştır.

7.2. Sigorta Primi, İşsizlik Sigortası Primi ve İdari Para Cezası Alacaklarının Terkini

Sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının terkin edilip edilemeyeceği, 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olan işyerlerinden kaynaklanan borçların ödeme vadesinin 31/12/2010 tarihinden önce veya sonra olduğuna bakılarak belirlenecektir.

7.2.1. Ödeme vadesi 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olan alacaklar yönünden terkin işlemleri

Ödeme vadesi 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının terkin edilip edilemeyeceği hususu, 6111 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasında veya Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararda belirtilen şartların oluşup oluşmadığına bakılarak tespit edilecektir.

Buna göre, ödeme vadesi 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olan alacakların;

a) 6111 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasına istinaden terkin edilebilmesi için,

- İşyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olması,

- İşyerinden kaynaklanan alacakların tamamının ödeme vadesinin 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olması,

-Ödeme vadesi 1/1/2011 tarihinden sonraki sürelerle tekabül eden borcun bulunmaması,

-Sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacak aslı toplamının 50,00 TL'yi (bu tutara bağlı fer'i alacağın miktarına bakılmayacaktır) ve aslı ödenmiş olan fer'i alacak olması halinde 100 TL'yi aşmaması,

b) Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararın 1 inci maddesine istinaden terkin edilebilmesi için,

- İşyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olması,

-Alacakların zamanaşımına uğramış olması veya tahsilinin imkansız hale gelmiş olması,

-Sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacak aslı, bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı ve bunların tahsili için yapılan masraflar toplamının, terkin işleminin yapılacağı tarih itibariyle, yılı merkezi yönetim bütçe kanununda gösterilen miktarda veya bu miktarın altında olması,

c) Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararın 2 nci maddesine istinaden terkin edilebilmesi için,

- İşyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olması,

- Zamanaşımına uğramamış olmakla birlikte, tahsili için yapılacak giderlerin alacaktan fazla olduğu anlaşılan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacak aslı ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı toplamının, terkin tarihi itibariyle 20,00 TL veya bu miktarın altında olması,

gerekmektedir.

Dolayısıyla, ödeme vadesi 31/12/2010 veya önceki bir tarihte sona ermiş olan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının terkin edilebilmesi için yukarıda öngörülen üç durumdan birinin gerçekleşmiş olması icap etmektedir.

Örnek 1- 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olan bir işyerinin, 14/2/2012 tarihi itibariyle, 2008/Ekim ve Kasım aylarına ilişkin 40,00 TL sigorta prim aslı ile 16,00 TL gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun ve 4,00 TL işsizlik sigortası prim aslı ile 1,60 TL gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunduğu varsayıldığında,

- Söz konusu işyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olması,

- Alacakların ödeme vadesinin 31/12/2010 tarihinden önce sona ermiş olması,

-1/1/2011 tarihinden sonraki sürelerle ilişkin borcun bulunmaması,

- Alacak aslı toplamının 50,00 TL'nin altında olması,

nedeniyle söz konusu alacaklar, zamanaşımına uğrayıp uğramadığı üzerinde durulmaksızın 6111 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasına göre terkin edilecektir.

Örnek 2- 5510 sayılı Kanun kapsamından çıkartılmış olan bir işyerinin, 21/2/2012 tarihi itibariyle, 2004/Şubat ayına ilişkin 55,00 TL sigorta prim aslı ile 130,00 TL gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun, 10,00 TL işsizlik si-

gortası prim aslı ile 24,00 TL gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun ve 10/3/2004 tarihi itibarıyla tebliğ edilmiş 20,00 TL idari para cezası aslı ile 48,00 TL gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunduğu varsayıldığında,

- Söz konusu işyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamında çıkartılmış olması,

- Alacakların tamamının zamanaşımına uğramış olması,

- Alacak aslı ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı toplamının 2012 yılı için 330,00 TL'nin altında ($55,00 + 130,00 + 10,00 + 24,00 + 20,00 + 48,00 = 287,00$ TL) olması,

nedeniyle söz konusu alacaklar, Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararın 1 inci maddesi uyarınca terkin edilecektir.

7.2.2. Ödeme vadesi 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş alacaklar yönünden terkin işlemleri

Ödeme vadesi 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş olan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının terkin edilip edilemeyeceği hususu, Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararda belirtilen şartların oluşup oluşmadığına bakılarak tespit edilecektir.

Buna göre, ödeme vadesi 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş olan alacakların;

a) Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararın 1 inci maddesi uyarınca terkin edilebilmesi için;

- İşyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamında çıkartılmış olması,

- Alacakların zamanaşımına uğramış olması veya tahsilinin imkansız hale gelmiş olması,

- Sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacak aslı ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı ile bunların tahsili için yapılan masraflar toplamının, terkinin yapılacağı tarih itibarıyla, yılı merkezi yönetim bütçe kanununda gösterilen miktarda veya bu miktarın altında olması,

b) Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararın 2 nci maddesi uyarınca terkin edilebilmesi için;

- İşyerinin 5510 sayılı Kanun kapsamında çıkartılmış olması,

- Zamanaşımına uğramamış olmakla birlikte, tahsili için yapılacak giderlerin alaktan fazla olduğu anlaşılan sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacak aslı ile bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı toplamının terkin tarihi itibarıyla 20,00 TL veya bu miktarın altında olması,

gerekmektedir.

Dolayısıyla, ödeme vadesi 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş olan alacakların terkin edilebilmesi için, yukarıda öngörülen iki durumdan birinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

7.2.3. Ödeme vadesi hem 31/12/2010 tarihinden önce hem de 31/12/2010 tarihinden sonra sona ermiş alacaklar yönünden terkin işlemleri

Aynı işyerinde ödeme vadesi hem 31/12/2010 tarihinden önce, hem de 31/12/2010 tarihinden sonra sona eren sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası alacaklarının bulunması halinde, bu alacakların terkin edilip edilemeyeceği Yönetim Kurulumuzca alınan 2010/69 sayılı Kararda belirtilen şartların oluşup oluşmadığına bakılarak 2.2 nolu bölümde belirtildiği şekilde yapılacaktır.

7.2.4. Terkin Yetkisi

Yönetim Kurulumuzun 9/4/2010 tarihli ve 2010/69 kararı ile Kurum alacaklarının terkin yetkisi sosyal güvenlik il müdürlüklerine verilmiştir.

Bu bağlamda, Yönetim Kurulumuzun kararına istinaden, sosyal güvenlik il müdürlüklerince terkin işlemlerine onay verilebilmesi için öncelikle, terkin edilecek Kurum alacakları sosyal güvenlik merkezlerince sosyal güvenlik il müdürlüklerine bildirilecek, sosyal güvenlik il müdürlüklerince uygun görülmesi halinde terkin işlemlerinin yapılması hususu sosyal güvenlik merkezlerine bildirilecektir.

Diğer taraftan, 6111 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin beşinci fıkrasına istinaden yapılacak terkin işlemleri yönünden, sosyal güvenlik il müdürlüklerince sosyal güvenlik merkezlerine herhangi bir yetki devrine gerek olmaksızın, söz konusu terkin işlemlerinin sosyal güvenlik merkezlerince yapılması mümkün bulunmaktadır.

7.3. Sigorta Primi ve İşsizlik Sigortası Primlerinde Zamanaşımı

Zamanaşımı süresi, işverenlerce kendiliğinden düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma verilen veya yasal süresi dışında verilmekle birlikte inceleme-ye sevk edilmeksizin işleme konulan aylık sigorta primleri bildiregelerinden/aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden primler için ayrı, mahkeme kararlarına, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere ya da kamu kurum ve kuruluşlarından alınan yazılara istinaden düzenlenen aylık sigorta primleri bildiregelerinden/aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden primler için ayrı hesaplanacaktır.

Diğer taraftan, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun "İşsizlik sigortası primleri ile sosyal güvenlik primlerine ilişkin hükümler" başlıklı 49 uncu maddesindeki, "İşsizlik sigortası primleri ile ilgili olarak; 5510 sayılı Kanununun 80, 82, 86, 88, 89, 90, 91, 93 ve 100 üncü madde hükümleri uygulanır." hükmüne istinaden, işsizlik sigortası primleri hakkında da sigorta primlerinin tabi

olduğu zamanaşımı hükümleri dikkate alınacaktır.

7.3.1. İşverenlerce kendiliğinden düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma verilen veya yasal süresi dışında verilmekle birlikte incelemeye sevk edilmeksizin işleme alınan prim belgelerinden dolayı tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası primlerinin tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

a) Ödeme vadesi 30/9/2008 veya öncesinde sona eren prim alacakları yönünden

İşverenlerce kendiliğinden düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma verilen veya yasal süresi dışında verilmekle birlikte incelemeye sevk edilmeksizin işleme alınan aylık sigorta primleri bildirelerinden/aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden ve ödeme vadesi 7/12/1993 ve öncesinde sona eren primler yönünden dikkate alınacak zamanaşımı süresi, söz konusu dönemde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda sigorta primlerinin zamanaşımı ile ilgili özel bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle genel hükümlere tabi bulunmaktadır. Dolayısıyla, ödeme vadesi 7/12/1993 ve öncesinde sona eren alacakların zamanaşımı süresi 22/4/1926 tarihi ve 818 sayılı Borçlar Kanunundaki hükümlere göre hesaplanacaktır.

506 sayılı Kanunun mülga 80 inci maddesinin 3917 sayılı Kanunla 8/12/1993 tarihi itibarıyla değiştirilmesi ile birlikte, Kurumumuzun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacakları yönünden 8/12/1993 tarihinden itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerinin uygulamasına geçilmiş ve ödeme vadesi 8/12/1993 ve sonrasında sona eren Kurum alacakları, 6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesinde öngörülen zamanaşımı hükümlerine tabi tutulmuştur.

Ancak, 506 sayılı Kanunun mülga 80 inci maddesinde 6/7/2004 tarihinde yürürlüğe giren 5198 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile 6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesi hükmünün uygulanması hariç tutulmuş ve bu nedenle Kurum alacaklarının zamanaşımı süresinin hesaplanmasında 6183 sayılı Kanun hükümlerinin dikkate alınmasına ilişkin uygulamaya ödeme vadesi 5/7/2004 tarihi itibarıyla sona eren alacaklarla birlikte son verilmiştir.

Dolayısıyla, 5198 sayılı Kanun ile 506 sayılı Kanunun mülga 80 inci maddesinde yapılan düzenleme ile birlikte ödeme vadesi 6/7/2004 ile 30/9/2008 tarihleri arasında sona eren alacakların zamanaşımı süresi yönünden, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda herhangi bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle yine genel hükümlerde yer alan, başka bir ifade ile Borçlar Kanunundaki zamanaşımı süreleri uygulanır hale gelmiştir.

818 sayılı Borçlar Kanununda zamanaşımı ile ilgili olarak,

128 inci maddesinde, “*Müruru zaman alacağın muaccel olduğu zamandan*

başlar, alacağın muacceliyeti bir ihbar vukuuna tabi ise müruru zaman bu haberin verilebileceği günden itibaren cereyan eder.”

130 uncu maddesinde, *“Müddetlerin hesabında müruru zamanın başladığı gün nazarı itibare alınmaz ve müruru zaman ancak müddetin son günü kullanılmaksızın geçtiği surette vaki olmuş olur.”*

6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasında ise, *“Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlarındaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur.”*

hükümleri yer almaktadır.

Buna göre, ödeme vadesi 30/9/2008 veya öncesinde sona eren sigorta primi ve işsizlik sigortası primlerinin zamanaşımı süresi, ödeme vadesi;

- 7/12/1993 ve öncesinde sona eren alacaklar için, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

- 8/12/1993 ila 5/7/2004 tarihleri arasında sona eren alacaklar için, 6183 sayılı Kanun hükümlerine istinaden, alacağın ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl,

- 6/7/2004 ila 30/9/2008 tarihleri arasında sona eren alacaklar için, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

olarak dikkate alınacaktır.

Örnek 5- Özel nitelikteki işyeri işverenlerince 2002/Ağustos ayına ilişkin yasal süresi içinde düzenlenen aylık sigorta primleri bildirelerinden dolayı tahakkuk eden primlerin ödeme süresi 30/9/2002 tarihinde sona ermektedir. Ödeme süresi 30/9/2002 tarihi itibarıyla sona eren alacaklar, 6183 sayılı Kanuna göre ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğundan, beş yıllık zamanaşımı süresi 1/1/2003 tarihinde başlayıp, zamanaşımını kesen veya durduran hallerin bulunmaması halinde 31/12/2007 tarihinde sona ermiş olacaktır.

Örnek 6- Özel nitelikteki işyeri işverenlerince 2005/Haziran ayına ilişkin yasal süresi içinde düzenlenen aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden primlerin ödeme süresi 31/7/2005 tarihinde sona ermektedir. Ödeme vadesi 31/7/2005 tarihi itibarıyla sona eren alacak, Borçlar Kanununa göre ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğundan, on yıllık zamanaşımı süresi, 1/8/2005 tarihinde başlayıp zamanaşımını kesen veya durduran hallerin bulunmaması halinde 31/7/2015 tarihinde sona erecektir.

b) Ödeme vadesi 1/10/2008 veya sonrasında sona eren prim alacakları yönünden

5510 sayılı Kanununun 93 üncü maddesinin,

İkinci fıkrasında; “Kurumun prim ve diğer alacakları ödeme süresinin olduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tâbidir. ... Bu alacaklar için 89 uncu madde gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı, 88 inci maddede belirtilen ödeme süresinin son gününü takip eden günden itibaren uygulanır.”

Dördüncü fıkrasında; “Zamanaşımından sonra yapılan ödemeler kabul edilir. Ancak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tâbi sigortalıların zamanaşımı nedeniyle prim ödenmeyen süreleri, sigortalılık süresinden sayılmaz ve bu süreye ilişkin sigortalılık hak ve yükümlülükleri düşer.”

hükümleri yer almaktadır.

Buna göre, işverenlerce kendiliğinden düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma verilen veya yasal süresi dışında verilmekle birlikte incelemeye sevk edilmeksizin işleme alınan aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden ve ödeme vadesi 1/10/2008 veya sonraki bir tarihte sona eren sigorta primi ve işsizlik sigortası primi alacakları, yasal ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulacaktır.

Örnek 7- Özel sektör işverenlerince 2009/Haziran ayına ilişkin olarak düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma kendiliğinden verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgesinden dolayı tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası prim borçlarının ödeme vadesi 31/7/2009 tarihinde sona ermektedir. Dolayısıyla, 2009/Haziran ayına ilişkin olarak işverenlerce yasal süresi içinde kendiliğinden düzenlenerek Kuruma verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden prim alacağı, ödeme süresinin olduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tâbi olduğundan, söz konusu alacağın tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, 1/1/2010 tarihinde başlayıp, (zamanaşımını kesen ve durduran haller hariç) 31/12/2019 tarihinde sona erecektir.

Örnek 8- Resmi sektör işverenlerince 15/11/2009-14/12/2009 dönemine (2009/Kasım ayına) ilişkin olarak düzenlenen ve yasal süresi içinde Kuruma kendiliğinden verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası prim borçlarının ödeme vadesi 14/1/2010 tarihinde sona ermektedir. Dolayısıyla, 2009/Kasım ayına ilişkin olarak resmi sektör işverenlerince yasal süresi içinde kendiliğinden düzenlenerek Kuruma verilmiş olan aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden prim alacağı, ödeme süresinin olduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak

on yıllık zamanaşımına tâbi olduğundan, söz konusu alacağın tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, 1/1/2011 tarihinde başlayıp, zamanaşımını kesen ve durduran hallerin bulunmaması halinde 31/12/2020 tarihinde sona erecektir.

7.3.2. Mahkeme kararına, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelere istinaden düzenlenen prim belgelerinden dolayı tahakkuk eden primlerin tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

5510 sayılı Kanununun 93 üncü maddesinin ikinci fıkrasında;

“... Kurumun prim ve diğer alacakları; mahkeme kararı sonucunda doğmuş ise mahkeme kararının kesinleşme tarihinden, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden doğmuş ise rapor tarihinden, kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatı gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden doğmuş ise bu soruşturma, denetim ve inceleme sonuçlarının Kuruma intikal ettiği tarihten veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden doğmuş ise bilgi ve belgenin Kuruma intikal ettiği tarihten itibaren, zamanaşımı on yıl olarak uygulanır. ....”

hükmü yer almaktadır.

Buna göre, sigorta primi ve işsizlik sigortası primi alacağı,

- Mahkeme kararı sonucunda doğmuş ise zamanaşımı süresi, mahkeme kararının kesinleşme tarihinden,

- Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden doğmuş ise zamanaşımı süresi, rapor tarihinden,

- Kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden doğmuş ise zamanaşımı süresi, bu soruşturma, denetim ve inceleme sonuçlarının Kuruma intikal ettiği tarihten,

- Bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden doğmuş ise zamanaşımı süresi, bilgi ve belgenin Kuruma intikal ettiği tarihten,

itibaren başlatılacaktır.

Dolayısıyla, belirtilen şekilde tahakkuk eden sigorta primi ve işsizlik sigortası primlerinin zamanaşımı süresi, alacağın ödeme vadesinin sona erdiği tarihe göre değil, yukarıda belirtilen tarihler dikkate alınarak belirlenecektir.

Diğer taraftan, mahkeme kararına, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile

kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelere istinaden düzenlenen aylık sigorta primleri bildirelerinden/aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden primlerin tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, alacağın ödeme vadesinin 1/10/2008 tarihinden önce veya sonra sona erdiği üzerinde durulmaksızın, mahkeme kararının kesinleştiği tarihte/rapor tarihinde/kamu idarelerinin denetim elemanlarınca düzenlenen rapor sonuçlarının Kuruma intikal ettiği tarihte veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerin Kuruma intikal ettiği tarihte geçerli olan kanun hükümleri dikkate alınarak, ilgili kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri esas alınarak belirlenecektir.

Örnek 9- Kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarınca düzenlenen 17/3/2010 tarihli rapor ile (A) sigortalısının 2007/Temmuz ayındaki hizmetlerinin ve kazançlarının Kuruma bildirilmediğinin tespit edildiği varsayıldığında, sigorta primi ve işsizlik sigortası prim alacağı denetim raporuna istinaden tahakkuk ettiğinden, söz konusu sigorta primi ve işsizlik sigortası prim alacağı yönünden denetim raporunun düzenlendiği 17/3/2010 tarihinde 5510 sayılı Kanun hükümlerine ilişkin zamanaşımı süresi geçerli olduğundan, söz konusu alacaklara ilişkin zamanaşımı süresi on yıl olarak uygulanacak olup, bu on yıllık zamanaşımı süresi 17/3/2010 tarihinde başlayıp, zamanaşımını kesen veya durduran hallerin bulunmaması halinde 16/3/2020 tarihinde sona erecektir.

Örnek 10- 24/8/2007 tarihli kesinleşen mahkeme ilamıyla (B) sigortalısının 2000/Ocak, Şubat, Mart ve Nisan aylarındaki hizmetlerinin ve kazançlarının Kuruma bildirilmediğine karar verildiği varsayıldığında, sigorta primi ve işsizlik sigortası prim alacağı mahkeme ilamına istinaden tahakkuk ettiğinden, söz konusu sigorta primi ve işsizlik sigortası prim alacağı yönünden mahkemenin kararının kesinleştiği 24/8/2007 tarihinde 818 sayılı Kanun hükümlerine ilişkin zamanaşımı süresi geçerli olduğundan, söz konusu alacaklara ilişkin zamanaşımı süresi on yıl olarak uygulanacak olup, bu on yıllık zamanaşımı süresi 24/8/2007 tarihinde başlayıp, zamanaşımını kesen veya durduran hallerin bulunmaması halinde 23/8/2017 tarihinde sona erecektir.

Diğer taraftan işverenlerce yasal süresi dışında Kuruma verilen ve işleme alınıp alınmayacağına tespiti amacıyla denetime sevk edilen aylık prim ve hizmet belgelerinin yapılan denetim sonucunda işleme alınmasına karar verilmesi halinde, bu nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinden dolayı tahakkuk eden primler için de zamanaşımı süresi rapor tarihinden itibaren başlatılacaktır.

7.4. İdari Para Cezalarında Zamanaşımı

7.4.1. İdari para cezalarında tahakkuk zamanaşımı süresi

İdari para cezasına konu fiil, ilgili kanunlar ile verilen yükümlülük yerine getirilmediği zaman işlenmiş sayıldığından, gerek 506, gerekse 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, idari para cezasına konu

fiili, yükümlüklerini yerine getirmeleri gereken sürenin son günü itibariyle işlemiş sayılmaktadır.

Örnek 11- (A) Gerçek kişisince 2009/Nisan ayına ilişkin düzenlenen aylık prim ve hizmet belgesinin 29/9/2009 tarihinde Kurumumuza verildiği ve söz konusu prim belgesinin ilgili sosyal güvenlik merkezince işleme alınmasına karar verildiği varsayıldığında, idari para cezasına konu fiil, aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma verildiği 29/9/2009 tarihinde değil, söz konusu belgenin Kuruma verilmesi gereken sürenin son günü olan 23/5/2009 tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

Diğer taraftan, idari para cezaları ilgiliye tebliğ edilmekle tahakkuk ettiğinden, idari para cezasına konu fiilin tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususu, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan Kanun hükümlerindeki zamanaşımı süresi dikkate alınarak belirlenecektir. Dolayısıyla, idari para cezalarının tebliğe çıkartılmasından önce tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususu, fiilin işlendiği tarihten cezanın tebliğe çıkartılacağı tarihe kadar ilgili Kanunda öngörülen sürenin geçip geçmediğine bakılarak, ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğünce/sosyal güvenlik merkezince araştırılacaktır.

Tebliğe çıkartılacağı tarihte zamanaşımına girmiş olduğu anlaşılan idari para cezaları tebliğe çıkartılmayacağı gibi, tebliğe çıkartıldığı tarihte zamanaşımına girmemiş olmakla birlikte tebliğ edildiği tarih itibariyle zamanaşımına girmiş olan idari para cezaları da ilgili sosyal güvenlik il müdürlüğü/sosyal güvenlik merkezi tarafından İdari Para Cezaları İtiraz Komisyonu kararı ile iptal edilecektir.

Öte yandan, idari para cezalarının tahakkuk zamanaşımına girip girmediği hususunun tespiti sırasında, idari para cezasına konu fiilin işverenlerce kendiliğinden verilen belge veya bildirgelere istinaden ya da mahkeme kararına/denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan tespitlere/bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelere istinaden uygulandığı üzerinde durulmayacaktır.

Örnek 12- (B) Limited Şirketince, 2008/Mayıs ayında çalışan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma verilmediğinin 20/7/2011 tarihli mahkeme ilamından anlaşıldığı varsayıldığında, idari para cezasına konu fiil, mahkemenin karar tarihi üzerinde durulmaksızın 30/6/2008 tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

İdari para cezalarının tahakkuk zamanaşımı süreleri, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanun hükümlerine göre aşağıda belirtildiği şekilde hesaplanacaktır.

a) 30/9/2008 veya önceki bir tarihte işlenen fiiller yönünden tahakkuk zamanaşımı süresi

506 sayılı Kanunun idari para cezalarını düzenleyen 140 ıncı maddesinde 3910, 4958, ve 5655 sayılı Kanunlarla değişiklikler yapılmış olup, 506 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak

olan idari para cezalarının tahakkuk zamanaşımına uğramış olup olmadığı hususu, fiilin işlendiği tarihte geçerli olan Kanundaki zamanaşımı süresine bakılarak belirlenecektir.

Bu bağlamda, 30/9/2008 tarihi ve öncesinde işlenmiş olan fiiller dolayısıyla uygulanacak olan idari para cezalarının tahakkukunda dikkate alınacak zamanaşımı süreleri;

- 9/7/1987 ile 11/5/1993 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, bu tarihlerde konuyu düzenleyen herhangi bir yasal düzenlemenin bulunmaması nedeniyle çeşitli yargı kararları uyarınca; beş yıl,

- 12/5/1993 ile 5/8/2003 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, 3910 sayılı Kanun uyarınca; on yıl,

- 6/8/2003 ile 30/9/2008 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı, 4958 sayılı Kanun uyarınca; beş yıl,

olacaktır.

Örnek 13- (A) Gerçek kişisi tarafından, 2007/Haziran ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesini vermediğinin Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca 20/6/2010 tarihinde yapılan incelemeler sonucunda tespit edildiği varsayıldığında, 2007/Haziran ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken sürenin son günü 31/7/2007 olduğundan, idari para cezasına konu fiil 31/7/2007 tarihinde işlenmiş sayılacaktır. Bu durumda, 31/7/2007 tarihinde işlenen fiiller dolayısıyla zamanaşımı süresi, 506 sayılı Kanunun 4958 sayılı Kanunla değişik 140 nci maddesi hükmü dikkate alınarak hesaplanacaktır. Dolayısıyla, 6/8/2003 ile 30/9/2008 tarihleri arasında işlenen fiiller beş yıllık zamanaşımı süresine tabi tutulduğundan, bahse konu fiil dolayısıyla uygulanacak olan idari para cezasının en geç 30/7/2012 tarihine kadar tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası *"Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur."* hükmüne amirdir.

Kanunun bu hükmüne istinaden, idari para cezasına konu fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanundaki zamanaşımı süresi ile sonradan yürürlüğe giren kanundaki zamanaşımı süresi farklı ise, Türk Ceza Kanununun 7 nci maddesine istinaden failin lehine olan kanundaki zamanaşımı süresinin esas alınması gerekmektedir.

Bu nedenle,

- Fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanunda idari para cezalarının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörülmesine rağmen, sonradan yürürlüğe giren kanunlarda idari para cezalarının beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörüldüğü durumlarda, sonradan yürürlüğe giren ve failin lehine

olan kanundaki beş yıllık zamanaşımı süresi,

- Fiilin işlendiği tarihte geçerli olan kanunda idari para cezalarının beş yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu öngörülmesine rağmen, sonradan yürürlüğe giren kanunlarda idari para cezalarının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğunun öngörüldüğü durumlarda, sonradan yürürlüğe giren kanunda failin lehine bir düzenleme öngörülmediğinden, fiil tarihinde geçerli olan beş yıllık zamanaşımı süresi,

dikkate alınacaktır.

Örnek 14- (D) Limited Şirketine ait işyerinde çalışan (A) sigortalısının 2002/Mayıs ila 2002/Ekim aylarındaki hizmetlerinin Kurumumuza bildirilmediğinin 1/12/2010 tarihli mahkeme ilamından anlaşıldığı varsayıldığında, 12/5/1993 ila 5/8/2003 tarihleri arasında işlenen fiillerden dolayı idari para cezalarının tebliğinde zamanaşımı süresi her ne kadar 3910 sayılı Kanun uyarınca on yıl olarak belirlenmiş ise de, 6/8/2003 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 4958 sayılı Kanun uyarınca zamanaşımı süresi beş yıl olarak belirlendiğinden, 2002/Mayıs ila 2002/Ekim aylarına ilişkin aylık sigorta primleri bildiremelerinden dolayı beş yıllık zamanaşımı süresi esas alınacağından, idari para cezaları tebliğe çıkartılmayacaktır.

Örnek 15- (B) sigortalısının 2004/Mayıs ayına ilişkin hizmetlerinin Kurumumuza bildirilmediğinin Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca 15/6/2010 tarihinde düzenlenen rapor ile tespit edildiği varsayıldığında, fiilin işlendiği 30/6/2004 tarihinde yürürlükte olan kanunda zamanaşımı süresi beş yıl olarak öngörüldüğünden, her ne kadar 1/10/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanunla idari para cezalarında zamanaşımı süresi on yıla çıkarılmış ise de bahse konu fiil dolayısıyla beş yıllık zamanaşımı süresi esas alınacağından, idari para cezası tebliğe çıkartılmayacaktır.

b) 1/10/2008 veya sonraki bir tarihte işlenen fiiller yönünden tahakkuk zamanaşımı süresi

5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin yedinci fıkrasında, “*İdarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlar.*” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 5510 sayılı Kanunda öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak olan idari para cezalarının, en geç fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl içinde tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Örnek 16- Özel sektör işverenince düzenlenen 2009/Ekim ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi dışında verildiği ve söz konusu belgenin Kurumca işleme alındığı varsayıldığında, bahse konu prim belgesinin yasal verilme süresi 23/11/2009 tarihinde sona ermiş olduğundan, söz konusu fiil dolayısıyla uygulanacak idari para cezası 22/11/2019 tarihine kadar tebliğ edilmediği takdirde zamanaşımına uğrayacaktır.

Örnek 17- Kurumun denetim ve kontrole görevli memurlarınca düzenlenen 25/8/2011 tarihli raporda, özel nitelikteki işyerinde çalışan (A) sigortalısının 2009/ Mart ayına ilişkin hizmetlerinin ve kazançlarının Kuruma bildirilmediğinin tespit edildiği varsayıldığında, 2009/Mart ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin yasal verilme süresi 23/4/2009 tarihinde sona ermiş olduğundan, söz konusu fiil dolayısıyla uygulanan idari para cezası 22/4/2019 tarihine kadar tebliğ edilmediği takdirde zamanaşımına uğrayacaktır.

7.4.2. İdari para cezalarında tahsil zamanaşımı süresi

İdari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi, belgenin, işverenlerce kendiliğinden verilip verilmediği veya mahkeme kararlarına/ denetim ve kontrole görevli memurlarca yapılan tespitlere/kamu kurum ve kuruluşlarından alınan yazılara istinaden işverenlerce veya Kurumca re'sen düzenlenip düzenlenmediği üzerinde durulmaksızın, tebliğ edilen idari para cezasının yasal ödeme süresinin son gününde geçerli olan kanun hükümlerine göre tespit edilecektir.

a) Yasal ödeme süresinin son günü 30/9/2008 veya önceki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

506 sayılı Kanununun 140 ıncı maddesinde 6/8/2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 4958 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce, idari para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde ödenmesi gerekmekte idi. Ancak 506 sayılı Kanununun 140 ıncı maddesinde 4958 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda idari para cezalarının ödeme süresi tebliğ tarihinden itibaren 15 güne çıkartılmıştır.

Buna göre,

- 5/8/2003 veya önceki bir tarihte tebliğ edilmiş olan idari para cezalarında yasal ödeme süresi, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün,

- 6/8/2003 veya sonraki bir tarihte tebliğ edilmiş olan idari para cezalarında yasal ödeme süresi, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün,

olarak dikkate alınacaktır.

Bu bağlamda, yukarıda belirtilen süreler dikkate alınmak suretiyle idari para cezalarının ödeme süresinin sona erdiği tarihin,

- 7/12/1993 veya önceki bir tarihe rastlaması halinde, tahsil zamanaşımı süresi, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

- 8/12/1993 ila 5/7/2004 tarihleri arasına rastlaması halinde, tahsil zamanaşımı süresi, 6183 sayılı Kanun hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl,

- 6/7/2004 ila 30/9/2008 tarihleri arasında rastlaması halinde, tahsil zamanaşımını süresi, Borçlar Kanunu hükümlerine istinaden, ödeme vadesinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl,

olarak dikkate alınacaktır.

Diğer taraftan, idari para cezalarının tahsil zamanaşımında, tahakkuk zamanaşımında olduğu şekilde lehe olan hükümlerin uygulanması gibi bir durum söz konusu değildir.

b) Yasal ödeme süresinin son günü 1/10/2008 veya sonraki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımı süresi

5510 sayılı Kanununun 102 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre idari para cezalarının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmesi gerekmektedir. Yasal ödeme süresinin son günü 1/10/2008 veya sonraki bir tarihe rastlayan idari para cezalarının tahsilinde dikkate alınacak zamanaşımını süresi, 5510 sayılı Kanununun 93 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; *“Kurumun prim ve diğer alacakları ödeme süresinin dolduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tâbidir.”* hükmüne istinaden, ödeme süresinin dolduğu onbeşinci günü takip eden takvim yılı başından itibaren on yıl olarak dikkate alınacaktır.

Örnek 18- 17/4/2010 tarihinde sigortalı çalıştırmaya başlayan, ancak işyeri bildirgesini yasal süresi dışında Kuruma veren işveren hakkında uygulanan idari para cezasının, 25/5/2010 tarihinde tebliğ edildiği varsayıldığında, idari para cezasının ödeme süresi 9/6/2010 tarihinde sona ermektedir. Dolayısıyla, bahse konu idari para cezasına ilişkin on yıllık zamanaşımını süresi 1/1/2011 tarihinde başlayıp 31/12/2020 tarihinde sona erecektir.

c) Ölüm halinde idari para cezaları hakkında yapılacak işlemler

Bilindiği gibi, 6183 sayılı Kanunda idari para cezalarının amme borçlusunun ölümü halinde terkin edilip edilmeyeceği hususunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Ancak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 38 inci maddesinin altıncı fıkrasında *“Ceza sorumluluğu şahsidir.”* hükmü yer almaktadır.

Anayasanın bu hükmü ile şahısların işledikleri idari veya adli suçlara istinaden gerek adli, gerekse idari merciler tarafından verilen cezaların yalnızca o kişiye yönelik olarak infaz edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.

Diğer taraftan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

- ‘Ceza sorumluluğunun şahsiliği’ başlıklı 20 nci maddesinin birinci fıkrasında, *“Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.”*

- ‘Sanığın veya hükümlünün ölümü’ başlıklı 64 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, “*Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Ancak, müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş bulunan hüküm, infaz olunur.*”

hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 96 ncı maddesinde de 5237 sayılı Kanunun 64 üncü maddesine paralel hüküm yer almakta idi.

Bu itibarla, Anayasanın 38 inci maddesi hükmü ile mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer verilen hükümler karşısında, cezaya muhatap kişinin ölümü halinde mahkemeler tarafından verilen adli para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi gerekmektedir. Ancak, yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş olan mahkeme kararlarının infazı gerektiğinden, bu tutarlar gerek terekeden gerekse mirasçılardan tahsil edilecektir.

İdari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda, cezaya muhatap olan kişilerin ölümü halinde, idari para cezalarının mirası reddetmemiş mirasçılardan takip edilip edilmeyeceği yönünde ayrıca bir hüküm bulunmaması nedeniyle, Anayasanın 38 inci maddesinde yer verilen “Cezaların Şahsiliği” ilkesi ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesi gereğince, bu idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi icap etmektedir. Bu bağlamda, 5510 sayılı Kanun uyarınca uygulanan idari para cezasının borçlusu olan gerçek kişi işverenin ölümü halinde, bu amme alacağının mirası reddetmemiş mirasçılardan takip edilip edilmeyeceği yönünde bir düzenleme bulunmadığından, kendisine idari para cezası uygulanan amme borçlusunun ölümü halinde, bu alacağın (borçlunun mirasçılardan takip edilmeksizin) tahsilinden vazgeçilecektir.

Buna karşın, tüzel kişilere yönelik olarak verilen idari para cezalarının tüzel kişiliğin mal varlığından tahsil edilememiş olması nedeniyle, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takibe geçilen sorumlu tutulan ortaklar ve/veya kanuni temsilcilerin ölümü halinde, cezaya tüzel kişiliğin muhatap olması nedeniyle, mirası reddetmemiş mirasçılardan bu alacakların takibine devam edilecektir.

7.5. Zamanaşımı süresinin kesilmesi ve durması

Kurumumuzun yasal süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde zamanaşımı süresinin kesilmesi ve durması ile ilgili olarak 3917 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile birlikte 8/12/1993 tarihinden itibaren 6183 sayılı Kanunun 103 üncü maddesi hükümleri esas alınmaktadır.

7.5.1. Zamanaşımının kesilmesi

6183 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinde, zamanaşımının hangi hallerde kesileceği belirtilmiştir. Kurum alacağı için zamanaşımı işlemeye başladıktan

sonra bu maddede sıralanan işlemlerden en az birinin gerçekleşmesi durumunda, zamanaşımının kesilmesinde geçmiş olan süre ortadan kalkar ve kesilmenin rastladığı takvim yılını izleyen takvim yılı başından itibaren yeniden işlemeye başlar.

Zamanaşımını kesen haller aşağıda belirtilmiştir.

a) Ödeme: Ödeme, hususi şekilleri uyarınca yapılmışsa, çekin tahsil daire-sine veya bankaya verildiği, paranın bankaya veya postaneye yatırıldığı, mü-nakale emri üzerine paranın Kurum hesabına geçtiği gün yapılmış sayılır ve zamanaşımı da o gün kesilmiş olur. Çek veya münakale emrinin herhangi bir nedenle ödenmemesi durumunda, Kurumun borçluya rücu hakkı saklıdır. Bu durumda zamanaşımı kesilmez.

b) Haciz uygulanması: Borçlunun menkul ve gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına haciz uygulanması zamanaşımını keser.

c) Cebren tahsil ve takip muameleleri sonucunda yapılan tahsilat: Ceb-ren tahsil ve şekillerini düzenleyen 54 üncü madde uyarınca gösterilen temina-tın paraya çevrilmesi, kefilin takibi ve borçlunun iflasının istenmesi sonucu elde edilen tahsilat ile borçlunun taşınır ve taşınmaz mallarının satılması sonucu elde edilen paralar zamanaşımını keser.

d) Ödeme emri tebliği: Kurum alacağını vadesinde ödemeyenlere, 55 inci madde uyarınca tebliğ edilen ödeme emri zamanaşımını keser.

e) Mal bildirimini, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi: Kurum borçlusunun 59 uncu madde gereğince mal bildiriminde bulunması zamanaşı-mını kesme nedenidir. Borçlunun malının olup olmaması zamanaşımının kesil-mesi bakımından önemli değildir. Zamanaşımının kesilmesi için borçlunun mal bildiriminde bulunması yeterlidir.

Ayrıca, 61 inci madde hükmünce mal edinme ve mal artmalarının, tahsil da-iresine bildirilmesi de zamanaşımının kesilmesi için yeterlidir.

f) Yukarıdaki sıralarda gösterilen muamelelerden herhangi birinin kefile veya yabancı şahıs ve kurumların mümessillerine tatbiki veya bunlar tara-findan yapılması: Zamanaşımının kesilmesi yönünden yukarıda sayılan beş iş-lemde herhangi birinin bu kişilere de yapılmış olması da zaman aşımını keser.

g) İhtilafli amme alacaklarında yargı organlarınca bozma kararı verilme-si: Uyuşmazlık durumunda yargı organlarınca verilen bozma kararı, zamanaşı-mını kesen nedenler arasındadır.

h) Alacağın teminata bağlanması: Alacağın Kanunda öngörüldüğü şekilde herhangi bir teminata bağlanması, zamanaşımını kesme nedenleri arasındadır.

ı) Yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararı verilmesi: Yargı organ-larınca yürütmenin durdurulması kararının verilmesi zamanaşımını keser.

j) İki kamu idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı amme idaresince, borçlu amme idaresine borcun ödenmesi için yazı ile başvurulması:

Amme idareleri arasında mevcut bir borç için alacaklı amme idaresince borçlu idareye yazı ile başvurularak alacağını istemesi zamanaşımını keser. Borçlu amme idaresine yazı ile başvurulması, idarece tebellüğ edilmesi manasına gelmektedir.

k) Amme alacağının özel kanunlara göre ödenmek üzere müracaatta bulunulması ve/veya ödeme planına bağlanması: Alacağın özel kanunlara göre ödenmesi için müracaatta bulunulması ve/veya ödeme planına bağlanması da tahsil zamanaşımını keser.

Zamanaşımını kesen işlemlerinden an az birinin gerçekleşmiş olması halinde, işlemin gerçekleştiği tarih itibariyle zamanaşımı kesilmiş olacaktır.

Bu durumda, zamanaşımının;

- 6183 sayılı Kanuna göre tayin edilmiş olduğu durumlarda, yeni zamanaşımı süresi, zamanaşımının kesildiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl olarak,

- 818 sayılı Kanuna göre tayin edilmiş olduğu durumlarda, yeni zamanaşımı süresi, zamanaşımının kesildiği tarihi takip eden günden itibaren on yıl olarak, yeniden başlatılacaktır

Örnek 19- 2004/Mart ayına ilişkin prim borcunun, 6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesine istinaden 1/1/2005 tarihinden itibaren beş yıllık süre içinde tahsil edilmesi gerekmektedir. Bahse konu prim borcu dolayısıyla düzenlenen ödeme emrinin 18/6/2009 tarihinde ilgililere tebliğ edildiği varsayıldığında, zamanaşımı süresi 18/6/2009 tarihi itibariyle kesilmiş olacağından, 6183 sayılı Kanunun 103 üncü maddesine istinaden 1/1/2010 tarihinden itibaren beş yıllık zamanaşımı süresi yeniden işlemeye başlayacaktır.

Örnek 20- 2007/Temmuz ayına ilişkin prim borcunun, Borçlar Kanununun 60 ıncı maddesine istinaden 1/9/2007 tarihinden itibaren on yıllık süre içinde tahsil edilmesi gerekmektedir. Bahse konu prim borcu dolayısıyla 21/2/2010 tarihinde kısmi ödeme yapıldığı varsayıldığında, zamanaşımı süresi 21/2/2010 tarihi itibariyle kesilmiş olacağından ve Borçlar Kanununun 133 üncü maddesine istinaden zamanaşımı süresi, ödeme süresinin sona erdiği tarihi takip eden günden itibaren başladığından, on yıllık zamanaşımı süresi 22/2/2010 tarihinden itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır

Diğer taraftan, zamanaşımının;

- Yargı organlarınca bozma kararı ile kesilmesi halinde, zamanaşımı süresi yeni vade gününün rastladığı,

- Kurum alacağının teminata bağlanması nedeniyle kesilmesi halinde, zama-

naşımı süresi teminatın kalktığı,

- İcranın kaza (yargı) mercilerince ertelenmesi/yürütmenin durdurulması kararlarıyla kesilmesi halinde, zamanaşımı süresi durma süresinin sona erdiği,

tarihi takip eden takvim yılı başından/günden itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır.

7.5.2. Zamanaşımının durması (işlememesi)

Zamanaşımının işlememesi halini düzenleyen 6183 sayılı Kanununun 104 üncü maddesi hükmü uyarınca borçlunun yabancı bir memlekette bulunması, hileli iflas etmesi, terekesinin tasfiye edilmesi gibi hakkında icra takibi yapılmasına imkan bulunmayan hallerde, tahsil zamanaşımı işlemmez. Sıralanan sebepler ortadan kalktıktan sonra, duran zamanaşımı kaldığı yerden işlemeye devam eder.

Diğer taraftan, 5510 sayılı Kanununun 91 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, *“Prim borcunun ertelendiği sürede zamanaşımı işlemmez ve ertelenen kısmına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmaz.”* hükmü yer almıştır

Bu durumda, prim borçlarının 5510 sayılı Kanununun 91 inci maddesine istinaden afet nedeniyle ertelenmesine karar verilmesi halinde, borçlu hakkında takip yapılamayacağından dolayı, bu süreler içinde de zamanaşımı işlemeyecektir.

Zamanaşımı süresinin kesilmesi halinde, süre yeniden tayin edilmekte; buna karşın, zamanaşımı süresinin durması ya da prim borcunun ertelenmesi halinde yeni bir süre tayin edilmeyip, zamanaşımı süresinin durduğu tarih ile işlemeye devam ettiği tarih arasındaki süre, zamanaşımı süresinin hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır.

Örnek 21- (A) Limited Şirketinin ödeme vadesi geçmiş 2007/Mart ve Nisan ayına ilişkin prim borçları ile ödeme vadesi gelmemiş 2009/Temmuz, Ağustos, Eylül aylarına ilişkin prim borçlarının 14/8/2009 tarihinde meydana gelen yangın felaketi dolayısıyla 14/8/2009 tarihinden 14/8/2010 tarihine kadar 1 yıl süre ile ertelenmesine karar verildiği varsayıldığında,

- 2007/Mart ayına ilişkin prim borcunun, Borçlar Kanununun 128 inci maddesine istinaden 1/5/2007 tarihinden 1/5/2017 tarihine kadar on yıllık süre içinde tahsil edilmesi gerekmekte birlikte, 14/8/2009 ila 14/8/2010 tarihleri arasında zamanaşımı süresi 1 yıl süre ile durduğundan, bahse konu prim borcunun on yıllık zamanaşımı süresi 1/5/2018 tarihinde sona erecektir.

- 2007/Nisan ayına ilişkin prim borcunun, Borçlar Kanununun 128 inci maddesine istinaden 1/6/2007 tarihinden 1/6/2017 tarihine kadar on yıllık süre içinde tahsil edilmesi gerekmekte birlikte, 14/8/2009 ila 14/8/2010 tarihleri arasında zamanaşımı süresi 1 yıl süre ile durduğundan, bahse konu prim borcunun on yıllık zamanaşımı süresi 1/6/2018 tarihinde sona erecektir.

- 2009/Temmuz, Ağustos, Eylül aylarına ilişkin prim borçlarının, 5510 sayılı

Kanunun 93 üncü maddesine istinaden 1/1/2010 tarihinden 1/1/2020 tarihine kadar tahsil edilmesi gerekmekte birlikte, 14/8/2009 ila 14/8/2010 tarihleri arasında zamanaşımı süresi durduğundan, zamanaşımının işlemediği 1/1/2010 ila 14/8/2010 tarihleri arasındaki süre bahse konu prim borçlarına ilişkin on yıllık zamanaşımı süresine eklenecek olup, bu durumda bahse konu prim borcunun on yıllık zamanaşımı süresi 14/8/2020 tarihinde sona erecektir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ASGARİ İŞÇİLİK SONUCU ÇIKAN FARK PRİM VE İDARİ PARA CEZASININ TAKİP VE TAHSİLİ

8.1. (4/a) KAPSAMINDAKİ SİGORTALILARA İLİŞKİN PRİMLERİN ÖDENMESİ

8.1.1. Prim Ödeme Yükümlüleri

5510 sayılı Kanununda; 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olanlar için işverenleri prim ödeme yükümlüsü olarak sayılmışlardır.

Hizmet akdi kapsamında çalışmamakla birlikte, ceza infaz kurumları ile tutukevleri bünyesinde oluşturulan tesis, atölye ve benzeri ünitelerde çalıştırılan hükümlü ve tutulular için Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumları prim ödeme yükümlüsü olarak sayılmışlardır.

5510 sayılı Kanununda 5 inci maddenin (b) bendinde belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde meslekî eğitim görenler ile meslek liselerinde staja tâbi tutulan öğrenciler için Milli Eğitim Bakanlığı veya bu öğrencilerin eğitim gördükleri okullar, yüksek öğrenim sırasında staja tâbi tutulan öğrenciler için öğrenim gördükleri Yüksek Öğretim Kurumu prim ödeme yükümlüsü olarak sayılmışlardır.

8.1.2. Prim Ödeme Süreleri

5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalıları çalıştıran işverenler, bir ay içinde çalıştırdıkları sigortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanacak sigortalı hissesi prim tutarlarını sigortalıların ücretlerinden keserek, kendi hissesine isabet eden prim tutarlarını da bu tutarlara ekleyerek en geç takip eden ay/dönemin sonuna kadar Kuruma ödeyeceklerdir.

Ödeme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde ise, prim tutarları, en geç son günü izleyen ilk iş günü içinde Kuruma ödenecektir.

Örnek 1- Özel nitelikteki A Limited Şirketi, 2008/Kasım ayında çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini en geç 31/12/2008 tarihine kadar, 2008/Aralık ayın-

da çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini ise 31/1/2009 tarihinin Cumartesine rastlaması nedeniyle 2/2/2009 Pazartesi günü ödeyecektir.

Örnek 2 - 5110 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştıran resmi nitelikteki (B) Kamu Kurumu, 15/11/2008 - 14/12/2008 döneminde çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini en geç 14/1/2009 Çarşamba günü, 15/12/2008 - 14/1/2009 döneminde çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini ise 14/2/2009 tarihinin Cumartesine rastlaması nedeniyle 16/2/2009 Pazartesi günü ödeyecektir.

Diğer taraftan, prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsubu suretiyle de ödenmesi de mümkün bulunmaktadır. Bu durumda, katma değer vergisi iade hakkı sahibi olan işveren, kendisinin veya mal ya da hizmet satın aldığı/iştirak/ortaklık ilişkisi içinde bulunduğu işverenlerin prim borçları için de mahsup talep edebilecektir.

Prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup edilmesi talebinde bulunan işverenlerin, cari aylara ilişkin prim borçlarını ödeme süresinin sona erdiği tarihten itibaren 15 gün içinde mahsup suretiyle ödemeleri halinde, bahse konu primler yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir. Ancak prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi talebinde bulunulduğu halde, yukarıda belirtilen süre içinde mahsup edilemeyen veya eksik mahsup edilen prim borçları, yasal ödeme süresinin sonundan borç ödeninceye kadar gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilecektir.

Öte yandan,

a) 2822 sayılı Kanuna göre toplu iş sözleşmesi akdedilen işyerlerinden dolayı toplu iş sözleşmesine istinaden geriye yönelik olarak ödenen ücretlere ilişkin sigorta priminin, toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarihi,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan ve toplu iş sözleşmesi dışında kalan sigortalı personel ile toplu iş sözleşmesine tabi olmakla beraber sendikalara üye olmamaları sebebiyle özel sektöre ait işyerlerinde sözleşme kapsamında bulunmayan personele yapılan geriye dönük ücret artışlarına ilişkin sigorta primlerinin, kararların alındığı tarihleri,

c) Ücretleri Maliye Bakanlığının vizesine tabi olması sebebiyle ödenmesine sonradan karar verilen kamu sektöründe görevli sigortalı için vizenin gecikmesine bağlı olarak yasal süresi dışında verilmek zorunda kalınan ek prim belgelerine ilişkin sigorta primlerinin, vize işleminin gerçekleştirildiğine ilişkin yazının ilgili kuruluşa intikal tarihini,

ç) Bir aydan fazla istirahat alan sigortalılara Kurumca ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin yanı sıra işverenlerince toplu iş sözleşmesine dayanılarak istirahatlının bulunulan süre için ücret ödenmesi hâlinde, bu ücretlere ilişkin sigorta

primlerinin, istirahat süresinin sona erdiği tarihi,

d) 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesine istinaden iş mahkemelerince veya özel hakem tarafından verilen kararlar uyarınca, göreve iadesine karar verilen sigortalı için kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının, sigortalıya tebliğinden sonra on iş günü içinde sigortalı işverene işe başlamak üzere başvurduğu takdirde, iş mahkemeleri veya özel hakemlerce verilen karar uyarınca ödenmesine karar verilen ücretlere ilişkin sigorta primlerinin, kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının işçiyeye tebliğ edildiği tarihten itibaren (tebliğ edilen gün hariç) onuncu iş gününün içinde bulunduğu ay/dönemi,

e) 4857 sayılı İş Kanununun 21 inci maddesine istinaden iş mahkemelerince veya özel hakem tarafından verilen kararlar uyarınca, göreve iadesine karar verilen sigortalı personelin kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunması ve işverenin usulüne uygun daveti üzerine işe başlaması halinde, davete ilişkin tebligatın alındığı tarihin veya işverenin işçiyi işe başlatmaması halinde, sigortalı personelin işe başlamak için işverene yaptığı başvurusuna ilişkin tebligatın alındığı tarihin içinde bulunduğu ayı takip eden ay başını,

f) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (b) bendi kapsamında bulunanlardan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülenlere enflasyon farkı veya başka ad altında geriye yönelik olarak yapılan ödemelere ilişkin sigorta primlerinin, ödemelerin yapıldığı tarihi,

g) Toplu iş sözleşmelerine tabi işyeri işverenlerince veya kamu idarelerince ya da yargı mercilerince verilen kararlara istinaden, hizmet akdinin mevcut olmadığı veya askıda olduğu bir tarihte ödenen ücret dışındaki ödemelere ilişkin sigorta primlerinin (ücret dışındaki bu ödemeler hizmet akdinin devam ettiği en son ayın kazancına dahil edilecektir) yukarıda belirtilen mercilerin kararlarının kesinleşme tarihlerini,

h) Kamu kurumlarında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için mahkeme kararları veya idarece verilen kararlar gereğince geriye yönelik ücret ve ücret niteliğinde ödeme yapılması halinde mahkeme kararının idareye tebliğ edildiği tarihi takip eden günden veya idarenin karar tarihi,

izleyen ay/dönemin sonuna kadar Kuruma ödenirse yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilir.

Libya'da daimi işçi çalıştıran işverenlerin, Kanun hükümlerine göre her ay için sigortalılardan kesecekleri sigorta primlerini kendilerine ait prim tutarlarına da ekleyerek en geç ilgili olduğu ayı takip eden üç ay içinde ödemeleri halinde, söz konusu primler yasal süresi içerisinde ödenmiş sayılacak olup, bu süre için-

de ödenmeyen primlere Kanununun 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen gecikme cezası ve gecikme zammının uygulanması gerekmektedir.

8.2. (4/c) KAPSAMINDAKİ SİGORTALILARA İLİŞKİN PRIMLERİN ÖDENMESİ

8.2.1. Prim Ödeme Yükümlüleri

5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanların, Kanununun uygulamasında uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası bakımından işverenleri/kamu idareleri prim ödeme yükümlüsüdür.

Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda silâhlı kuvvetler hesabına okuyanların ve astsubay meslek yüksek okulu öğrencileri ile astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitime tabi tutulan adayların öğrenci harçlıkları ile ilgisine göre en az aylık alan teğmen veya astsubay çavuşun prime esas kazançları arasındaki farkın primi; polis akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan öğrencilerin öğrenci harçlıkları ile komiser yardımcısı veya polis memuru prime esas kazançları arasındaki farkın primi, öğrenciler adına kurumlarınca ödenir.

Talim ve manevra için rütbe ile silah altına alınan 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olan sigortalılardan rütbelerinin prime esas kazançları, vazifelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazanç farklarına ait primleri vazife gördükleri kurumlarınca; seferberlik ve harp için silâh altına alınanlardan vazifelerinin prime esas kazançları, rütbelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazançları arasındaki farkın primleri de, rütbelerinin prime esas kazancını ödeyen kamu idaresince kesilerek Kuruma ödenir.

8.2.2. Prim Ödeme Süreleri

Kamu idareleri 2008/Ekim ayı başından itibaren Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında ilk defa sigortalı olanların primleri ile Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup, Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanların kesenekleri, karşılıkları ve %100 artış farklarını,

a) Her ayın 15'i ile müteakip ayın 14'ü arasındaki maaşını ayın 15'inde peşin alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken takvim ayının son gününe kadar,

b) Her ayın 1'i ile 30'u arasındaki maaşını ayın 1'inde peşin alan sigortalılar için, maaş ödemelerinin yapılması gereken ayın 15'inci günü sonuna kadar,

c) Her ayın 15'i ile müteakip ayın 14'ü arasındaki maaşını müteakip ayın 15'inde çalıştıktan sonra alan sigortalılar için, maaş ödemelerinin yapılması ge-

reken takvim ayının son gününe kadar,

d) Her ayın 1'i ile 30'u arasındaki maaşını müteakip ayın 1'inde çalıştıktan sonra alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken ayın 15'inci günü sonuna kadar,

Kuruma ödemek zorundadırlar.

Örnek: (A) Kamu idaresinin, 4 ayı maaş ödeme dönemine ait sigortalı çalıştırdığı varsayıldığında, bu kamu idaresince 2008/ Ekim ayına ait primlerin/ keseneklerin,

a) 15/10/2008 - 14/11/2008 ayı maaşları 15/10/2008 tarihinde peşin ödenen sigortalıların primlerini en geç 31/10/2008 günü sonuna kadar,

b) 1/10/2008 - 31/10/2008 ayı maaşlarını 1/10/2008 tarihinde peşin alan sigortalıların primlerini en geç 15/10/2008 günü sonuna kadar,

c) 15/10/2008 - 14/11/2008 ayı maaşını 15/11/2008 tarihinde çalıştıktan sonra alan sigortalıların primlerini en geç 30/11/2008 gününün hafta sonu tatiline rastlaması nedeniyle 1/12/2008 günü sonuna kadar, ,

d) 1/10/2008 - 31/10/2008 ayı maaşlarını 1/11/2008 tarihinde çalıştıktan sonra alan sigortalıların primlerini en geç 15/11/2008 gününün hafta sonu tatiline rastlaması nedeniyle 17/11/2008 günü sonuna kadar,

Kurum adına prim tahsilatı yapan banka şubelerine yatırmak zorundadır.

Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı olanlar için yasal düzenleme veya Bakanlar Kurulu kararı ile geriye yönelik olarak ödenmesine karar verilen aylık, ücret veya tahsisata ait olmak kaydıyla tahakkuk ettirilecek primler ödeme gününü takip eden günden başlamak üzere on beşinci günün sonuna kadar ödenen sigorta primleri,

Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı olanlardan görevden uzaklaştırılması veya görevine son verilmesine rağmen idari tasarrufla ya da yargı kararı ile görevlerine iade edilenler için geriye yönelik olarak ödenen aylık, ücret veya tahsisata ait tahakkuk ettirilecek primler ödenmenin yapıldığı tarihi takip eden on beşinci günün sonuna kadar ödenen sigorta primleri,

Operasyonlara katılmak amacıyla görev yerleri değiştirilen askeri birliklerin bu durumunu belgelemeleri kaydıyla yasal süresi dışında vermiş oldukları prim belgelerine ilişkin sigorta primlerinin belgenin verildiği ayın sonuna kadar ödenen sigorta primleri,

yasal süresi içerisinde ödenmiş kabul edilir ve yukarıda belirtilen süre içinde ödenirse ayrıca gecikme cezası ile gecikme zammı alınmaz.

Prim ödeme süresinin son gününün hafta sonu veya resmi tatil gününe denk

gelmesi halinde primlerin/keseneklerin takip eden ilk iş günü sonuna kadar ödenmesi halinde yasal süresi içerisinde ödenmiş kabul edilir.

4/10/1987 tarih ve 19949 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Devlet Memurları ile Diğer Kamu Görevlilerinin Aylıklarının Ödeme Zamanının Değiştirilmesine Dair 9/9/1987 tarih ve 289 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulüne Dair 28/9/1988 tarih ve 3472 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine göre almakta bulunan Devlet Memurları ile diğer kamu görevlilerinin (sözleşmeli statüdeki personel dahil) aylık veya sözleşme ücretlerinin ilkinin 15 Ekim 1987 tarihinde olmak üzere her ayın 15'inde ödeneceği, Devlet Memurları ile diğer kamu görevlilerine ilişkin kanunlarda yer alan "aybaşı" ibarelerinin "ayın 15'i" olarak uygulanacağı, hükme bağlanmıştır.

Bu hükümler uyarınca aylıklarını 657 sayılı Kanun hükümlerine göre alan devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine(sözleşmeli statüdeki personel dahil) her ayın 15'inde aylık ödemesi yapılması gerekmekte olduğundan aylık, ücret veya tahsisatın ödeme günü olarak ayın 15'i kabul edilecektir.

Buna göre, Bakanlar Kurulu kararı ile kamu idarelerinde çalışan devlet memurlarının maaş ödemelerinin avans olarak erken ödenmesi halinde veya maaş ödeme günü olan ayın 15'nin resmi tatil veya hafta sonuna denk gelmesi veya maaşların herhangi bir nedenle geç ödenmesi durumu maaş ödeme gününü değiştirmeyeceğinden primlerin/keseneklerin maaş ödeme günü olan ayın 15'inin içinde bulunduğu ayın sonuna kadar ödenmesi gerekmektedir.

8.3. AFET DURUMUNDA AYLIK PRİM VE HİZMET BELGELERİNİN VERİLME SÜRESİ VE PRİMLERİN ÖDENMESİ

Yangın, su baskını, yer kayması ve deprem gibi afete uğrayan işverenlerin, bu durumu kamu kurum ve kuruluşlarından alacakları yazı ile belgeleyerek afetin meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde işyerinin bağlı bulunduğu Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne yazılı talepte bulunmaları halinde, bu kişilerin prim ödeme aczine düştüklerinin Kurumca yapılacak inceleme neticesinde tespit edilmesi kaydıyla, afetin meydana geldiği tarihte verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgeleri, afetin meydana geldiği ayı takip eden üç ay içinde Kuruma verildiği takdirde yasal süresi içinde verilmiş kabul edilecektir.

Örnek 1- (A) Limited Şirketine ait işyerinin 17/10/2008 tarihinde yangın felaketine uğradığı varsayıldığında, 17/1/2009 tarihinin Cumartesine rastlaması nedeniyle 19/1/2009 Pazartesi gününe kadar işyerinin bağlı bulunduğu Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne yangın felaketinden etkilendiğine dair kamu kurum ve kuruluşlarından alacağı belge ile müracaat etmesi üzerine, Kurumca yapılacak inceleme sonucunda, sözkonusu işverenin ödeme aczine düşmüş

olduğunun tespiti halinde, afetin meydana geldiği tarihte Kuruma verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi 2008/Eylül ayına ilişkin belge olacağından, 2008/Eylül ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesi, 23/1/2009 tarihine kadar Kuruma verildiği takdirde yasal süresi içinde verilmiş sayılacaktır.

Örnek 2- 1 nolu örnekteki yangın felaketinin 27/11/2008 tarihinde gerçekleşmiş olduğu varsayıldığında ise, felakete uğranılan ayda verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesinin verilme süresi, yangın felaketine uğranılan tarihten önce (23/11/2008 tarihinde) sona ermiş olduğundan, 2008/Ekim ayına ilişkin aylık prim ve hizmet belgesinin verilme süresi ertelenmeyecektir.

İşyerleri yangın, su baskını, yer kayması, deprem gibi afete uğrayan, tabii afet nedeniyle tarımsal faaliyetinden dolayı zarar gören işverenler ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar, bu durumu belgelemeleri kaydıyla olayın meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları ve prim ödeme aczine düşüklerinin, yapılacak inceleme sonucu anlaşılması halinde, afet tarihinden önce ödeme süresi dolmuş mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları, olayın meydana geldiği tarihten itibaren bir yıla kadar Kurumca ertelenebilir.

15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun uyarınca genel hayatı etkilediğine karar verilen afetler nedeniyle, afet bölgesinde doğrudan veya dolaylı olarak zarar gören işverenlerle sigortalı ve hak sahiplerinin bu Kanuna göre vermekle yükümlü oldukları belgelerin verilme süresi ile ödenmesi gereken primlerin ve diğer Kurum alacaklarının ödeme sürelerini bu Kanundaki sürelerle bağılı olmaksızın, afet bölgesindeki şartları ve gelişmeleri göz önünde tutarak belirlemeye ve ertelemeye Kurum yetkilidir.

Prim borcunun ertelendiği sürede zamanaşımı işlemez ve ertelenen kısmına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmaz.

Kurum; genel hayatı etkilediğine karar verilen afetler dolayısıyla Kanununun 91 inci maddesinin üçüncü fıkrasının uygulaması bakımından prim ödeme sürelerini, vadelerinin bitim tarihinden itibaren uzatmaya yetkilidir. Bu yetkiyi; bölge, il, ilçe, mahal ve afetten zarar görenler ile afetten zarar görme derecesi veya prim türleri itibarıyla farklı süreler tespit etmek suretiyle de kullanabilir.

8.4. PRİM BELGELERİNİN MÜCBİR SEBEPLERLE GÖNDERİLEMESİ VE PRİMLERİN SÜRESİ İÇİNDE ÖDENEMEMESİ HALLERİ

Aylık prim ve hizmet belgesini e-Sigorta ortamında göndermekle zorunlu tutulan işveren/aracı/sigortalıyı geçici olarak devralanların, Kurumun bilgi işlem sistemlerinin aşağıdaki belirtilen nedenlerle hizmet dışı kalması sonucu prim belgelerini öngörülen sürenin son gününde Kuruma internet ortamında gönde-

rememesi ve muhteviyatı primleri de yasal süresi içinde ödeyememesi halinde, sorunların ortadan kalktığı tarihi takip eden beşinci işgününün sonuna kadar belge veya bilgiyi göndermeleri ve muhteviyatı primleri de aynı sürede Kuruma ödemeleri halinde, bu yükümlülüklerini Kanunda öngörülen sürede yerine getirmiş oldukları kabul edilecektir.

Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğü yetkililerince imzalanacak bir tutanak ile tevsik edilmesi kaydıyla;

a) Kurum bilgisayar sisteminde, e-Sigorta uygulamasının çalışmasını engelleyecek şekilde;

1) Donanımsal ve yazılımsal arızalar,

2) Elektrik ve iletişim alt yapısında meydana gelen arızalar,

3) Yangın, yıldırım, infilak ve benzeri olaylar sonucu meydana gelen ve işlem yapmayı engelleyici durumlar,

4) Sel veya su baskını, fırtına, yer kayması, deprem gibi tabii afetler ile grev, lokavt, sabotaj, terör saldırıları,

b) Kurumun hizmet satın aldığı internet servis sağlayıcılarında meydana gelen arızalar,

c) (a) ve (b) dışında Kurumca belirlenecek benzeri durumlar,

aylık prim ve hizmet belgelerinin Kanunda öngörülen sürenin son gününde Kurumca alınmasını engelleyici sebep olarak kabul edilir.

8.5. GECİKME ZAMMI VE GECİKME CEZASI

5510 sayılı Kanununun 89 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince Kurumun prim ve diğer alacakları süresi içinde ve tam olarak ödenmezse, ödenmeyen kısmı sürenin bittiği tarihten itibaren ilk üç aylık sürede her bir ay için % 3 oranında gecikme cezası uygulanarak artırılır.

Ayrıca, her ay için bulunan tutarlara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait Yeni Türk Lirası cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır. Ancak, ödemenin yapıldığı ay için gecikme zammı günlük hesaplanır.

8.6. PRİM BORÇLARININ KDV İADE ALACAĞINDAN MAHSUBU SURETİYLE ÖDENMESİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 88 inci maddesinin onüçüncü fıkrasında; prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsubu suretiyle ödenebileceği, bu takdirde katma değer vergisi iade hakkı sahibinin kendisinin, mal veya hizmet satın aldığı ya da iştirak veya ortaklık ilişkisi içinde bulunduğu işverenlerin prim borçları için de mahsup talep

edebileceği, bu işverenlerin mahsup talebinde buldukları ayda muaccel olan prim borçlarının anılan maddenin birinci fıkrasına göre belirlenen prim ödeme sürelerini izleyen onbeş gün içinde mahsup suretiyle ödenmesi halinde yasal süresi içinde ödendiğinin kabul edileceği, ancak prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi talebinde bulunduğu halde süresinde mahsup edilemeyen veya eksik mahsup edilen prim borçları için 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin birinci fıkrasına göre belirlenen prim ödeme sürelerini izleyen günden başlanarak gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanacağı, Sosyal Güvenlik Kurumunun, Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile bu uygulamadan faydalanacak işverenleri; iştigal konusu, işletme türü ve işletme büyüklüğü itibarıyla belirlemeye ve lehine mahsup talebinde bulunan işverenlerin prim borcunu ödeme süresini otuz günü aşmamak üzere uzatmaya yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Söz konusu madde hükmünden yararlanmak için müracaat eden işverenlerin (mükelleflerin), işletme türü, işletme büyüklüğü ve iştigal konusu itibarıyla ayırımına gidilmesinin Sosyal Güvenlik Kurumunun bu yolla tahsil edebileceği alacaklarının kapsamını daraltacağı dikkate alınarak bu konuda herhangi bir ayırma gidilmemiştir. Buna göre, Katma Değer Vergisi Kanununa dayanılarak Maliye Bakanlığı tarafından yapılan düzenlemeler uyarınca, katma değer vergisi iade alacaklarını Sosyal Güvenlik Kurumuna olan prim borçlarına mahsup edilmesini isteyebilecek olan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalı çalıştıran işverenler anılan düzenleme kapsamına girmektedir.

İşverenlerin mahsup talebinde buldukları ayda, muaccel olan cari aylara ilişkin prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödeme süresi, 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin birinci fıkrasına göre belirlenen prim ödeme sürelerinin sona erdiği tarihi izleyen onbeş gündür. Dolayısıyla, prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesinin talep edilmesi durumunda, primin, en geç ödenmesi gereken yasal süre; anılan Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine tabi sigortalı çalıştıran işverenlerden; sigortalılara ait ücretleri her ayın 1'i ile sonu arasında ilişkin olarak ödeyen özel sektör işverenleri yönünden, primin ilişkin olduğu ayı takip eden ayın sonu (vade) yerine, vadeyi izleyen onbeşinci, sigortalılara ait ücretlerin her ayın 15'inden, ertesi ayın 14'üne kadarki döneme ilişkin olarak ödendiği resmi sektör işverenleri yönünden ise, primin ilişkin olduğu dönemi takip eden dönemin sonu (vade) yerine, vadeyi takip eden onbeşinci gün olacaktır.

Örnek 1 - Ücretlerin her ayın 1'i ile sonu arasında geçen süreye ilişkin ödendiği özel sektöre ait bir işyerinde çalıştırılan sigortalılara ilişkin bulunan 2008/ Kasım ayına ait prim borcunun, katma değer vergisi (KDV) iadesi alacağından mahsup suretiyle ödenmesinin talep edilmesi halinde, (KDV iadesi alacağından mahsup talep edilmemiş olması durumunda prim borcu en geç ait olduğu 2008/ Kasım ayını takip eden 2008/Aralık ayı sonuna, diğer bir ifadeyle 31/12/2008 tarihine kadar ödenmesi gerekmekte iken, prim borcunun KDV iadesi alacağından

dan mahsubu suretiyle ödenmesinin talep edilmiş olması nedeniyle) söz konusu sigorta primine denk gelecek iade tutarının, ilgili vergi dairesince 15/1/2009 tarihine kadar (bu tarih dahil) Sosyal Güvenlik Kurumuna (Kuruma) aktarılması halinde, bahse konu aya ait primler yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir. Onbeşinci günün resmi tatile rastlaması ve bu nedenle prim borçlarının onbeşinci günü takip eden ilk iş günü içinde mahsup edilmesi halinde de yine primler yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir.

Cari aya ilişkin prim borçlarının yasal ödeme süresinin sona erdiği tarihi izleyen onbeş günlük süre içinde katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi sırasında, mahsup edilen tutarın prim borcunun tamamını karşılamaması durumunda, mahsup edilen kısım yasal süresi içinde ödenmiş sayılacak, buna karşın ödenmemiş kısmı, onbeş günlük süre dikkate alınmaksızın, yasal ödeme süresinin sona erdiği tarihten ödememenin yapılacağı tarihe kadar gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle ödenecektir.

Cari aya ilişkin prim borçlarının yasal ödeme süresinin sona erdiği tarihi izleyen onbeş günlük süre geçirildikten sonra katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi halinde ise, sözkonusu borçlara, yine onbeş günlük süre dikkate alınmaksızın, yasal ödeme süresinin sona erdiği tarihten ödememenin yapılacağı tarihe kadar gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanacaktır.

Örnek 2 - 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı çalıştıran resmi nitelikteki (B) Kamu Kurumu, 15/11/2008 - 14/12/2008 döneminde çalıştırmış olduğu sigortalıların primlerini en geç 14/1/2009 tarihine kadar ödenmesi gerekmekte iken, prim borcunun KDV iadesi alacağından mahsubu suretiyle ödenmesinin talep edilmiş olması halinde, söz konusu sigorta primine denk gelecek iade tutarının ilgili vergi dairesince 29/1/2009 tarihine kadar (bu tarih dahil) Kuruma aktarılması halinde, bahse konu döneme ait primler yasal süresi içinde ödenmiş kabul edilecektir.

8.7. ÖDENMEYEN PRİMLERİN SGK TARAFINDAN TAKİP VE TAHSİLİ

8.7.1. Takip ve Tahsile İlişkin Genel Esaslar

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin düzenlemeler, genel itibarıyla 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesinde ve söz konusu maddeye istinaden çıkartılmış olan Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 Sayılı Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilere İlişkin Yönetmelikte²⁴ yer almaktadır. Ayrıca 4447 sayılı Kanun uyarınca işsizlik sigortasına ilişkin ödenmesi gereken primlerin tahsili Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından aynı doğrultuda yapılmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un 88. maddesinin 15. fıkrası gereğince, Kurumun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Kanununun 51, 102 ve 106. maddeleri hariç, diğer maddeleri uygulanır. Dolayısıyla 6183

²⁴ Çalışmamızın (6.7.) başlığı altında bundan sonra "Yönetmelik" olarak anılacaktır.

sayılı Kanun'da yer alan;

- a) Gecikme zammı, nispet ve hesabı (Md.51),
- b) Tahsil zamanaşımı (Md.102),
- c) Tahsil imkansızlığı nedeniyle terkin (Md.106).

Hükümleri haricindeki tüm hükümler sosyal güvenlik hukukumuz, dolayısıyla sosyal parafiskal gelirlerin takip ve tahsili açısından da geçerlidir.

6183 sayılı Kanun'da yetkiler açısından Maliye Bakanlığı ve diğer kamu kuruluşlarına atıfta bulunulmuştur. 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi uyarınca; Sosyal Güvenlik Kurumu, 6183 sayılı Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır.

Kurumun 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen prim ve diğer alacakları amme alacağı niteliğinde olup, imtiyazlı alacaktır. Kurumun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen aleyhe neticelenmesi halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Kurum hakkında uygulanmaz.(5510 SK-md.88/18)

Ayrıca 4447 sayılı Kanun'un 49. maddesine göre; işsizlik sigortası primlerinin toplanmasından, sigortalı ve işyeri bazında kayıtların tutulmasından, toplanan primler ile uygulanacak gecikme cezası ile gecikme zammının Fona aktarılmasından, teminat ve hak edişlerin prim borcuna karşılık tutulmasından, yersiz olarak alınan primlerin iadesinden Sosyal Güvenlik Kurumu görevli, yetkili ve sorumludur. Sosyal Güvenlik Kurumu bir ay içinde tahsil ettiği primler ile gecikme cezası, gecikme zammı ayrı ayrı göstermek suretiyle tahsil edildiği ayı izleyen ayın onbeşine kadar Fona aktarır. Uygulamaya ilişkin hususlar Sosyal Güvenlik Kurumu ve Kurum arasında düzenlenen bir protokol ile belirlenir.

8.7.2. Kurum Alacaklarını Koruma Yöntemleri

6183 sayılı Kanun'da yer alan kamu alacaklarını koruma yöntemleri Sosyal Güvenlik Kurumu'nun alacaklarının korunması açısından da kullanılmaktadır. Ancak, 6183 sayılı Kanun'da belirtilen yetki ve usule yönelik bir takım düzenlemeler için yönetmelik ile bir takım uyarlamalar yapılması yoluna gidilmiştir. Bu doğrultuda 6183 sayılı Kanun'da bahsedilen koruma yöntemlerinin sosyal güvenliğe yansımaları aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

a) Teminat İstenmesi

Teminat istenmesi hususu ile alakalı olarak, 6183 sayılı Kanun'un 9 ila 12. maddelerinin yanı sıra Yönetmelikte bir takım düzenlemelere yer verilmiştir. Yönetmeliğin 5. maddesine göre; tahsil dairesi²⁵, Türkiye'de ikametgâhı bulunmayan borçlunun durumu, Kurum alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyor ise borçludan mevzuatta belirtilen teminatı isteyebilir.

25 Tahsil dairesi; Kurumun tahsilatla görevli ünitesini, servisini, icra memurlarını, memurlarını ve Kurum adına vekaletname verilen gerçek ve tüzel kişileri ifade eder.

Ayrıca Yönetmeliğin aynı maddesine göre; Kurum alacağını tahakkuk ettirecek gerekli işlemlere başlanmış olması hâlinde, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler sonucunda bulunan tutar üzerinden tahsil dairesince teminat istenebilir. Görüldüğü üzere her iki halde de teminat istenmesi idarenin inisiyatifine bırakılmış olup, zorunlu bir uygulama değildir.

Kurumca teminat olarak istenebilecek değerler ise 6183 sayılı Kanun'un 9. maddesinde yer alan kıymetlerdir²⁶. Teminat sonradan tamamen veya kısmen değerini kaybeder veya borç miktarı artarsa, teminatın tamamlanması veya yerine başka teminat gösterilmesi istenir. Borçlu verdiği teminatı kısmen veya tamamen aynı değerde başkalarıyla değiştirebilir.

Ayrıca Yönetmeliğin 6. maddesine göre; Kurum alacaklarının tahsili ile ilgili olarak 6183 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde belirtilen teminatı sağlayamayan borçluların, borç ödemedede hüsnüniyetli ve malî gücü yüksek olan muhter bir şahsı müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu olarak göstermesi hâlinde, şahsi kefaleti ve gösterilen şahsı kabul edip etmeme konusunda tahsil dairesi yetkilidir.

b) İhtiyati Haciz

İhtiyati haciz müessesesi amme alacağının korunması bakımından en etkili yöntemlerinden biridir. Bağımsız Vergi Daireleri Yönergesi'nde, ihtiyati haciz şu şekilde tanımlanmaktadır: "İlerde tahakkuk edecek olan veya henüz vadesi gelmemiş bulunan ya da vadesi geçtiği halde ödeme emri tebliğ edilmemiş bulunan amme alacağının tahsil güvenliğini sağlamak üzere yapılan hacze, ihtiyati haciz denir."

Yönetmeliğe göre, ihtiyati haciz, Kurum alacakları ile ilgili olarak 6183 sayılı Kanunun 13. maddesinde belirtilen sebeplerin bulunması hâlinde²⁷, hiçbir süreyle bağlı kalmaksızın ünite müdürünün kararıyla derhâl uygulanır.

²⁶ 1. Para,

2. Bankalar ve özel finans kurumlar tarafından verilen süresiz teminat mektupları,

3. Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler (Nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu işlemlerde anaparaya tekabül eden satış değerleri esas alınır.),

4. Hükümetçe belli edilecek Milli esham ve tahvilat "Bu esham ve tahvilat, teminatın kabul edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksanıyla değerlendirilir."

5. İlgililer veya ilgililer lehine üçüncü şahıslar tarafından gösterilen ve alacaklı amme idarelerince haciz varakalarına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar.

²⁷ 6183 sayılı Kanun'un 13. maddesine göre ihtiyati haciz sebepleri şunlardır;

1. 6183 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereğince teminat istenmesini mucip haller mevcut ise,

2. Borçlunun belli ikametgahı yoksa,

3. Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırması ve hileli yollara sapması ihtimalleri varsa,

4. Borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli müddette teminat veya kefil göstermemiş yahut şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefil kabul edilmemişse,

5. Mal bildirimine çağrılan borçlu belli müddet içinde mal bildiriminde bulunmamış veya noksan bildirimde bulunmuşsa,

6. Hüküm sadır olmuş bulunsun bulunmasının para cezasını müstelzim fiil dolayısıyla amme davası açılmış ise,

7. İptali istenen muamele ve tasarrufun mevzuunu teşkil eden mallar, bu mallar elden çıkarılmışsa elden çıkarılan diğer malları hakkında uygulanmak üzere, bu kanunun 27, 29, 30 uncu maddelerinin tatbikini icabettiren haller varsa.

Haklarında ihtiyati haciz uygulanan borçlular, haczin yapıldığı tarihten, gıyapta yapılan hacizlerde ise haczin tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yetkili iş mahkemesinde dava açabilir.²⁸ Borçlu tarafından, ihtiyati hacze karşı 7 gün içinde ihtiyati haczin iptali için dava açılmış olsa bile, hüküm kesinleşinceye kadar ihtiyati haciz devam eder. İhtiyati hacze karşı 7 günlük dava açma süresinin geçmesinden sonra alacaklı tahsil dairesince ödeme emrinin tebliği ile ihtiyati haciz kesin hacze çevrilir.

6183 sayılı Kanun'un 16. maddesine göre; Borçlu, 10. maddenin 5. bendinde yazılı menkul mallar²⁹ hariç olmak üzere, mezkûr maddeye göre teminat gösterdiği takdirde ihtiyati haciz, haczi koyan merci tarafından kaldırılır.

c) İhtiyati Tahakkuk

İhtiyati tahakkuk uygulaması da kamu alacaklarını güvence altına almaya yönelik etkin bir müessesedir. İhtiyati tahakkuk, kamu alacağının, yetkili birimin emriyle amme alacağını güvenceye almak için geçici olarak tahakkuk ettirilmesidir.

Yönetmeliğin 8. maddesine göre; Ünite³⁰ müdürü, 6183 sayılı Kanunun 17. maddesinde belirtilen sebeplerin bulunması hâlinde³¹, ilgili servisin yazılı talebi üzerine borçlunun henüz tahakkuk etmemiş borçlarından Kurumca tespit ve ilan edilecek olanlarla bunların gecikme cezası, gecikme zammı ve idari para cezalarının derhâl tahakkuk ettirilmesi hususunda yazılı emir verebilir. Ünitenin ilgili birimleri bu emri derhâl tatbik etmek zorundadır.

Haklarında ihtiyati tahakkuk üzerine ihtiyati haciz uygulanan borçlular, ihtiyati tahakkuk sebeplerine ve miktarına haczin yapıldığı tarihten, gıyapta yapılan hacizlerde ise haczin tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde yetkili iş mahkemesinde dava açabilir.

d) Diğer Koruma Yöntemleri

Yukarıda açıklaması yapılanlar dışında 6183 sayılı Kanun'da öngörülen diğer koruma yöntemleri de Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarının takip ve tahsilinde uygulanabilmektedir. Buna göre diğer koruma yöntemleri şöyledir;

i. Mal Bildiriminde Bulunma: Mal bildirimini, borçlunun gerek kendisinde, ge-

- 28 İhtiyati hacze karşı açılacak davalarda iki iddia ileri sürülebilir. Bunlar; ihtiyati haczin usulüne uygun olmadan uygulanması ve ihtiyati haciz sebeplerinin olmamasıdır.(6183 SK-md.15)
- 29 İlgililer veya ilgililer lehine üçüncü şahıslar tarafından gösterilen ve alacaklı amme idaresince haciz varakasına müsteniden haczedilen menkul mallar.
- 30 Ünite; Kurumun tahsilatla görevli sosyal güvenlik il müdürlüğü ile sosyal güvenlik merkezlerini ifade eder.
- 31 6183 sayılı Kanun'un 17. maddesine göre ihtiyati tahakkuk sebepleri şunlardır;
  - a) 6183 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereğince teminat istenmesini mücip haller mevcut ise,
  - b) Borçlunun belli ikametgâhı yoksa,
  - c) Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırması ve hileli yollara sapması ihtimalleri varsa,
  - d) Mal bildirimine çağrılan borçlu belli müddet içinde mal bildiriminde bulunmamış veya noksan bildirimde bulunmuşsa,
  - e) Mükellef hakkında 6183 sayılı Kanununun 110. maddesi gereğince (tahsile engel olmak/zorlaştırmak) takibata girilmişse,
  - f) Teşebbüsün muvazaalı olduğu ve hakikatte başkasına aidiyeti hakkında deliller elde edilmişse.

rekse üçüncü şahıslar elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarın, nevini, mahiyetini, vasfını, değerini ve her türlü gelirlerini veya haczi kabil mal veya geliri bulunmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini yazı ile veya sözle tahsil dairesine bildirmesidir.³²

ii. İptal Davası Açma: Amme borçlusunun 6183 sayılı Kanununun 27, 28, 29 ve 30. maddelerinde yazılı tasarruf ve muamelerinin iptali için umumi mahkemelerde dava açılır ve bu davalara diğer işlere takdimen umumi hükümlere göre bakılır (6183 SK-md.24).

iii. Kurum Alacağına Rüçhanıyet Hakkı: Üçüncü şahıslar tarafından haczedilen mallar paraya çevrilmeden evvel o mal üzerine amme alacağı için de haciz konulursa bu alacak da hacze iştirak eder ve aralarında satış bedeli garameten taksim olunur. Genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için tatbik edilen hacizlerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 268 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi hükmü uygulanmaz. (6183 SK-md.21).

iv. Ortaklığın Feshini İsteme: Borçluya ait mal bulunmadığı veya amme alacağını karşılamaya yetmediği yahut borçlu veya ortaklık tarafından bu 6183 sayılı Kanuna göre teminat gösterilmediği takdirde, borçlunun sermayesi paylara bölünmüş olmayan ortaklıklardaki hisselerinden amme alacağına tahsili için genel hükümler dairesinde ortaklığın feshi istenebilir.(6183 SK-md.34)

v. Devralanın Sorumluluğu: Sigortalının çalıştırıldığı işyeri aktif veya pasifi ile birlikte devralınır veya intikal ederse ya da başka bir işyerine katılır veya birleşirse eski işverenin Kuruma olan prim ile gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarından, aynı zamanda yeni işveren de müştereken ve müteselsilen sorumludur. Bu hükme aykırı sözleşme hükümleri Kuruma karşı geçersizdir.(5510 SK-md.89/1)

8.8. TECİL UYGULAMASI

6183 sayılı Kanun'un 48. maddesinde yer verilen tecil uygulaması, yetkilere ilişkin hükümleri hariç, 5510 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumu alacakları için de uygulanır.

Kurum alacağına vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczonmuş malların paraya çevrilmesi, Kurum borçlusunu çok zor duruma düşürcekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla,

32 Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu, 7 günlük müddet içinde borcunu ödemediği ve mal bildiriminde de bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapisle tazyik olunur. Hapisle tazyik kararı, ödeme emrinin tebliğini ve 7 günlük müddetin bitmesini müteakip tahsil dairesinin yazılı talebi üzerine icra tetkik mercii hakim tarafından verilir. Bu kararlar Cumhuriyet Savcılığınca derhal infaz olunur. Mal bildiriminde, malı olmadığını gösteren veyahut borca yetecek kadar mal göstermemiş olan borçlu, sonradan edindiği malları ve gelirindeki artmaları, edinme ve artma tarihinden başlayarak 15 gün içinde tahsil dairesine bildirmeye mecburdur.(6183 SK-md. 60,61)

Kurum Yönetim Kurulunca veya Kurum Yönetim Kurulunun yetkisini devrettiği makamlarca, Kurum alacağı 6183 sayılı Kanununun 48. maddesine göre 36 ayı geçmemek üzere ve tecil faizi alınarak tecil olunabilir.

Tecil salahiyetini kullanacak ve bu salahiyeti devredecek olan makamlar; tecil edilecek amme alacaklarını tür ve tutar olarak belirlemeye, amme borçlusunun faaliyetine devam edip etmediğini esas alarak tecil edilecek alacakları tespit etmeye, tecilde taksit zamanlarını ve diğer şartları tayin etmeye ayrıca 213 sayılı Kanuna göre doğal afetler nedeniyle ilan edilen mücbir sebep hali kapsamındaki amme borçlularının, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihe kadar ödemeleri gereken amme borçları ile mücbir sebep nedeniyle ödeme süreleri ertelenen amme borçlarını faiz alınmaksızın veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük faiz oranıyla tecil etmeye yetkilidir.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 05.03.2009 tarihli 2009/36 sayılı genelgesi uyarınca Sosyal güvenlik merkezlerince takip edilen 1.000.000 TL'na kadar olan Kurum alacaklarının tecil ve taksitlendirilmesinde bu sosyal güvenlik merkezlerinin müdürü, 1.000.001- 2.000.000 TL arası Kurum alacaklarının tecil ve taksitlendirilmesinde ise sosyal güvenlik il müdürü yetkilidir.

Ayrıca, bünyesinde icra takip, haciz ve satış işlemlerinin yürütüldüğü sosyal güvenlik merkezi kurulmayan sosyal güvenlik il müdürlüklerinde 2.000.000 TL 'na kadar olan borçların tecil ve taksitlendirme yetkisini il müdürleri kullanmaya devam edecektir.

Ünitelerce; 2.000.000 TL'nı aşan tutarlar için tecil ve taksitlendirme talepleri İhtilafli Prim İşleri ve İcra Daire Başkanlığına gönderilmekle beraber söz konusu borç tutarları ;

2.000.001- 3.000.000 TL arasında ise İhtilafli Prim İşleri ve İcra Daire Başkanı,

3.000.001- 4.000.000 TL arasında ise Sosyal Sigortalar Genel Müdürü,

4.000.001- 5.000.000 TL arasında ise Kurum Başkanı,

5.000.001 TL ve üzerinde ise Yönetim Kurulu

tarafından değerlendirilecektir.

Tecil edilmesi için yazılı talepte bulunulan Kurum alacağının toplamı ellibin Türk Lirasını aşmadığı takdirde teminat şartı aranmaz. Bu tutarın üzerindeki Kurum alacaklarının tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı ellibin Türk Lirasını aşan kısmın yarısıdır. Bakanlar Kurulunca teminat aranılmamasına ilişkin tutarının değiştirilmesi durumunda belirlenen bu tutara göre işlem yapılır.

Tecil faizi, Maliye Bakanlığının belirlediği oranlarda uygulanır. Tecil faizi oranında değişiklik yapılması hâlinde, bu değişikliğin Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten önce tecil edilen alacaklara, değişikliğin yapıldığı tarihe kadar eski

oranlar, değişiklik tarihinden itibaren ise belirlenen yeni oran üzerinden tecil faizi uygulanır. Ancak, tecil faizi oranının yükselmesi hâlinde değişikliğin yayımı tarihinden önce yapılan veya henüz sonuçlandırılmamış taleplere istinaden yapılacak tecillerde ise eski oranlar üzerinden tecil faizi alınır.

Tecilde ödemeler, borç aslı ve ferilerine orantılı olarak mahsup edilir. Tecil şartlarına uyulmaması, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması ya da yerlerine başkalarının gösterilmemesi hâllerinde alacak muaccel olur.

Tecilin bozulması durumunda, tahsil edilmiş bulunan tecil faizlerinin, tecile konu toplam borç içindeki gecikme cezası ve gecikme zammına isabet eden bölümü Kuruma irat kaydedildikten sonra, kalan tutar gecikme zammına mahsup edilir.

8.9. KURUM ALACAĞININ CEBREN TAHSİLİ

8.9.1. Cebren Takip ve Tahsil Şekilleri

Kurum alacaklarının yasal süresi içinde ödenmemesi halinde, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre cebri icra işlemleri yapılarak takip ve tahsil edilmesi gerekmektedir.

6183 sayılı Kanunda, borçlular hakkındaki cebri icra işlemlerinin;

- 1) Alınan teminatın paraya çevrilmesi ya da kefilin takibi,
- 2) Borçlunun, borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,
- 3) Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflasının istenmesi, şekillerinden birinin uygulanması suretiyle yapılması gerektiği açıklanmıştır.

a) Teminatlı Alacaklarda Takip

6183 sayılı Kanununun 56 ncı maddesi hükmüne göre, karşılığında teminat gösterilmiş bulunan Kurum alacağı vadesinde ödenmediği takdirde, borcun 7 gün içinde ödenmesi, aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer şekillerde cebren tahsiline devam olunacağı borçluya bildirilmesi gerekmektedir. Bu bildirimle rağmen 7 gün içinde borç ödenmediği takdirde teminat 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre paraya çevrilir.

Alınan teminat banka teminat mektubu ise, teminat mektubunun muhafaza edildiği muhasebe servisinden teminat mektubunun nakde çevrilmesi istenilir. Teminat olarak menkul ya da gayrimenkul mal alınmış ise bu malların satışı yapılarak Kurum alacağının tahsili cihetine gidilir.

Ancak, borçlu tarafından teminat olarak şahsi kefil gösterilmiş ise, kefil hakkında icra takip işleminin yapılması için kendisine ödeme emri tebliğ edilir. Kefi-

lin sorumluluğu müştereken ve müteselsilen olduğundan borçlu ile birlikte kefil hakkında da takip yapılır. Kurum alacağıının borçludan tahsil edilmiş olunması halinde kefilin sorumluluğu kalmayacağıından, kefil hakkında da takip işlemi yapılmayacağı gibi, yapılmış olan haciz işlemleri de kaldırılır.

Alınan teminatın Kurum alacağını karşılamaması halinde borçlunun teminat dışındaki malları hakkında cebri icra işlemleri yapılarak Kurum alacağı tahsil edilir.

b) Ödeme Emri

Kurum alacağını vadesinde ödemeyenlere 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları gerektiği ödeme emri ile bildirilir. Ödeme emri Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Ödeme emrinde, borcun türü, dönemi, aslı ve gecikme zammı,

tahakkuk şekli, gecikme zammının işleyişi ve borcun ödenmemesi halinde yapılacak işlemler ve ödemenin nereye yapılacağı belirtilir.

Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcunun olmadığı veya kısmen ödendiği veya zamanaşımına uğradığını iddia ederek ödeme emrinin tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı ünitenin bulunduğu yetkili iş mahkemesine itirazda bulunabilir.

Ödeme emrine yapılan itirazda, borçlu tamamen veya kısmen haksız çıkarsa, borçludan, hakkındaki itirazın reddolunduğu miktardaki alacak % 10 zamlı tahsil edilir. Bu tutarın ödenmesi için önce borçluya yazılı tebligat gönderilir. Yazıda, borcun ödenmesi için 15 günlük süre verilir. Borçlu verilen bu sürede borcunu ödemez ise bu defa ödeme emri tebliğ edilerek hakkında 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre cebri icra takip işlemi yapılır. Ancak bu tutara gecikme cezası ve gecikme zammı işletilmez.

5510 sayılı Kanununun 88 inci maddesinin yirminci fıkrasına istinaden, tüzel kişiliğin borçlarından dolayı tüzel kişiliğin üst düzey yönetici ve yetkililerinin borcun ödenmesinde müşterek ve müteselsil sorumluluğu bulunduğuından, borcun icraen takibi için tüzel kişilikle birlikte üst düzey yönetici ve yetkililerine aynı anda ödeme emri gönderilecektir. Ancak, aynı anda takip yapılabilmesi hususunda; sorumluluğu bulunan tüm üst düzey yönetici ile yetkililerin ve bunların sorumlu oldukları borç dönemleri ile tutarlarının tespitinde azami özenin gösterilmesi gerekmektedir.

c) Mal bildirimini

Mal bildirimini borçlunun borcunu karşılayacak miktarda, gerek kendi elindeki, gerekse üçüncü şahıslar elindeki menkul ve gayrimenkul malları ile alacak haklarının; nev'ini, mahiyetini ve miktarını veya malı olmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynakları ile buna nazaran borcunu ne şekilde ödeyebileceğini tah-

sil dairesine yazılı veya sözlü olarak beyan etmesidir.

Buna göre, asıl olan borcu karşılayacak miktarda mal bildiriminde bulunmaktır. Mal bildirimi servet beyanı olmadığından, borcuna yetecek miktarda mal bildiren Kurum borçlusunun daha fazlasını bildirmeye zorlanmaması gerekmektedir.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu 7 gün içinde borcunu ödemek veya mal bildiriminde bulunmak mecburiyetindedir. **Mal bildirimi mutlaka bir malın bildirilmesini ifade etmez. Haczi kabil malı olmayan borçluların malları olmadığını bildirmeleri de mal bildirimi hükmündedir.**

6183 sayılı Kanunun 62 nci maddesi hükmüne göre alacaklı Kurum ünitesi, mal bildirimi dışında tespit ettiği borçluya ait diğer malları da, mal bildirimindeki mallarla birlikte haczedebilir.

6183 sayılı Kanun borca yetecek miktarda mal bildirimini esas aldığından, 59 uncu maddede yer alan borçlunun “her türlü gelirlerini” ve “yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını” ve “buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini” ibareleri ile istenen bildirim, borca yetecek kadar mal bildiriminde bulunmayanları kapsamaktadır. **Borcuna yetecek kadar mal bildiriminde bulunan borçluların, Kanun maddesinin bu hükümlerinden kaynaklı bildirimleri yapma mecburiyetleri bulunmamaktadır.**

6183 sayılı Kanunun 111 inci maddesindeki cezalar, kasten gerçeğe aykırı bildirimde bulunanlarla, bildirilen malları borca yetmediği veya haciz ya da satışının çok güç olması nedeniyle ilave mal bildiriminde bulunması uyarısına rağmen, başka malı olduğu halde eksik bildirimde bulunanlara ve geçim kaynağı ve buna bağlı yaşayış tarzı bildirimlerini gerçeğe aykırı bir şekilde yapmış olanlara yönelik olarak düzenlenmiştir.

Borçlunun başkasının mallarını kendi malı olarak bildirmesi veya bildirdiği mallar üzerinde üçüncü şahısların haklarını da aynı zamanda bildirmemesi, borcuna yetecek kadar malı olduğu halde beyan ettiğinden başka malları olmadığını bildirmesi gibi haller, borçlunun gerçeğe aykırı bildirim yaptığı hususundaki kastının karinesidir.

Mal bildiriminde borcun belirli bir süre içinde veya taksitle ödeneceği yahut hiç bir şekilde ödenmeyeceği yönündeki bildirimler alacaklı Kurum ünitesini bağlamayacaktır.

Mal bildiriminde bu şekilde cevap verenlerin durumları alacaklı Kurum ünitesince araştırılarak bu beyanların aksine kanaat getirilmesi halinde borçlunun beyanları ile bağlı kalınmayarak tespit edilecek mallarının haciz ve satışı suretiyle Kurum alacağının tahsili sağlanacaktır.

Diğer taraftan, mal bildirimlerinin doğru olmadığı tespit edildiğinde veya ya-

şayış tarzları mal bildirimlerine uymayanlar hakkında 6183 sayılı Kanununun 111 ila 115 inci maddeleri gereğince işlem yapılacaktır.

6183 sayılı Kanununun 61 inci maddesine göre, malı olmadığını veya borcu karşılayacak miktarda malı olmadığını beyan eden borçlunun, daha sonra edindiği mallar ile gelirlerindeki artışları edinme ve artış tarihinden itibaren 15 gün içinde alacaklı Kurum ünitesine bildirmedeği takdirde, bu borçlular hakkında Kanununun 112 nci maddesine göre işlem yapılır.

d) Hapsen Tazyik

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu borcunu ödemezse 7 gün içinde mal bildiriminde bulunması gerekmektedir. Mal bildiriminde bulunmayan borçlu mal bildiriminde bulununcaya kadar icra mahkemesince bir defaya mahsus olmak ve üç ayı geçmemek üzere hapis ile tazyik olunur. Hapis ile tazyik hükmü borçluyu mal bildiriminde bulunmaya zorlayan bir hükümdür. Bu şekilde alınan hapsen tazyik kararları, infaz için derhal yetkili Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Borçlu hakkında hapsen tazyik kararı verilebilmesi için tahsil dairesince icra mahkemesine yapılacak başvurular için anılan maddeye göre öncelikle suçun işlendiği tarihin ve idarenin suçu öğrendiği tarihin tespiti önem arz etmektedir.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 347 nci maddesinde “Bu Bapta yer alan fiillerden dolayı şikâyet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer.” hükmü yer almaktadır.

Borçlu hakkında hapsen tazyik kararı verilebilmesi ile tahsil dairesince icra mahkemesine yapılacak başvurular için anılan maddeye göre öncelikle suçun işlendiği tarihin ve idarenin suçu öğrendiği tarihin tespiti önem arz etmektedir.

Buna göre, ödeme emrinin borçluya tebliğ edildiğini gösteren tebliğ alındısının alacaklı Kurum ünitesine intikal ettiği tarihin, tebliğ alındısının Kuruma intikal etmemesi halinde ise tebliğ edildiğinin öğrenildiği tarihin suçu öğrenme tarihi olarak kabul edilerek en geç 15 gün içinde borçlular hakkında hapsen tazyik kararı alınmasını teminen icra mahkemesine yazılı talepte bulunulması gerekmektedir. Her halükarda suçun işlendiği tarihten itibaren bir yılı geçmemek kaydıyla suçu öğrenme tarihinden itibaren üç ay içerisinde icra mahkemesine şikâyet yoluna gidilmesi gerekmektedir.

Amme borçlusunun tüzel kişi olması halinde, mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü üst düzey yönetici ve yetkililerine ait olduğundan, bu yükümlülüğü yerine getirmeyen üst düzey yönetici ve yetkililer hakkında hapsen tazyik kararı alınarak uygulanması gerekmektedir.

e) Haciz Yolu İle Takip

6183 sayılı Kanununun 62 nci maddesine göre haciz, borçlunun mal bildirim-

de gösterdiği ya da amme idaresince gerek borçlunun, gerekse üçüncü kişinin elinde tespit edilen menkul ya da gayrimenkul malları ile hak ve alacaklarından borca yetecek kadarına el konulması işlemidir. Borçlu hakkında kati haciz yapabilmek için ödeme emrinin tebliğ edilmesi şarttır.

Kati haciz Kurum alacaklarının vadesinde ödenmemesi üzerine borçlulara ödeme emri tebliğ edilmesine müteakip, ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra (ödeme emrinin tebliğ tarihinden sonra 7 gün geçmesinden itibaren) yapılan kesin hacizdir.

İcra memurunca haciz tutanağına kaydedilerek yapılan menkul mal hacizleri fiili, tescil kayıtlarının tutulması zorunlu olan menkul, gayrimenkul ya da hakların tescil kayıtlarına (gayrimenkuller, araçlar, marka, patent, eser, maden işletme ruhsatı, vb.) haciz bildirisi gönderilmek suretiyle haciz konulması ise kaydi haciz işlemidir.

Haciz işlemi yapılırken en kolay satılabilen, paraya çevrilmesinde kısıtlayıcı herhangi bir engel bulunmayan mallara öncelik verilir. İstihkak iddiasında bulunulan malların haczinin en sona bırakılması gerekmektedir. Borçlunun mal beyanında gösterdiği mallar öncelikle haczedilebileceği gibi, bu mallara haciz konulmadan ünitelerimizce tespit edilen mallara da haciz konulabilecektir. Ayrıca gerek mal bildiriminde gösterilen, gerekse ünitece tespit edilen mallara, birlikte haciz konulması da mümkündür. Haciz işleminde Kurum alacağının kısa sürede tahsili ve borçlunun menfaatlerinin göz önüne alınması gerekmektedir.

Kurumumuzda haciz işlemlerinin sosyal güvenlik il müdürünce veya yetki vereceği il müdür yardımcısı ya da ilgili ünite müdürünce onaylanan haciz kâğıtlarına dayanılarak yapılması gerekmektedir.

f) Menkul Malların Haczi

Menkul malların haczi icra memurunca yapılır. Fiili haciz uygulamasında icra memuru kimliğini gösterir ve borcun ödenmesini ister. Borç ödenmez veya kısmen ödenir ise icra memuru borçluya haciz kağıdını okur ve haciz yapacağını bildirerek borca yetecek kadar menkul malı haciz tutanağına kaydetmek suretiyle haczeder.

Haciz tutanağında, haczedilen malların markası, modeli, tipi, nitelikleri, varsa seri ve sicil nosu, sayı ve miktarları, tahmin edilen rayiç değeri ile ayırt edici diğer tüm özellikleri belirtilir. Ayrıca, Kurum alacağına konu icra takip dosyalarının dosya numaraları haciz tutanağına kaydedilir.

Borçlunun veya üçüncü şahsın istihkak iddiası var ise, bu iddia mutlaka haciz tutanağına kaydedilir. Haciz tutanağının, haczi yapan icra memuru, borçlu veya temsilcisi, yediemin, varsa bilirkişi ve diğer ilgililerce imzalanması, ayrıca bir örneğinin borçluya bırakılması gerekmektedir.

Haciz gıyapta yapılmışsa kolluk kuvvetlerinden veya haciz mahallinde bulunan komşulardan iki kişi bulundurulur. Gıyaben yapılan hacizler borçluya ayrıca tebliğ edilir. Borçlu süre isterse, haciz yine yapılır ancak borcu ödemesi için üç gün süre verilebilir.

Kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi, tahvil gibi icra memurunun kendi imkanları ile taşınması mümkün olan menkul mallar, kaybolmamaları ve değiştirilmemelerini sağlayacak önlemler alınarak üniteye getirilerek ünite muhasebe servisine tutanakla teslim edilir.

Haciz güneş battıktan doğuncaya kadar ve tatil günlerinde yapılmaz. Ancak, özellikle tatilde ve geceleri açık olan yerlerde her türlü haciz yapılabilir. Malın kaçırılma riski varsa haciz gece de yapılabilir. Haciz işlemi gündüz başlamış ve bitmemiş ise bitinceye kadar (gece de olsa) devam edilir.

g) Üçüncü Kişilerdeki Menkul Malların, Alacak Ve Hakların Haczi

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesinde “Hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira vesaire gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak düzenlemek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurumlara haciz keyfiyetin tebliği suretiyle yapılır. Tahsil dairesi tarafından tebliğ edilecek haciz bildirisi ile; bundan böyle borcunu ancak tahsil dairesine ödeyebileceği ve amme borçlusuna yapılacak ödemenin geçerli olmayacağı veya elinde bulundurduğu menkul malı ancak tahsil dairesine teslim edebileceği ve malın amme borçlusuna verilmemesi gerektiği, aksi takdirde amme borçlusuna yapılan ödemeler ile malın bedelini tahsil dairesine ödemek zorunda kalacağı ve bu maddenin üç, dört ve beşinci fıkra hükümleri üçüncü şahsa bildirilir. Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığının yetkilidir.

Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri; amme borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bankaların şubelerine doğrudan veya mahallindeki tahsil dairesi aracılığı ile tebliğ edileceği gibi Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın üzerindeki alacaklar için doğrudan bankaların genel müdürlüklerine de tebliğ edilebilir. Haciz bildirisi bankanın genel müdürlüğüne de tebliğ edilmiş ise tüm şubelerini kapsayacak şekilde beyanda bulunma yükümlülüğü bankanın genel müdürlüğüne aittir.

Haciz bildirisi tebliğ edilen üçüncü şahıs; borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden önce borcun ödendiği veya malın tüketildiği ya da kusuru olmaksızın telef olduğu veya alacak borçluya veya emretti-

ği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise durumu, haciz bildirisinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde tahsil dairesine yazılı olarak bildirmek zorundadır. Üçüncü şahsın süresinde itiraz etmemesi halinde, mal elinde ve borç zimmetinde sayılır ve hakkında bu Kanun hükümleri tatbik olunur.

Herhangi bir nedenle itiraz süresinin geçirilmesi halinde üçüncü şahıs, haciz bildirisinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemelerde menfi tespit davası açmak ve haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibarıyla amme borçlusuna borçlu olmadığını veya malın elinde bulunmadığını ispat etmek zorundadır. Menfi tespit davası açılması halinde mahkemece bu Kanunun 10 uncu maddesinde sayılan türden teminat karşılığında takip işlemlerinin durdurulmasına karar verilebilir. Teminat, alacaklı tahsil dairesine verilir ve haciz varakasına dayanılarak haczedilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, takip işlemlerinin durdurulması hakkında kararı veren mahkeme tarafından çözümlenir. Davasında haksız çıkan üçüncü şahıs aleyhine, haksız çıktığı tutarın %10'u tutarında ayrıca inkar tazminatına hükmedilir.

Bu Kanun uyarınca kendisine tebliğ edilen ödeme emrine karşı dava açıp itirazında kısmen veya tamamen haksız çıkan üçüncü şahıs hakkında, menfi tespit davasının lehine sonuçlanması veya asıl amme borçlusunun takip konusu amme alacağını tamamen ödemiş olması halinde, bu Kanunun 58 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Üçüncü şahıs, haciz bildirisi üzerine yedi gün içinde alacaklı tahsil dairesine itiraz ettiği takdirde, alacaklı amme idaresi bir yıl içinde, üçüncü şahsın yaptığı itirazın aksini genel mahkemelerde açacağı davada ispat ederek, üçüncü şahsın İcra ve İflas Kanununun 338 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılmasını ve borçlu bulunduğu tutarın ödenmesine hükmedilmesini isteyebilir.

Menkul malların aynen teslimi mümkün olmadığı takdirde değeri ödenir. Üçüncü şahısların genel hükümler gereğince asıl borçluya rücu hakları saklıdır." hükmü yer almıştır.

6183 sayılı Kanunun bu hükmüne göre yürütülecek işlemler aşağıda açıklanmıştır.

- Borçlunun üçüncü şahıslardaki menkul malları ile alacak ve haklarının haczi

6183 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan yani devir ve temlik edilmedikçe üçüncü şahıstan başkasına intikali mümkün olmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira, vesaire (intifa hakkı, şirket hissesi, tereke hissesi gibi) her türlü haklar ve icra memurlarınca fiilen haciz tutanağı düzenlemek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyed olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurum

ve kuruluşlar ile diğer şahıslara haciz bildirisinin tebliği suretiyle yapılması gerekmektedir.

Kurum üniteleri tarafından tebliğ edilecek haciz bildirimlerinde; üçüncü şahısların bundan böyle borcunu ancak tahsil dairesine ödeyebileceği ve Kurum borçlusuna yapılacak ödemenin geçersiz sayılacağı veya elinde bulundurduğu menkul malı ancak Kurumun ilgili ünitesine teslim edeceği ve malın Kurum borçlusuna verilmemesi gerektiği, aksi takdirde Kurum borçlusuna yapılan ödemeler ile malın bedelini tahsil dairesine ödemek zorunda kalacağı hususları ile 79 uncu maddenin üç, dört ve beşinci fıkra hükümlerinin üçüncü şahıslara bildirilmesi gerekmektedir.

Haciz bildirimlerinin tebliğ işlemleri, 6183 sayılı Kanununun 8 inci maddesi uyarınca posta yoluyla, gerekli görülen hallerde memur eliyle yapılacaktır.

Öte yandan, haciz bildirimlerinin posta yerine elektronik ortamda yapılması ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilmesine ilişkin uygulamanın usul ve esasları daha sonra açıklanacaktır.

- Üçüncü Şahısların Haciz Bildirimlerine Karşı Kuruma İtirazları

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesine göre gönderilen haciz bildirisini alan üçüncü şahısların (gerçek ve tüzel kişiler ile kurumlar) Kurum borçlusuna borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden önce borcun ödendiği veya malın tüketildiği ya da kusuru olmaksızın telef olduğu veya alacağın borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiaları var ise, haciz bildirisinin kendilerine tebliğinden itibaren 7 gün içinde Kurumun ilgili ünitesine yazılı olarak itiraz etmek zorunda olup, bu zorunluluğu yerine getirmemeleri halinde mal ellerinde ve borç zimmetlerinde sayılarak haklarında 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Bununla birlikte, üçüncü şahısların kendilerine tebliğ edilen haciz bildirimlerine karşılık Kurumun ilgili ünitesine yazılı olarak verecekleri cevapları (itirazları), elden teslim etmeleri ya da taahhütlü posta yoluyla göndermeleri mümkün bulunmaktadır. Üçüncü şahıslara tanınan 7 günlük cevap verme süresinin hesaplanmasında; cevapların elden teslim edilmesi ya da adi posta ile gönderilmesi halinde Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihin, taahhütlü postayla gönderilmesi halinde ise postaya verildiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

- Üçüncü şahısların 7 günlük süre geçtikten sonra itirazda bulunmaları

Kanunda belirtilen 7 günlük sürede alacaklı Kurum ünitesine itirazda bulunmamaları nedeniyle "mal elinde ve borç zimmetinde" sayılarak borçlu duruma düşen üçüncü şahıslara, Kurum borçlusuna borçlu olmadıklarının tespiti için haciz bildirisinin kendilerine tebliğinden itibaren bir yıl içinde yetkili mahkemelerde menfi tespit davası açma ve haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibarıyla Kurum borçlusuna borçlu olmadığını veya malın elinde bulunmadığını ispat etme imkanı da bulunmaktadır.

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında; "... Menfi tespit davası açılması halinde mahkemece bu Kanununun 10 uncu maddesinde sayılan türden teminat karşılığında takip işlemlerinin durdurulmasına karar verilebilir. Teminat, alacaklı tahsil dairesine verilir ve haciz varakasına dayanılarak haczedilir ..." hükmü yer almaktadır.

Buna göre, üçüncü şahıslarca Kurum borçlusuna borçlu olmadığı veya malın elinde bulunmadığının ispatı amacıyla borçlu ve Kurum aleyhine menfi tespit davası açılması, bu şahıslar hakkında sürdürülen takibin durdurulması için yeterli olmayıp, bu konuda ayrıca mahkemenin takibin durdurulmasına ilişkin karar vermiş olması gerekmektedir.

6183 sayılı Kanununun 79 uncu madde hükmüne göre, itiraza konu haciz bildirisinde yer alan takibe konu toplam borç miktarını karşılayacak nitelikte 6183 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde sayılan türde bir teminatın Kurumun alacaklı ünitesine verilmesi ve haciz kağıtlarına istinaden haczedilmesi gerekmektedir.

Üçüncü şahıslarca açılan menfi tespit davaları üzerine mahkemece yeterli teminat gösterilmek kaydıyla takibin durdurulmasına karar verildiği halde, teminat gösterilmemiş olması ya da gösterilen teminatın takip konusu alacağı karşılamaması halinde üçüncü şahıslar hakkında icra takip işlemlerine devam edilecektir. Dava konusu tutarı karşılayacak nitelikte teminat gösterdiğini iddia eden üçüncü şahsın, bu iddiasını takip işlemini durduran mahkemeye intikal ettirmesi ve gösterilen teminatların borcu karşılayıp karşılamadığına ilgili mahkemece karar verilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan mahkemelerce teminat aranmaksızın veya yeterli teminat alınmaksızın takibin durdurulmasına karar verilmesi halinde; teminat verilerek takibin durdurulması Kanun hükmü olduğundan, mahkemenin bu yönde vermiş olduğu karara mahkeme nezdinde itiraz edilmesi ve yapılan itiraz sonucunda mahkemece bu defa verilecek karar gereğince işlem yapılması gerekmektedir.

Yine anılan maddede, açılan menfi tespit davası sonucunda haksız çıkan üçüncü şahıs aleyhine, mahkemece haksız çıktığı tutarın %10'u tutarında ayrıca inkar tazminatına hükmedileceği belirtildiğinden, mahkeme kararlarında inkar tazminatına hükmedilmemiş olması halinde, kararın temyizini teminen durum hukuk servislerine intikal ettirilecektir.

- Üçüncü şahıslar hakkında yürütülecek takip işlemleri

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesine göre, Kurum borçlusu sayılan üçüncü şahıslar hakkında takip işlemlerine aynı Kanun hükümlerine göre tanzim edilecek ödeme emrinin tebliği ile başlanılacaktır.

Üçüncü şahıslarca; ödeme emrinin iptali veya menfi tespit davası açılması halinde mahkemece takibin durdurulmasına karar verilmediği sürece icra takip işlemine devam edilecektir.

Tebliğ edilen ödeme emirlerine karşı açılan davaların aleyhlerine sonuçlanması durumunda, 6183 sayılı Kanununun 58 inci maddesine göre hesaplanacak haksız çıkma zammının da üçüncü şahıslardan tahsil edilmesi gerekmektedir.

Ancak, ödeme emrine karşı dava açmakla birlikte aynı zamanda menfi tespit davası da açan üçüncü şahısların, menfi tespit davasının lehine sonuçlanması ya da asıl Kurum borçlusunun takibe konu Kurum alacağını tamamen ödemiş olması hallerinde 58 inci madde hükmüne göre ayrıca haksız çıkma zammı alınmayacaktır.

Diğer taraftan, üçüncü şahıslar hakkında sürdürülen icra takip işlemlerinin durdurulmasına ilişkin yargı kararları, asıl borçlu hakkında sürdürülen icra takip işlemlerini durdurmaz.

- Üçüncü Şahısların 7 Günlük Süre İçinde İtiraz Etmeleri Karşısında Kurumca Yapılacak İşlemler

Madde hükmüne göre, kendisine haciz bildiri tebliğ edilen üçüncü şahsın tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı Kurum ünitesine itiraz etmesi halinde, alacaklı Kurum ünitesi bir yıl içinde, üçüncü şahsın yaptığı itirazın aksini genel mahkemelerde açacağı davada ispat ederek, üçüncü şahsın 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 338 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılmasını ve borçlu bulunduğu tutarın ödenmesine hükmedilmesini isteyebilecektir.

Buna göre, gerek Kurum, gerekse diğer Kurumların denetim ve kontrol memurlarınca üçüncü şahısların itirazının yerinde olmadığına yönelik ispat edici bilgi ve belgelerin tespit edilmesi halinde, üçüncü şahısların itirazının iptali için bir yıllık süre içinde dava açılmasını teminen konu hukuk servislerine intikal ettirilecektir.

Kurumca üçüncü şahısların yaptığı itirazın iptali amacıyla açılan davanın kabul edilmesi halinde, üçüncü şahsın 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 338 inci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılması ve hükmedilen tutarın üçüncü şahıstan takip ve tahsiline 6183 sayılı Kanununun 55 inci maddesine göre düzenlenecek ödeme emrinin tebliği suretiyle başlanılacaktır.

İcra takibine konu Kurum alacağının asıl borçludan tahsil edilmiş olması halinde, bu konuda hukuk servislerine bilgi verilecektir.

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesine göre, üçüncü şahıslar nezdinde yapılan takip sırasında haczedilen menkul malların aynen teslimi mümkün olmadığı takdirde hacze konu malın değerinin ödenmesi gerekmektedir. Bu durumda, üçüncü şahıs hakkında yapılacak takibin mal bedeli ile sınırlı tutulması gerekmektedir.

- Bankaların genel müdürlüklerine tebliğ edilecek haciz bildirimleri

6183 sayılı Kanununun 79 uncu maddesinde, alacaklı amme idarelerince bu

Kanun kapsamında düzenlenen haciz bildirilerinin, amme borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bankaların şubelerine doğrudan veya mahallindeki tahsil dairesi aracılığı ile tebliğ edileceği gibi, Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın üzerindeki alacaklar için doğrudan bankaların genel müdürlüklerine de tebliğ edilebileceği, haciz bildirisinin bankanın genel müdürlüğüne tebliğ edilmiş olması halinde tüm şubelerini kapsayacak şekilde beyanda bulunma yükümlülüğünün bankanın genel müdürlüğüne ait olduğu hükme bağlanmıştır.

Buna göre, takip konusu alacağın fer'ileri ile birlikte 50.000 TL ve üzerinde olması halinde, bankaları nezdindeki hak, alacak ve mevduatlarının haczini teminen düzenlenen haciz bildirilerinin doğrudan bankaların genel müdürlüklerine tebliğ edilmesi uygun görülmüştür.

Bu kapsamda, borç aslı ve fer'ileri toplamı 50.000 TL ve üzerinde olan alacaklarımız için, bankaların genel müdürlüklerine gönderilecek haciz bildirilerinin borç türü ayırımına gidilmeksizin, borçlunun o üniteye işlem gören tüm işyerlerinden kaynaklanan borç aslı ve fer'ilerinin toplamı esas alınmak suretiyle düzenlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca, bankaların genel müdürlüklerine gönderilecek haciz bildirisine konu alacağın borç aslı ve fer'ileri toplamının 50.000 TL ve üzerinde olup olmadığına dikkat edilmesi, şayet birden fazla icra takip dosyası mevcut ise tevhit tutanağı (Ek: 10) düzenlenerek ilk açılan icra takip dosyasında birleştirilmesi ve icra takip dosyasının tevhitli olduğunun belirtilmesi, haciz bildirilerinin banka genel müdürlüklerine 7 günlük süre içinde cevap verilmesini engelleyecek şekilde topluca gönderilmemesi gerekmektedir.

Öte yandan, 6183 sayılı Kanununun 13 ve 62 nci maddelerine dayanılarak uygulanacak haciz ve ihtiyati hacizlere yönelik düzenlenen haciz bildirilerine konu Kurum alacağı toplamı fer'ileriyle birlikte 50.000 TL'nin altında ise Kurum borçlusunun hak ve alacaklarının bulunduğu banka şubelerine doğrudan veya niyabeten diğer sosyal güvenlik il müdürlükleri/sosyal güvenlik merkezleri aracılığı ile tebliğ edilecektir.

- Üçüncü Kişiler Nezdinde Haczedilen Hak Ve Alacakların Kurum Hesaplarına Aktarılması

Kendilerine haciz bildirisi tebliğ edilen üçüncü kişiler nezdinde borçlunun hak ve alacağının bulunması halinde, bu kişiler söz konusu hak ve alacakları Kuruma derhal aktarmakla yükümlüdürler.

Bazı hallerde üçüncü kişiler tarafından, hak ve alacak üzerine Kurum haczinin işlendiği, bloke edildiği ya da hak ve alacağın tahakkuk etmesine karşın ödemesinin ileriki bir tarihte yapılacağı gibi nedenler belirtilerek bu hak ve alacaklar Kuruma ödenmemektedir.

Bu durumda, üçüncü kişiler ile her türlü iletişim araçları kullanılmak suretiyle

irtibata geçilerek haczedilmiş olan hak ve alacağın Kurum hesaplarına aktarılması, ayrıca haciz bildirisinde belirtilen tutar kadar haczimizin devam ettiği, bundan böyle yazımız beklenilmeden hak ve alacakların derhal Kurum hesaplarına aktarılması gerektiği hususu kendilerine bildirilecektir.

h) Gayrimenkul Malların Haczi

Her türlü gayrimenkul haczinin tapu kayıtlarının tutulduğu ilgili tapu sicil müdürlüklerine haciz bildirisini gönderilmek suretiyle yapılması gerekmektedir. Sicil kayıtları tutulan gemi ve uçakların haczi de sicil kayıtlarının tutulduğu ilgili idarelere haciz bildirisini gönderilmek suretiyle yapılacaktır.

ı) Haczedilemeyecek Mallar

1) 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve mahalli idarelerin malları hariç olmak üzere Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar.

2) Borçlunun şahsı ve mesleği için gerekli elbise ve eşyası ile, borçlu ve ailesine gerekli olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası,

3) Vazgeçilmesi kabil olmayan mutfak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası,

4) Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve taşıtları ve diğer teferruat ve tarım aletleri; çiftçi değilse sanat ve mesleği için gerekli olan alet ve edevatı ve kitapları; arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük taşıt sahiplerinin ancak geçimlerini sağlayan taşıt vasıtaları,

5) Borçlu veya ailesinin geçimleri için gerekli ise, borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,

6) Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ile;

a) Borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu,

b) Borçlu bağ, bahçe veya meyve ve sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan bağ, bahçe ve bu işler için gerekli bulunan alet ve edevatı, malzemesi ve fide ve tohumluğu,

c) Geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimleri için zaruri olan miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

7) Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malul olanlara bağlanan emekli aylıkları ile, bu kabil kimselerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış ikramiyeleri,

8) Bir yardım sandığı veya derneği tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan aylıklar,

9) Vücut ve sağlık üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak zarar görenin kendisi veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paralar,

10) Askerlik malullerine, şehit yetimlerine verilen harb malullüğü zammı ile, 1485 sayılı Kanun gereğince verilen tekel beyiyeleri,

11) Borçlunun haline münasip evi, ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir,

12) Harcırah Kanununa göre yapılan ödemeler,

13) 2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylıklar.

i) Kısmen Haczedilebilenler

Gelirler, aylıklar, ödenekler, her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama bağlı olmayan nafakalar, emeklilik aylıkları, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler kısmen haczedilebilir.

Haczolunacak miktar bunların üçte birinden çok, dörtte birinden az olamaz. Asgari ücreti aşmayan aylık gelirlerin onda birinden fazlası haczedilemez.

j) Kurumca ödenen gelir, aylık ve ödeneklerin haczi

5510 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında; “Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez. Bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken Kurumun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarından dolayı, Kurumca bağlanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczi mümkündür.

Diğer taraftan, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı borçları Kurumca 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilmekle birlikte bu borçlar Kurum alacağı olmadığından ve özel kanunlarında tahsili hususunda 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesine de atf

yapılmadığından bu borçlardan dolayı Kurumca bağlanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczi mümkün bulunmamaktadır.

k) Fazlaya ilişkin hacizler

Kurumun süresinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Kanunun 51 inci, 102 nci ve 106 ncı maddeleri hariç diğer hükümleri uygulanmaktadır.

Bu doğrultuda kanuni süresinde ödenmeyen Kurum alacağının tahsili için anılan Kanunun ilgili maddeleri uyarınca borçlunun her türlü menkul ve gayrimenkul malları ile hak ve alacakları üzerine haciz uygulanmaktadır.

6183 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasında; borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayri menkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarının tahsil dairesince haczolunacağı,

Dördüncü fıkrasında; ancak, haczolunan gayrimenkul artırmaya çıkarılmadan, borçlu borcun itfasına yetecek menkul veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerindeki haciz baki kalmak üzere gösterilen menkul veya alacağın da haczolunacağı,

Son fıkrasında ise, tahsil dairesinin alacaklı amme idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmeye mükellef olduğu,

Kanunun 73 üncü maddesinde; borçlunun alacaklı amme idaresinin muvafakatini almaksızın hacizli mallarda tasarrufta bulunamayacağı, haczi koyan tahsil dairesinin buna aykırı hareketin cezaya mucip olduğunu borçluya ihtar edeceği,

Kanunun 90 inci maddesinde ise; gayrimenkullerin satış komisyonlarının açık artırma ile satılacağı,

91 inci maddesinde ise; satışa çıkarılacak gayrimenkullere bilirkişinin mütaalaası alınmak suretiyle satış komisyonu tarafından rayiç değer biçileceği,

hükümleri yer almıştır.

6183 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre, borçlunun mal bildiriminde gösterilen malların haciz bakımından bir önceliği veya ayrıcalığı bulunmadığı gibi, menkul ve gayrimenkul mallarla, alacak ve haklardan hangilerinin haczedileceği konusunda Kanunda bir hüküm bulunmadığından tahsil dairesi lüzumlu gördüğü malları haczedebilecek olmakla birlikte, haczin amacının kamu (Kurum) alacağının tahsilinin sağlanması olduğu göz önünde bulundurularak, yapılacak haciz işlemlerinde borçlunun borçlarına yetecek miktarda mallarına haciz uygulanması ile yetinilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte; uygulamada, özellikle gayrimenkul hacizlerinde borçluların (işverenlerin) hacze konu olabilecek gayrimenkullerinin değer tespitinin önceden yapılabilmesi mümkün olmadığından, ünitelerimizce tapu sicil müdürlüklerine gönderilen haciz bildirimlerine istinaden borçlu adına kayıtlı tüm gayrimenkuller üzerine haciz tatbik edilmekte, bu durumda, bazen borçluların Kuruma olan

borcuna yetecek miktardan çok daha fazla mal varlığı üzerine haciz konulduğundan, borçlularca borcundan fazla tutarda mal varlığı üzerine haciz konulduğu gerekçesiyle, fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılması talep edilmektedir.

Yine uygulamada, borçlularca 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre taksit talebinde bulunulması halinde, taksitlendirme işleminin yapılmasını müteakip teminat olarak gösterilen başkaca bir mal varlığı üzerine yahut Kurum alacağının tahsilini tehlikeye düşürmeyecek ve Kurum alacağını karşılayacak tutarda mahcuz (üzerine haciz konulmuş) mal varlığı üzerindeki hacizler baki kalmak kaydıyla fazlaya ilişkin diğer mallar üzerindeki hacizler anılan madde hükmüne istinaden kaldırılmaktadır.

Yönetim Kurulumuzun 22/4/2010 tarihli ve 2010/6 sayılı kararıyla fazlaya ilişkin hacizlerle ilgili olarak; “Kurum alacaklarının tahsili amacıyla işverenlerin gayrimenkul mal varlıkları üzerine borç tutarının çok üzerinde haciz işlemi uygulanması ve borçlularca 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirme talebinde bulunmadan fazlaya ilişkin haciz yapıldığı iddiası ile fazlaya ilişkin gayrimenkul hacizlerinin kaldırılması talebinde bulunulması halinde;

1) İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların Kurumumuza olan borçlarından dolayı daha fazla tutarda gayrimenkulleri üzerine haciz konulduğu durumlarda, söz konusu idarelerin borçlarına karşılık genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden ayrılan paylarından kesinti yapıldığı hususu da nazara alınarak, Kurumumuza olan (icraya intikal eden ve etmeyen tüm borçlar) toplam borçları tutarında,

2) Bunların dışında kalan işverenlerin, Kurumumuza olan (icraya intikal eden etmeyen tüm borçlar) toplam borç miktarının en fazla iki katına kadar olan tutarda,

gayrimenkul haczinin baki tutularak, bu tutarlar üzerindeki fazlaya ilişkin gayrimenkul hacizlerinin, ünitelerimizin “Gayrimenkul Satış Komisyonları” tarafından değerlendirilerek kaldırılması,” uygun görülmüştür.

Bu bakımdan, yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Kurum alacaklarının tahsili amacıyla borçluların gayrimenkul mal varlıkları üzerine borç tutarının çok üzerinde faaliyetine engel olacak şekilde haciz işlemi uygulanmış ise, söz konusu hacizlerin kaldırılması hususunda aşağıdaki usul ve esaslar çerçevesinde işlem yapılması, gerekmektedir.

- Fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılması taleplerinin değerlendirilmesi

a) İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların taleplerinin değerlendirilmesi;

Bilindiği gibi, 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanununun değişik 7 nci maddesine istinaden

çıkarılan ve 19/3/2010 tarihli ve 27526 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esaslar”a göre alınan 15/3/2010 tarihli ve 2010/238 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca; büyükşehir belediyeleri, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşlarının Kurumumuza 1/3/2010 tarihine kadar tahakkuk eden borçlarının genel bütçe gelirleri tahsilatı üzerinden ayrılan paylardan kesinti yapılması suretiyle tahsili için ilgisine göre İller Bankası ya da Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğüne bildirilmiştir. Yine 1/3/2010 tarihinden sonra tahakkuk edecek borçlar için de gerekli kesintilerin yapılarak Kurumumuza aktarılması için ilgili Kurumlara her iki ayda bir bildirim yapılacaktır.

Bu bakımdan, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler ile bu idarelere bağlı kuruluşların Kurumumuza olan borçlarından dolayı fazla tutarda gayrimenkulleri üzerine haciz konulduğu ve taksitlendirme talebinde bulunmadan fazlaya ilişkin haciz kaldırma talebinde bulunulması halinde, söz konusu idarelerin borçlarına karşılık genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden ayrılan paylarından kesinti yapıldığı hususu da dikkate alınarak Kurumumuza olan (borç türü ayrımı yapılmaksızın icraya intikal eden ve etmeyen tüm borçlar) toplam borç tutarı kadar hacizleri baki tutularak diğer gayrimenkuller üzerine konulan hacizler, ünitelerimizin gayrimenkul satış komisyonlarınca kaldırılacaktır.

Örnek-1: A Belediyesinin Kurumumuza prim, işsizlik sigortası primi, gecikme cezası ve gecikme zammından oluşan toplam 850.000 TL borcu olduğu varsayıldığında, söz konusu Belediyenin 1.000.000 TL değerindeki arsası ile 2.000.000 TL değerindeki iş hanı haczedilmiş ve belediye taksitlendirme talebinde bulunmadan fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılmasını talep etmiş ise, Belediyenin borcu kadar 1.000.000 TL değerindeki arsa üzerindeki haciz baki tutularak 2.000.000 TL değerindeki iş hanı üzerindeki haczin kaldırılması mümkün olabilecektir.

Ancak, 1.000.000 TL değerindeki arsa üzerinde vergi dairesinin 750.000 TL tutarında haczinin bulunması halinde söz konusu arsa üzerinde alacağımızı tehlikeye düşürecek başka idarelerin hacizleri olduğundan, iş hanı üzerindeki haciz baki tutularak arsa üzerindeki haczin kaldırılması mümkün olabilecektir.

b) İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşların dışında kalan borçluların taleplerinin değerlendirilmesi;

Söz konusu borçluların Kurumumuza olan borçlarından dolayı tüm gayrimenkulleri haczedilmiş ve taksitlendirme talebinde bulunmadan fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılması talep edilmiş ise borç tutarının en fazla iki katı tutarında gayrimenkul haczi baki tutularak, bu tutar üzerinden fazlaya ilişkin gayrimenkul hacizleri borçluların talebi üzerine gayrimenkul satış komisyonları tarafından

kaldırılabilir.

Örnek-2: DK Ltd. Şti'nin Kurumumuza prim, idari para cezası, işsizlik sigortası primi, gecikme cezası ve gecikme zamlarından oluşan toplam 1.250.000 TL borcu olduğunu varsayalım.

Anılan şirketin 500.000 TL değerinde 2 adet apartman dairesi, 1.000.000 TL tutarında bir arsasının ve üzerinde yaklaşık 2.000.000 TL tutarında takyidatı olan 5.000.000 TL değerinde fabrika binasının bulunduğunu varsayalım.

Bu durumda, borçlu şirketçe fabrika üzerindeki haczin baki tutularak diğer arsa ve daireler üzerindeki hacizlerimizin kaldırılması talep edilmiş olsa dahi, şirketin talebi dikkate alınmaksızın üzerinde ipotek ve haciz bulunmayan nakde çevrilmesi kolay gayrimenkullerin diğer nitelikleri de dikkate alınmak suretiyle 2 adet apartman dairesi ve arsa üzerindeki haczimiz baki tutularak fabrika binası bulunan gayrimenkul üzerindeki haczin kaldırılması mümkün bulunmaktadır.

- Fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılması taleplerinin gayrimenkul satış komisyonlarınca değerlendirilmesi ve dikkate alınacak hususlar

Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilere İlişkin Yönetmeliğin "Satış Komisyonları" başlıklı 21 inci maddesinin birinci fıkrasında; "Kurumca mahcuz menkul ve gayrimenkullerin satış işlemlerini yapmak üzere satış komisyonları ve satış birimleri kurulur.

Dördüncü fıkrasında ise, gayrimenkul satış komisyonu; sosyal güvenlik il müdürü veya yetki vereceği il müdür yardımcısı ya da ilgili sosyal güvenlik merkez müdürünün başkanlığında, varsa avukat ve satış işlemlerinden sorumlu servis şefi veya yetkili memuru, icra memuru ve ünite amirinin görevlendireceği bir memurdan oluşur."

hükmü yer almaktadır.

Buna göre, Kurum alacaklarının tahsili amacıyla borçluların gayrimenkul mal varlıklarına borç tutarının çok üzerinde haciz işlemi uygulanması ve borçlularca 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirme talebinde bulunmadan fazlaya ilişkin haciz yapıldığı iddiası ile fazlaya ilişkin gayrimenkul hacizlerinin kaldırılması talebinde bulunulması halinde hacizlerin kaldırılıp kaldırılmayacağı veya hangi hacizlerin kaldırılacağı hususu gayrimenkul satış komisyonları tarafından değerlendirilip karara bağlanacaktır.

a) Borçlularca, Kurumumuza olan mevcut borçlarından daha fazla tutarda gayrimenkulleri üzerine haciz konulduğu iddiasıyla, fazlaya ilişkin hacizlerin kaldırılmasına ilişkin bir talepte bulunulması halinde, gayrimenkul satış komisyonlarınca öncelikle borçluların haczedilmiş olan gayrimenkullerinin değer tespitleri bu Genelgenin üçüncü bölümünde belirtildiği şekilde tespit edilecektir.

b) Yine, gayrimenkul satış komisyonu tarafından verilecek karara esas olması bakımından, borçluların haczedilmiş gayrimenkullerinin güncel tapu takyidat (ipotek, haciz, tedbir vb. kayıt ve sınırlamalar) bilgileri tapu sicil müdürlüklerinden istenecektir.

c) Kurum tarafından haczedilmiş olan gayrimenkullerin değerleri ve tapu takyidat bilgilerine göre, şayet haczedilmiş gayrimenkullerin değeri, güncel (icraya intikal eden ve etmeyen tüm borçlar) borç tutarının altında olması veya gayrimenkullerin değerinin güncel borç tutarının üzerinde olmakla birlikte takyidatlardan dolayı Kurum alacağının tahsilinin güç veya tehlikeye düşeceğine kanaat getirilmesi halinde, başka bir incelemeye gerek kalmaksızın satış komisyonu tarafından borçluların bu talebi reddedilecektir.

d) Kurum tarafından haczedilen gayrimenkullerin değerleri ve tapu bilgilerine göre gayrimenkul satış komisyonları borçluların haczin kaldırılmasını talep ettiği gayrimenkullerle bağlı kalmaksızın öncelikle hacizli gayrimenkuller içerisinden durumu ve konumu, satılma kabiliyeti, hukuki durumu gibi hususları da göz önünde bulundurularak ve satılması en kolay olmasına dikkat edilerek Kurum alacağının tahsilinin en kolay sağlanabileceği nitelikteki gayrimenkuller üzerindeki hacizler baki tutularak, diğer gayrimenkuller üzerindeki hacizler kaldırılacaktır.

e) Borçluların borcundan dolayı hem menkul mallarına, hem de gayrimenkul mallarına haciz konulmuş ve borçlu tarafından menkul mallar üzerindeki hacizler baki kalmak kaydıyla fazlaya ilişkin olduğu iddiası ile gayrimenkul mallar üzerindeki hacizlerin kaldırılmasının talep edilmesi veya borçlular tarafından gayrimenkul mallar üzerindeki hacizler baki kalmak kaydıyla fazlaya ilişkin olduğu iddiası ile menkul mallar üzerindeki hacizlerin kaldırılmasının talep edilmesi halinde, gayrimenkul satış komisyonları tarafından bu talepler kabul edilmeyecektir.

- Diğer hususlar

Haciz işleminin amacı; Kurum alacağının teminat altına alınması ve kamu (Kurum) alacağının tahsilinin sağlanması olduğundan, haciz işlemlerinin sonuçsuz kalmaması için bu gibi durumlarda (borçlunun fazlaya ilişkin haciz yapıldığı iddiasına sebebiyet verilmeden), bu Genelgede belirtilen sürelerde satış işlemlerine başlanılması göz önünde bulundurularak, Kurum alacağının tahsilini teminen öncelikle satışı en kolay olan menkul malların (gerekirse gayrimenkullerin) satış işlemine başlanılacak ve satış işlemlerinin neticesinde Kurum alacağının tahsil edilmesini müteakip, borçlunun varsa diğer menkul ve gayrimenkulleri üzerindeki hacizler kaldırılacaktır.

Ayrıca, borçluların yalnızca menkul malları haczedildiğinde, fazlaya ilişkin haciz yapıldığı iddiası ile söz konusu hacizlerin kaldırılmasının talep edilmesi halinde, yukarıda açıklanan esaslara göre işlem yapılmayacaktır.

l) İstihkak iddiaları

Hacze karşı istihkak iddiaları, 6183 sayılı Kanunun “Borçlu elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları” başlıklı 66 ncı ve “Üçüncü şahıs elinde haczedilen mallara karşı istihkak iddiaları” başlıklı 67 nci maddesinde, diğer hükümler ise 68 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Borçlu, üçüncü şahıs ya da alacaklı Kurum ünitelerince anılan maddelere göre açılacak istihkak davalarının 5510 sayılı Kanunun 88 inci maddesi hükmüne göre Kurumun alacaklı biriminin bulunduğu yer iş mahkemesinde açılması gerekmektedir.

İstihkak davalarının açılması icra takibini durdurmamaktadır. Davacı takibin durdurulmasını veya ertelenmesini mahkemeden talep edebilir. Davaya bakan mahkeme tarafından mevcut delillerin mahiyetine göre ve muhtemel zararlara karşı yeterli teminat alınmak suretiyle takibin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verebilir.

İstihkak davası üzerine, takibin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verilir ve neticede dava reddedilirse, davanın konusunu oluşturan hacizli malın değerinin %10'u tutarında tazminata hükmolunur. Mahkeme kararlarında gerekli şartlar olduğu halde, %10 tazminata hükmedilmemiş olması halinde temyiz yoluna başvurulması gerekmektedir.

Mahkemece hükmolunan tazminatın takip ve tahsiline, 6183 sayılı Kanunun 55 inci maddesine göre düzenlenecek ödeme emrinin tebliği suretiyle başlanılacaktır. Bu tazminata, süresinde ödenmemesi halinde gecikme zammı tatbik edilmeyecektir.

m) Alacaklı amme idareleri arasında hacze iştirak

6183 sayılı Kanunun 69 uncu maddesinde, her amme idaresinin diğer amme idareleri tarafından yapılan hacizlere, alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla haczedilen mallardan herhangi biri paraya çevrilinceye kadar iştirak edebileceği düzenlenmiştir.

Amme idareleri arasında hacze iştirak edilmesi halinde hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunur. Artanı hacze iştirak tarihi sırasıyla alacaklarına mahsup edilmek üzere hacze iştirak eden diğer dairelere ödenir.

8.9.2. Menkul Malların Satışı

6183 sayılı Kanunun menkul malların satılmasına dair hükümlerine göre, menkul malların satışının esas olarak alacaklı tahsil dairelerince yapılması gerekmektedir.

6183 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi uyarınca, borçlu veya üçüncü şahıs elinde haczedilen borçluya ait menkul malların haczedildikleri tarihin üçüncü gü-

nünden itibaren üç ay içinde satış işlemlerine başlanması gerektiğinden, menkul malların muhafaza altına alındığı tarihten itibaren bir ay içinde satış işlemine başlanılacaktır. Ancak, hacizli menkul malın bu sürede satışa çıkarılmamış olması, bu sürenin sonrasında satışa çıkarılmayacağı anlamına gelmez.

Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle muhafazasına imkan olmayan veya beklediği takdirde önemli bir değer değişikliğine uğraması ihtimali bulunan malların derhal satılarak paraya çevrilmesi gerekmektedir.

Menkul malların satış işlemleri sırasında toplam borç tutarı yüksek olan işyerleri ile mevsimlik olan işyerlerine öncelik verilecektir.

a) İlan

Menkul mal satış komisyonu, satılacak menkul malın niteliğini, cinsini, türünü, özelliklerini, satışa esas tutarını ve diğer satış şartlarını dikkate alarak uygun göreceği araçlar ile açık artırma tarihinden en az 15 gün önceden başlamak suretiyle ilan edebilir.

Ayrıca satış ilanı Kurumun web sayfasında belirlenen şekilde yayınlanır.

b) Teminat

Her ne kadar 6183 sayılı Kanunda haczedilen menkul malların satışı sırasında teminat alacağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamakta ise de, satış işleminin ciddiyetinin sağlanmasına ve alıcının caymamasına yönelik olarak, satış komisyonunca artırmadan önce gayrimenkul malların satışında olduğu gibi muhammen bedel üzerinden %7,5 oranında teminat alınacaktır.

Teminatın satış zamanından önce teamül olarak Kurum veznesine ödenmiş olması gerekmekte ise de; satışa iştirak etmek isteyenlerden satış zamanına kadar satış komisyonu tarafından da teminat tahsilatı yapılabilir. Bu durumda tüm teminatların tutanak mukabili teslim alınması ve artırım sonunda ihale üzerinde kalmayan katılımcılara yine tutanak mukabili teslim edilmesi gerekir.

c) Satış Mahalli

Haczedilen menkul malların, tahsil dairelerinin satış mahallinde artırma usulü ile satılması esastır. Bununla birlikte, haczedilen malın satış mahalline naklinin çok zor olması, nakli sırasında önemli bir değer kaybına uğramasının muhtemel olması gibi nedenlerle alacaklı tahsil dairesince uygun görüldüğü hallerde, malın mahallinde satışının yapılması da mümkündür.

Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle korunması mümkün olmayan ya da beklediği zaman önemli bir değer düşüklüğüne uğrayacağı anlaşılan mallar ise artırma usulüne başvurulmadan pazarlıkla satılabilir. Ayrıca, altın, zirai ürün ve hisse senedi gibi borsası bulunan malların satışı bunların borsalarında yapılabilir.

Haczedilen altın veya kıymetli mücevherler ise günlük borsa değerleri üzerinden fatura karşılığı paraya çevrilir.

Özellikle küçük yerleşim yerlerinde birinci artırmada alıcı çıkmaması nedeniyle satışın gerçekleşmemesi halinde, birinci artırmada satılamayan malların ikinci artırımını bir başka il veya ilçede yapılabilir.

Malın mutad satış mahalline naklinin külfetli veya mahallinde satışının daha uygun olduğu durumlarda, tahsil dairesi satış mahallinde (örneğin belediye mezar salonu veya icra dairelerinin satış yerleri) yapılabilir.

Haczedilen malın satış mahalline naklinin çok zor olması, nakil sırasında önemli bir değer kaybına uğramasının muhtemel olması gibi nedenlerle alacaklı tahsil dairesince uygun görüldüğü hallerde malın haczedilerek muhafaza altına alındığı yerde (örneğin fabrika veya büro) satışının yapılması da mümkündür. Bu durumda, borçlunun yazılı muvafakatinin alınması gerekmektedir.

Hacizli mallar, ilgili tahsil dairesinin yetki çevresi (başka il) dışında ise, satış kararı icra takibini yürüten ünitece alınır. Niyabeten takibi yürüten ünitece de satış işlemi yapılır.

d) Artırım

Açık artırma herkese açık ve geneldir. Artırmaya medeni hakları kullanma ehliyetine haiz herkes katılabilir. İhaleye kanuni temsilciler de katılabilir. İhaleye katılabilmek için iradi temsil de mümkündür.

Satış işlemi satış ilanında belirtilen gün ve saatte başlar. Ancak, satış işlemine başlanılmadan önce satış komisyonunca ön hazırlıkların tamamlanmış olması gerekir.

Menkul malların artırmasında üç defa yüksek sesle duyurma mecbur olup, ilk artırmada teklif edilen en yüksek bedelin, menkulün tespit edilen değerinin %75'inden aşağı olmaması şartının aranılması zorunludur. Bu bedele ulaşılmaması halinde satış yapılmayacaktır.

Artırma esnasında belediye tarafından görevlendirilmiş bir tellalın hazır bulunması zorunludur. Belediye tarafından görevlendirilmiş tellalın hazır bulunmaması halinde bu durum artırma tutanağına yazılır ve satış komisyonu başkanı tarafından, ünite görevli bir memur o artırma için tellal tayin edilir.

Açık artırma, satış komisyonu başkanı tarafından satış ilanında belirtilen saat ve dakikada herkesin duyabileceği şekilde tellala satış ilanını okutması ile başlar.

Artırma iştirak eden taliplilerin adı, soyadı, adresi, telefonu, teminatın türü ve tutarı, pey tarihi ve imzaları "yapılan artırmalar" a ilişkin müzayede tutanağına eksiksiz kaydedilir.

Artırım işlemi herhangi bir süreye bağlı kalmaksızın taliplilerin pey sürümünü sona erene kadar devam eder.

Taliplilerin pey sürümü sona erdiğinde, tellal tarafından üç defa son pey tutarı da söylenmek suretiyle artırım işleminin sonucu yüksek sesle ilan edilerek en çok artırana ihale edilir.

e) Malın birinci artırımda satılamaması

Birinci artırmada teklif edilen en yüksek bedelin, menkulün tespit edilen değerinin %75'inden aşağı olması veya hiç alıcı çıkmaması halinde yapılacak işlem açıklanarak, satılamayan menkul mallar, ilk artırma tarihinden başlayarak 15 gün içinde uygun görülen zamanlarda tekrar satışa çıkarılır. Bu artırmada verilen bedel ne olursa olsun satışın yapılması mümkün olmakla birlikte, tahsil dairesinin 6183 sayılı Kanununun 62 nci maddesinde yer alan "Tahsil dairesi alacaklı amme idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir." hükmünün de satış bedeli açısından dikkate alınarak, satışa konu malın tespit edilen değerinden çok az bir bedele satılmaması gerekmektedir.

f) Satılamayan mallar

Menkul mallar yerinde veya başka bir mahalle götürüldüğü halde yine satılmaz veya satış komisyonunca taşıma giderlerinin çokluğu nedeniyle başka yere götürülmesi uygun görülmediği takdirde, ilk artırma tarihinden itibaren 15 günlük sürenin bitiminden sonra 6 ay içinde pazarlık usulüyle satılır.

Pazarlık usulü ile de satılamayan mallar borçluya geri verilebileceği gibi uzun bir süre geçtiği halde satılamayan menkul malların yeniden değerleri tespit etmek suretiyle tekrar satışa çıkarılması da mümkündür.

g) Alıcının Malı Almaktan Vazgeçmesi

Menkul malı satın alan kişinin (alıcı) malı almaktan vazgeçmesi veya verilen süre içinde bedelin tamamını ödememesi durumunda, malın ikinci defa artırıma çıkarılması gerekmektedir.

6183 sayılı Kanunda bu artırımın hangi sürede yapılacağına ilişkin bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, hacizli malların bir an evvel paraya çevrilerek Kurum alacağının tahsil edilebilmesi için mümkün olan en kısa sürede artırıma çıkarılması gerekmektedir.

İkinci defa yapılan bu artırmada malın en çok artırana ihale olunması gerekmektedir.

Menkul mal birinci defa kendisine ihale edilen kimseden, iki ihale bedeli arasındaki fark ve diğer zararlar ile %5 faizin, ikinci ihalede alıcının çıkmaması halinde ise ilk ihale bedeli ve diğer zararlar ile %5 faizin, derhal 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilmesi gerekmektedir.

Menkul mal birinci defa kendisine ihale edilen kimse hakkında cebri takip işlemlerine ödeme emri tebliği ile başlanılacaktır. Ayrıca, bu alacağa ihale beldelinin ödenmesi gerektiği günden (bu tarih hariç) itibaren ödeme tarihine kadar (bu tarih dahil) geçen süre için basit faiz usulüyle yıllık %5 oranında faiz hesaplanması gerektiğinden, ayrıca gecikme zammı hesaplanmayacaktır.

İkinci ihalede alıcı çıkmaması nedeniyle satışın yapılamaması durumunda, sorumlu olan ilk ihale alıcısından Kanunun aradığı tüm bedelin tahsil edilmesi halinde satışa konu malın kendisine teslimi gerekmektedir.

h) Tellaliye bedeli

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun;

67 nci maddesinde, “Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyelere ait hal, balıkhane, mezat yerleri ve ilgilinin isteğine bağlı olarak belediye münadisi veya tellalı bulundurulmuş sair yerlerde, gerçek veya tüzel kişiler tarafından her ne surette olursa olsun her çeşit menkul ve gayrimenkul mal ve mahsullerin satışı, Tellallık Harcına tabidir.”

68 inci maddesinde, “Tellallık Harcını, mal ve mahsullerini satan gerçek veya tüzel kişiler ödemekle mükelleftirler.

Gerçek veya tüzel kişiler yapacakları satışları, satış yapmadan önce belediye veya mahallindeki belediye ilgililerine haber vermekle ödevlidirler. Haber verilmediği takdirde harç yüzde 50 fazlasıyla tahsil olunur.”

70 inci maddesinde ise, “Tellallık Harcının nispeti, yüzde 2’dir. 100 Yeni Türk Lirasını aşan satışlarda aşan kısım için nispet yüzde 1’dir.”

hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda da açıklandığı gibi, satış komisyonunca satış ilamının bir nüshasının belediye ilan tahtasında satış tarihine kadar asılması ve satış günü tellalın görevlendirilmesi belediye başkanlığından talep edilir.

Taşınır veya taşınmaz malların satışında tellal hazır bulunsun veya bulunmasın satış bedeli üzerinden Belediye Gelirleri Kanunu gereğince ödenmesi gereken tellallık resmi belirlenir. Satış ilanı veya şartname gereğince tellallık resmi alıcı tarafından ödeneğinden, satış bedeli ile tellallık resminin tutarını ve satışa ilişkin bilgileri içeren bir yazı alıcıya verilerek tellallık resminin ilgili belediyeye yatırılması sağlanır.

i) Borçluya Bilgi Verilmesi

Borçluya, mahcuz mallarının icraen satışının yapılarak satış bedelinin tahsil edildiği ve masraflar düşüldükten sonra bakiye bedelin borcuna mahsup edildiği, satış bedeli borç tutarından fazla ise emanet hesaplarda tutulan miktarının, Kurum haczinden önce konulmuş diğer idarelerin alacaklarına karşılık ne kadar

aktarıldığı bildirilir. Söz konusu yazıya satış tahsilat makbuzunun bir nüshası eklenir.

j) Satış İşleminin Kesinleşmesi

Satış işlemi, menkul malın satışından itibaren 7 gün içinde yetkili iş mahkemesine başvuruda bulunulmaz ise kesinleşir. 7 günlük süre satışın yapıldığı günü takip eden günden itibaren başlar ve 7 nci günün mesai saati sonunda biter. Bu süre zarfında borçlu veya satışa iştirak edenlerin yetkili iş mahkemesi nezdinde satışın iptali için dava açmaları ve durumu satış komisyonuna bu süre zarfında bildirmeleri gerekir.

İtirazın kabulü ile duruşma günü verilmesi halinde satış işlemi duracağından, alıcıdan tahsil edilen teminat ve satış bedeli alıcıya iade edilmez.

Ancak, mahkemece satışın iptaline yönelik itirazın reddedilmesi halinde satış işlemi kesinleşir.

Mahkemece satış işleminin iptal kararının kesinleşmesi durumunda ise bütün hazırlıklar ve artırım yeniden yapılır.

8.9.3. Gayrimenkul malların satış işlemleri

6183 sayılı Kanunun gayrimenkul satışına ilişkin maddelerinde satış işlemlerinin hangi süre içinde başlanılacağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, Kurum alacağına bir an önce tahsilinin sağlanması bakımından icra takibine konu borcun ödenmemesi halinde, gayrimenkul malların haciz tabikine ilişkin resmi yazının Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihten itibaren 3 ay içinde satış işlemlerine başlanılacaktır.

Bu durumda, hacizli malların satış işlemlerine haciz tarihinden itibaren her halükarda (tecil ve taksitlendirme talebi, mahkemece tedbir kararı alınmış olması, istihkak iddiasında bulunulması, vb nedenler hariç) 3 ay içinde başlanılmış olması gerekmektedir. Ayrıca, mallarını kaçırmaması, devretmesi, değerini yitirecek tasarruflarda bulunulması, öteden beri borcun ödenmesi hususunda hiçbir girişimde bulunulmaması yada borç ödememeyi alışkanlık haline getiren borçlular yönünden ise, yukarıda belirtilen süreye bağlı kalınmaksızın haciz ve satış işlemlerine başlanması gerekmektedir.

6183 sayılı Kanunda haczedilen gerek menkul gerekse gayrimenkullerin hangi sürede satışının isteneceğine ilişkin bir düzenleme yapılmadığından, mahcuz malların satışına karar vermek tümüyle alacaklı Kurum ünitesinin yetkisinde bulunduğundan, bu Genelgede belirtilen süreler içinde satışa çıkarılmayan veya satılamayan mallar üzerindeki Kurum haczi, satış süreleri aşıldığı gerekçesiyle kaldırılmaz.

a) Gayrimenkul Satış Komisyonu

Gayrimenkuller, satış komisyonlarınca açık artırma ile satılır. Gayrimenkul

satış komisyonu; Sosyal Güvenlik İl Müdürü veya yetki vereceği il müdür yardımcısı ya da ilgili sosyal güvenlik merkez müdürünün başkanlığında, varsa avukat ve satış işlemlerinden sorumlu servis şefi veya yetkili memuru, icra memuru ve ünite amirinin görevlendireceği bir memurdan oluşur.

b) Gayrimenkullerde değer tespiti

Kurum alacaklarına karşılık teminat olarak gösterilen veya satışına karar verilen gayrimenkullerin değer tespiti, uzman gerçek veya tüzel kişilerin hazırlamış olduğu kıymet takdir raporu dikkate alınarak gayrimenkul satış komisyonu tarafından belirlenir.

Gayrimenkul satış komisyonu, uzman gerçek veya tüzel kişilerin hazırlamış olduğu kıymet takdir raporunu kabul edip etmemekte serbesttir. Komisyon gerekli gördüğü hâllerde yeniden kıymet takdir raporu isteyebileceği gibi, Kurum teknik elemanlarının bulunduğu illerde, bu elemanların da bulunduğu bir komisyon marifetiyle değer tespiti yaptırabilir.

c) Satış şartnamesi

6183 sayılı Kanunun 92 nci maddesinde gayrimenkullerin satış şartnamesinde hangi kayıtların yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır. Madde hükmüne göre ünitelerimizce satışa konu her bir gayrimenkul için ayrı şartname düzenlenmesi gerekmektedir.

Söz konusu şartnamede;

1) Gayrimenkul malikinin adı, soyadı ve adresi,

2) Gayrimenkulün bulunduğu mahalle, sokak ve kapı numarası, durumu ve hususi vasıfları, (gayrimenkulün tapu kaydı, varsa kadastro çapı, sair evsafı, durumu ve hususi vasıfları tafsilatlı bir şekilde gösterilecek, müstemilatı ve eklentileri açıkça belirtilecektir.)

3) Gayrimenkulün artırmaya esas olarak biçilen rayiç değeri,

4) %7,5 nispetindeki teminat tutarı, (teminatın gayrimenkule biçilmiş değerinin %7,5'u oranında olacağı ve teminat olarak 94 üncü madde gereğince, 10 uncu maddenin 1- 4 üncü bentlerinde yazılı bulunan teminatların kabul edileceği belirtilecektir.)

5) Gayrimenkul üzerindeki henüz vadesi gelmemiş rehinler hakkında gerekli bilgilerle, satışın, gayrimenkul üzerindeki irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte yapılacağı, (gayrimenkul üzerindeki irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irad senetleri hakkında tapu kaydında mevcut bilgiler gösterilecektir.)

6) Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçlar varsa bunların

müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihan ödeneceği, (satışa çıkarılan gayrimenkulün üzerinde mevcut olan irtifak hakkı, gayrimenkul mükellefiyeti, ipotek, ipotekli borç senedi ve irad senedinden hangileriyle birlikte satılacağı yazılacaktır.)

7) Ne gibi giderlerin alıcıya ait olacağı,

8) Peyin ipotekli borç dikkate alınmadan sürüleceği ancak, gayrimenkul rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçların alıcıya devredilmeyeceği, satış bedelinden tercihan ödeneceği, müccel olup alıcıya intikal eden rehinli borçların ihale bedelinden tenzil edilerek alıcı uhdesinde bırakılacağı, bakiyesinin kendisinden tahsil olunacağı,

9) Gayrimenkulün artırma sonunda üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale olunacağı, şu kadar ki, artırma bedelinin gayrimenkul için biçilmiş olan değer %75'i olan ..... lirayı bulması lazım geldiği, bundan başka Kurum alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar, mezkur gayrimenkul ile temin edilmiş ise artırma bedelinin bu suretle rüçhanı olan alacakların tutarı olan ..... lirayı geçmesi ve yapılmış yapılacak masrafları da karşılama-sının icap ettiği,

10) Artırmada 9 uncu maddede yazılı tutar elde edilemediği takdirde, en çok artıranın taahhüdü baki kalmak şartıyla, artırmanın 7 gün daha uzatılacağı, yedinci günü aynı saatte gayrimenkulün en çok artırana ihale edileceği,

Ancak, ihale bedelinin rüçhanlı ..... lira alacakla birlikte masrafları da aşması gerektiği,

11) Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimsenin, ihale bedelini derhal veya mühlet verilirse verilen mühlet içinde ödemekle mükellef olduğu, aksi takdirde ihale kararının feshedileceği ve gayrimenkul satış komisyonunca hemen 7 gün müddetle artırmaya çıkarılacağı, bu artırmada ilgililere herhangi bir tebliğ yapılmayacağı, yalnız ilanla yetinileceği,

12) Gayrimenkulün en çok artırana ihale edileceği, birinci defa kendisine ihale yapılan kimsenin iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan sorumlu olup ihale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın teminattan mahsubu yapıldıktan sonra, bakiyesinin %5 faiziyle birlikte 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edileceği,

gibi hususlara yer verilmesi gerekmektedir.

Satış şartnamesinin, isteyenlere verilmek veya gösterilmek üzere, yeterli sayıda örneği hazırlanacaktır. Gayrimenkulün yukarıda sayılan hususlardan başka özelliğinin ya da niteliğinin bulunması halinde bunlar da şartnameye madde olarak ilave edilecektir.

d) Gayrimenkul satış ilanı

6183 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi uyarınca gayrimenkul satışı, artırma tarihinden en az 15 gün önce başlamak şartıyla ilan edilir. İlanların yer, müddet ve şekilleri Kurumca tayin olunur.

Gayrimenkul satış ilanında:

1) Satışa çıkarılan gayrimenkulün bulunduğu mahalle, cadde, sokak, kapı ve daire numarası,

2) Satışa çıkarılan gayrimenkulün durumu, tapu kaydı, varsa kadastro çapı, evsafı ile hususi vasıfları, müstemilat ve eklentileri,

3) Gayrimenkulün artırılmasına esas olmak üzere satış komisyonunca biçilen rayiç değeri,

4) Artırmaya iştirak için alınacak teminatın tutarı ve nelerin teminat olarak alınacağı,

5) Gayrimenkulün satışının yapılacağı yer, gün ve saat,

6) Gayrimenkul satış şartnamesinin nereden alınabileceği veya nerede görülebileceği,

7) Teminatın yatırıldığına ilişkin makbuzun nereye ve hangi tarihe kadar ibraz edileceği,

8) Gayrimenkul malın satışında verilen bedel, gayrimenkule biçilen rayiç değerlerin %75'ini bulmadığı ve şayet artırılan bedel Kurum alacağına rüçhanı olan alacakların tutarından fazlaya çıkmadığı ve yapılmış ve/veya yapılacak masrafları karşılamadığı takdirde, en çok artıranın taahhüdü baki kalmak şartıyla artırmanın 7 gün daha uzatılarak, 7 gün sonraki tarih de belirtilmek suretiyle, gayrimenkulün aynı mahalde ve aynı saatte tekrar artırmaya çıkarılacağı,

9- İş bu ilanın tapu kaydında adresi bulunmayan ilgililer ile tapu kaydında ad ve adresleri geçip de tebliğ edilemeyen ilgililere de tebliğ yerine geçeceği,

hususlarının yer alması gerekmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Kullanılacak Yetkilerin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin altıncı fıkrasında; biçilen rayiç değeri Kurumca belirlenen limitin üstünde olan gayrimenkullerin satış ilanlarının mahalli gazeteden başka ayrıca Türkiye genelinde yayın yapan gazetelerin birinde yayınlanaacağı hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm uyarınca, 6183 sayılı Kanunun 93 üncü maddesi ve ilgili Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde yer alan yetkiye istinaden, Kurumumuzca biçilen rayiç değeri 500.000,00 TL ve üzerinde olan gayrimenkul mal satışlarının Tür-

kiye genelinde yayın yapan günlük gazetelerden birinde ayrıca ilan edilmesi gerekmektedir.

Gayrimenkul satışı, satışı yapacak ünite tarafından, açık artırma tarihinden en az 15 gün önce başlamak şartıyla o yerde çıkan günlük bir gazete ile aralıklarla iki defa ilan edilecektir.

Günlük gazete çıkmayan yerlerde yapılacak gayrimenkul satışları, o yerde 15 gün içinde iki defadan az gazete çıkıyorsa çıkan gazetede ilan edilmekle birlikte, halkın görebileceği yerlere ve satışı yapacak ünitenin ilan panosuna ilan örneği yapıştırılacak ve belediye yayın araçları ile duyurulacaktır.

Gazete ilanlarının Basın İlan Kurumu aracılığıyla yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, satışlara daha fazla katılımın sağlanması için satış ilanları Kurumun web sayfasında da duyurulacaktır.

6183 sayılı Kanununun 93 üncü maddesine göre hazırlanan gayrimenkul satış ilanının birer örneğinin borçluya veya vekil ya da mümessiline ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, bu madde hükmüne göre, borçluya veya vekil ya da mümessiline satış ilanının tebliği zorunlu olduğundan, yapılacak tebliğlerde mutlaka 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Gayrimenkul satış ilanının, gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanların tapu sicilindeki adreslerine tebliğ edilmesi gerekmektedir. Ancak, bunlara tebligat yapılamaması halinde, gayrimenkulün satış ilanı, tapu kaydında adresi bulunmayan ilgililer ile tapu kaydında ad ve adresleri bulunmakla birlikte tebliğ edilemeyen ilgililere de tebliğ yerine geçeceğinden bunlara ayrıca ilanen tebligat yapılmayacaktır.

e) Artırım

6183 sayılı Kanunda gayrimenkullerin ihale yöntemiyle satışı ve bu satışlarda artırma usulü benimsenmiştir.

Artırma bedelinin (en son sürülen pey tutarı) gayrimenkul için biçilmiş olan değer % 75' ini karşılması gerekmektedir.

Kurum alacağına önceliği olan diğer alacaklar satışa konu gayrimenkul ile teminat altına alınmış ise, artırma bedelinin, bu suretle öncelik hakkı olan alacakların tutarı ile yapılmış ve yapılacak masrafların toplamından fazla olması gerekmektedir.

Alıcıların pey sürümü sona erdiğinde, satış ilanında belirtilen artırım süresi de bitmiş ise tellal tarafından üç defa son pey tutarı da söylenmek suretiyle artırım işleminin sonucu yüksek sesle ilan edilerek en çok artırana ihale olunur. Bu aşamadan sonra daha fazla pey sürülse dahi kabul edilmez.

İlk artırmada teklif edilen en yüksek bedelin gayrimenkulün rayiç değerinin % 75'inden aşağı olmaması ve rüçhanlı alacaklar ile takip masraflarını aşması şartı aranılmıştır. İlk artırmada Kanunun aradığı bedele ulaşılabilmesi halinde satış yapılmayacaktır.

f) Gayrimenkulün Birinci Artırmada Satılamaması

Mahcuz gayrimenkulün ilk artırmada satılması için 6183 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi gereği takdir edilen rayiç bedelinin % 75' ini bulması gerekmektedir.

Birinci artırmada daha düşük bir pey sürülmüş ise ihale yapılmış olmaz. Bu durumda ilk artırmada en çok artıranın taahhüdü baki kalmak kaydıyla, ilk artırım tarihinden başlayarak satış ilanında belirtilen gün ve saatte (7 gün sonra) aynı şartlarla yeniden açık artırmaya çıkılır. İkinci artırmada 6183 sayılı Kanunda herhangi bir satış bedeli alt sınırı getirilmemiş ise de, satış bedelinin en az rüçhanlı alacakları, malın aynından doğan vergileri ve masraflarını karşılaması gerekir.

Bu artırmada verilen bedel ne olursa olsun satışın yapılması mümkün olmakla birlikte, herhangi bir rüçhanlı alacak olmasa dahi, 6183 sayılı Kanunun 62 nci maddesinde yer alan "Tahsil dairesi alacaklı amme idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir." hükmünün satış bedeli açısından dikkate alınarak, satışa konu gayrimenkulün tespit edilen değerinden çok az bir bedele satılmaması gerekmektedir.

İlk artırmada herhangi bir pey sürülmemiş olması veya hiçbir alıcının iştirak etmemiş olması halinde, Kanunun 94 üncü maddesinin aradığı bedele ulaşılabilmesi hali olarak kabul edilecek ve 95 inci madde hükmüne göre ikinci artırmaya geçilecektir.

g) İhalenin Yapılamaması

6183 sayılı Kanunun 96 ncı maddesinde, 94 ve 95 inci maddelerine göre yapılan artırmalarda istekli çıkmaması veya teklif edilen bedelin 95 inci maddede yazılı bedele ulaşmaması halinde, amme idaresince teferruğ edilinceye kadar gayrimenkul üzerindeki haczin devam edeceği hükme bağlanmıştır. Ancak, bu hükümde yer alan teferruğ edilinceye kadar haczin devam edeceğine ilişkin belirlenimin yapılabilmesi için her hal ve takdirde Kurum alacağının tahsil edilememiş olması gerekmektedir.

Haciz devam ettiği sürece satılamayan hacizli gayrimenkule yeni bir alıcı çıkması halinde, satış komisyonu tarafından satış için bir gün belirlenerek ve belirlenen günden 7 gün önce ilan edilerek, gayrimenkulün 6183 sayılı Kanunun 95 inci maddesine göre artırmaya çıkarılması ve artırmada en yüksek peyi sürene satışın yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, ilk ihaleden sonra geçen zaman içerisinde gayrimenkulün vasıflarında değişiklik olması veya değerinde önemli bir artış veya azalış olması halinde, yeniden değer takdirı yapılması ve takdir edilen bedel üzerinden 6183 sayılı Kanununun 94 ve müteakip madde hükümlerine göre artırımın yapılması mümkündür.

h) Alıcının Malı Almaktan Vazgeçmesi

6183 sayılı Kanununun 97 nci maddesinde “Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve gayrimenkul, satış komisyonunca hemen 7 gün müddetle artırmaya çıkarılır. Bu artırmayı alacaklara tebliğe hacet olmayıp yalnız ilanla iktifa olunur ve en çok artırana ihale edilir.

Birinci defa kendisine ihale yapılan kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldür. İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalınmaksızın teminattan mahsubu yapıldıktan sonra bakiyesi tahsil dairesince tahsil olunur. Faiz % 5 ten hesap olunur. Aradaki farkın amme alacağını aşan miktarın bundan mesul olan şahıstan tahsil edebilmek üzere malı satılan amme borçlusuna dairece bir vesika verilir.” hükmü yer almaktadır.

Madde ile belirlenen malın ihale edildiği kişinin sorumluluğu çerçevesinde takip edilecek olan ve teminattan mahsubu yapıldıktan sonra kalan Kurum alacağının takibine ödeme emri tebliği suretiyle başlanacaktır. Ayrıca, bu alacağa ihale bedelinin ödenmesi gerektiği günden (bu tarih hariç) itibaren ödeme tarihine kadar (bu tarih dahil) geçen süre için basit faiz usulüyle yıllık %5 oranında faiz hesaplanması gerekmekte olup, ayrıca gecikme zammı hesaplanmayacaktır.

j) İhalenin Sonucu, Fesih Ve Tescil

6183 sayılı Kanununun 99 uncu maddesinde açık artırma yoluyla satışı yapılan taşınmazın geçişine ve yapılan ihale işlemine itiraza ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Satış komisyonu tarafından kendisine gayrimenkul ihale edilen alıcı o gayrimenkulün mülkiyetini iktisap etmiş olur.

İhalenin feshinin hangi mahkemeden ve hangi sürede istenebileceği 99 uncu maddede belirlenmiş ise de, 5510 sayılı Kanununun 88 inci maddesi hükmü uyarınca, Kurumun 6183 sayılı Kanun uygulamasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde alacaklı birimin bulunduğu yer iş mahkemesi yetkili olduğundan ihalenin feshi davalarının da iş mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

İhalenin ilgililere tebliğ tarihi, itiraz için belirlenmiş olan 7 günlük sürenin başlangıcı sayıldığından, ihale (satış) kararının borçluya ve diğer ilgililere tebliği gerekmektedir.

İhale kararının bir örneği, borçluya veya vekil ya da mümessiline ve gayri-

menkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ edilecektir.

Diğer ilgililere tapu kayıtlarındaki adresler esas alınarak tebliğ yapılması gerektiğinden, tapu kaydında adreslerinin bulunmaması halinde ayrıca bir tebliğ yapılmaması gerekmektedir.

Satış işlemi, ihale (satış) kararının borçluya ve diğer ilgililere tebliğ edildiği tarihten itibaren 7 gün içerisinde yetkili iş mahkemesine başvuruda bulunulmaz ise kesinleşir. Bu süre zarfında borçlu veya diğer ilgililerin yetkili iş mahkemesi nezdinde satışın iptali için dava açmaları ve durumu satış komisyonuna bu süre zarfında bildirmeleri gerekir.

İtirazın kabulü ile duruşma günü verilmesi halinde satış işlemi duracağından, alıcıdan tahsil edilen teminat ve satış bedeli alıcıya iade edilmez. Ancak, mahkemece satışın iptaline yönelik itirazın reddedilmesi halinde satış işlemi kesinleşir.

Mahkemece satış işleminin iptal kararının kesinleşmesi durumunda ise bütün hazırlıklar ve artırım yeniden yapılır.

Gayrimenkul alıcıya ihale edilmiş ve ihale bedeli ödenmiş olmasına rağmen 7 günlük itiraz süresi geçmedikçe veya itiraz edildiği takdirde buna ilişkin mahkeme kararı kesinleşmedikçe, alıcı adına tescili için tapuya tescil keyfiyetinin bildirilmemesi gerekir. Bu işlem herhangi bir zamanaşımına tabi değildir.

k) Borçluya Bilgi Verilmesi

Borçluya mahcuz mallarının icraen satışının yapılarak satış bedelinin tahsil edildiği ve masraflar düşüldükten sonra bakiye bedelin borcuna mahsup edildiği, satış bedeli borç tutarından fazla ise emanet hesaplarda tutulan miktarının, Kurum haczinden önce konulmuş diğer idarelerin alacaklarına karşılık ne kadar aktarıldığı bildirilir. Söz konusu yazıya satış tahsilat makbuzunun bir nüshası eklenir.

8.10. İFLAS VE ZAMANAŞIMI

8.10.1. İflas Yolu İle Takip

6183 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütülen icra takibine rağmen Kurum alacağı tahsil edilemediği takdirde, bu Kanunun 100 üncü maddesine göre Kurum alacağının tahsilini temin için devreye İcra İflas Dairesi girmekte, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre Kurum borçlusunun mallarının tasfiyesi iflas masası oluşturulmak suretiyle yürütülmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununa Göre Kullanılacak Yetkilere İlişkin Yönetmeliğin 24 üncü maddesinde; "Kurum alacaklarının tahsili için açılmış bulunan takibin, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri dairesinde iflas yolu ile takibe dönüştürülmesi alacaklı ünitece istenir." **hükümleri yer almaktadır.**

Bu hükümlere göre, cebren tahsil şekilleri arasında gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflası ilgili ünitece istenilebilecektir.

8.10.2. İflasın Ertelenmesi

İcra ve İflas Kanununun 'Erteleme Tedbirleri' başlıklı 179/a maddesi ile; iflasın ertelenmesine karar veren mahkemenin, şirketin veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri, iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alacağı, mahkemenin erteleme kararı ile birlikte kayyım atanmasına karar vereceği, mahkemenin yönetim organının yetkilerini tümüyle elinden alıp kayyım verebileceği gibi yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına bağlı kılmakla da yetinebileceği, iflasın ertelenmesi kararında kayyımın görev ve yetkilerinin ayrıntılı olarak gösterileceği, mahkemenin erteleme kararının hüküm fıkrasını 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan edeceği ve gerekli bildirimleri yapacağı,

Aynı Kanunun 'Erteleme Kararının Etkileri' başlıklı 179/b maddesi ile de, erteleme kararı üzerine borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takibin yapılamayacağı ve evvelce başlamış takiplerin duracağı, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren müddetlerin işlemeyeceği,

hükme bağlanmıştır.

Bu nedenle, iflasın ertelenmesi kararı verilmesinden sonra, erteleme kararı verilen borçlu ile sınırlı olmak üzere hiçbir icra takip işlemi yapılmayacaktır. Ancak iflasın ertelenmesi kararı verilmeden önce yapılmış olan hacizler ile diğer takipler kaldırılmayacaktır.

İflasın ertelenmesi süresi bitiminde mahkemeden yeni bir erteleme kararının verilip verilmediğinin sorulması gerekmektedir.

Öte yandan, 6183 sayılı Kanuna göre uygulanan ihtiyati haciz de takip yöntemlerinden biri olduğundan, borçlu hakkında erteleme kararının bulunması halinde ihtiyati haciz de dahil olmak üzere hiçbir takip yöntemi uygulanmayacaktır.

Ancak, tüzel kişilik hakkında verilen gerek iflas erteleme kararı gerekse iflas kararı, tüzel kişiliğin kanuni temsilcileri, limited şirket olması halinde kanuni temsilciler ve ortakları hakkında takip yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Dolayısıyla şirket hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş, ya da iflas kararı verilmiş olunması halinde şirket müdürleri, yönetim kurulu üyeleri, kanuni temsilcileri, üst düzey yöneticileri ile ortakları hakkında cebri icra işlemlerine devam edilerek Kurum alacağı tahsil edilecektir. Ancak, limited şirketin iflası halinde limited şirket ortakları hakkında icra takibi yapılabilmesi için Kurum alacağının iflas masasından tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gerekmektedir.

Borçlunun iflas etmesi halinde ise Kurum alacağını iflas masasına kaydedilmesi için, alacağımıza ilişkin bilgiler iflas masasına gönderilir.

8.10.3. Zamanaşımı

5510 sayılı Kanununun 93 üncü maddesi hükmü gereğince, Kurumun prim ve diğer alacakları ödeme süresinin dolduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tabidir. Kurumun prim ve diğer alacakları; mahkeme kararı sonucunda doğmuş ise mahkeme kararının kesinleşme tarihinden, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden doğmuş ise rapor tarihinden, kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatı gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden doğmuş ise bu soruşturma, denetim ve inceleme sonuçlarının Kuruma intikal ettiği tarihten veya 5411 sayılı Kanun kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden doğmuş ise bilgi ve belgenin Kuruma intikal ettiği tarihten itibaren zamanaşımı on yıl olarak uygulanır.

a) Zamanaşımının Kesilmesi

6183 sayılı Kanununun 103 üncü maddesinde, zamanaşımının hangi hallerde kesileceği belirtilmiştir. Kurum alacağı için zamanaşımı işlemeye başladıktan sonra bu maddede sıralanan işlemlerden en az birinin gerçekleşmesi durumunda, zamanaşımının kesilmesinde geçmiş olan süre ortadan kalkar ve kesilmenin rastladığı takvim yılını izleyen takvim yılı başından itibaren yeniden işlemeye başlar.

b) Zamanaşımını Kesen Haller

- Ödeme: Ödeme, hususi şekilleri uyarınca yapılmışsa çekin tahsil dairesine veya bankaya verildiği, paranın bankaya veya postaneye yatırıldığı, münakale emri üzerine paranın Kurum hesabına geçtiği gün yapılmış sayılır ve zamanaşımı da o gün kesilmiş olur. Çek veya münakale emrinin herhangi bir nedenle ödenmemesi durumunda Kurumun borçluya rücu hakkı saklıdır. Bu durumda zamanaşımı kesilmez.

- Haciz uygulanması: Borçlunun menkul ve gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına haciz uygulanması zamanaşımını keser.

- Cebren tahsil ve takip muameleleri sonucunda yapılan tahsilat: Cebren tahsil ve şekillerini düzenleyen 54 üncü madde uyarınca gösterilen teminatın paraya çevrilmesi, kefilin takibi ve borçlunun iflasının istenmesi sonucu elde edilen tahsilat ile borçlunun taşınır ve taşınmaz mallarının satılması sonucu elde edilen paralar zamanaşımını keser.

- Ödeme emri tebliği: Kurum alacağını vadesinde ödemeyenlere, 55 inci madde uyarınca tebliğ edilen ödeme emri zamanaşımını keser.

- Mal bildirimini, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi: Kurum borçlusunun 59 uncu madde gereğince mal bildiriminde bulunması zamanaşımını

kesme nedenidir. Borçlunun malının olup olmaması zamanaşımının kesilmesi bakımından önemli değildir. Zamanaşımının kesilmesi için borçlunun mal bildiriminde bulunması yeterlidir.

Ayrıca, 61 inci madde hükmünce mal edinme ve mal artmalarının, tahsil dairesine bildirilmesi de zamanaşımının kesilmesi için yeterlidir.

- Yukarıdaki sıralarda gösterilen muamelelerden herhangi birinin kefile veya yabancı şahıs ve kurumların mümessillerine tatbiki veya bunlar tarafından yapılması: Zamanaşımının kesilmesi yönünden yukarıda sayılan beş işlemten herhangi birinin bu kişilere de yapılmış olması da zaman aşımını keser.

- İhtilafli amme alacaklarında yargı organlarınca bozma kararı verilmesi: Uyuşmazlık durumunda yargı organlarınca verilen bozma kararı zamanaşımını kesen nedenler arasındadır.

- Alacağın teminata bağlanması: Alacağın Kanunda öngörüldüğü şekilde herhangi bir teminata bağlanması zamanaşımını kesme nedenleri arasındadır.

- Yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararı verilmesi: Yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararının verilmesi zamanaşımını keser.

- İki kamu idaresi arasında mevcut bir borç için alacaklı amme idaresince, borçlu amme idaresine borcun ödenmesi için yazı ile başvurulması: Amme idareleri arasında mevcut bir borç için alacaklı amme idaresince borçlu idareye yazı ile başvurularak alacağını istemesi zamanaşımını keser. Borçlu amme idaresine yazı ile başvurulması idarece tebellüğ edilmesi manasına gelmektedir.

- Amme alacağının özel kanunlara göre ödenmek üzere müracaatta bulunması ve/veya ödeme planına bağlanması: Alacağın özel kanunlara göre ödenmesi için müracaatta bulunulması ve/veya ödeme planına bağlanması da tahsil zamanaşımını keser.

c) Zamanaşımının İşlememesi

Zamanaşımının işlememesi halini düzenleyen Kanunun 104 üncü maddesi hükmü uyarınca borçlunun yabancı bir memlekette bulunması, hileli iflas etmesi, terekesinin tasfiye edilmesi gibi hakkında icra takibi yapılmasına imkan bulunmayan hallerde, tahsil zamanaşımı işlemmez. Sıralanan sebepler ortadan kalktıktan sonra duran zamanaşımı kaldığı yerden işlemeye devam eder.

DOKUZUNCU BÖLÜM

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER VE YMM'LERİN ASGARI İŞÇİLİK DENETİM YETKİSİ

9.1. GENEL BİLGİ

Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ile Yeminli Malî Müşavirlerin işyeri kayıtlarını inceleme yetkilerine yönelik usul ve esaslar “Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler İle Yeminli Malî Müşavirlerce İşyeri Kayıtlarının İncelenmesi Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı, Kurumdan ilişiksizlik belgesi alınması gereken ihaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine bu belgenin verilmesinde; 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanununa göre yetki verilmiş, Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ile Yeminli Malî Müşavirler tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucu Kuruma bildirildiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğunun sağlanması ile Kuruma yeterli işçilik bildirilmediği tespit edilen işyeri işverenlerine, tespit edilen fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak prim, gecikme cezası ve gecikme zammı tutarı ile idarî para cezalarının uygulanmasının usul ve esaslarını düzenlemektir.

Söz konusu Yönetmelik, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 59 uncu maddesi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Söz konusu yönetmelikte geçen tanımlar aşağıdaki gibidir;

a) Alt işveren: Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin bir işte veya bir işin bölümü veya eklentilerinde, iş alan ve bu iş için görevlendirdiği sigortalıları çalıştıran üçüncü kişiyi,

b) Asgari işçilik oranı: Kurum bünyesinde oluşturulan Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca ihale konusu işler ve özel bina inşaatı işyerleri için yapılacak incelemede dikkate alınacak oranı,

c) İdare: 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kamu idareleri ve kurumları ile bunların ödenmiş sermayesinin %50'sinden fazlasına

sahip oldukları ortaklıkları ve özel kanunlarına göre personel çalıştıran diğer kamu kurumları ile döner sermayeli kuruluşları, 5411 sayılı Kanunda tanımları yapılan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, fon bankaları ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşları,

ç) İhale konusu iş: Kanununun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar tarafından ihale yoluyla yaptırılan her türlü işi,

d) İlişiksizlik belgesi: İhale konusu işler ve özel bina inşaatı işyerleriyle ilgili olarak yapılan inceleme sonucunda işverenin Kuruma borcunun bulunmaması kaydıyla ilgili makama verilmek üzere Sosyal Güvenlik İl Müdürlüklerince/Sosyal Güvenlik Merkezlerince düzenlenen soğuk damgalı belgeyi,

e) İnceleme: İhale konusu işler ile özel bina inşaatı işyerlerinden dolayı işyeri kayıt ve belgelerinin incelenmesini,

f) İşveren: Sigortalı kişileri çalıştıran, gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

g) İşyeri: Sigortalıların maddi olan ve olmayan unsurlar ile birlikte işlerini yaptıkları yerler ile; bu yerlerde üretilen mal veya verilen hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan, aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ile araçları,

ğ) Kanun: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununu,

h) Kurum: Sosyal Güvenlik Kurumunu,

ı) Meslek mensubu: 3568 sayılı Kanuna göre, Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliğince ruhsat verilmiş çalışanlar kütüğüne kayıtlı serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirleri,

ii) Özel bina inşaatı: Gerçek kişiler, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar tarafından yaptırılan özel bina inşaatlarını,

j) Sosyal güvenlik sicil numarası: Sigortalılardan, Türk vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarasını, yabancı uyruklu kişiler için ise İçişleri Bakanlığınca verilen kimlik numarasını,

k) Ünite: Sosyal güvenlik il müdürlükleri ile sosyal güvenlik merkezlerini, ifade eder.

9.2. RAPORLARIN DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

9.2.1. İnceleme yapılması

İhale konusu işlerde inceleme aşağıdaki esaslara göre yapılır.

a) İşin kesin kabulünün ya da geçici kabulünün noksansız yapıldığı tarihten sonra ve işverene ödenmesi gereken Katma Değer Vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil, toplam istihkak tutarına işin asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle yapılır.

b) İşin sözleşmesinde çalıştırılacak işçi sayısı belli ise, öncelikle bu işçilerin sigortalılık niteliği, ücretlerinin işyeri kayıtlarına usulüne uygun olarak intikal ettirilip ettirilmediği, ayrıca bunların prime esas kazançları ile prim ödeme gün sayılarının Kuruma eksiksiz bildirilmiş olup olmadığı tespit edilir. Bu tespit sonucunda düzenlenecek raporda, sözleşmede çalıştırılması öngörülen işçi sayısı nazara alınarak, işyeri kayıtlarından çalıştırıldığı tespit edilen işçiler ile ücretlerine aylar itibarıyla yer verilir.

c) İdarece, işverene ödemelerin döviz şeklinde yapılması hâlinde, döviz tutarı, ödemenin yapıldığı tarihteki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen döviz satış kuru üzerinden Türk Lirasına çevrilerak işlem yapılır.

ç) İhaleli işin birden fazla konuyu kapsıyor olması ve her bir işin asgari işçilik oranının bilinmesi hâlinde, inceleme, işverenin bu husustaki yazılı isteğini ayrıca Kuruma dilekçe ile bildirmek kaydıyla, bu işlerin en yükseğine ilişkin asgari işçilik oranı dikkate alınarak yapılır.

Gerçek kişiler, tüzel kişiler veya tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan özel bina inşaatı işyerlerinde inceleme aşağıdaki esaslar dâhilinde yapılır.

a) İşin bittiği tarihten sonra ve bina maliyetine, işin asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle yapılır.

b) Bina maliyeti, ruhsatnamesinde yazılı bulunan yüzölçümü ile birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle hesaplanır. Bu hesaplamada, her yıl inşaatın sınıf ve grubuna göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca tespit edilen ve Kurumca çıkarılacak genelgede belirtilen birim maliyet bedelleri dikkate alınır.

c) İşyerine ait defter ve belgelerden tespit edilecek maliyetin daha fazla olması hâlinde ise incelemede, bu maliyet bedeli esas alınır.

ç) İnşaat ruhsatnamesinde belirtilen inşaat sınıf veya grubundan yüksek ya da yüzölçümünden daha fazla yapıldığı anlaşılan özel bina inşaatlarında, tespit edilen sınıf veya grup yahut yüzölçümü dikkate alınır.

d) Başladığı yıl içinde bitirilmiş olan inşaatın maliyetinin hesaplanmasında o yıl için tespit edilen, başladığı yıldan sonraki yıllarda tamamlanmış inşaatın

maliyetinin hesabında ise bitirildiği yıldan bir önceki yıla ait birim maliyet bedeli esas alınır.

e) İnşaatın başladığı ve bitirildiği tarih işverence resmî makamlardan alınacak belge ile kanıtlanır.

f) Yasal süre içinde tescil edilmemiş olan inşaatın başladığı tarihin resmî belge ile kanıtlanamaması hâlinde, ruhsat tarihi inşaatın başladığı tarih olarak kabul edilir.

g) İnşaat ruhsatnamesi olmayan, ruhsatnamesi olmakla birlikte imar mevzuatına göre ruhsatı hükümsüz olan veya Kurumda tescil edilmemiş bulunan ya da tescilli olmasına rağmen Kuruma, Kanununun 86 ncı maddesinin birinci fıkrasında ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 15 inci ve 109 uncu maddelerinde belirtilen belgeleri hiç verilmemiş olan bina inşaatı işyerleri ile tamamlanmamış bina inşaatı işyerleri hakkında bu Yönetmelik hükümlerine göre rapor düzenlenmez.

Özel bina inşaat işlerinde inceleme yapılmasının usul ve esasları Kurumca belirlenir.

9.2.2. Ortak Hükümler

İhale konusu işlerde ve özel bina inşaatı işlerinde inceleme yapılırken aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınır.

a) İnceleme yapılırken, ihale konusu işlerde kesin kabulün ya da geçici kabulün noksansız yapıldığı, özel bina inşaatı işyerlerinde ise inşaatın bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan işçilik miktarı dikkate alınır.

b) İhale konusu işlerde işverene ödenen toplam istihkak tutarına, özel bina inşaatlarında ise binanın toplam maliyet bedeline, işin asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle bulunan asgari işçilik miktarı, işin bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan prime esas kazançlar toplamı ile kıyaslanır. Bu kıyaslama sonucunda, işin faaliyet süresi için Kuruma bildirilmiş olan sigorta primine esas kazançlar toplamının, hesaplanan asgari işçilik miktarı ile aynı veya daha fazla tutarda olduğunun tespiti hâlinde, durum açıklanarak ilişiksizlik belgesi verilebileceğine ilişkin rapor düzenlenir.

c) Kuruma bildirilmiş olan sigorta primine esas kazançlar toplamının, inceleme sonucunda hesaplanan asgari işçilik miktarından az olması durumunda, işveren kayıtlarında yer alan;

1) Alt işverenler tarafından yapılan işler hariç olmak üzere, ünitesi ve işyeri sicil numarası belirtilmek kaydıyla, işin bazı bölümlerini yapan Kanun kapsamındaki diğer işverenlerden alınmış faturalara dayanılarak yapılan malzemeli işçilik ödemeleri,

2) Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigor-

talı olanların bu durumları, Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası/Sosyal Güvenlik Sicil Numarası belirtilmek kaydıyla, işin bazı bölümlerinin yanında sigortalı çalıştırmadan bizzat yapan iş sahiplerinden alınmış faturalara ve gider belgelerine dayanılarak yapılan malzemeli işçilik ödemeleri,

3) Aynı faturada hem malzeme ve hem de işçilik tutarı kayıtlı ise, her iki tutar birbirinden ayrı kaydedilmiş olsa bile, toplam fatura tutarı,

4) Malzeme bedelinden ayrı olarak nakliye bedelinin kesin bir şekilde belirlendiği faturalara dayanılarak yapılan nakliye ödemeleri,

5) Kuruma mükerrer prim ödenmesinin önüne geçilmesi bakımından, hafriyat ve nakliyat işleri için diğer firma veya şahıslardan alınmış faturalı ödemeler dikkate alınmamak kaydıyla, Kurumda tescilli bir işyerinden sevk ve idare edilen makine parkına sahip işverenlerin, bu parktaki araçlarında çalışanların incelemesi yapılmakta olan ihale konusu işe ilişkin işyerinden Kuruma bildirilmemiş olduğu saptanmak ve bu durum işyeri kayıtlarıyla doğrulanmak şartıyla, düzenlenecek raporda açıkça ve ayrıntılı olarak ortaya konulan, faturaya dayanmayan, hakediş raporlarından tespit olunan hafriyat ve nakliyat bedelleri, işverene ödenen toplam istihkak tutarından veya maliyet bedelinden düşülerek Kuruma bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı yeniden hesaplanır.

ç) İşveren kayıtlarından bazı sigortalılara Kanununun 82 nci maddesi uyarınca belirlenen sigorta primine esas kazanç üst sınırının üzerinde ücret ödendiği tespit edilebiliyorsa, ücret tediye bordrolarında kayıtlı brüt ücretler ile üst sınır arasındaki fark ve salt işçilik içeren faturalı işçilik ödemeleri, işin asgari işçilik oranı uygulanmak suretiyle hesaplanan asgari işçilik tutarından düşülerek inceleme yapılır.

d) Fatura ve gider belgelerinde kayıtlı tutarların, bu belgelerden yapıldığı anlaşılan işlere karşılık alınan hakediş raporu ile ödenen tutarlardan fazla olması durumunda, aşan kısım incelemede dikkate alınmaz.

e) İncelemede, yapılan ödemelerin katma değer vergisi dışındaki tutarları esas alınır.

f) İnceleme sonucunda hesaplanan asgari işçilik tutarının Kuruma bildirilmiş olan prime esas kazançlar toplamı ile aynı veya daha fazla tutarda olduğunun anlaşılması durumunda, işverene, bu Yönetmelik ekindeki belgeler ile birlikte ilişiksizlik belgesi verilebileceğine dair rapor düzenlenir. Hesaplanan asgari işçilik miktarının Kuruma eksik bildirildiğinin tespiti hâlinde ise, bildirilmeyen tutar, faaliyette bulunulan aylar tespit edilebiliyorsa bu aylara, tespit edilemiyorsa faaliyette bulunulan son aya mal edilir ve Kanununun 88 inci ve 89 uncu maddeleri ile 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentleri uyarınca işlem yapılması gerektiği raporda önerilir. Yapılan inceleme sırasında Kurum mevzuatına aykırı bir durumun tespiti hâlinde düzenlenecek raporda bu hususlara da yer verilir.

9.2.3. Rapor Üzerinde Yapılacak İşlem

Meslek mensuplarınca düzenlenen raporlar, mücbir sebep olmadığı sürece en geç onbeş gün içinde işleme konulur.

Meslek mensuplarınca rapor düzenlenmesi, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca işin asgari işçilik miktarının tespiti hususunda inceleme yapılmasına engel oluşturmaz. Meslek mensuplarınca düzenlenen raporlar Kurumca gerek duyulan hâllerde Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca belirlenecek yöntemlerle her zaman incelenebilir.

Meslek mensubunca düzenlenen raporlarda ünitece eksiklik veya maddi hata tespit edilmesi hâlinde, raporu düzenleyen meslek mensubundan onbeş gün içinde ek rapor vermesi iadeli taahhütlü bir yazıyla istenir. Ek raporda da eksikliğin veya maddi hatanın giderilmemesi durumunda, gerekçeleri de belirtilerek rapora göre işlem yapılmayacağı yine iadeli taahhütlü bir yazıyla işverene ve raporu düzenleyen meslek mensubuna bildirilir.

Ek raporun verilmemesi, eksiklik veya maddi hatanın düzeltilmemiş olması, yapılan düzeltmenin yetersiz bulunması ya da meslek mensubunca, raporunun eksiksiz veya hatasız olduğunun iddia edilmesi hâlinde, rapor ile rapora konu işe ilişkin tüm belgeler ilgili ünite tarafından, inceleme yapılmak üzere Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili birimine gönderilir.

Meslek mensubunca düzenlenecek raporun ilgili üniteye intikalini müteakip Ünitece, yapılan inceleme sonucunda bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre tespit edilen ve Kuruma bildirilmediği anlaşılan fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak sigorta primleri ve bunlara bağlı gecikme cezası, gecikme zammı ile idarî para cezaları tutarlarının ödenmesi için durum, işverene iadeli taahhütlü bir yazıyla bildirilir. Yapılan tebligat üzerine işveren tarafından borcun bir ay içinde ödeneceğinin ilgili üniteye yazılı olarak taahhüt edilmesine rağmen, borcun bu süre içinde ödenmemesi hâlinde, ünitece 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

Meslek mensubunca işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda düzenlenen raporda ödenmesi önerilen borcun tahsil edilmesi veya işverenin borçlarını karşılayacak miktarda banka teminat mektubu, Devlet tahvili, hazine kefaletini haiz tahvil veya bonoların üniteye teminat olarak verilmesi hâlinde, o işyerinden kaynaklanan başkaca borcu da yoksa, soğuk damgalı ilişiksizlik belgesi verilir. Ancak, alınan teminat, teminatın üniteye verildiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar nakde çevrilerek, Kurum mevzuatına göre ilgili hesaplara mahsup işlemleri yapılır.

9.2.4. Rapor Düzenlenmeyecek İşler ve Rapor Düzenleme Sınırı

Meslek mensupları;

a) Hariçten işçi çalıştırılmaksızın daimi nitelikteki işyerlerinin sigortalıları ile yapılan işler,

b) Kurumda tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla birlikte işçilik bildiriminde bulunulmamış olan ihaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri,

hakkında bu Yönetmelik hükümlerine göre rapor düzenleyemez.

Meslek mensuplarınca rapor düzenlenebilecek işlerin istihkak ve maliyet tutarlarının sınırları Kurum Yönetim Kurulunca belirlenir.

9.2.5. Rapor Düzenleme Şekli

Meslek mensupları tarafından ilişiksizlik belgesi verilebileceğine ilişkin düzenlenecek rapor;

a) İhaleli işler için Sosyal Güvenlik Kurumundan İlişiksizlik Belgesi Alınmasına İlişkin Yeminli Malî Müşavirler ve Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler Tarafından Düzenlenen Rapora Eklenecek İhaleli İşlere Ait Hesaplama Cetveli,

b) Özel bina inşaatı işyerleri için Sosyal Güvenlik Kurumundan İlişiksizlik Belgesi Alınmasına İlişkin Yeminli Malî Müşavirler ve Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler Tarafından Düzenlenen Rapora Eklenecek Özel Bina İnşaatlarına Ait Hesaplama Cetveli düzenlenmek suretiyle, Sosyal Güvenlik Kurumundan İlişiksizlik Belgesi Alınmasına İlişkin Yeminli Malî Müşavirler ve Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler Tarafından Düzenlenen Rapor kapağına ilişik ve Sosyal Güvenlik Kurumundan İlişiksizlik Belgesi Alınmasına İlişkin Yeminli Malî Müşavirler ve Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler Tarafından Düzenlenen Rapora uygun olarak bilgisayar ile düzenlenir.

Meslek mensupları, düzenledikleri raporun her sayfasını parafleyerek, rapora, rapor tarihinden önceki üç ay içinde bağlı oldukları meslek odasından alınan Sosyal Güvenlik Kurumundan İlişiksizlik Belgesi Alınmasına İlişkin Rapor Düzenleyecek Yeminli Malî Müşavirler ve Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlere Ait Faaliyet Belgesini ve işverenle yaptıkları sözleşmenin aslını veya aslı görülmek kaydıyla ilgili Ünitece onaylı bir suretini eklemek zorundadır.

Rapor üç nüsha düzenlenerek, bir nüshası meslek mensubunca dilekçe ekinde ilgili üniteye, bir nüshası işverene verilir, diğer nüshası da raporu düzenleyen meslek mensubu tarafından gerektiğinde ibraz edilmek üzere, Kuruma verildiği tarihten itibaren beş yıl süre ile saklanır.

Burada belirtilen şekle uygun olmayan, silinti veya kazıntı bulunan rapor, maddede belirtilen şekle uygun hâle getirilmek üzere gerekçeleri de belirtilerek yazı ekinde meslek mensubuna iade edilir. Meslek mensubu, gerekli düzelt-

meleri yazının tebliğinden itibaren en geç onbeş gün içinde yaparak yeniden düzenleyeceği raporu ilgili üniteye intikal ettirir.

9.2.6. Rapor Düzenlenemeyecek Hâller

İşverenin veya alt işverenin defter ve belgelerini düzenleyen meslek mensupları, aynı işveren ve alt işveren için veya kendilerinin, boşanmış dahi olsa eşinin usul ve fûruundan birinin veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) kayın hısımlarının ya da bunların yönetici oldukları veya yönetimde görev alarak ortak oldukları işyerleri hakkında rapor düzenleyemez.

9.3. MESLEK MENSUPLARININ DÜZENLEYECEKLERİ RAPORDAN DOĞAN SORUMLULUKLARI

Kurum ile Türkiye Serbest Muhasebeci Malî Müşavirler ve Yeminli Malî Müşavirler Odaları Birliğince işbirliği yapılarak, bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde rapor düzenlenmesi konusunda, meslek mensuplarına gerekli eğitim verilebilir.

Meslek mensupları, gerçeğe aykırı rapor düzenleyerek Kurum zararına sebebiyet verdikleri takdirde, oluşan Kurum zararından işveren ile müştereken ve müteselsilen sorumludurlar. Bu durumda ilgililer hakkında ayrıca genel hükümlere göre işlem yapılır.

Düzenledikleri rapor ile Kurum zararına sebebiyet verdiği, Kurumca tespit edilen meslek mensuplarınca daha sonra düzenlenen raporlar da işleme konulmaz.

Meslek mensuplarının şirket hâlinde çalışması durumunda, düzenlenecek raporlardan doğacak cezai ve malî sorumluluk raporu düzenleyen meslek mensubuna aittir.

ONUNCU BÖLÜM

PRİMLERİN HAKEDİŞLERDEN MAHSUP SURETİYLE ÖDENMESİ

10.1. GENEL OLARAK

Primlerin hakedişlerden mahsup suretiyle ödenmesine yönelik usul ve esaslar, “Sosyal Güvenlik Kurumu Prim Ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi Ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı; idarelerin ihale yoluyla yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenlerin hakedişlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödenmesine ve kesin teminatlarının ihale konusu işle ilgili Kuruma olan borçlarına karşılık tutulması ve iadesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

a) Alt işveren: Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin bir işte veya bir işin bölümü veya eklentilerinde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği sigortalıları çalıştıran üçüncü kişiyi,

b) Hakediş: Yapılan işe karşılık, katma değer vergisi hariç, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dahil olmak üzere idarece işverene ödenmesi gereken toplam tutarı,

c) İdare: 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen kamu idareleri ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı idare, ortaklık, mües-
sese ve işletmeleri ve yukarıda belirtilenlerin ödenmiş sermayesinin % 50’sin-
den fazlasına sahip oldukları ortaklık ve işletmelerden 29/6/1956 tarihli ve 6762
sayılı Türk Ticaret Kanununa tabi olmayanlarla özel kanunlarına göre personel
çalıştıran diğer kamu kurumları ile döner sermayeli kuruluşları, 19/10/2005 ta-
rihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımları yapılan mevduat bankaları,
katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, fon bankaları ve kanunla kuru-
lan kurum ve kuruluşları,

ç) İşveren: İdareden iş alan gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

d) Kanun: 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununu,

e) Kurum: Sosyal Güvenlik Kurumunu,

f) Ödeme makamı: Ödemeyi yapan muhasebe birimini veya ödeme yapan birimi,

g) Piyasadan hazır halde alınıp satılan mal: Projelendirme veya münhasıran bir talep üzerine üretimi yapılmayan malları,

ğ) Teminat: 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi kamu idareleri ile bu Kanunlara tabi olmayan diğer kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, 5411 sayılı Kanunda tanımları yapılan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, fon bankaları ve kanunla kurulan kurum ve kuruluşların özel mevzuatı gereğince işverenin idareye verdiği kesin teminatı,

h) Ünite: Merkezde daire başkanlığını, taşrada sosyal güvenlik il müdürlükleri ile sosyal güvenlik merkezlerini,

ifade etmektedir.

10.2. İHALELERİN BİLDİRİLMESİ, HAKEDİŞLERİN MAHSUBU VE ÖDENMESİ İLE KESİN TEMİNATIN İADESİ

10.2.1. İhalelerin Bildirilmesi

İdareler, ihale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların tebligat adreslerini sözleşmenin imzalandığı tarihi takip eden onbeş gün içinde ilgili üniteye bildirmek zorundadır. İhale konusu iş, piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temini ise bu işler idare tarafından Kuruma bildirilmez.

İlgili ünite, bu bildirimden kayıtlarına intikal tarihini takip eden onbeş gün içinde işyeri sicil numarasını ve işyerine ilişkin gerekli diğer bilgileri ihaleyi yapan idareye bildirir. İdare bu bilgiler ile kendi kayıtlarındaki bilgilerin örtüşmemesi halinde durumu, bilginin kendisine ulaştığı tarihten itibaren onbeş gün içinde üniteye bildirir.

10.2.2. Hakedişten Kesinti ve Mahsup

İdarece işverenlerin hakedişleri, Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödenir.

İdare, işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce, işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup olmadığını, üniteden yazı ile sorar. Ünitece, işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunmadığı hususu idareye bir aylık süre içinde yazı ile bildirilir. Yazı ile bildirilmediği sürece, idare tarafından işverene hakediş ödenmez.

İdare, yaptığı ihaleler sonucunda işverene ödeyeceği her hakediş ödemesinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama yapabilmek için Kuruma yetki başvurusunda bulunabilir. Kurumca bu başvurunun uygun görülmesi halinde idarece, işverene yapılacak her hakediş ödemesinden önce elektronik ortamda işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan muaccel borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama yapılır. İşveren ve varsa alt işverenlerin Kuruma borcu yoksa, ayrıca Kuruma yazı ile sorulmaksızın hakediş ödemesi yapılır.

İşveren ve varsa alt işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgeleri Kuruma verilmemiş veya işyerinde sigortalı çalıştırılmadığı takdirde bu husus bir dilekçe ile Kuruma bildirilmemiş ise bu durum Kurumca idareye bildirilir. İdare bu bildirim üzerine ihale konusu işten dolayı tahakkuku olası idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerine mahsup edilmek üzere hakedişten yüzde beş oranında kesinti yapar. Ancak, ihale konusu işyeriyle ilgili aylık prim ve hizmet belgeleri üniteye verildiğinde, Kurum kesinti yapılmamasını idareye bildirir.

İdarece, işveren ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarına mahsup edilmek üzere yapılan kesinti tutarı, ödeme belgesinde gösterilir. Bu kesinti, ödeme makamınca muhasebe kayıtlarına intikal tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma veya Kurumun önceden bildirilen banka hesabına yatırılır. Hakediş miktarı, işverenin ve varsa alt işverenlerinin Kuruma idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borcunu karşılamazsa, bakiye borç daha sonra ödenecek hakedişlerden aynı yöntemle kesilerek Kuruma ödenir.

İşverenin ve varsa alt işverenlerinin, prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden dolayı Kuruma olan sorumluluğu; idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının tamamının hakedişten mahsup edildiği tarihe kadar devam eder.

İdare; hakediş kesintisinin yapıldığı tarihi, tutarını, muhasebe kayıtlarına intikal tarihini, tediye mahallini, banka hesap numarasını, işverenin adını ve soyadını, işveren tüzel kişilik ise unvanını, işyerinin sicil numarasını bir yazı ile ilgili üniteye bildirir. Kuruma ödenen kesintiler toplamının işverenin ve varsa alt işverenlerinin mevcut borçlarından fazla olması halinde, Kurum kesinti fazlalığını işverene iade eder.

Piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerle ilgili olarak işi üstlenenlere yapılacak hakediş ödemelerinden önce, işi üstlenenlerin idari para cezası, prim ve

prime ilişkin borcunun olup olmadığı Kuruma yazılı olarak sorulur ve bir aylık süre içinde Kurumca yapılacak bildirimde istinaden borcu varsa hakedişinden kesinti yapılır.

10.2.3. Kesin Teminatın İadesi

İşveren tarafından, idareye ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borcunun bulunmadığına dair ilişkisizlik belgesi ibraz edilmedikçe işverene ait kesin teminat iade edilmez.

İdareye ihale konusu işle ilgili olarak işveren tarafından, borcunun bulunmadığına dair ilişkisizlik belgesinin ibraz edilmemesi halinde, idare, kesin teminatın mevzuatına göre kısmen veya tamamen iadesi imkanının başladığı tarihten itibaren onbeş gün içinde durumu ilgili üniteye yazı ile bildirerek, işverenin Kuruma ihale konusu işin yapıldığı süreye ilişkin borcunun olup olmadığını sorar.

Ünitece, ihale konusu işle ilgili olarak yapılacak araştırma işlemi sonucunda, yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun ve işi üstlenenin ihale konusu işle ilgili olarak Kuruma borçlarının bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişkisizlik belgesi düzenlenir. Yeterli işçiliğin bildirilmemiş olduğunun anlaşılması halinde, fark işçilik miktarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, faaliyet süresinin son ayına maledilir. Bu suretle tahakkuk ettirilen prim tutarı, gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. Ünitece hesaplanan borcun yapılan tebligata rağmen ödenmeyeceğinin bildirilmesi veya tebligatta belirtilen süre içerisinde cevap verilmemesi halinde, ünite, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti amacıyla, ihale konusu işin hakediş tutarını dikkate alarak durumu, incelenmek üzere Sosyal Güvenlik Denetmenliği servisine ya da Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının ilgili birimine intikal ettirir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevli memuru, işveren ve varsa alt işverenin yasal defter ve belgelerinin ibrazını yazı ile ister. Defter ve belgelerin ibraz süresinin bitiminden itibaren Kurumun denetim ve kontrolle görevli memuru üç ay içinde gerekli incelemeyi yaparak, konuya ilişkin rapor düzenler. Raporun üniteye intikal tarihinden itibaren onbeş gün içinde gerekli işlem yapılır. İşverenin ve varsa alt işverenlerin borcunun bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişkisizlik belgesi idareye gönderilir. Borcunun bulunduğu anlaşılması halinde ise borcun niteliği ve miktarı ayrı ayrı belirtilerek idareye yazı ile bildirilir. İdare, bu yazının alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde kesin teminatı paraya çevirerek, Kurum hesabına yatırmak ve yatırılan paranın tutarını, tediye mahallini, ödeme tarihini, banka hesap numarasını, işyerinin sicil numarasını, işverenin adını ve soyadını, işveren tüzel kişilik ise unvanını yazı ile ilgili üniteye bildirmek zorundadır.

İhale konusu işle ilgili olarak ünitece yapılacak araştırma işlemi sonucunda Kuruma yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeyebilir.

İşveren tarafından borçlarını karşılayacak miktarda, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları ile Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler teminat olarak verildiği takdirde ünitece ilişiksizlik belgesi verilir. Ancak, Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu belgeler anaparaya tekabül eden satış değerleri üzerinden teminat olarak kabul olunur. Ünitece alınan teminat verildiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar nakde çevrilerek tahsil edilir.

Kuruma teminat verilmesi, borç aslına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulamasını durdurmaz.

İhale konusu işin, işverenlere ait Kurumda tescilli devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yapılması halinde, idareye karşı işi üstlenen işverenin tescilli işyerinin, ihale konusu işin yapıldığı sürede varsa prim ve diğer borçları ödenmedikçe ilişiksizlik belgesi verilmez ve kesin teminatı iade edilmez.

İşverenlerin, kesin teminatları üzerinde işçi ücreti alacakları hariç olmak üzere yapılacak her türlü devir, temlik ve el değiştirme, ihtiyati haciz ve haciz işlemleri Kurum alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder.

Piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerle ilgili olarak kesin teminatın iadesinde Kurumca düzenlenecek ilişiksizlik belgesi aranmaz.

10.3. KURUMUN İNCELEME YETKİSİ

Kurumca, ilişiksizlik belgesinin verilmiş olması, işverenin ve varsa alt işverenin Kurum işlemlerinden dolayı ibra edildiği anlamını taşımaz. Kurum, her zaman işverenin ve varsa alt işverenlerin defter ve belgelerini incelemeye ve Kanun hükümlerine göre işlem yapmaya yetkilidir.

Alt işverenler, söz konusu Yönetmelikte belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinden işveren ile birlikte sorumludur.

EKLER

EK- 1

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU		
Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M ² Maliyet Bedeli
I. SINIF	1989	69.000
	1990	112.200
	1991	175.000
	1992	290.500
	1993	529.000
	1994	883.500
	1995	1.934.700
	1996	3.482.460
	1997	6.790.797
	1998	11.748.000
	1999	18.209.400
	2000	30.045.000
I. SINIF A GRUBU	2001	20.000.000
	2002	33.000.000
	2003	43.000.000
	2004	46.000.000
	2005	51.000.000
	2006	54,00
	2007	61,00
	2008	65,00
	2009	71,00
	2010	73,00
	2011	80,00
	2012	80,00
	2013	85,00
I. SINIF B GRUBU	2001	35.000.000
	2002	57.750.000
	2003	75.000.000
	2004	80.000.000
	2005	89.000.000
	2006	94,00
	2007	105,00
	2008	112,00
	2009	123,00
	2010	127,00
	2011	137,00
	2012	140,00
	2013	145,00
II. SINIF	1989	133.650
	1990	220.523
	1991	344.000
	1992	571.000
	1993	1.039.000
	1994	1.735.000
	1995	3.817.000
	1996	6.870.600
	1997	13.397.670
	1998	23.178.000
	1999	35.925.000
2000	59.277.000	

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU		
Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M ² Maliyet Bedeli
II. SINIF A GRUBU	2001	55.000.000
	2002	90.750.000
	2003	118.000.000
	2004	127.000.000
	2005	141.000.000
	2006	149,00
	2007	167,00
	2008	178,00
	2009	195,00
	2010	201,00
	2011	216,00
	2012	225,00
	2013	235,00
II. SINIF B GRUBU	2001	75.000.000
	2002	123.750.000
	2003	161.000.000
	2004	173.000.000
	2005	193.000.000
	2006	205,00
	2007	230,00
	2008	245,00
	2009	268,00
	2010	276,00
	2011	297,00
	2012	305,00
	2013	320,00
II. SINIF C GRUBU	2011	343,00
	2012	360,00
	2013	370,00

III. SINIF A GRUBU	1989	225.225
	1990	371.621
	1991	579.700
	1992	962.300
	1993	1.751.000
	1994	2.924.000
	1995	6.432.800
	1996	11.579.040
	1997	22.579.128
	1998	39.062.000
	1999	60.546.100
	2000	99.901.000
	2001	123.000.000
	2002	202.950.000
	2003	264.000.000
	2004	283.000.000
2005	315.000.000	
2006	334,00	
2007	375,00	
2008	399,00	
2009	437,00	
2010	448,00	
2011	482,00	
2012	475,00	
2013	490,00	

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU

Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M ² Maliyet Bedeli
III. SINIF B GRUBU	1989	257.400
	1990	424.710
	1991	662.500
	1992	1.099.800
	1993	2.002.000
	1994	3.343.500
	1995	7.355.700
	1996	13.240.260
	1997	25.818.507
	1998	44.666.000
	1999	69.232.300
	2000	114.233.000
	2001	140.000.000
2002	231.000.000	
2003	300.000.000	
2004	322.000.000	
2005	359.000.000	
2006	381,00	
2007	427,00	
2008	455,00	
2009	498,00	

	2010	511,00
	2011	565,00
	2012	560,00
	2013	585,00
IV. SINIF A GRUBU	1989	289.575
	1990	477.799
	1991	745.400
	1992	1.237.400
	1993	2.252.000
	1994	3.761.000
	1995	8.274.200
	1996	14.893.560
	1997	29.042.442
	1998	50.243.000
	1999	77.876.650
	2000	128.496.000
	2001	158.000.000
	2002	260.700.000
	2003	339.000.000
	2004	364.000.000
	2005	406.000.000
	2006	430,00
	2007	482,00
	2008	513,00
	2009	561,00
	2010	577,00
	2011	625,00
	2012	615,00
	2013	650,00

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU		
Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M² Maliyet Bedeli
IV. SINIF B GRUBU	1989	321.750
	1990	530.888
	1991	828.200
	1992	1.374.800
	1993	2.502.000
	1994	4.178.500
	1995	9.192.700
	1996	16.546.860
	1997	32.266.377
	1998	55.821.000
	1999	86.522.550
	2000	142.762.000
	2001	175.000.000
	2002	288.750.000
	2003	375.000.000
	2004	402.000.000
	2005	448.000.000
	2006	475,00
	2007	533,00
	2008	568,00
2009	622,00	
2010	640,00	
2011	701,00	
2012	695,00	
2013	730,00	
IV. SINIF C GRUBU	1989	386.100
	1990	637.065
	1991	991.800
	1992	1.649.700
	1993	3.003.000
	1994	5.015.000
	1995	11.033.000
	1996	19.859.400
	1997	38.725.830
	1998	66.996.000
	1999	103.843.800
	2000	171.342.000
	2001	210.000.000
	2002	346.500.000
	2003	450.000.000
	2004	483.000.000
	2005	539.000.000
	2006	571,00
	2007	640,00
	2008	682,00
2009	746,00	
2010	761,00	
2011	819,00	
2012	800,00	
2013	840,00	

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU		
Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M ² Maliyet Bedeli
V. SINIF A GRUBU	1989	482.625
	1990	796.311
	1991	1.242.300
	1992	2.062.200
	1993	3.753.000
	1994	6.267.500
	1995	13.788.500
	1996	24.819.300
	1997	48.397.635
	1998	83.728.000
	1999	129.778.400
	2000	214.134.000
	2001	260.000.000
	2002	429.000.000
	2003	558.000.000
	2004	599.000.000
	2005	668.000.000
	2006	708,00
	2007	794,00
	2008	846,00
	2009	926,00
	2010	945,00
	2011	1.035,00
	2012	1.015,00
	2013	1.040,00
V. SINIF B GRUBU	1989	579.150
	1990	955.598
	1991	1.490.700
	1992	2.474.600
	1993	4.504.000
	1994	7.521.500
	1995	16.547.300
	1996	29.785.140
	1997	58.081.023
	1998	100.480.000
	1999	155.744.000
	2000	256.977.000
	2001	315.000.000
	2002	519.750.000
	2003	676.000.000
	2004	725.000.000
	2005	809.000.000
	2006	858,00
	2007	962,00
	2008	1.025,00
	2009	1.122,00
	2010	1.144,00
	2011	1.235,00
	2012	1.240,00
	2013	1.270,00

YILLAR İTİBARIYLA YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYET BEDELLERİ TABLOSU

Yapının Sınıf ve Grubu	Yılı	M ² Maliyet Bedeli
V. SINIF C GRUBU	1989	675.675
	1990	1.114.864
	1991	1.739.200
	1992	2.887.100
	1993	5.255.000
	1994	8.776.000
	1995	19.307.200
	1996	34.752.960
	1997	67.768.272
	1998	117.239.000
	1999	181.720.450
	2000	299.838.000
	2001	360.000.000
	2002	594.000.000
	2003	772.000.000
	2004	828.000.000
	2005	924.000.000
	2006	979,00
	2007	1.098,00
	2008	1.169,00
2009	1.279,00	
2010	1.279,00	
2011	1.415,00	
2012	1.400,00	
V. SINIF D GRUBU	2013	1.450,00
	1989	792.000
	1990	1.306.800
	1991	2.038.600
	1992	3.384.100
	1993	6.159.000
	1994	10.285.500
	1995	22.628.100
	1996	40.730.580
	1997	79.424.631
	1998	137.405.000
	1999	212.977.750
	2000	351.413.000
2001	430.000.000	
2002	709.500.000	
2003	922.000.000	
2004	989.000.000	
2005	1.103.000.000	
2006	1.169,00	
2007	1.311,00	
2008	1.396,00	
2009	1.528,00	
2010	1.559,00	
2011	1.710,00	
2012	1.690,00	
2013	1.750,00	

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS OLAN SINIFI**AÇIKLAMALAR**

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 28.04.2012 tarih ve 28277 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2012 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ)

1-) Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

2-) Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2012 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2012 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 28.04.2011 tarih ve 27918 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2011 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ)

1-Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

2-Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2011 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2011 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 01.04.2010 tarih ve 27539 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2010 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ)

1-Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

2-Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2010 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2010 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

3-Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

(Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 19.03.2009 tarih ve 27174 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2009 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ)

1-Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

2-Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştiren ve tebliğden çıkarılan yapılar için, 2009 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenerek başlatılmış ve devam eden işlerde, söz konusu tebliğlerdeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2009 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

3-Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

<p>(Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 26.03.2008 tarih ve 26828 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2008 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ)</p> <p>1-Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.</p> <p>2-Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştiren ve tebliğden çıkarılan yapılar için, 2008 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenerek başlatılmış ve devam eden işlerde, söz konusu tebliğlerdeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2008 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.</p> <p>3-Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşım maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.</p>	
I. SINIF YAPILAR	-Her cins yapı için (çok basit tarım binaları, basit barakalar, trafo, istinat duvarı v.b.)
1 SINIF A GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -3 m yüksekliğe kadar kagir ve betonarme istinat ve bahçe duvarları -Basit kümes ve basit tarım yapıları -Plastik örtülü seralar -Mevcut yapılar arası bağlantı- geçiş yolları -Baraka veya geçici kullanımı olan küçük yapılar -Yardımcı yapılar (Müştemilat) -Gölgelikler-çardaklar -Üstü kapalı yanları açık teneffüs, oyun gösteri alanları -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
1 SINIF B GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Cam örtülü seralar -Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları -Su depoları -İş yeri depoları -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
II. SINIF YAPILAR	-Her cins yapı için (basit tek konutlar, kule vb.)
II. SINIF A GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Kuleler, ayaklı su depoları -Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları -Kayıkhanes -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
II. SINIF B GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Pnömatik ve şişirme yapılar -Tek katlı ofisler, dükkan ve basit atölyeler -Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları ve müştemilatları -Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton ve çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri) -Yat bakım ve onarım atölyeleri, çekek yerleri -Jeoloji, botanik ve tema parkları -Mezbahalar -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
II. SINIF C GRUBU YAPILAR (BU GRUP 2011 YILINDA OLUŞTURULDU)	<ul style="list-style-type: none"> -Hangar yapıları (Uçak bakım ve onarım amaçlı) -Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen prefabrik beton ve çelik yapılar) -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
III. SINIF A GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları) -Katlı garajlar -Hobi ve oyun salonları -Ticari bürolar (üç kata kadar -üç kat dahil- asansörsüz ve kalorifersiz) -Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler. v.b) -Basimevleri, matbaalar -Soğuk hava depoları -Konutlar (dört kata kadar- dört kat dahil - asansörsüz ve kalorifersiz) -Akaryakıt ve gaz istasyonları -Kampingle -Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane) -Semt postaneleri -Kreş-Gündüz bakımevleri -ve bu gruptakilere benzer yapılar.

<p>III. SINIF B GRUBU YAPILAR</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Entegre tarımsal endüstri yapıları -İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları, vergi daireleri) -Gençlik Merkezleri -Belediyeler ve çeşitli amaçlı kamu binaları -Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler -Temel eğitim okulları -Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri -Jandarma ve emniyet karakol binaları -Sağlık ocakları, kamu sağlık dispanserleri, sağlık evleri -Ticari bürolar (Kaloriferli veya asansörlü) -Halk evleri -Pansiyonlar -150 kişiye kadar cezaevleri -Fuarlar -Sergi salonları -Konutlar (asansörlü ve/veya kaloriferli) -Marinalar -Gece kulübü, diskotekler -İtfaiye kurtarma istasyonları -Misafirhaneler -Büyük çiftlik yapıları -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
<p>IV. SINIF A GRUBU YAPILAR</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları) -Poliklinikler -Liman binaları -Ticari Bürolar (Asansörlü ve kaloriferli) -150 kişiyi geçen cezaevleri -Kaplıcalar, şifa evleri vb. termal tesisleri -İbadethaneler (Dini yapılar, 1000 kişiye kadar) -Entegre sanayi tesisleri -Aqua parklar -Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları, spor salonları ve stadları bulunan) -Yaşlılar Hüzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları -Büyük alışveriş merkezleri -Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri -Apartman tipi konutlar (Bina yüksekliği 21.50 m.'yi aşan, asansörlü ve/veya kaloriferli) -Oteller (1 ve 2 yıldızlı) -ve bu gruptakilere benzer yapılar.

IV. SINIF B GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -İş Merkezleri -Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri -Metro istasyonları -Stadyum, spor salonları ve yüzme havuzları -Büyük postaneler (merkez postaneleri) -Otobüs terminaleri -Satış ve sergi binaları (showroomlar) -Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı, eğlence ve düğün salonları) -Banka binaları -Normal radyo ve televizyon binaları -Özelliği olan genel sığınaklar -Özellikli müstakil konutlar (villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi) -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
IV. SINIF C GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları -Bakanlık binaları -Yüksek öğrenim yurtları -Arşiv binaları -Radyoaktif korumalı depolar -Büyük Adliye Sarayları -Otel (3 yıldızlı) ve moteller -Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri -II tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
V. SINIF A GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Radyo-Tv İstasyonları -Özelliği olan askeri yapılar ve orduevi -Büyükelçilik yapıları, vali konakları ve 600 m2 üzerindeki özel konutlar -Borsa binaları -Üniversite kampüsleri -Yüksekliği 50,50m'yi aşan yapılar -Alışveriş kompleksleri (İçerisinde sinema, tiyatro, sergi salonu, kafe, restoran, market, v.b. bulunan) -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
V. SINIF B GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Kongre merkezleri -Müze, sergi kütüphane kompleksleri -Olimpik spor tesisleri – hipodromlar -Bilimsel araştırma merkezleri, AR-GE binaları -Hastaneler -Havaalanları -İbadethaneler (Dini yapılar, 1000 kişinin üzerinde) -Oteller (4 yıldızlı) -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
V. SINIF C GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Üst donanımlı kompleks oteller ve tatil köyleri (5 yıldızlı) -Büyük radyo ve televizyon binaları -ve bu gruptakilere benzer yapılar.
V. SINIF D GRUBU YAPILAR	<ul style="list-style-type: none"> -Opera, tiyatro bale yapıları, konser salonları ve kompleksleri -Restore edilecek yapılar ve tarihi ve eski eser niteliğinde olup, yıkılarak orijinaline uygun olarak yapılan yapılar -ve bu gruptakilere benzer yapılar.

Ek: 3

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
..... Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü
..... Sosyal Güvenlik Merkez Müdürlüğü

İHALE KONUSU İŞLERDE İLK DEĞERLENDİRME TUTANAĞI

...../...../.....

İşyeri Sicil Numarası	:
İşyeri Unvanı	:
İşverenin Soyadı/Adı	:
İşyeri Adresi	:
İşin Mahiyeti	:
K.K.Alınış Tarihi/K.K. Alınış İşlem Tarihi	:
Keşif Bedeli	:
İşin Fiilen Başlangıç Tarihi	:
İşin Fiilen Bitiş Tarihi	:
İhale Makamının Adı	:
Ödenen Toplam İstihkak Tutarı	:
İhale Makamı Malzemenin Tamamını Karşılıyor	:
İşçilik Ücreti Oranı-Toplamı	:
İşçilik Ücreti Oranının % 25 Eksiği	:
Bildirilmesi Gereken Asgari İşçilik Miktarı	:
Bildirilen Toplam İşçilik Tutarı (SPEK)	:
Fark İşçilik Tutarı (NOKSAN/FAZLA)	:
Müfettiş Kodu	:

Söz konusu işten dolayı Müdürlüğümüze/Merkezimize (NOKSAN) işçilik bildirildiği tespit edildiğinden Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından inceleme yapılması GEREKMEKTEDİR.

Memur

Şef

İl Müdür Yardımcısı

Merkez Müdür Yardımcısı

Ek: 4

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
 ..... Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü
 ..... Sosyal Güvenlik Merkez Müdürlüğü

ÖZEL BİNA İNŞAATI İŞLERİNDE İLK DEĞERLENDİRME TUTANAĞI

...../...../.....

İşyeri Sicil Numarası	:
İşyeri Unvanı	:
İşverenin Soyadı/Adı	:
İşyeri Adresi	:
K.K.Alınış Tarihi/K.K. Alınış İşlem Tarihi	:
Ruhsat Tarihi	:
Ruhsat Veren Kurumun Unvanı	:
Faaliyet Devresi	:
İnşaat Adresi	:
İnşaat Ada / Parseli	:
Toplam İnşaat Alanı (m2)	:
İnşaat Yapı Sınıfı/Grubu	:
İşçilik Ücreti Oranının % 25 Eksiği	:
İnşaatın m2 Maliyet Bedeline Esas Alınan Yıllar	:
İnşaatın m2 Maliyet Bedeli	:
İnşaatın Toplam Maliyeti	:
İşçilik Ücreti Oranı-Toplamı	:
İşçilik Ücreti Oranının % 25 Eksiği	:
Bildirilmesi Gereken Asgari İşçilik Miktarı	:
Bildirilen Toplam İşçilik Tutarı (SPEK)	:
Fark İşçilik Tutarı (NOKSAN-FAZLA)	:
Müfettiş Kodu	:

Söz konusu işten dolayı Müdürlüğümüze/Merkezimize (NOKSAN) işçilik bildirildiği tespit edildiğinden Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurları tarafından inceleme yapılması GEREKMEKTEDİR.

Memur

Şef

İl Müdür Yardımcısı

Merkez Müdür Yardımcısı

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU

<i>İNŞAATIN İKMAL EDİLEN KISMININ, BİNA MALİYETİNE ORANLARINI GÖSTERİR CETVEL</i>		
	İşler	Oran
I-	BODRUMSUZ TEK KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı ve Taş Duvar, (Subasman Hatlı Dahil)	% 5
B)	Blokaj, Grobeton, Tuğla Duvar, Tavan ve Saçak,	% 26
C)	Çati,	% 12
D)	Doğrama (Komple) ve Sıvalar,	% 14
E)	Tesisat ve Teçhizat, (Temiz ve Pis Su ve Elektrik)	% 18
F)	Kaplamalar, Mozaik, Yağlı Boya,	% 7
G)	Merdiven, Harici Sıva, Dış Kapı, Badana, Fosseptik ve Bütün Bakije İşlerin İkmalinde,	% 18
	TOPLAM	% 100
II-	(BODRUMSUZ) ZEMİN VE BİRİNCİ KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Grobeton ve Taş Duvar, (Subasman Hatlına Kadar)	% 7
B)	Zemin Katın İkmalinde, (Betonarme Tavan Dahil)	% 15
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 17
D)	Çatının İkmalinde, (Oluklar Dahil)	% 8
E)	Bütün Doğramaların İkmalinde,	% 14
F)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 6
G)	Tesisatın İkmalinde,	% 15
H)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyaların İkmalinde,	% 9
İ)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Şakuli Borular ve Fosseptik ve Bakije Bütün İşler Tamamlandığında,	% 9
	TOPLAM	% 100
III-	BODRUMSUZ, ZEMİN, BİR VE İKİNCİ KATI HAİZ BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Grobeton ve Taş Duvar, (Subasmana Kadar)	% 6
B)	Zemin Katın İkmalinde,	% 15
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 12
D)	İkinci Katın İkmalinde,	% 12
E)	Çatının İkmalinde,	% 7
F)	Doğramaların İkmalinde,	% 13
G)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 5
H)	Tesisat ve Teçhizatın İkmalinde,	% 14
İ)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyaların İkmalinde,	% 8
J)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Fosseptik ve Bakije Bütün İşler Tamamlandığında,	% 8
	TOPLAM	% 100
IV-	IV-BODRUMLU TEK KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Taş Duvar, Tuğla, Duvar, Lentolar, Blokaj, Grobeton ve Betonarme Tavan (Bodrum) İkmalinde,	% 22
B)	Yarım Tuğla Duvar, Bir Tuğla Duvar ve Betonarme Lentoların İkmalinde,	% 15
C)	Betonarme Tavan ve Saçaklar,	% 14
D)	Çati,	% 8
E)	Doğrama, (Komple)	% 11
F)	İç Sıvalar, Tesisat ve Teçhizat	% 13
G)	Döşeme Kaplamaları, Şap, Mozaik ve Yağlı Boyalar,	% 6
H)	Badana, Dış Sıva, Harici Kapı Merdiven, Fosseptik ve Bütün Bakije İşler,	% 11
	TOPLAM	% 100

İNŞAATIN İKMAL EDİLEN KISMININ, BİNA MALİYETİNE ORANLARINI GÖSTERİR CETVEL		
İşler		Oran
V-	BODRUM, ZEMİN VE BİRİNCİ KATI HAİZ BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı ve Bodrum Katın İkmalinde, (Betonarme Tavan Dahil)	% 20
B)	Zemin Katın İkmalinde, (Lento, Döşeme, Tuğla Duvarlar ve Betonarme Tavan Dahil)	% 12
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 14
D)	Çatı İkmalinde, (Oluklar Dahil)	% 6
E)	Bütün Doğramaların İkmalinde,	% 13
F)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 5
G)	Sıhhi Tesisat ve Diğer Tesis İşleri İkmalinde,	% 14
H)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boyalar Tamamlandığında,	% 8
İ)	Badana, Merdiven, Dış Sıva, Harici Kapı, Şakuli Borular, Fosseptik ve Bakiye Bütün İşlerin İkmalinde,	% 8
TOPLAM		% 100
VI-	BODRUMLU ZEMİN, BİRİNCİ VE İKİNCİ KATI HAİZ BİNALARDA:	
A)	Bodrum İkmalinde,	% 15
B)	Zemin Katın İkmalinde,	% 9
C)	Birinci Katın İkmalinde,	% 9
D)	İkinci Katın İkmalinde,	% 10
E)	Çatı İkmalinde,	% 5
F)	Doğramaların İkmalinde,	% 14
G)	İç Sıvaların İkmalinde,	% 5
H)	Tesisat ve Teçhizat İkmalinde,	% 15
İ)	Şap, Mozaik ve Yağlı Boya,	% 8
J)	Badana, Merdiven Dış Sıva, Harici Kanal (Veya Fosseptik) ve Bakiye Bütün İşler Tamamlandığında	% 10
TOPLAM		%100
VII-	FAZLA KATLI BİNALAR:	
A)	Temel Hafriyatı, Taş ve Tuğla Duvarlar, Beton ve Betonarmeler, (Kaba İnşaat)	% 45
B)	Çatı, (Oluklar Dahil)	% 5
C)	Doğramalar, (Kapı ve Pencerele Komple)	% 15
D)	Sıvalar, Mozaik, Karo fayans vesair Kaplamalar, Yağlı Boyalar,	% 25
E)	Sıhhi Tesisat, Su ve Elektrik Tesisatı İle Her Türlü Noksanların İkmalinde,	% 10
TOPLAM		% 100

EK-6

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDAN
İLİŞİKSİZLİK BELGESİ ALINMASINA İLİŞKİN YEMİNLİ MALİ
MÜŞAVİRLER VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
TARAFINDAN DÜZENLENEN RAPOR**

Raporun	Tarihi	...../...../20.....		
	Sayı	20...../.....		
	Ekleri	1)		
		2)		
		3)		
		4)		
5)				

Raporu Düzenleyen Meslek Mensubunun	T.C. Kimlik No. Adı ve Soyadı		
	Kayıtlı Olduğu Oda		
	Yerleşim Yeri Adresi		
	Büro Adresi		
	Telefon No.	1)	2)
	Faks No.	1)	2)
	E-Posta	1)	2)

İşverenin veya Alt İşverenin	Vergi Kimlik No./T.C. Kimlik No. Adı ve Soyadı																																			
	Unvanı																																			
	Adresi																																			
İşyerinin	Tescilli Olduğu Ünite																																			
	Sicil No.	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <thead> <tr> <th colspan="8">İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">M</th> <th rowspan="2">İŞ KOLU KODU</th> <th colspan="2">ÜNİTE KODU</th> <th rowspan="2">İŞYERİ SIRA NUMARASI</th> <th rowspan="2">İL KODU</th> <th rowspan="2">İLÇE KODU</th> <th rowspan="2">KONTROL NUMARASI</th> <th rowspan="2">ALT İŞYEREN KODU</th> </tr> <tr> <th>ESKİ</th> <th>YENİ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>							İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .								M	İŞ KOLU KODU	ÜNİTE KODU		İŞYERİ SIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞYEREN KODU	ESKİ	YENİ									
	İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .																																			
	M	İŞ KOLU KODU	ÜNİTE KODU		İŞYERİ SIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞYEREN KODU																											
			ESKİ	YENİ																																
Telefon No.	1)	2)																																		
Faks No.	1)	2)																																		
E-Posta	1)	2)																																		

Kaşe ve İmza

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDAN
İLİŞİKSİZLİK BELGESİ ALINMASINA İLİŞKİN YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER VE
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
TARAFINDAN DÜZENLENEN RAPOR**

Raporun Tarihi : ...../...../20.....
Raporun Sayısı :
Meslek Mensubunun
Adı ve Soyadı :

I. GENEL BİLGİLER:

A. İŞVEREN VE İŞYERİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde;

- a) İşyeri Sicil Numarası,
- b) Şirket Ortaklarının Adı ve Soyadı,
- c) Şirket Ortaklarının Ortaklık Payları,
- ç) İşverenin ve Şirket Ortaklarının Yerleşim yeri Adresleri,
- d) İşveren veya Ortaklığının Bağlı Olduğu Vergi Dairesi ve Hesap Numaraları,
- e) İşverenin Adı ve Soyadı veya Ticaret Unvanı ve Telefon Numaraları,
- f) İşyerinin İşlem Gördüğü Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezi,
- g) Değerlendirme Konusu İşin Niteliği (Ayrıntılı olarak),
- ğ) İşyeri Merkezinin Dışında ve Merkeze Bağlı Faaliyette Olan Kapsamdaki Diğer Tescilli İşyerleri ve İşyeri Sicil Numaraları,
- h) İşveren Vekilinin İşyeri ve Yerleşim Yeri Adresleri,
- ı) İşverenin Muhasebe İşlemlerini Düzenleyen Meslek Mensubunun Adı ve Soyadı Ruhsat Numarası, Telefon Numaraları, Adresi, Bağlı Olduğu Vergi Dairesi ve Sicil Numarası, belirtilir.

B. İNCELENEN YASAL DEFTER VE BELGELER

Bu bölümde incelenen;

- 1) İncelenen Ticari Defterler,

İNCELENEN TİCARİ DEFTERLER			
Yılı	Cinsi	Onaylayan Noterin	
		Unvanı	Onay Tarihi
Onay Sayısı			

- 2) Ücret Ödeme Bordroları,
  - 3) Gelir ve Gider Belgeleri,
  - 4) Aylık Prim ve Hizmet Belgesi (Aylık Sigorta Primleri Bildirgeleri, Dört Aylık Sigorta Primleri Bordroları ve Sosyal Güvenlik Destek Prim Bordrosu),
  - 5) Sigortalı İşe Giriş Bildirgeleri,
  - 6) Muhtasar Beyannameleri,
  - 7) Varsa Tasarrufu Teşvik Kesintisi ve Katkı Tutarları,
  - 8) İhale Makamı ile Yapılan Sözleşmeler,
  - 9) Geçici ve Kesin Kabul Tutanakları ile Son Hakediş Raporları,
- ve benzeri belgelerden incelenenler belirtilir.

II. USUL İNCELEMELERİ:**A. ÖDENEN ÜCRETLER**

İlgili Olduğu Yıl Ay	Ücret Ödeme Bordrolarından Tespit Edilen Ücret	Kuruma Bildirilmesi Gerekten SPEK Tutarı	Kuruma Bildirilen SPEK Tutarı	Kuruma Ödenen Prim Tutarı	Toplam		Deftere Kaydedildiği	
					Prim Ödeme Gün Sayısı	Çalıştırılan Sig. Sayısı	Tarih	Madde

B. DİĞER BİLGİLER

Bu bölümde;

1) Kanununun 8 inci ve 11 inci maddelerinde belirtilen sigortalı işe giriş ve işyeri bildirelilerinin yasal süresi içinde Kuruma verilmiş olup olmadığı,

2) Kanununun 86 ncı maddesi ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 109 uncu maddeleri uyarınca Kuruma verilmesi gerekli belgelerin yasal süresi içerisinde verilir verilmediği, yasal süresi içinde verilmeyenlerin tarihleri,

3) Ücret ödeme bordrolarının Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 112 nci maddesi uyarınca usulüne uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği, düzenlenmemiş ise geçersizlik nedeni ve ilgili olduğu aylar,

4) İncelenen defter ve belgelerin, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 111 inci maddesine göre geçerli olup olmadığı, geçersiz ise geçersizlik hâlleri,

5) Ödenen ücretler ile Kuruma bildirilen sigorta primlerine esas kazançlar arasında fark bulunup bulunmadığı, fark var ise nedeni,

6) Ücret ödeme bordrolarındaki isim, çalışma gün sayısı ile ücretlerin Kuruma doğru bir şekilde bildirilip bildirilmediği,

7) Faaliyet süresi içerisindeki sigorta primleri ile ilişiksizlik sigortası primlerinin Kuruma ödenip ödenmediği, ödenmeyen primlerin deftere gider olarak yazılıp yazılmadığı,

8) Kanununun 80 inci maddesi uyarınca o ay içerisinde yapılan ücret ve benzeri ödemelerin sigorta primine esas kazançlara dâhil edilip edilmediği,

9) Gerek muhtasar beyannamelerde, gerekse ücret ödeme bordrolarında kayıtlı sigortalı sayısının Aylık Prim ve Hizmet Belgesinde (Aylık Sigorta Primleri Bildirgelerinde, Dört Aylık Sigorta Primleri Bordrolarında veya Sosyal Güvenlik Destek Prim Bordrosunda) kayıtlı sigortalı sayılarıyla mutabık olup olmadığı,

ile ilgili hususlar açıklanır.

III. HESAP İNCELEMELERİ:**A. İHALE KONUSU İŞLERDE**

Değerlendirme;

a) Yapılan işin niteliği,

b) İşin başlama ve bitiş tarihleri,

c) Faaliyet süresi,

ç) Toplam işçi ve toplam gün sayısı,

d) Stopaj, malzeme fiyat farkı ve akreditif bedeli dâhil, KDV hariç alınan toplam hakediş,

No	Hakedişin	Defter Kayıt	
	Tutarı	Tarihi	Sayısı

e) Defter ve belgelerden;

1) SAPTANAN FATURALI ÖDEMELER														
FATURA VERENİN				FATURANIN			DEFTER KAYIT			İŞYERİ		VERGİ		YAPILAN İŞİN NİTELİĞİ
Adı ve Soyadı	Ünvanı	Adresi	Telefonu	Tarihi	No	Tutarı	Tarihi	No	SİCİL NO	Dairesi	Hesap No			

2) SALT İŞÇİLİK ÖDEMELERİ														
FATURA VERENİN				FATURANIN			DEFTER KAYIT			İŞYERİ		VERGİ		YAPILAN İŞİN NİTELİĞİ
Adı ve Soyadı	Ünvanı	Adresi	Telefonu	Tarihi	No	Tutarı	Tarihi	No	SİCİL NO	Dairesi	Hesap No			

belirtilerek yapılır.

B. GERÇEK VE TÜZEL KİŞİLERCE YAPILAN ÖZEL BİNA İNŞAATLARINDA

değerlendirme;

- İşin başlama ve bitiş tarihlerine
- Maliyet bedeline,
- Maliyet bedelinin tespit şekline,
- Defter ve belgelerden;

1) SAPTANAN FATURALI ÖDEMELER														
FATURA VERENİN				FATURANIN			DEFTER KAYIT			İŞYERİ		VERGİ		YAPILAN İŞİN NİTELİĞİ
Adı ve Soyadı	Ünvanı	Adresi	Telefonu	Tarihi	No	Tutarı	Tarihi	No	SİCİL NO	Dairesi	Hesap No			

2) SALT İŞÇİLİK ÖDEMELERİ														
FATURA VERENİN				FATURANIN			DEFTER KAYIT			İŞYERİ		VERGİ		YAPILAN İŞİN NİTELİĞİ
Adı ve Soyadı	Ünvanı	Adresi	Telefonu	Tarihi	No	Tutarı	Tarihi	No	SİCİL NO	Dairesi	Hesap No			

d) Fiil türleri ve tarihleri de belirtilmek suretiyle uygulanması icap eden idari para cezalarına, yer verilerek yapılır.

III. SONUÇ:

Bu bölümde, raporun önceki bölümlerinde yapılan açıklamalar ışığında, ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne veya Sosyal Güvenlik Merkezine "İlişiksizlik Belgesi" verilip verilmeyeceğine veya hangi koşullarda verilmesi gerektiği ve varsa önerilen diğer hususlara yer verilir.

Kaşe, İmza
..... / ..... / 20.....

EK-8

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDAN
İLİŞİKSİZLİK BELGESİ ALINMASINA İLİŞKİN
RAPOR DÜZENLEYECEK YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER VE
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLERE
AİT FAALİYET BELGESİ**

Faaliyet Belgesinin	Tarihi Sayısı	...../...../20..... 20...../.....
----------------------------	----------------------	--------------------------------------

Meslek Mensubunun	T.C. Kimlik No.		
	Adı ve Soyadı		
	Oda Sicil No.		
	Kaşe No.		
	Büro Tescil No.		
	Ruhsat No.		
	Kayıt Tarihi	...../...../20.....	
	Unvanı		
	Çalışma Biçimi		
	Vergi Dairesi		
	Vergi Kimlik No.		
	Büro Adresi		
	Telefon No.	1)	2)
Faks No.	1)	2)	
E-Posta	1)	2)	

Yukarıda unvanı ve Oda Sicil Numarası yazılı .....
hâlen Odamızın faal üyesidir.

..... ODASI

Genel İdare Müdürü

.....

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDAN
İLİŞİKSİZLİK BELGESİ ALINMASINA İLİŞKİN
YEMİNLİ MALÎ MÜŞAVİRLER VE SERBEST MUHASEBECİ MALÎ
MÜŞAVİRLER TARAFINDAN DÜZENLENEN RAPORA EKLENECEK
İHALELİ İŞLERE AİT HESAPLAMA CETVELİ**

İlgili Olduğu Raporun	Tarihi	...../...../20.....
	Sayısı	20...../.....

İhaleyi Yapan İdare	
Geçici Kabulün Noksansız Yapıldığı Tarih	...../...../20.....
Kesin Kabul Tarihi	...../...../20.....

İşverenin veya Alt İşverenin	T.C. Kimlik No/ Vergi Kimlik No																																					
	Adı ve Soyadı																																					
İşyerinin	Unvanı																																					
	Yasa Kapsamına Alınış Tarihi	...../...../20.....																																				
İşyerinin	İşin Bitiş Tarihi																																					
	Değerlendirme Konusu İşin Niteliği																																					
İşyerinin	Adresi																																					
	Tescilli Olduğu Ünite																																					
İşyerinin	Sicil No.	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <thead> <tr> <th colspan="12">İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .</th> </tr> <tr> <th>M</th> <th>İŞ KOLU KODU</th> <th>ÜNİTE KODU ESKİ</th> <th>YENİ</th> <th>İŞYERİ SIRA NUMARASI</th> <th>İL KODU</th> <th>İLÇE KODU</th> <th>KONTROL NUMARASI</th> <th>ALT İŞVEREN KODU</th> <th colspan="3"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .												M	İŞ KOLU KODU	ÜNİTE KODU ESKİ	YENİ	İŞYERİ SIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞVEREN KODU															
	İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .																																					
M	İŞ KOLU KODU	ÜNİTE KODU ESKİ	YENİ	İŞYERİ SIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞVEREN KODU																														
Telefon No.	1) 2)																																					

İNCELEME İLE İLGİLİ BİLGİLER

1)	Toplam Hakediş Tutarı	
2)	Faturalı Ödemeler	
a)	Malzemeli İşçilik Toplamı	
b)	Salt İşçilik Toplamı	
3)	Sigorta Primine Esas Kazanç (SPEK) Üst Sınırı Üzerinde Yapılan Ödemeler	

DEĞERLENDİRME

A-	Değerlendirmeye Esas Hakediş Tutarı (1 - 2a)	
B-	Uygulanacak İşçilik Oranı (%)	
C-	Kuruma Bildirilmesi Gerekli En Az İşçilik Miktarı (A x B) – (2b + 3)	
D-	Kuruma Bildirilen SPEK Toplamı	
E-	Bildirim Eksikliği-Fazlası	Eksik: (C - D) Fazla: (D - C)

Yapılan değerlendirme sonucu, işyeri için ..... - YTL eksik - fazla işçilik bildiriminde bulunulduğu saptanmıştır. ..../...../20.....

SMM - YMM

İmza

EK-10

**SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDAN
İLİŞİKSİZLİK BELGESİ ALINMASINA İLİŞKİN
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER VE SERBEST MUHASEBECİ MALİ
MÜŞAVİRLER TARAFINDAN DÜZENLENEN RAPORA EKLENECEK
ÖZEL BİNA İNŞAATLARINA AİT HESAPLAMA CETVELİ**

İlgili Olduğu Raporun Tarihi	Sayı	...../...../20.....	20...../.....
------------------------------	------	---------------------	---------------

İşverenin veya Alt İşverenin	T.C. Kimlik No./ Vergi Kimlik No.																																			
	Adı ve Soyadı																																			
	Ünvanı																																			
İşyerinin	Yasa Kapsamına Alınış Tarihi	...../...../20.....																																		
	İnşaat Ruhsat Tarihi																																			
	İşin Bitiş Tarihi																																			
	Değerlendirme Konusu İşin Niteliği																																			
	Adresi																																			
	Tescilli Olduğu Ünite																																			
Sicil No.	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="12">İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .</th> </tr> <tr> <th>M</th> <th>İŞ KODU</th> <th>ÜNİTE KODU</th> <th>ESKİ</th> <th>YENİ</th> <th>İŞYERİSIRA NUMARASI</th> <th>İL KODU</th> <th>İLÇE KODU</th> <th>KONTROL NUMARASI</th> <th>ALT İŞVEREN KODU</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </tbody> </table>		İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .												M	İŞ KODU	ÜNİTE KODU	ESKİ	YENİ	İŞYERİSIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞVEREN KODU												
İ Ş Y E R İ S İ C İ L N O .																																				
M	İŞ KODU	ÜNİTE KODU	ESKİ	YENİ	İŞYERİSIRA NUMARASI	İL KODU	İLÇE KODU	KONTROL NUMARASI	ALT İŞVEREN KODU																											
Telefon No.	1)	2)																																		

İNCELEME İLE İLGİLİ BİLGİLER

1)	Toplam Çalışma Süresi	
2)	Yapının Sınıfı ve Grubu	
3)	Toplam İnşaat Alanı (m2)	
4)	Birim Maliyet Bedeli (m2)	
5)	Faturalı Ödemeler	
a)	Malzemeli İşçilik Toplamı	
b)	Salt İşçilik Toplamı	
6)	Sigorta Primine Esas Kazanç (SPEK) Üst Sınırı Üzerinde Yapılan Ödemeler	

DEĞERLENDİRME

A-	Tüm Yapı Maliyeti (3 x 4 - 5a)			
B-	Uygulanacak İşçilik Oranı (%)			
C-	Kuruma Bildirilmesi Gerekli En Az İşçilik Miktarı (A x B) - (5b + 6)			
D-	Kuruma Bildirilen SPEK Toplamı			
E-	Bildirim Eksikliği-Fazlası	<table border="1"> <tr> <td>Eksik: (C - D)</td> <td>Fazla: (D - C)</td> </tr> </table>	Eksik: (C - D)	Fazla: (D - C)
Eksik: (C - D)	Fazla: (D - C)			

Yapılan değerlendirme sonucu, işyeri için ..... - YTL eksik - fazla işçilik bildiriminde bulunulduğu saptanmıştır. .... / ..... / 20.....

SMM - YMM

İmza

İŞKOLU KODU LİSTESİ				EK-11
KISIM	BÖLÜM	GRUP	SINIF	
A				TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK
	01			Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
		011		Tek yıllık (uzun ömürlü olmayan) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
			0111	Tahılların (pirinç hariç), baklagillerin ve yağlı tohumların yetiştirilmesi
			0112	Çeltik (kabuklu pirinç) yetiştirilmesi
			0113	Sebze, kavun-karpuz, kök ve yumru sebzelerin yetiştirilmesi
			0114	Şeker kamışı yetiştirilmesi
			0115	Tütün yetiştirilmesi
			0116	Lifli bitkilerin yetiştirilmesi
			0119	Tek yıllık (uzun ömürlü olmayan) diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
		012		Çok yıllık (uzun ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
			0121	Üzüm yetiştirilmesi
			0122	Tropikal ve subtropikal meyvelerin yetiştirilmesi
			0123	Turunçgillerin yetiştirilmesi
			0124	Yumuşak çekirdekli meyvelerin ve sert çekirdekli meyvelerin yetiştirilmesi
			0125	Diğer ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi
			0126	Yağlı meyvelerin yetiştirilmesi
			0127	İçecek üretiminde kullanılan bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
			0128	Baharatlık, aromatik (ıtır), uyuşturucu nitelikte ve eczacılıkla ilgili bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
			0129	Diğer çok yıllık (uzun ömürlü) bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
		013		Dikim için bitki yetiştirilmesi
			0130	Dikim için bitki yetiştirilmesi
		014		Hayvansal üretim
			0141	Sütü sağılan büyük baş hayvan yetiştiriciliği
			0142	Diğer sığır ve manda yetiştiriciliği
			0143	At ve at benzeri diğer hayvan yetiştiriciliği
			0144	Deve ve devegillerin yetiştiriciliği
			0145	Koyun ve keçi yetiştiriciliği
			0146	Domuz yetiştiriciliği
			0147	Kümes hayvanları yetiştiriciliği
			0149	Diğer hayvan yetiştiriciliği
		015		Karma çiftçilik
			0150	Karma çiftçilik

		016		Tarımı destekleyici faaliyetler ve hasat sonrası bitkisel ürünler ile ilgili faaliyetler
			0161	Bitkisel üretimi destekleyici faaliyetler
			0162	Hayvan üretimini destekleyici faaliyetler
			0163	Hasat sonrası bitkisel ürünler ile ilgili faaliyetler
			0164	Bitkisel üretim için tohumun işlenmesi
		017		Avcılık, tuzakla avlanma ve ilgili hizmet faaliyetleri
			0170	Avcılık, tuzakla avlanma ve ilgili hizmet faaliyetleri
	02			Ormancılık ve tomrukçuluk
		021		Orman yetiştirme (silvikültür) ve diğer ormancılık faaliyetleri
			0210	Orman yetiştirme (silvikültür) ve diğer ormancılık faaliyetleri
		022		Tomrukçuluk
			0220	Tomrukçuluk
		023		Ağaç dışındaki yabani olarak yetişen ürünlerin toplanması
			0230	Ağaç dışındaki yabani olarak yetişen ürünlerin toplanması
		024		Ormancılık için destekleyici faaliyetler
			0240	Ormancılık için destekleyici faaliyetler
	03			Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği
		031		Balıkçılık
			0311	Deniz balıkçılığı
			0312	Tatlı su balıkçılığı
			0319	Sünger avcılığı
		032		Su ürünleri yetiştiriciliği
			0321	Deniz ürünleri yetiştiriciliği
			0322	Tatlı su ürünleri yetiştiriciliği

B				MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI
	05			Kömür ve Linyit Çıkartılması
		051		Taşkömürü madenciliği
			0510	Taşkömürü madenciliği
		052		Linyit madenciliği
			0520	Linyit madenciliği
	06			Ham Petrol ve Doğalgaz çıkarımı
		061		Ham Petrol çıkarımı
			0610	Ham Petrol çıkarımı
		062		Doğalgaz çıkarımı
			0620	Doğalgaz çıkarımı
	07			Metal Cevheri Madenciliği
		071		Demir cevheri madenciliği

		0710	Demir cevheri madenciliği
		072	Demir dışı metal cevherlerin madenciliği
		0721	Uranyum ve toryum cevherlerinin madenciliği
		0729	Diğer demir dışı metal cevherlerin madenciliği
08			Diğer Madencilik ve Taşocakçılığı
		081	Kum, kil ve taş ocakçılığı
		0811	Süsleme ve yapı taşlarının, kireç taşı, alçı taşı, tebeşir ve kayağan taşı (bileği taşı) ocakçılığı
		0812	Çakıl ve kum ocaklarının faaliyetleri; kil ve kaolin (arı kil) çıkarımı
		089	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer madencilik ve taşocakçılığı
		0891	<i>Kimyasal ve gübreleme amaçlı mineral madenciliği</i>
		0892	<i>Turba çıkarımı ve briketlenmesi</i>
		0893	<i>Tuz çıkarımı</i>
		0894	Deniz ve göllerde tuz çıkarımı
		0895	Kaya tuzu ve diğer tuzların çıkarımı
		0896	Alelumum maden arama işleri (Petrol ve tabii gaz arama işleri hariç)
		0897	Müstakilen yapılan maden ve cüruf temizleme, ayıklama işleri.
		0899	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer madencilik ve taşocakçılığı
09			Madenciliği destekleyici hizmet faaliyetleri
		091	Petrol ve doğal gaz çıkarımını destekleyici faaliyetler
		0910	Petrol ve doğal gaz çıkarımını destekleyici faaliyetler
		099	Madencilik ve taş ocakçılığını destekleyici diğer faaliyetler
		0990	Madencilik ve taş ocakçılığını destekleyici diğer faaliyetler
C			İMALAT
	10		Gıda ürünlerinin imalatı
		101	Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı
		1011	Etin işlenmesi ve saklanması
		1012	Kümes hayvanları etlerinin işlenmesi ve saklanması
		1013	Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen ürünlerin imalatı
		102	Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması
		1020	Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması
		103	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması
		1031	Patatesin işlenmesi ve saklanması
		1032	Sebze ve meyve suyu imalatı
		1039	Başka yerde sınıflandırılmamış meyve ve sebzelerin işlenmesi ve saklanması
		104	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı

			1041	Sıvı ve katı yağ imalatı
			1042	Margarin ve benzeri yenilebilir yağların imalatı
		105		Süt ürünleri imalatı
			1051	Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı
			1052	Dondurma imalatı
		106		Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
			1061	Öğütülmüş hububat ve sebze ürünleri imalatı
			1062	Nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
			1063	Bulgur, bakliyat ve sebze unları ve bunlara benzeyen diğer gıda maddeleri imalatı
		107		Fırın ve unlu mamuller imalatı
			1071	Ekmek, taze pastane ürünleri ve taze kek imalatı
			1072	Peksimet ve bisküvi imalatı; dayanıklı pastane ürünleri ve dayanıklı kek imalatı
			1073	Makarna, şehriye, kuskus ve benzeri unlu mamullerin imalatı
		108		Diğer gıda maddelerinin imalatı
			1081	Şeker imalatı
			1082	Kakao, çikolata ve şekerleme imalatı
			1083	Kahve ve çayın işlenmesi
			1084	Baharat, sos, sirke ve diğer çeşni maddelerinin imalatı
			1085	Hazır yemeklerin ve yiyeceklerin imalatı
			1086	Hazır, homojenize gıda maddeleri ile diyet yiyecekleri imalatı
			1089	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer gıda maddelerinin imalatı
		109		Hazır hayvan yemleri imalatı
			1091	Çiftlik hayvanları için hazır yem imalatı
			1092	Ev hayvanları için hazır yem imalatı
11				İçeceklerin imalatı
		110		İçecek imalatı
			1101	Alkollü içeceklerin damıtılması, arıtılması ve harmanlanması
			1102	Üzümden şarap imalatı
			1103	Elma şarabı ve diğer meyve şaraplarının imalatı
			1104	Diğer damıtılmamış mayalı içeceklerin imalatı
			1105	Bira imalatı
			1106	Malt imalatı
			1107	Alkolsüz içeceklerin imalatı; maden sularının ve diğer şişelenmiş suların üretimi
12				Tütün ürünleri imalatı
		120		Tütün ürünleri imalatı
			1200	Tütün ürünleri imalatı

	13			Tekstil ürünlerinin imalatı
		131		Tekstil elyafın hazırlanması ve bükülmesi
			1310	Doğal ve sentetik pamuk elyafının hazırlanması ve eğrilmesi
			1311	Doğal ve sentetik yün elyafının hazırlanması ve eğrilmesi
			1312	Doğal ve sentetik kamgarn elyafının hazırlanması ve eğrilmesi
			1313	Doğal ve sentetik keten elyafının hazırlanması ve eğrilmesi
			1314	Tarak döküntüsü dahil, ipek atılması ve işlenmesi; sentetik ya da yapay iplik elyafının atılması ve işlenmesi
			1315	Dikiş ipliği imalatı
			1319	Diğer tekstil elyaflarının hazırlanması ve eğrilmesi
		132		Dokuma
			1320	Pamuklu dokuma
			1321	Yünlü dokuma
			1322	Kamgarn dokuma
			1323	İpekli dokuma
			1324	Karışık iplik ve dokuma fabrikaları (herhangi bir maddeden %75 veya daha fazla nispette ihtiva eden dokumalar kendi gruplarında tasnif olunur.)
			1329	Diğer dokumalar
		133		Tekstil ürünlerinin bitirilmesi
			1330	Tekstil ürünlerinin bitirilmesi
		139		Diğer tekstil ürünlerinin imalatı
			1391	Örgü ve tığ işi kumaşların imalatı
			1392	Giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünlerinin imalatı
			1393	Halı ve kilim imalatı
			1394	Halat, ip, sicim ve ağ imalatı
			1395	Dokuma olmayan kumaşlar ile dokuma olmayan kumaştan yapılan ürünlerin imalatı, giyim eşyası hariç
			1396	Diğer teknik ve endüstriyel tekstillerin imalatı
			1399	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer tekstillerin imalatı
	14			Giyim eşyalarının imalatı
		141		Kürk hariç giyim eşyası imalatı
			1411	Deri giyim eşyası imalatı
			1412	İş giysisi imalatı
			1413	Diğer dış giyim eşyaları imalatı
			1414	İç giyim eşyası imalatı
			1415	Şapka ve kaset imalatı
			1416	Terziler (hususî dikişler)

		1419	Diğer giyim eşyalarının ve aksesuarlarının imalatı
	142		Kürkten eşya imalatı
		1420	Kürkten eşya imalatı
	143		Örme (Trikotaj) ve tığ işi ürünlerinin imalatı
		1431	Örme (Trikotaj) ve tığ işi çorap imalatı
		1439	Örme (Trikotaj) ve tığ işi diğer giyim eşyası imalatı
15			Deri ve ilgili ürünlerin imalatı
	151		Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık ve koşum takımı imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması
		1511	Derinin tabaklanması ve işlenmesi
		1512	Bavul, el çantası ve benzerleri ile saraçlık ve koşum takımı imalatı (deri giyim eşyası hariç)
		1513	Kürkün işlenmesi ve boyanması
		1519	Çiğ deri kurutma ve bağırsak işleme yerleri (sucuk bumar hariç)
	152		Ayakkabı, terlik vb imalatı
		1520	Ayakkabı, terlik vb imalatı
16			Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı
	161		Ağaçların biçilmesi ve planyalanması
		1610	Ağaçların biçilmesi ve planyalanması
	162		Ağaç, mantar, kamış ve örgü malzeme ürünü imalatı
		1621	Ahşap plaka ve levha imalatı
		1622	Birleştirilmiş parke yer döşemelerinin imalatı
		1623	Diğer bina doğramacılığı ve marangozluk ürünlerinin imalatı
		1624	Ahşap konteyner imalatı
		1625	Ağaç mantarı ürünleri imalatı; saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan ürünlerin imalatı
		1629	Diğer ağaç ürünleri imalatı;
17			Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı
	171		Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
		1711	Kağıt hamuru imalatı
		1712	Kağıt ve mukavva imalatı
	172		Kağıt ve mukavva ürünleri imalatı
		1721	Olukluk kağıt ve oluklu mukavva imalatı ile kağıt ve mukavvadan yapılan ambalaj kutuları imalatı
		1722	Kağıttan yapılan ev eşyası, sıhhi ve tuvalet malzemeleri imalatı
		1723	Kağıt kırtasiye ürünleri imalatı
		1724	Duvar kağıdı imalatı
		1729	Kağıt ve mukavvadan diğer ürünlerin imalatı
18			Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması
	181		Basım ve basım ile ilgili hizmet faaliyetleri

			1811	Gazetelerin basımı
			1812	Diğer matbaacılık
			1813	Basım ve yayım öncesi hizmetler
			1814	Ciltçilik ve ilgili hizmetler
			1815	Diğer baskı ve hakkaklık işleri (tabaklar ve diğer eşya üzerine baskı, hakkaklık ve işleme yapılması gibi)
		182		Kayıtlı medyanın çoğaltılması
			1820	Kayıtlı medyanın çoğaltılması (ses, görüntü ve bilgisayar kaydı)
19				Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
		191		Kok fırını ürünlerinin imalatı
			1910	Kok fırını ürünlerinin imalatı
		192		Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
			1920	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
20				Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
		201		Temel kimyasal maddelerin, kimyasal gübre ve azot bileşikleri, birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı
			2011	Sanayi gazları imalatı
			2012	Boya maddeleri ve pigment imalatı
			2013	Diğer inorganik temel kimyasal maddelerin imalatı
			2014	Diğer organik temel kimyasalların imalatı
			2015	Kimyasal gübre ve azot bileşiklerin imalatı
			2016	Birincil formda plastik hammaddelerin imalatı
			2017	Birincil formda sentetik kauçuk imalatı
		202		Haşere ilaçları ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı
			2020	Haşere ilaçları ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı
		203		Boya, vernik ve benzeri kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun imalatı
			2030	Boya, vernik ve benzeri kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun imalatı
		204		Sabun ve deterjan, temizlik ve parlaticı maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı
			2041	Sabun ve deterjan, temizlik ve parlaticı maddeleri imalatı
			2042	Parfüm kozmetik ve bakım malzemelerinin imalatı
		205		Diğer kimyasal ürünlerin imalatı
			2051	Patlayıcı madde imalatı
			2052	Tutkal imalatı
			2053	Uçucu yağların imalatı
			2054	Her nevi mum imali
			2055	Kibrit imali
			2059	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kimyasal ürünlerin imalatı
		206		Suni veya sentetik elyaf imalatı

		2060	Suni veya sentetik elyaf imalatı
21			Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı
	211		Temel eczacılık ürünleri imalatı
		2110	Temel eczacılık ürünleri imalatı
	212		Eczacılığa ilişkin ilaçların imalatı
		2120	Eczacılığa ilişkin ilaçların imalatı
22			Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı
	221		Kauçuk ürünlerin imalatı
		2211	İç ve dış lastik imalatı; lastiğe sırt geçirilmesi ve yeniden işlenmesi
		2219	Diğer kauçuk ürünleri imalatı
	222		Plastik ürünlerin imalatı
		2221	Plastik tabaka, levha, tüp ve profil imalatı
		2222	Plastik torba, çanta, poşet, çuval, kutu, damacana, şişe, makara vb. paketleme malzemelerinin imalatı
		2223	Plastik inşaat malzemesi imalatı
		2229	Diğer plastik ürünlerin imalatı
23			Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
	231		Cam ve cam ürünleri imalatı
		2311	Düz cam imalatı
		2312	Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi
		2313	Çukur cam imalatı
		2314	Cam elyafı imalatı
		2319	Diğer camların imalatı ve işlenmesi (teknik amaçlı cam eşyalar dahil)
	232		Ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı
		2320	Ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı
	233		Kilden inşaat malzemeleri imalatı
		2331	Seramikten karo ve kaldırım taşları imalatı
		2332	Fırınlanmış kilden tuğla, karo ve inşaat malzemeleri imalatı
	234		Diğer porselen ve seramik ürünlerin imalatı
		2341	Seramik ev ve süs eşyası imalatı
		2342	Seramikten yapılan sıhhi ürünlerin imalatı
		2343	Seramik izolatörlerin ve izolasyon bağlantı parçalarının imalatı
		2344	Diğer teknik seramik ürünlerin imalatı
		2349	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer seramik ürünlerin imalatı
	235		Çimento, kireç ve alçı imalatı
		2351	Çimento imalatı
		2352	Kireç ve alçı imalatı
		2353	Alçı taşı istihracından ayrı olarak işletilen alçı tozu ve alçıdan eşya imali.

		236		Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
			2361	İnşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı
			2362	İnşaat amaçlı alçı ürünlerinin imalatı
			2363	Hazır karma beton imalatı
			2364	Toz harç imalatı
			2365	Lif ve çimento karışımı ürünlerin imalatı
			2369	Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı
		237		Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi
			2370	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi
		239		Aşındırıcı ürünlerin ve başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
			2391	Aşındırıcı ürünlerin imalatı
			2399	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
	24			Ana metal sanayii
		241		Ana demir ve çelik ürünleri ile demir alaşımları imalatı
			2410	Ana demir ve çelik ürünleri ile demir alaşımları imalatı
		242		Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
			2420	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
		243		Çeliğin ilk işlenmesinde elde edilen diğer ürünlerin imalatı
			2431	Barların soğuk çekilmesi
			2432	Dar şeritlerin soğuk haddelenmesi
			2433	Soğuk şekillendirme veya katlama
			2434	Tellerin soğuk çekilmesi
		244		Değerli ana metaller ve diğer demir dışı metallerin imalatı
			2441	Değerli metal üretimi
			2442	Alüminyum üretilmesi
			2443	Kurşun, çinko ve kalay üretimi
			2444	Bakır üretilmesi
			2445	Demir dışı diğer metallerin üretimi
			2446	Nükleer yakıtların işlenmesi
		245		Metal döküm sanayii
			2451	Demir döküm
			2452	Çelik dökümü
			2453	Hafif metallerin dökümü
			2454	Diğer demir dışı metallerin dökümü
	25			Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı
		251		Metal yapı malzemeleri imalatı

		2511	Metal yapı ve yapı parçaları imalatı
		2512	Metal kapı ve pencere imalatı
	252		Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
		2521	Merkezi ısıtma radyatörleri (elektrikli radyatörler hariç), sıcak su kazanları (boyler) ve kombi imalatı
		2529	Metalden diğer tank, rezervuar ve büyük muhafaza kapları (kapasitesi >=300 litre) imalatı
	253		Buhar jeneratörü imalatı (merkezi ısıtma sıcak su kazanları hariç)
		2530	Buhar jeneratörü imalatı (merkezi ısıtma sıcak su kazanları hariç)
	254		Silah ve mühimmat (cephane) imalatı
		2540	Silah ve mühimmat (cephane) imalatı
	255		Metallerin dövülmesi, preslenmesi, baskılanması ve yuvarlanması; toz metalürjisi
		2550	Metallerin dövülmesi, preslenmesi, baskılanması ve yuvarlanması; toz metalürjisi
	256		Metallerin işlenmesi ve kaplanması; makinede işleme
		2561	Metallerin işlenmesi ve kaplanması
		2562	Metallerin makinede işlenmesi ve şekil verilmesi
	257		Çatal-bıçak takımı ve diğer kesici aletler ile el aletleri ve genel hırdavat malzemeleri imalatı
		2571	Çatal-bıçak takımları ve diğer kesici aletlerin imalatı
		2572	Kilit ve menteşe imalatı
		2573	El aletleri, takım tezgahları uçları, testere ağızları vb. imalatı
	259		Diğer fabrikasyon metal ürünlerin imalatı
		2591	Çelik varil ve benzer muhafazaların imalatı
		2592	Hafif metalden paketleme malzemeleri imalatı
		2593	Tel ürünleri, zincirler ve yayların imalatı
		2594	Bağlantı malzemelerinin ve vida makinesi ürünlerinin imalatı
		2599	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer fabrikasyon metal ürünlerin imalatı
26			Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
		261	Elektronik bileşenlerin ve devre kartlarının imalatı
		2611	Elektronik bileşenlerin imalatı
		2612	Yüklü elektronik kart imalatı
	262		Bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri imalatı
		2620	Bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri imalatı
		263	İletişim ekipmanlarının imalatı
		2630	İletişim ekipmanlarının imalatı
	264		Tüketici elektroniği ürünlerinin imalatı
		2640	Tüketici elektroniği ürünlerinin imalatı
	265		Ölçme, test ve seyrüsefer amaçlı alet ve cihazlar ile saat imalatı

			2651	Ölçme, test ve seyrüsefer amaçlı alet ve cihazların imalatı
			2652	Kol saatleri, masa ve duvar saatlerinin imalatı
		266		Işınlama, elektro medikal ve elektro terapi ile ilgili cihazların imalatı
			2660	Işınlama, elektro medikal ve elektro terapi ile ilgili cihazların imalatı
		267		Optik aletlerin ve fotoğrafçılıkla ilgili ekipmanların imalatı
			2670	Optik aletlerin ve fotoğrafçılıkla ilgili ekipmanların imalatı
		268		Manyetik ve optik kaset, bant, CD vb. ortamların imalatı
			2680	Manyetik ve optik kaset, bant, CD vb. ortamların imalatı
	27			Elektrikli teçhizat imalatı
		271		Elektrik motoru, jeneratör, transformatör ile elektrik dağıtım ve kontrol cihazlarının imalatı
			2711	Elektrik motorlarının, jeneratörlerin ve transformatörlerin imalatı
			2712	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları imalatı
		272		Akümülatör ve pil imalatı
			2720	Akümülatör ve pil imalatı
		273		Kablolamada kullanılan teller ve kablolar ile gereçlerin imalatı
			2731	Fiber optik kabloların imalatı
			2732	Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı
			2733	Kablolamada kullanılan gereçlerin imalatı
		274		Elektrikli aydınlatma ekipmanlarının imalatı
			2740	Elektrikli aydınlatma ekipmanlarının imalatı
		275		Ev aletleri imalatı
			2751	Elektrikli ev aletlerinin imalatı
			2752	Elektiriksiz ev aletlerinin imalatı
		279		Diğer elektrikli donanımların imalatı
			2790	Diğer elektrikli donanımların imalatı
	28			Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
		281		Genel amaçlı makinelerin imalatı
			2811	Motor ve türbin imalatı; uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç
			2812	Akışkan gücü ile çalışan ekipmanların imalatı (pompa ve kompresör imalatı)
			2813	Akışkan gücü ile çalışan ekipmanların imalatı(Musluk ve vana imalatı)
			2814	Diğer pompaların ve kompresörlerin imalatı
			2815	Diğer musluk ve vana imalatı
			2816	Rulman, dişli/dişli takımı, şanzıman ve tahrik elemanlarının imalatı
		282		Genel amaçlı diğer makinelerin imalatı
			2821	Fırın, ocak, soba ve brülör (ocak ateşleyicileri) imalatı
			2822	Kaldırma ve taşıma ekipmanları imalatı

			2823	Büro makineleri ve ekipmanları imalatı (bilgisayarlar ve çevre birimleri hariç)
			2824	Motorlu veya pnömatik (hava basınçlı) el aletlerinin imalatı
			2825	Soğutma ve havalandırma donanımlarının imalatı, evde kullanılanlar hariç
			2826	Montaj işleri (imalat yapmaksızın makine ve tesisat montajı)
			2827	Tornacılık ve tesviyecilik
			2829	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer genel amaçlı makinelerin imalatı
		283		Tarım ve ormancılık makineleri imalatı
			2830	Tarım ve ormancılık makineleri imalatı
		284		Metal işleme makineleri ve takım tezgahları imalatı
			2841	Metal işleme makinelerinin imalatı
			2849	Diğer takım tezgahlarının imalatı
		289		Diğer özel amaçlı makinelerin imalatı
			2891	Metalürji makineleri imalatı
			2892	Maden, taş ocağı ve inşaat makineleri imalatı
			2893	Gıda, içecek ve tütün işleme makineleri imalatı
			2894	Tekstil, giyim eşyası ve deri üretiminde kullanılan makinelerin imalatı
			2895	Kağıt ve mukavva üretiminde kullanılan makinelerin imalatı
			2896	Plastik ve kauçuk makinelerinin imalatı
			2899	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer özel amaçlı makinelerin imalatı
	29			Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı
		291		Motorlu kara taşıtlarının imalatı
			2910	Motorlu kara taşıtlarının imalatı
		292		Motorlu kara taşıtları karoseri (kaporta) imalatı; treyler(römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı
			2920	Motorlu kara taşıtları karoseri (kaporta) imalatı; treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı
		293		Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı
			2931	Motorlu kara taşıtları için elektrik ve elektronik donanımlarının imalatı
			2932	Motorlu kara taşıtları için diğer parça ve aksesuarların imalatı
	30			Diğer ulaşım araçlarının imalatı
		301		Gemi ve tekne yapımı
			3011	Gemilerin ve yüzen yapıların inşası
			3012	Eğlence ve spor amaçlı teknelerin yapımı
		302		Demiryolu lokomotifleri ve vagonlarının imalatı
			3020	Demiryolu lokomotifleri ve vagonlarının imalatı
		303		Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı
			3030	Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı

		304	Askeri savaş araçlarının imalatı
		3040	Askeri savaş araçlarının imalatı
		309	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçlarının imalatı
		3091	Motosiklet imalatı
		3092	Bisiklet ve engelli aracı imalatı
		3099	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ulaşım araçlarının imalatı
31			Mobilya imalatı
	310		Mobilya imalatı
		3101	Büro ve mağaza mobilyaları imalatı
		3102	Mutfak mobilyalarının imalatı
		3103	Yatak imalatı
		3104	Döşemecilik
		3109	Diğer mobilyaların imalatı
32			Diğer imalatlar
	321		Mücevherat, bijuteri eşyaları ve ilgili ürünlerin imalatı
		3211	Madeni para basımı
		3212	Mücevherat ve ilgili eşyaların imalatı
		3213	İmitasyon takıların ve ilgili eşyaların imalatı
		3219	Süs eşyaları imalatı
	322		Müzik aletleri imalatı
		3220	Müzik aletleri imalatı
	323		Spor malzemeleri imalatı
		3230	Spor malzemeleri imalatı
	324		Oyun ve oyuncak imalatı
		3240	Oyun ve oyuncak imalatı
	325		Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı
		3250	Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı
	329		Başka yerde sınıflandırılmamış imalatlar
		3291	Süpürge ve fırça imalatı
		3292	Mürekkepli ve kurşun kalemler, cetvel tahtası, tampon vesaire büro eşyası imalatı.
		3293	Suni çiçekçilik, işlemecilik, sırmacılık ve bunlara benzer tezyini mahiyette diğer el işleri.
		3299	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar
33			Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı
	331		Fabrikasyon metal ürünlerin, makinelerin ve ekipmanların onarımı
		3311	Fabrikasyon metal ürünlerin onarımı
		3312	Makinelerin onarımı
		3313	Elektronik veya optik ekipmanların onarımı

			3314	Elektrikli donanımların onarımı
			3315	Gemi ve teknelerin bakım ve onarımı
			3316	Hava ve uzay araçlarının bakım ve onarımı
			3317	Diğer ulaşım araçlarının bakım ve onarımı
			3319	Diğer ekipmanların onarımı
		332		Sanayi makine ve ekipmanlarının kurulumu
			3320	Sanayi makine ve ekipmanlarının kurulumu
D	D			ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI
	35			Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı
		351		Elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımı
			3511	Elektrik enerjisi üretimi
			3512	Elektrik enerjisinin iletimi
			3513	Elektrik enerjisinin dağıtımı
			3514	Elektrik enerjisinin ticareti
		352		Gaz imalatı; ana şebeke üzerinden gaz yakıtların dağıtımı
			3521	Gaz imalatı
			3522	Ana şebeke üzerinden gaz yakıtların dağıtımı
			3523	Ana şebeke üzerinden gaz ticareti
		353		Buhar ve iklimlendirme temini
			3530	Buhar ve iklimlendirme temini
E	E			SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ
	36			Suyun toplanması, artırılması ve dağıtılması
		360		Suyun toplanması, artırılması ve dağıtılması
			3600	Suyun toplanması, artırılması ve dağıtılması
	37			Kanalizasyon
		370		Kanalizasyon
			3700	Kanalizasyon
	38			Atığın toplanması, ıslahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı
		381		Atıkların toplanması
			3811	Tehlikesiz atıkların toplanması
			3812	Tehlikeli atıkların toplanması
		382		Atıkların ıslahı ve bertarafı
			3821	Tehlikesiz atıkların ıslahı ve bertaraf edilmesi
			3822	Tehlikeli atıkların ıslahı ve bertaraf edilmesi
		383		Materyallerin geri kazanımı
			3831	Hurdaların parçalara ayrılması
			3832	Tasnif edilmiş materyallerin geri kazanımı
	39			İyileştirme faaliyetleri ve diğer atık yönetimi hizmetleri

		390		İyileştirme faaliyetleri ve diğer atık yönetimi hizmetleri
			3900	İyileştirme faaliyetleri ve diğer atık yönetimi hizmetleri
			3901	Bataklık kurutma işleri
F	F			İNŞAAT
	41			Bina inşaatı
		411		İnşaat projelerinin geliştirilmesi
			4110	İnşaat projelerinin geliştirilmesi
		412		İkamet veya ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı
			4120	İkamet veya ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı
	42			Bina dışı yapıların inşaatı
		421		Kara ve demir yollarının inşaatı
			4211	Kara yolları ve otoyolların inşaatı
			4212	Demir yolları ve metroların inşaatı (demiryolu tünel ve yer altı inşaatı)
			4213	Köprüler ve tünellerin inşaatı
			4214	Demir yolu, tünel ve yer altı tamirâtı
		422		Hizmet projelerinin inşaatı
			4221	Sıvılar için hizmet projelerinin inşaatı
			4222	Elektrik ve telekomünikasyon için hizmet projelerinin inşaatı
			4223	Dekovil ve tranvay yolu inşaat ve tamirâtı
		429		Bina dışı diğer yapılara ait projelerin inşaatı
			4291	Su projeleri inşaatı
			4292	İskele, liman, mendirek inşaat ve tamirâtı
			4299	Başka yerde sınıflandırılmamış bina dışı diğer yapılara ait projelerin inşaatı
	43			Özel inşaat faaliyetleri
		431		Yıkım ve şantiyenin hazırlanması
			4311	Yıkım
			4312	Şantiyenin hazırlanması
			4313	Test sondajı ve delme
		432		Elektrik tesisatı, sıhhi tesisat ve diğer inşaat tesisatı faaliyetleri
			4321	Elektrik tesisatı
			4322	Sıhhi tesisat, ısıtma ve iklimlendirme tesisatı
			4323	Bina dışı elektrik, gaz, telgraf, telefon tesisatı ve havai hat payplan inşaat, tamirât ve bakım işleri
			4329	Diğer inşaat tesisatı
		433		Binanın tamamlanması ve bitirilmesi
			4331	Sıva işleri
			4332	Doğrama tesisatı
			4333	Yer ve duvar kaplama

			4334	Boya ve cam işleri
			4339	İnşaatlardaki diğer bütünüleyici ve tamamlayıcı işler
		439		Diğer özel inşaat faaliyetleri
			4391	Çatı işleri
			4399	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer özel inşaat faaliyetleri
G				TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI
	45			Toptan ve perakende ticaret ve motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
		451		Motorlu kara taşıtlarının ticareti
			4511	Otomobillerin ve hafif motorlu kara taşıtlarının ticareti
			4519	Diğer motorlu kara taşıtlarının ticareti
		452		Motorlu kara taşıtlarının bakım ve onarımı
			4520	Motorlu kara taşıtlarının bakım ve onarımı
		453		Motorlu kara taşıtlarının parça ve aksesuarlarının ticareti
			4531	Motorlu kara taşıtlarının parça ve aksesuarlarının toptan ticareti
			4532	Motorlu kara taşıtlarının parça ve aksesuarlarının perakende ticareti
		454		Motosiklet ve ilgili parça ve aksesuarların ticareti, bakımı ve onarımı
			4540	Motosiklet ve ilgili parça ve aksesuarların ticareti, bakımı ve onarımı
	46			Toptan ticaret, motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç
		461		Bir ücret veya sözleşmeye dayalı olarak yapılan toptan ticaret
			4611	Tarımsal hammaddelerin, canlı hayvanların, tekstil hammaddelerinin ve yarı mamul malların satışı ile ilgili araçlar
			4612	Yakıtların, maden cevherlerinin, metallerin ve endüstriyel kimyasalların satışı ile ilgili araçlar
			4613	Kereste ve inşaat malzemelerinin satışı ile ilgili araçlar
			4614	Makine, sanayi araç ve gereçleri ile deniz ve hava taşıtlarının satışı ile ilgili araçlar
			4615	Mobilya, ev eşyaları, madeni eşyalar ve hırdavatların satışı ile ilgili araçlar
			4616	Tekstil, giysi, kürk, ayakkabı ve deri eşyaların satışı ile ilgili araçlar
			4617	Gıda, içecek ve tütün satışı ile ilgili araçlar
			4618	Belirli diğer ürünlerin satışı ile ilgili uzmanlaşmış araçlar
			4619	Çeşitli malların satışı ile ilgili araçlar
		462		Tarımsal hammadde ve canlı hayvanların toptan ticareti
			4621	Tahıl, işlenmemiş tütün, tohum ve hayvan yemi toptan ticareti
			4622	Çiçeklerin ve bitkilerin toptan ticareti
			4623	Canlı hayvanların toptan ticareti
			4624	Ham deri, post ve deri toptan ticareti

		463		Gıda, içecek ve tütün toptan ticareti
			4631	Meyve ve sebzelerin toptan ticareti
			4632	Et ve et ürünlerinin toptan ticareti
			4633	Süt ürünleri, yumurta ve yenilebilir sıvı ve katı yağların toptan ticareti
			4634	İçecek toptan ticareti
			4635	Tütün ürünlerinin toptan ticareti
			4636	Şeker, çikolata ve şekerleme toptan ticareti
			4637	Kahve, çay, kakao ve baharat toptan ticareti
			4638	Balık, kabuklular ve yumuşakçalar da dahil diğer gıda maddelerinin toptan ticareti
			4639	Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki gıda, içecek ve tütün toptan ticareti
		464		Ev eşyalarının toptan ticareti
			4641	Tekstil ürünlerinin toptan ticareti
			4642	Giysi ve ayakkabı toptan ticareti
			4643	Elektrikli ev aletleri toptan ticareti
			4644	Porselen ve cam eşya ile temizlik maddelerinin toptan ticareti
			4645	Parfüm ve kozmetik ürünlerinin toptan ticareti
			4646	Eczacılık ürünlerinin toptan ticareti
			4647	Mobilya, halı ve aydınlatma ekipmanlarının toptan ticareti
			4648	Saat ve mücevher toptan ticareti
			4649	Diğer ev eşyalarının toptan ticareti
		465		Bilgi ve iletişim teknolojisi ekipmanlarının toptan ticareti
			4651	Bilgisayar, bilgisayar çevre birimleri ve yazılım toptan ticareti
			4652	Elektronik ve telekomünikasyon ekipmanlarının ve parçalarının toptan ticareti
		466		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalardaki diğer toptan ticaret
			4661	Tarımsal amaçlı makine ve ekipmanlar ile aksam ve parçalarının toptan ticareti
			4662	Takım tezgahlarının toptan ticareti
			4663	Madencilik, bina ve bina dışı inşaat makinelerinin toptan ticareti
			4664	Tekstil endüstrisi makineleri ile dikiş ve örgü makinelerinin toptan ticareti
			4665	Büro mobilyalarının toptan ticareti
			4666	Diğer büro makine ve ekipmanlarının toptan ticareti
			4669	Diğer makine ve ekipmanların toptan ticareti
		467		Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki toptan ticaret
			4671	Katı, sıvı ve gazlı yakıtlar ile bunlarla ilgili ürünlerin toptan ticareti
			4672	Madenler ve maden cevherlerinin toptan ticareti
			4673	Ağaç, inşaat malzemesi ve sıhhi teçhizat toptan ticareti

			4674	Hırdavat, sıhhi tesisat ve ısıtma tesisatı malzemelerinin toptan ticareti
			4675	Kimyasal ürünlerin toptan ticareti
			4676	Diğer ara ürünlerin toptan ticareti
			4677	Atık ve hurda toptan ticareti
		469		Diğer makine, ekipman, aksam ve parçaları ile büro mobilyalarının toptan ticareti
			4690	Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki toptan ticaret
	47			Perakende ticaret (Motorlu kara taşıtları ve motosikletler hariç)
		471		Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalardaki perakende ticaret
			4711	Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda gıda, içecek veya tütün ağırlıklı perakende ticaret
			4719	Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda yapılan diğer perakende ticaret
		472		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gıda, içecek ve tütün perakende ticareti
			4721	Belirli bir mala tahsis edilmiş Meyve ve sebze perakende ticareti
			4722	Belirli bir mala tahsis edilmiş Et ve et ürünlerinin perakende ticareti
			4723	Belirli bir mala tahsis edilmiş balık, kabuklu hayvanlar ve yumuşakçaların perakende ticareti
			4724	Belirli bir mala tahsis edilmiş ekmek, pastalar, unlu mamuller ve şekerli ürünlerin perakende ticareti
			4725	Belirli bir mala tahsis edilmiş içeceklerin perakende ticareti
			4726	Belirli bir mala tahsis edilmiş tütün ürünlerinin perakende ticareti
			4729	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalardaki diğer gıda ürünlerinin perakende ticareti
		473		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda otomotiv yakıtının perakende ticareti
			4730	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda otomotiv yakıtının perakende ticareti
		474		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda bilgi ve iletişim teknolojisi (ICT) teçhizatının perakende ticareti
			4741	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda bilgisayarların, çevre donanımlarının ve yazılım programlarının perakende ticareti
			4742	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda telekomünikasyon teçhizatının perakende ticareti
			4743	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ses ve görüntü cihazlarının perakende ticareti
		475		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer ev eşyalarının perakende ticareti
			4751	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda tekstil ürünleri perakende ticareti
			4752	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda hırdavat, boya ve cam perakende ticareti
			4753	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda halı, kilim, duvar ve yer kaplamalarının perakende ticareti
			4754	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda elektrikli ev aletlerinin perakende ticareti

		4759	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda mobilya, aydınlatma teçhizatı ve diğer ev eşyalarının perakende ticareti
	476		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kültür ve eğlence mallarının perakende ticareti
		4761	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kitapların perakende ticareti
		4762	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gazeteler ve kırtasiye ürünlerinin perakende ticareti
		4763	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda müzik ve video kayıtlarının perakende ticareti
		4764	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda spor malzemelerinin perakende ticareti
		4765	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda oyunlar ve oyuncakların perakende ticareti
	477		Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer malların perakende ticareti
		4771	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda giyim eşyalarının perakende ticareti
		4772	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ayakkabı ve deri eşyaların perakende ticareti
		4773	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda eczacılık ürünlerinin veya optik aletlerinin perakende ticareti
		4774	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda tıbbi ve ortopedik ürünlerin perakende ticareti
		4775	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kozmetik ve kişisel bakım malzemelerinin perakende ticareti
		4776	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda çiçek, bitki, tohum, gübre, ev hayvanları ve ev hayvanları yemleri perakende ticareti
		4777	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda saat ve mücevher perakende ticareti
		4778	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer yeni malların perakende ticareti
		4779	Kullanılmış malların satıldığı mağazalardaki perakende ticaret
	478		Tezgahlar ve Pazar yerleri vasıtası ile yapılan perakende ticaret
		4781	Tezgahlar ve pazar yerleri vasıtasıyla gıda, içecek ve tütün ürünleri perakende ticareti
		4782	Tezgahlar ve pazar yerleri vasıtasıyla tekstil, giyim eşyası ve ayakkabı perakende ticareti
		4789	Tezgahlar ve pazar yerleri vasıtasıyla diğer malların perakende ticareti
	479		Mağazalar, tezgahlar ve pazar yerleri dışında yapılan perakende ticaret
		4791	Posta yoluyla veya internet üzerinden yapılan perakende ticaret
		4799	Mağazalar, tezgahlar ve pazar yerleri dışında yapılan diğer perakende ticaret
H			ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA
	49		Kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı
		491	Demiryolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı
		4910	Demiryolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı
		492	Demiryolu ile yük taşımacılığı
		4920	Demiryolu ile yük taşımacılığı

		493		Kara taşımacılığı ile yapılan diğer yolcu taşımacılığı
			4931	Kara taşımacılığı ile yapılan ve banliyö yolcu taşımacılığı
			4932	Taksi taşımacılığı
			4933	Tünel işletmesi
			4934	Hayvan arabaları ve hayvanlarla yapılan yük nakliyatı
			4935	Teleferik işletmesi
			4936	Şehir içi otobüs ve dolmuş taşımacılığı
			4939	Başka yerde sınıflandırılmamış kara taşımacılığı ile yapılan diğer yolcu taşımacılığı
		494		Karayolu ile yük taşımacılığı ve taşımacılık hizmetleri
			4941	Karayolu ile yük taşımacılığı
			4942	Ev ve iş yerlerine verilen taşımacılık hizmetleri
		495		Boru hattı taşımacılığı
			4950	Boru hattı taşımacılığı
	50			Su yolu taşımacılığı
		501		Deniz ve kıyı sularında yolcu taşımacılığı
			5010	Deniz ve kıyı sularında yolcu taşımacılığı
			5011	Gemi tahmil ve tahliye işleri (su üzerinde, iskele veya rıhtımda)
			5012	Kurtarma gemilerinde yapılan bütün işler.
			5013	Dalgıç gemilerinde yapılan bütün işler.
			5019	Motorlu ve motorsuz küçük deniz vasıtaları ile yüzer vinçlerde yapılan diğer bütün işler
		502		Deniz ve kıyı sularında yük taşımacılığı
			5020	Deniz ve kıyı sularında yük taşımacılığı
		503		İç sularda yolcu taşımacılığı
			5030	İç sularda yolcu taşımacılığı
		504		İç sularda yük taşımacılığı
			5040	İç sularda yük taşımacılığı
	51			Havayolu taşımacılığı
		511		Havayolu ile yolcu taşımacılığı
			5110	Havayolu ile yolcu taşımacılığı
		512		Havayolu ile yük taşımacılığı ve uzay taşımacılığı
			5121	Hava yolu ile yük taşımacılığı
			5122	Uzay taşımacılığı
	52			Taşımacılık için depolama ve destekleyici faaliyetler
		521		Depolama ve ambarlama
			5210	Depolama ve ambarlama
			5211	Uçaklarda yapılan bütün işler (Havacılık kulüpleri dahil)
		522		Taşımacılık için destekleyici faaliyetler
			5221	Kara taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetleri

		5222	Suyolu taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetleri
		5223	Havayolu taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetleri
		5224	Kargo yükleme boşaltma hizmetleri
		5229	Taşımacılığı destekleyici diğer faaliyetler
53			Posta ve kurye faaliyetleri
	531		Evrensel hizmet yükümlülüğü altında postacılık faaliyetleri
		5310	Evrensel hizmet yükümlülüğü altında postacılık faaliyetleri
	532		Diğer posta ve kurye faaliyetleri
		5320	Diğer posta ve kurye faaliyetleri
I			KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ
	55		Konaklama
	551		Oteller vb. konaklama yerleri
		5510	Oteller ve benzer konaklama yerleri
	552		Tatil ve diğer kısa süreli konaklama yerleri
		5520	Tatil ve diğer kısa süreli konaklama yerleri
	553		Kamp alanları, motorlu karavan ve karavan tipi treyler park hizmetleri
		5530	Kamp alanları, motorlu karavan ve karavan tipi treyler park hizmetleri
	559		Diğer konaklama yerleri
		5590	Diğer konaklama yerleri
56			Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri
	561		Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri
		5610	Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri
	562		Dışarıya yemek hizmeti sunan işletmelerin (catering) faaliyetleri ve diğer yiyecek hizmetleri faaliyetleri
		5621	Özel günlerde dışarıya yemek hizmeti sunan işletmelerin faaliyetleri
		5629	Diğer yiyecek hizmeti faaliyetleri
	563		İçecek sunum hizmetleri
		5630	İçecek sunum hizmetleri ve bilardo, bezik salonu işletenler
J			BİLGİ VE İLETİŞİM
	58		Yayıncılık faaliyetleri
		581	Kitapların, süreli yayınların yayımlanması ve diğer yayımlama faaliyetleri
		5811	Kitap yayımı
		5812	Rehberlerin ve posta adres listelerinin yayımlanması
		5813	Gazetelerin yayımlanması
		5814	Dergi ve süreli yayınların yayımlanması
		5819	Diğer yayıncılık faaliyetleri
	582		Yazılım programlarının yayımlanması
		5821	Bilgisayar oyunlarının yayımlanması

		5829	Diğer yazılım programlarının yayımlanması
59			Sinema filmi, video ve televizyon programları yapımıcılığı, ses kaydı ve müzik yayımlama faaliyetleri
	591		Sinema filmi, video ve televizyon programı faaliyetleri
		5911	Sinema filmi, video ve televizyon programları yapım faaliyetleri
		5912	Sinema filmi, video ve televizyon programları çekim sonrası faaliyetleri
		5913	Sinema filmi, video ve televizyon programları dağıtım faaliyetleri
		5914	Sinema filmi gösterim faaliyetleri
	592		Ses kaydı ve müzik yayıncılığı faaliyetleri
		5920	Ses kaydı ve müzik yayıncılığı faaliyetleri
60			Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri
	601		Radyo yayıncılığı
		6010	Radyo yayıncılığı
	602		Televizyon programcılığı ve yayıncılığı
		6020	Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri
61			Telekomünikasyon
	611		Kablolu telekomünikasyon faaliyetleri
		6110	Kablolu telekomünikasyon faaliyetleri
	612		Kablosuz (telsiz) telekomünikasyon faaliyetleri
		6120	Kablosuz (telsiz) telekomünikasyon faaliyetleri
	613		Uydu üzerinden telekomünikasyon faaliyetleri
		6130	Uydu üzerinden telekomünikasyon faaliyetleri
	619		Diğer telekomünikasyon faaliyetleri
		6190	Diğer telekomünikasyon faaliyetleri
62			Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
	620		Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
		6201	Bilgisayar programlama faaliyetleri
		6202	Bilgisayar danışmanlık faaliyetleri
		6203	Bilgisayar tesisleri yönetim faaliyetleri
		6209	Diğer bilgi teknolojisi ve bilgisayar hizmet faaliyetleri
63			Bilgi hizmet faaliyetleri
	631		Veri işleme, barındırma ve ilgili faaliyetler; web portalları
		6311	Veri işleme, barındırma (hosting) ve ilgili faaliyetler
		6312	Web portalları
	639		Diğer bilgi hizmet faaliyetleri
		6391	Haber ajanslarının faaliyetleri
		6399	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer bilgi hizmet faaliyetleri
K			FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ

	64		Sigorta ve emeklilik fonları hariç finansal hizmet faaliyetleri
		641	Parasal aracı kuruluşların faaliyetleri
		6411	Merkez bankası faaliyetleri
		6419	Diğer parasal aracılık faaliyetleri
		642	Holding şirketlerinin faaliyetleri
		6420	Holding şirketlerinin faaliyetleri
		643	Tröstler, fonlar ve diğer mali varlıklar
		6430	Tröstler, fonlar ve diğer mali varlıklar
		649	Sigorta ve emeklilik fonları hariç finansal hizmet faaliyetleri
		6491	Finansal kiralama
		6492	Diğer kredi verme faaliyetleri
		6499	Sigorta ve emeklilik fonları hariç başka yerde sınıflandırılmamış diğer finansal hizmet faaliyetleri
	65		Zorunlu sosyal güvenlik hariç, sigorta, reasürans ve emeklilik fonları
		651	Sigorta
		6511	Hayat sigortası
		6512	Hayat sigortası dışındaki sigortalar
		652	Reasürans
		6520	Reasürans
		653	Emeklilik fonları
		6530	Emeklilik fonları
	66		Finansal hizmetler ile sigorta faaliyetleri için yardımcı faaliyetler
		661	Sigorta ve emeklilik fonları hariç finansal hizmetler için yardımcı faaliyetler
		6611	Finansal piyasaların yönetimi
		6612	Menkul kıymetler ve emtia sözleşmeleri simsarlığı
		6619	Sigorta ve emeklilik fonları hariç, finansal hizmetler için yardımcı diğer faaliyetler
		662	Sigorta ve emeklilik onuna yardımcı faaliyetler
		6621	Risk ve hasar değerlemesi
		6622	Sigorta acentelerinin ve brokerların faaliyetleri
		6629	Sigorta ve emeklilik fonuna yardımcı diğer faaliyetler
		663	Fon yönetimi faaliyetleri
		6630	Fon yönetimi faaliyetleri
L			GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ
	68		Gayrimenkul faaliyetleri
		681	Kendine ait gayrimenkulün alınıp satılması
		6810	Kendine ait gayrimenkulün alınıp satılması
		682	Kendine ait gayrimenkulün alınıp satılması

		6820	Kendine ait veya kiralanın gayrimenkulün kiraya verilmesi veya işletilmesi
	683		Kendine ait veya kiralanın gayrimenkulün kiraya verilmesi veya işletilmesi
		6831	Gayrimenkul acenteleri
		6832	Bir ücret veya sözleşme temeline dayalı olarak gayrimenkulün yönetilmesi
M			MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER
	69		Hukuki ve muhasebe faaliyetleri
		691	Hukuk faaliyetleri
		6910	Hukuk faaliyetleri
		6911	Noterler
		692	Muhasebe, defter tutma ve denetim faaliyetleri; vergi müşavirliği
		6920	Muhasebe, defter tutma ve denetim faaliyetleri; vergi müşavirliği
	70		İdare merkezi faaliyetleri; idari danışmanlık faaliyetleri
		701	İdare merkezi faaliyetleri
		7010	İdare merkezi faaliyetleri
		702	İdari danışmanlık faaliyetleri
		7021	Halkla ilişkiler ve iletişim faaliyetleri
		7022	İşletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri
	71		Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik muayene ve analiz
		711	Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik danışmanlık
		7111	Mimarlık faaliyetleri
		7112	Mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik danışmanlık
		712	Teknik test ve analiz faaliyetleri
		7120	Teknik test ve analiz faaliyetleri
	72		Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri
		721	Doğal bilimler ve mühendislikle ilgili araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri
		7211	Biyoteknolojiyle ilgili araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri
		7219	Doğal bilimlerle ve mühendislikle ilgili diğer araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri
		722	Sosyal bilimler ve beşeri bilimlerle ilgili araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri
		7220	Sosyal bilimlerle ve beşeri bilimlerle ilgili araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri
	73		Reklamcılık ve pazar araştırması
		731	Reklamcılık
		7311	Reklam ajanslarının faaliyetleri
		7312	Çeşitli medya reklamları için alan ve zamanın bir ücret veya sözleşmeye dayalı olarak satışı
		732	Piyasa ve kamuoyu araştırma faaliyetleri
		7320	Piyasa ve kamuoyu araştırma faaliyetleri

	74			Diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
		741		Uzmanlaşmış tasarım faaliyetleri
			7410	Uzmanlaşmış tasarım faaliyetleri
		742		Fotoğrafçılık faaliyetleri
			7420	Fotoğrafçılık faaliyetleri
		743		Tercüme ve sözlü tercüme faaliyetleri
			7430	Tercüme ve sözlü tercüme faaliyetleri
		749		Başka yerde sınıflandırılmamış diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
			7490	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
	75			Veterinerlik hizmetleri
		750		Veterinerlik hizmetleri
			7500	Veterinerlik hizmetleri
N				İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ
	77			Kiralama ve leasing faaliyetleri
		771		Motorlu taşıtların kiralınması ve leasingi
			7711	Hafif motorlu taşıtların ve arabaların kiralınması ve leasingi
			7712	Kamyonların kiralınması ve leasingi
		772		Kişisel ve ev eşyalarının kiralınması ve leasingi
			7721	Eğlence ve spor eşyalarının kiralınması ve leasingi
			7722	Video kasetlerin ve disklerin kiralınması
			7729	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kişisel ve ev eşyalarının kiralınması ve leasingi
		773		Diğer makine, ekipman ve maddi malların kiralınması ve leasingi
			7731	Tarımsal makine ve ekipmanların kiralınması ve leasingi
			7732	Bina ve bina dışı inşaatlarda kullanılan makine ve teçhizatın kiralınması ve leasingi
			7733	Büro makine ve ekipmanın (bilgisayarlar dahil) kiralınması ve leasingi
			7734	Su taşımacılığı ekipmanının kiralınması ve leasingi
			7735	Hava taşımacılığı araçlarının kiralınması ve leasingi
			7739	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer makine, teçhizat ve eşyaların kiralınması ve leasingi
		774		Telif hakkı alınmış olan çalışmalar dışında, fikri mülkiyet haklarının ve benzer ürünlerin leasingi
			7740	Telif hakkı alınmış olan çalışmalar dışında, fikri mülkiyet haklarının ve benzer ürünlerin leasingi
	78			İstihdam faaliyetleri
		781		İş bulma acentelerinin faaliyetleri
			7810	İş bulma acentelerinin faaliyetleri
		782		Geçici iş bulma acentelerinin faaliyetleri
			7820	Geçici iş bulma acentelerinin faaliyetleri

		783		Diğer insan kaynaklarının sağlanması
			7830	Diğer insan kaynaklarının sağlanması
	79			Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri ile ilgili faaliyetler
		791		Seyahat acentesi ve tur operatörlerinin faaliyetleri
			7911	Seyahat acentesi faaliyetleri
			7912	Tur operatörü faaliyetleri
		799		Diğer rezervasyon hizmetleri ve ilgili faaliyetler
			7990	Diğer rezervasyon hizmetleri ve ilgili faaliyetler
	80			Güvenlik ve soruşturma faaliyetleri
		801		Özel güvenlik faaliyetleri
			8010	Özel güvenlik faaliyetleri
		802		Güvenlik sistemleri hizmet faaliyetleri
			8020	Güvenlik sistemleri hizmet faaliyetleri
		803		Soruşturma faaliyetleri
			8030	Soruşturma faaliyetleri
	81			Binalar ve çevre düzenlemesi faaliyetleri
		811		Tesis bünyesindeki ortak destek hizmetleri
			8110	Tesis bünyesindeki ortak destek hizmetleri
		812		Temizlik faaliyetleri
			8121	Binaların genel temizliği
			8122	Diğer bina ve endüstriyel temizlik faaliyetleri
			8129	Diğer temizlik faaliyetleri
		813		Çevre düzenlemesi ve bakım faaliyetleri
			8130	Çevre düzenlemesi ve bakım faaliyetleri
	82			Büro yönetimi, büro desteği ve iş destek faaliyetleri
		821		Büro yönetimi ve destek faaliyetleri
			8211	Ortak büro yönetim hizmeti faaliyetleri
			8219	Fotokopi, doküman hazırlama ve diğer özel büro destek hizmetleri
		822		Çağrı merkezlerinin faaliyetleri
			8220	Çağrı merkezlerinin faaliyetleri
		823		Kongre ve ticari fuar organizasyonu
			8230	Kongre ve ticari fuar organizasyonu
		829		Başka yerde sınıflandırılmamış şirket destek hizmet faaliyetleri
			8291	Tahsilat daireleri ve kredi kayıt bürolarının faaliyetleri
			8292	Paketleme faaliyetleri
			8299	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer şirket destek hizmet faaliyetleri
O				EĞİTİM
	85			Eğitim
		851		Okul öncesi eğitim

		8510	Okul öncesi eğitim
	852		İlköğretim
		8520	İlköğretim
	853		Ortaöğretim
		8531	Genel ortaöğretim
		8532	Teknik ve mesleki orta öğretim
	854		Yükseköğretim hizmetleri
		8541	Ortaöğretim sonrası üniversite derecesinde olmayan eğitim
		8542	Yükseköğretim
	855		Diğer eğitim
		8551	Sporlar ve eğlence eğitimi
		8552	Kültürel eğitim
		8553	Sürücü kursu faaliyetleri
		8559	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğitim
	856		Eğitimi destekleyici faaliyetler
		8560	Eğitimi destekleyici faaliyetler
P			İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ
	86		İnsan sağlığı hizmetleri
		861	Hastahane hizmetleri
		8610	Hastahane hizmetleri
		862	Tıp ve dişçilik ile ilgili uygulama faaliyetleri
		8621	Genel hekimlik uygulama faaliyetleri
		8622	Uzman hekimlik ile ilgili uygulama faaliyetleri
		8623	Dişçilik ile ilgili uygulama faaliyetleri
	869		İnsan sağlığı ile ilgili diğer hizmetler
		8690	İnsan sağlığı ile ilgili diğer hizmetler
	87		Yatılı bakım faaliyetleri
		871	Hemşireli yatılı bakım faaliyetleri
		8710	Hemşireli yatılı bakım faaliyetleri
		872	Zihinsel engellilere, ruh hastalarına ve madde bağımlılarına yönelik yatılı bakım faaliyetleri
		8720	Zihinsel engellilere, ruh hastalarına ve madde bağımlılarına yönelik yatılı bakım faaliyetleri
		873	Yaşlılar ve bedensel engellilere yönelik yatılı bakım faaliyetleri
		8730	Yaşlılar ve bedensel engellilere yönelik yatılı bakım faaliyetleri
		879	Diğer yatılı bakım faaliyetleri
		8790	Diğer yatılı bakım faaliyetleri
	88		Barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler
		881	Yaşlılar ve bedensel engelliler için barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler
		8810	Yaşlılar ve bedensel engelliler için barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler
		889	Barınacak yer sağlanmaksızın verilen diğer sosyal hizmetler
		8891	Çocuk bakım (kreş, vb.) faaliyetleri

			8899	Başka yerde sınıflandırılmamış barınacak yer sağlanmaksızın verilen diğer sosyal yardım hizmetleri
Q				KÜLTÜR, SANAT EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR
	90			Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri
		900		Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri
			9001	Gösteri sanatları (Tiyatro, opera gösterimi ve konserler)
			9002	Gösteri sanatlarını destekleyici faaliyetler
			9003	Sanatsal yaratıcılık faaliyetleri
			9004	Sanat tesislerinin işletilmesi
	91			Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
		910		Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
			9101	Kütüphane ve arşivlerin faaliyetleri
			9102	Müzelerin faaliyetleri
			9103	Tarihi alanlar ve yapılar ile turistik yerlerin işletilmesi
			9104	Botanik ve hayvanat bahçeleri ile koruma altındaki alanlarla ilgili faaliyetler
	92			Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri
		920		Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri
			9200	Kumar ve müşterek bahis faaliyetleri
	93			Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
		931		Spor faaliyetleri
			9311	Spor tesislerinin işletilmesi
			9312	Spor kulüplerinin faaliyetleri
			9313	Form tutma salonları ile vücut geliştirme salonları
			9319	Diğer spor faaliyetleri
		932		Eğlence ve dinlence faaliyetleri
			9321	Eğlence parkları ve lunaparkların faaliyetleri
			9322	Pavyon, bar, gazino, dansing, diskotek, kulüp, çay bahçesi işletme faaliyetleri
			9329	Diğer eğlence ve dinlence faaliyetleri
R				DiĞER HİZMET FAALİYETLERİ
	94			Üye olunan kuruluşların faaliyetleri
		941		İş , işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri
			9411	İş ve işveren kuruluşlarının faaliyetleri
			9412	Profesyonel meslek kuruluşlarının faaliyetleri
		942		Sendika faaliyetleri
			9420	Sendika faaliyetleri
		949		Diğer üyelik organizasyonlarının faaliyetleri
			9491	Dini kuruluşların faaliyetleri
			9492	Siyasi kuruluşların faaliyetleri
			9499	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer üye olunan kuruluşların faaliyetleri
	95			Bilgisayarların ve kişisel ve ev eşyalarının onarımı
		951		Bilgisayarların iletişim araç ve gereçlerinin onarımı
			9511	Bilgisayarların ve bilgisayar çevre birimlerinin onarımı

			9512	İletişim araç ve gereçlerinin onarımı
		952		Kişisel eşyalar ile ev eşyalarının onarımı
			9521	Tüketici elektronik eşyalarının onarımı
			9522	Evde kullanılan cihazlar ile ev ve bahçe gereçlerinin onarımı
			9523	Ayakkabı ve deri eşyaların onarımı
			9524	Mobilyaların ve ev döşemelerinin onarımı
			9525	Saatlerin ve mücevherlerin onarımı
			9529	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kişisel ve ev eşyalarının onarımı
	96			Diğer hizmet faaliyetleri
		960		Diğer hizmet faaliyetleri
			9601	Tekstil ve kürk ürünlerinin yıkanması, kuru temizlenmesi
			9602	Kuaförlük ve diğer güzellik salonlarının faaliyetleri
			9603	Cenaze işleri ile ilgili faaliyetler
			9604	Hamam, sauna, solaryum salonu, masaj salonu ve benzeri yerlerin faaliyetleri
			9605	Baca ve cam temizleyicileri, haşerat, itlaf ve dezenfeksiyon işleri)
			9606	Halı yıkama ve temizleme işleri
			9609	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer hizmet faaliyetleri
S				HANE HALKLARININ İŞVERENLER OLARAK FAALİYETLERİ; HANE HALKLARI TARAFINDAN KENDİ KULLANIMLARINA YÖNELİK OLARAK AYRIM YAPILMAMIŞ MAL VE ÜRETİM FAALİYETLERİ
	97			Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hane halklarının faaliyetleri
		970		Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hane halklarının faaliyetleri
		9700		Ev içi çalışan personelin işverenleri olarak hane halklarının faaliyetleri
	98			Hane halkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mal ve hizmetler
		981		Hane halkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mallar
			9810	Hane halkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış mallar (Yurt dışında çalışanların eşleri)
		982		Hane halkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış hizmetler
		9820		Hane halkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak üretilen ayırım yapılmamış hizmetler
T				ULUSLAR ARASI ÖRGÜTLER VE TEMSİLCİLİKLERİNİN FAALİYETLERİ
	99			Uluslar arası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri
		990		Uluslar arası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri
		9900		Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri

KAYNAKÇA

- AKYILDIZ, Hüseyin; **Sosyal Güvenlik Hukuku**, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 43, Isparta 2004
- ALPER, Yusuf; **Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar**, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı Yayını No:15, Bursa 1997
- ALPER, Yusuf; “5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun İşveren Yükümlülükleri Açısından Değerlendirilmesi”, **Mercek Dergisi**, Temmuz 2009, S. 55
- ALPER, Yusuf; “Sosyal Güvenlik Reformunun İkinci Yılına Girerken Genel Sağlık Sigortası: Sağlanan Gelişmeler ve Sorunlar”, **Mercek Dergisi**, Ocak 2010, S. 57
- ARABACI, Rabihan Yüksel; “Gelirin Yeniden Dağılımında Bir Araç Olarak Sosyal Güvenlik”, **Uludağ Üniversitesi SBE Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2007
- ARICI, Kadir; “Son Dönemde (2008-2009 Yıllarında) Sosyal Güvenlik Alanında Meydana Gelen Mevzuat Değişiklikleri Üzerine Düşünceler”, **Mercek Dergisi**, Ekim 2009, S. 56
- ARIN, Tülay; **Sosyal Sigorta Değil, Sosyal Güvenlik Sistemi: Sosyal Riskler, Sosyal Haklar ve Sosyal Güvenceler**, TÜSES (Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı) Yayın No: 2002/2, İstanbul, 2002
- ASLANKÖYLÜ, Resul; **Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu**, Nurol Matbaacılık, Ankara 2003
- AYDIN, Ufuk; **Sosyal Güvenlik Sorunlarının Çözümünde Özel Sigortalar**, Anadolu Üniversitesi İİBF Yayını, 1999
- BAKKAL, Ufuk; **Kayıtdışı Ekonomi**, Derin Yayınları, İstanbul 2007
- BİLGİLİ, Özkan; “Yönetmelikle Belirlenen Geçersizlik Hallerinden Dolayı Uygulanan İdari Para Cezaları Anayasa’ya Uygun Mu?”, **Yaklaşım Dergisi**, Nisan 2005, S. 148
- BİLİCİ, Nurettin; **Vergi Hukuku**, 14. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006
- BOZKURT, Enver; **Hukukun Temel Kavramları**, Beşinci Baskı, Gazi Üniversitesi Yayınları

- BULUT, Mehmet; **İdari Para Cezaları, İtiraz ve Dava Yolları**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2009

- BULUT Mehmet; “**Tüm Yönleriyle Reform Sonrası Sosyal Güvenlik Uygulamalarında İdari Para Cezaları İtiraz ve Dava Yolları**” Bilge Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2010

- BULUT Mehmet “**Sosyal Güvenlik Usul Hukuku**” Bilge Yayınevi Temmuz-2010

- BULUT Mehmet; **Hizmet Tespit Davaları**, Bilge Yayınevi, Ankara 2011

- BULUT Mehmet; OLGAÇ Cüneyt; **Türkiye’de Çalışan Yabancıların Çalışma İzinleri ve Sosyal Güvenliği**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Ankara 2011

- BULUT Mehmet; “İşveren Çalıştırdığı Yabancı Uyruklu Öğrenciyi Sigortalı Yapmak Zorunda Mıdır?”, **E-Yaklaşım Dergisi**, Temmuz 2011

- BULUT Mehmet; “Kayıtdışı İstihdam Sadece Sigortasız İşçi Çalıştırmak Değildir”, **Mercek Dergisi**, Ekim 2010

- BÜYÜKBAŞ, Hakkı, ÖREN, Kenan; **Küreselleşme, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Sosyal Düzen Arayışı**, Erciyes Üniversitesi İİBF

- CANIKLIOĞLU, Nurşen; “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısına Göre Kısa Vadeli Sigorta Hükümleri, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2006/1

- ÇELEBİ, Süleyman; “Sağlıkta Gerçek Bir Reform Kaçınılmazdır: Genel Sağlık Sigortası Bir Sosyal Sigorta Olarak Yeniden Düzenlenmelidir”, **Mercek Dergisi**, Ocak 2010, S. 57

- ÇUBUK, Ali; **Sosyal Politika ve Sosyal Güvenlik**, Gazi Üniversitesi İİBF Yayınları, Ankara 1983

- DEMİRAY, Muhammet Selim; “Sosyal Güvenlik Kurumlarının Türk Kamu Mali Yapısı İçindeki Yeri”, **Marmara Üniversitesi SBE Mali İktisat Bilim Dalı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006

- EDİZDOĞAN, Nihat, GİRAY, Filiz; **Teoride ve Türkiye’de Parafiskal Gelirler**, Ezgi Kitabevi, Bursa, Ocak 2007

- EGELİ, Haluk; **Parafiskalite ve Parafiskal Yükümlülükler**, 2. Baskı, İlkem Ofset, İzmir 2005

- EKDEMİR, H. Şadi; **Avrupa Birliği-Türkiye Sosyal Güvenlik Normları**, TİSK Yayınları, Ankara 2005

- EKMEKÇİ, Ömer; **5510 Sayılı Yasa’da İşveren Yükümlülükleri**, Sosyal Güvenlikte Yeni Dönem ve İşveren Yükümlülükleri Semineri-II. Oturum, TİSK Yayınları, Aralık 2006

- EYCE, Hadi; “Kayıtdışı İstihdamın Caydırılmasına Yönelik Yaptırımlardan Biri Olan Para Cezalarındaki Adaletsiz Uygulama”, **Yaklaşım Dergisi, Şubat 2010, S. 206**
- GÜZEL, Ali, OKUR, Ali Rıza; **Sosyal Güvenlik Hukuku**, İstanbul, 2003
- GÜZEL, Ali, OCAK, Saim; “5510 Sayılı Yasa ile İşverenlere Getirilen Ek Sosyal Sigorta Yükümlülükleri”, **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, 2007, S. 13
- GÜZEL, Ali, OKUR, Ali Rıza, CANIKLIOĞLU, Nurşen; **Sosyal Güvenlik Hukuku**, 11. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, Ocak 2008
- HANÇER Bekir; “Sosyal Güvenlik Hükümlerine Göre İdari Para Cezalarında Zamanaşımı-III”, **Yaklaşım Dergisi**, Aralık 2009, S. 204
- HEREKMEN, Aykut; **Teoride ve Türkiye’de Parafiskal Gelirler**, EİTİA Yayını, No:99/55, Ankara 1972
- KARA, Mehmet; “Sosyal Sigortalar Uygulamasında Faiz, Gecikme Zammı, Gecikme Cezası”, **E-Yaklaşım Dergisi**, Eylül 2007, S. 50
- KARADENİZ, Oğuz; **Sosyal Sigortalar Sisteminde Dış Denetimde Etkinlik**, Ankara Eylül 2004
- KAYA, Pir Ali; **Uluslararası Çalışma Normları ve Türk İş Hukuku Üzerine Etkileri**, Türk Ağır Sanayi ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası, Ankara 1999
- KESKİNSOY, Ömer; “Sosyal Güvenlik Hakkınının Anayasa Mahkemesi Kararlarındaki Görünümü”, **Sosyal Güvenlik Dünyası Dergisi**, Ocak-Şubat 2005, Sayı 29
- KIZILOT, Şükrü, ŞENYÜZ, Doğan, TAŞ, Metin, DÖNMEZ, Recai; **Vergi Hukuku**, İkinci Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, 2007
- KIZILOT, Şükrü; “Bordroda Ücreti Düşük Gösteren İşverenlere Hapse Girme Tehlikesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Nisan 2008, S. 184
- KIZILOT, Şükrü; “Vergi İncelemesi Sırasında Teminat İstenmediği Durumlarda Sonradan Teminat İsteme Ve İhtiyati Haciz Yoluna Gidilemeyeceği”, **Yaklaşım Dergisi**, Haziran 2009, S. 198
- KIZILOT, Şükrü, KIZILOT, Zuhar; **Vergi, Ticaret ve Ceza Hukuku Yönünden Kaçakçılık Suçları ve Naylon Fatura İhtilafları**, Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2009
- KIZILOT, Şükrü; “Üç Aylık Gecikme Cezası 10 Yıllıktan Fazla Olur mu?”, **Hürriyet Gazetesi**, 21.01.2010
- KIZILOT, Şükrü; “Vergi İncelemesi Bittikten Sonra Teminat ve Haciz Uygulama

lanamayacağı”, **Yaklaşım Dergisi**, Mart 2010, S. 207

- KOBAN, Emine, FIRAT, Zerrin; “Kayıdışı Ekonomide Vergi ve Sosyal Güvenlik Açısından Denetim Olgusu”, **İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Ocak 2007, S.1

- KOÇ, Muzaffer; “Sosyal Güvenlik ve Risk Kavramları”, **Sosyal Güvenlik Dünyası Dergisi**, Eylül-Ekim 2004, Sayı 27

- KOÇ, Muzaffer; **Sosyal Güvenlik Sisteminin Ekonomik Büyüklüklerle İlişkisi**, Ofis Matbaacılık, Malatya 2005

- KORAY, Meryem; **Sosyal Politika**, 2. Baskı, İmge Yayınevi, Kasım 2005

- MCCAULEY, Rosselet; **Methodology and Principles of Analysis**, IMD World Competitiveness Yearbook 2008

- NADAROĞLU, Halil; **Kamu Maliyesi Teorisi**, 11. Baskı, Beta Yayınevi, 2000

- OLGAC, Cüneyt, BULUT, Mehmet; **1001 Soruda Sosyal Güvenlik Uygulamaları**, TÜRMOB Yayınları, Ankara 2012

- OLGAC Cüneyt; “**Türk Sosyal Güvenlik Hukuku’nda Yurtdışı Borçlanma Uygulamaları Rehberi**”, Yaklaşım Yayıncılık, 2011

- OLGAC, Cüneyt, BULUT, Mehmet, TUNÇAY Süleyman; **Kısa Vadeli Sigorta Kollarında Uygulamalar**, Bilge Yayınevi, Ankara 2011

- ÖNCEL, Türkan; **Parafiskal Yükmlülükler**, Güray Matbaası, İstanbul 1983

- PEKER, Ayşe; **Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılması Tartışmaları ve Çözüm Yolları**, TCMB Araştırma Genel Müdürlüğü, Ankara 1997